

Anno 1711. p. 81. Aug.

Philippus Wolmsperger

Nobil

D. VV

B C

Sereniss. M

res jam

& Pr

IOAN

bonam pa

huius Im

runt Ang

trundem

bus expect

quod me t

plurimum

hic licet a

Nobilissimo Amplissimoque
Viro

D. VVILHELMO
BOSVELLO

Sereniss. M. BRITANNIAE Regis
res jam Agenti apud Illustriss.
& Præpotentes Fœderati
Belgii Ordines

IOANNES de LAET S.D.

QUod Persica hæc sub
Amplissimo tuo nomine
prodire voluerim, plures
quidem causa sunt: nam
bonam partem illustrandis magni
huius Imperii provinciis, contule-
runt Angli tui; & plura adhuc ab
eorundem accuratis observationi-
bus expectantur: Sed una præcipua,
quod me tua singulari humanitati
plurimum debere haud ignarus,
hoc licet admodum levi testimonio,

4
publice profiteri gestiam, quam sol-
vendo sim impar: ea enim es mo-
rum probitate, ut facile aliorum
animos tibi devincias: & quod ra-
rum in tali dignitate, tanta erga
omnes comitate, ut quum amici-
tiam tuam debuerim ambire; ta-
men assinium meorum, cum quibus
tibi summa, tum privatim tum
publicè dudum fuit conjunctio, in-
tercessione, ipse ultro illam obtule-
ris: qua fretus confido, hanc opel-
lam meam tibi non ingratham fore.

Vale, Vir Amplissime, & me uti
cepisti, amare perge.

Lugduni Batavorum,

ANNO CIO IO C XXXIII.

TYPO-

Bien. A. I. 14

TYPOGRAPHI

Lectori S.

QVum superioribus annis, Bene-
vole & erudite Lector, Turci-
ca nostra vel potius varios dis-
cursus de Rebus Turcarum
ederemus, meminimus nos promississe
propediem & Persica ad eundem mo-
dum esse adjuncturos; sperabamus enim
nos à viro præstantissimo & qui cum
dignitate in illo imperio jam aliquot
annos fuerat versatus, Persicarum re-
rum explicationem esse adepturos; te-
nuit nos aliquandiu frustra hæc spes &
jam pene exspiravit; quare consultius
nobis visum commentarium hunc è
variis itinerariis & commentariis pro-
batissimorum authorum concinnatum
tibi offerre, partim ut tantisper eo utar-
is donec pleniora nanciscamur; potis-
simum vero, ut facilius permoveamus
eos, qui aliquid accurati in hoc genere
possident, eosque excitemus ad publico
illa condonandum; in quo neque ope-
ra nostræ neque sumptui parcemus, uti
neque hactenus fecimus; ceterum Be-
nevole & erudite Lector, & bene vale-
re te & conatibus nostris prolixè favere
optamus.

A 3.

CON.

CONTENTA

huius libelli.

I. **T**opographica regni Persici
descriptio è variis probatis
authoribus concinnata; in qua de-
scribuntur hæ provincia:

Hyrack.

Parc sive Fares & Farc.

Aderbaion sive Adarbigian.

Gueylon sive Guylan.

Chorasan sive Karason.

Kermion sive Kermân.

Regnum Harmuz & insulæ in
finu Persico.

Siston sive Sagistan.

Macron sive Getche-Maque-
rona.

Regnum Candahar.

Maurenahar & Turquestan.

Vzbec Tatarorum provincia.

Kurdestan provincia.

Chusistan sive Churestan.

Irack altera.

II. Cœli solique qualitates Re-
gni Persia.

III. Po-

III. Po-
instituta &

IV. De

quid diver

V. De

vili Persa

VI. Po-

VII. Or

die Persia

VIII. I

Regibus.

PA

I. Exc

phati Bar

gunt.

II. Exc

rario Am

Reipublic

num.

III. E

mercatori

sum.

IV. Ex

nis Cart

III. Populorum ingenia, mores,
instituta & habitus.

IV. De Religione Persarum, &
quid diversi habeant à Turcis.

V. De Regimine politico & ci-
vili Persarum regni.

VI. Potentia & opes hujus regni.

VII. Origo Sophinorum, qui ho-
die Persia imperant.

VIII. De veteribus Persarum
Regibus.

PARS ALTERA.

I. Excerpta ex Itinerario Iosa-
phati Barbari, qua Persiam attin-
gunt.

II. Excerpta quadam ex Itine-
rario Ambrosii Contareni Venetae
Reipublicae Legati ad Vsun Cassa-
num.

III. Excerpta ex Itinerario Itali
mercatoris anonymi apud Ramnu-
sum.

IV. Excerpta ex Itinerario Ioan-
nis Cartwrighti Angli.

S.

V. *Itinerarium Antonii Ienkinsonii Angli à Russia ad Boghar in Tartaria anno clob lviij.*

VI. *Alterũ ejusdem Itinerarium è Russia in Persiam anno clob lxxij.*

VII. *Itinerarium Ioannis Nevv-berie Angli ab Aleppo ad Ormuzium anno clob lxxxj. Ejusdem iter ab Ormuzio in Persiam.*

VIII. *Itinerarium Nicolai Hemmij ab Ormuzio ad Hispahan anno clob cxxij.*

IX. *Itinerarium Iosephi Salbanck & Roberti Covere Anglorum ex India in Persiam & per varias ejusdem provincias anno clob cix.*

X. *Itinerarium Richardi Steele Angli ex India in Persiam & per Persiam ad Bagdat anno clob cxv.*

XI. *Itinerarium Petri Teixeira ab Harmuzio ad Basoram & porro per Persie partem.*

Appendix, Ioannis Boteri relatione & quadam alia comprehendens.

I. TOPO.

TOP
REG
descriptio
tho

aliquando e
Alexander D
quandiu Ma
ter eos disse
ro Bactrian
rerum sum
ret. Postea
virtute Art
his vocatur
pius famili
cola; eripue
lphæ. Pos
Tajani, de s
quos exculle
Denique re

I.

TOPOGRAPHICA
REGNI PERSICI
descriptio è variis probatis Au-
thoribus concinnata.

PLVRES ac diversos do-
minos (inquit Schikardus
in Tarich) habuit vetustissi-
mum Regnum Persiæ; in-
digenas non semper, sed
aliquando extraneos. Nam quum
Alexander Darium vicisset, paruit ali-
quandiu Macedonibus, donec orta in-
ter eos dissensione, Arsaces à Theodo-
ro Bactrianorum præfecto deficiens,
rerum summam ad Parthos transfer-
ret. Postea reductum fuit ad Persas,
virtute Artaxerxis illius, qui ab Arabi-
bus vocatur *Ardj hir Balckan*. Sed nec
istius familia tenuit ultra quatuor se-
cula; eripuerunt enim id *Saraceni* Ca-
liphæ. Post ipsos tamen emicuerunt
Pugani, de sanguine priscorum Regum:
quos excusserunt *Tatari*, duce Halacho.
Denique recuperarunt avita regna *So-*
As phini

phini qui hodie imperant. Cæterum discrimen illud quod inter Parthos & Persas vulgo constituitur, nec Tarich agnoscit neq; probat Teixera. Est enim nominale tantum, perinde ac si quis ex Θεσσαλία & Θεππασία diversas vellet facere regiones, quæ non nisi pronuntiatione differunt.

Porro sub Cosroe quem Arabes vocant *Nusahir-rauvan*, qui fuit decimus sextus ab Artaxerxe illo; regnum latissimè patuit. Laudant (inquit Schikardus) simul ejus in administratione regni, singularem prudentiam, quod non modo imperium à majoribus partum sit pacificè tutatus, verum etiam adauxerit notabiliter, acquirendo regiones aliquot amplissimas, nempe *Tocharistan* (quæ pars est veteris Bactrianæ,) *Sablestan*, & *Kabulstan*, quæ sunt Indis proximæ. Quas vero ante possidebat, ne mole dilaberentur partitus est juxta mundi plagas in quatuor Satrapias. Orientis præfecto attribuit *Maurenahar*, *Corasan*, *Sagistan* & *Kirman*: Austrino assignavit *Ahuvaz* & ipsam *Persidem*: Septentrionali, territoria *Ispahan*, *Kom*, *Adsarbigan* & *Armeniam*: Occiduo denique *Babyloniam* & *Irack*. Ex quorum enumeratione apparet quam late dominatus fuerit,

à Græc.

à Græcis videlicet ad Indos usque, cum quibus utrimque bella gessit.

Saraceni autem (inquit Schikardus) non semel & simul tam vastum regnum subjugarunt, ut vulgo cum Haythone arbitrantur, sed expeditiones illæ durarunt circiter integrum decennium, quamdiu imperavit Omar & ultra; perque diversos duces administratæ fuerunt; quarum seriem breviter cognovisse juvat. Anno Hegiræ xiii (qui Christiano 634 fere respondet) missus est Capitaneus Abu Obed f. Masud adversus Persas, qui primo impetu cum imparatis pugnavit feliciter, deinde prælio apud Alchiram urbem in territorio Iracensi commissio non ipse tantum occubuit, sed una Saraceni quamplurimi, Persis contra hosce latrones fortiter se defensantibus. At pugna paulo post redintegrata, ipsi vicissim acceperunt cladem longe majorem. Anno sequenti misit Omar alium ducem Saed f. Abi-Vakaz, qui denique post varia prælia, Persas ingenti strage perculit juxta urbem Elkadissam in extremitate Iracensis provinciæ & confinio regionis Elbadix 61 pharsangis à metropoli Bagdad versus occisum. Post biennium expugnavit idem Saed civitatem Chosrois-Elmedaynam. Sub
finem

finem illius anni, poſt novem fere
meſes iterum Arabes invaſerunt Per-
ſas, prælio apud *Galulam* commiſſo;
& vicerunt Muſulmani & fugatus eſt
Rex Iazdigerd ad Pharganam: qui erat
ultimus illorum Rex. Subjugarunt
deinceps *Iſpahan*. Illi vero tot victoriis
nondum contenti, etiam Choraſan
ſubigere tentarunt. Quid multa? Sara-
ceni tandem univerſum regnum Perſa-
rum ad ſe traduxerunt, & ei aliquot ſe-
culis ſunt dominati.

Sub imperio autem Saffahi Caliphæ
enumerat *Elmacinus* hæſce provincias,
Aderbigianem, Armeniam & Meſopo-
tamiam; Perſiam; Indiam, Choraſa-
nam, quæ tum Mahumetanis parebant,
anno Chr. 10 c c LIII.

Verum non eſt nobis propoſitum
aut Monarchiam Perſicam ante tem-
pora Alexandri aut ſub Macedonibus,
vel etiam Perſis iterum Regibus; vel
denique ſub Saracenis Caliphis deſcri-
bere; aut varias gubernandi formas,
pro temporum & gentium mutatione
recenſere, ſed tantum deſcribere Per-
ſici regni ſtatum, prout hodie uni Prin-
cipi paret & jam aliquot annis paruit,
præſertim Xa. Abas & majoribus il-
lius. De cujus finibus breviter ſcribit
Petrus della Valle; patere hodie Perſa-

rum Regnum
tem atque ad
Antequan
cias deſcriba
aurum exiſti
talogum om
nicipiorum,
fider in ſing
longitudine
dum illas a
qui illas in
ceptas, hu
Collatæ ſun
nes & latitu
bekius Tey
bes prodider
aliquid lum
allaturas, eſſe
Noſtrates
rum hodie
diam, in lo
que & quin
in latitudine
Enum Perſic
derum itin

rum Regnum pene ab Indo ad Euphratem atque adeo ultra.

Antequam autem singulas provincias describam, operæ pretium me facturum existimaui, hic præmittere Catalogum omnium oppidorum & municipiorum, quæ Rex Persiæ hodie possidet in singulis provinciis, una cum longitudine & latitudine, quemadmodum illas accepi à Nicolao Hemmio qui illas in Persia à Mola quodam acceperas, humaniter communicavit: Collatæ sunt autem eædem longitudines & latitudines, cum iis quas Vlughbekius Teymurlaniis nepos & alii Arabes prodiderunt; ita ut non desperem aliquod lumen Chorographiæ Persicæ allaturas esse.

Nostrates affirmant regnum Persarum hodie patere à Bahylonia ad Indiam, in longitudinem quidem quinque & quinquaginta dierum itinere: in latitudinem autem à mari Caspio ad Sinum Persicum, trium supra triginta dierum itinere.

Provincia Pars five Farc.

	longitudo.	latitudo.
	gr. scr.	gr. scr.
1 Kaferoen	80 —	28 10.
Vlugbekius	87 —	29 15.
2 Nabandioen	87 15.	29 —
Noubengan	— —	30 10.
3 Firufabad	87 30.	28 10.
4 Chiraef	88 —	29 —
5 Estacher	88 —	30 —
Vlug.	88 30.	30 —
6 Schiraz	88 —	29 36.
7 Laar	90 —	28 30.

Provincia Khermoen.

8 Zirgiân	90 20.	29 30.
9 Ormuz	92 —	25 —
10 Berdasier	92 30.	29 50.
11 Giroft	93 —	27 30.
12 Bam	94 —	28 30.
13 Bermasier	94 20.	29 —
14 Gabbies	93 —	31 —

Provincia Sableflan.

15 Zarans	97 —	32 30.
16 Bost	80 —	33 —
17 Nekkbeaet	81 55.	33 20.
18 Gafna Castabii	84 20.	33 55.

Pro-

P

Prov.

Mayman
Rebat am
Vlugb.

Provincia

Ield
Chochrav
Hulvân
Fermasfin
Dienavva
Zoöur

Nehayvan

Dankgoen

Abahara

Hamadan

Kargh

Sauvva

Casbin

Aba

Gerpadeke

Zamren

Hispanan

Cassian

Com vel k

Hæy

P E R S I A E.

335

Provincia Makeron.

longitudo. latitudo.

gr. scr. gr. scr.

19	Maymant	81	55.	33	20.
20	Rebat amir	85	—	34	—
	Vlugb.	85	—	34	40.

Provincia Ayrack vel Hyrak.

21	Iesd	89	—	32	—
22	Chochravvard	82	20.	32	20.
23	Hulvân	82	15.	34	—
24	Fermasin	83	—	34	30.
25	Dienavvare	86	—	35	—
26	Zoöur	83	20.	36	—
27	Nehavvant	83	15.	34	20.
28	Dankgoene	83	40.	36	30.
29	Abahara	84	30.	38	45.
30	Hamadan	83	—	35	10.
31	Kargh	84	15.	34	—
32	Sauvva	85	—	35	—
33	Castbin	85	—	36	—
34	Aba	85	—	34	10.
35	Gerpadekon	85	30.	34	15.
36	Zamren	85	40.	32	15.
37	Hispahan	86	40.	32	25.
38	Cassian	86	—	34	—
39	Com vel Kom	85	40.	34	15.
40	Hæy	86	20.	35	—

Pro

Provincia Dilemon.

longitudo. latitudo.

gr. scr. gr. scr.

41	Govvâr vel Chivvâr	86 10.	35 40.
	Vlug.	87 10.	35 4.
42	Allamoed	85 37.	36 20.
43	Thalekân	85 45.	36 10.

Provincia Gilan.

44	Moufun	85 10.	37 —
45	Kadiour Kallara	88 50.	31 25.
46	Dehennâ. Kaslaby		
	Damayvan	87 20.	36 10.

Provincia Tabarestan.

47	Amoul	88 20.	36 15.
48	Zariah	88 —	37 —
49	Asterabad	89 35.	37 50.
	Vlug.	89 35.	36 50.

Provincia Gorgian.

50	Oscœn	89 30.	37 50.
51	Gorgân	90 —	36 50.
52	Semnân	88 —	36 —
53	Damegân	88 55.	36 20.

Provincia Khoemîs.

54	Bestân	89 30.	36 10.
55	Bey id	89 50.	35 45.
56	Ferravvâ	90 —	39 —
		57	Maû.

Mafinon
Zabzavvâr
Nichabour
Thous
Tarchies
Tab Gilack
Thoen
Alii Arabes
a sequentia
m.

Pro

Kayen
Tab Mess
Zuzan
Heraet
Badagis
Zarchâs
Marvvaron
Marvve
Gouregiân
Firabad

Pro

Koufa
Mada'in
Vlug.
Bagdat
Vlugb

P E R S I A E. 17

longitudo. latitudo.
gr. scr. gr. scr.

57 Masinon	90 30.	38 —
58 Zabzavvâr	91 30.	36 5.
59 Nichabour	92 10.	36 21.
60 Thous	92 30.	37 —
61 Tarchies	92 —	35 —
62 Tabs Gilack	92 —	33 —
63 Thoen	92 30.	34 30.

Alii Arabes à Nizabur referunt oppida sequentia ad sequentem provinciam.

Provincia Corasan.

64 Kayen	93 20.	33 40.
65 Tabs Messina	94 15.	33 15.
66 Zuzan	93 30.	35 20.
67 Heraet	94 20.	34 30.
68 Badagis	94 30.	35 20.
69 Zarchas	94 30.	37 —
70 Marvvarond	97 —	36 30.
71 Marvve	98 —	37 40.
72 Goureghân	98 —	35 30.
73 Firabad	99 —	37 45.

Provincia Trakeyn.

74 Koufa	79 30.	31 30.
75 Madain	72 —	36 10.
Vlug.	79 —	33 10.
76 Bagdat	82 —	36 25.
Vlugb.	80 —	33 25.

B 77 VVa.

	longitudo.	latitudo.
	gr. ser.	gr. ser.
77 VVafet	81 30.	32 20.
78 Soufter	84 30.	31 30.

Provincia Chusitan.

79 Afka Moukeran	84 30.	31 15.
80 Hauvvefe	85 —	30 30.
81 Roomes	85 45.	30 —
<i>Vlug.</i>	—	31 —
82 Ardgân	86 30.	29 35.
<i>Vlug.</i>	—	31 —
83 Siapour	86 15.	30 —

Provincia Hindostan.

84 Candahar	97 40.	33 —
-------------	--------	------

Provincia Arabia.

85 Iemina Baharen	82 30.	23 —
86 Hugere Bahary	83 —	25 15.

Provincia Adarbigian.

87 Salmâs	79 15.	37 40.
88 Choy vel Chouvvi	79 40.	37 40.
89 Ourmya	79 45.	37 —
90 Merent	80 45.	37 50.
91 Nahziovan	81 15.	38 40.
92 Maraga	81 —	37 20.

Pro-

Pro-

83 Tabriz

84 Ardevi

alii

85 Mougan

86 Berdaâ

87 Gaukez

88 Siamko

89 Tefellis

100 Allâu

101 Beyla

102 Bako

103 Schia

Pro-

104 Darab

105 Baesde

106 Chabo

107 Gilan

108 Masar

109 Ferab

110 Rext

111 Metan

112 Darab

113 Capan

114 Ecklit

115 Irrevv

116 Echata

117 Gengi

P E R S I A E.

19

Provincia Attraân vel Hyeran.

longitudo. latitudo.

gr. scr. gr. scr.

93 Tabriz	82 —	38 —
94 Ardevil	82 30.	38 —
<i>aliis</i>	—	37 30.
95 Mougân	83 44.	38 —
96 Berdaâ	83 —	40 30.
97 Gaukeza	83 —	41 20.
98 Siamkoera	83 —	41 50.
99 Tefhelis	83 —	43 —
100 Allâu	83 —	44 —
101 Beylakân	83 —	39 50.
102 Bakoera	84 30.	39 30.
103 Schiamachi	84 30.	40 50.

Provincia Chabonkara.

104 Darabgerd	90 15.	28 15.
105 Baesde	90 15.	28 28.
106 Chabonkara	89 —	29 15.
107 Gilan		27 —
108 Masandran.		
109 Ferabad.		
110 Rext.		
111 Metans.		
112 Darabgier.		
113 Capan.		
114 Ecklislii.		
115 Irrevvaen.		
116 Ecbatana.		
117 Gengia.		

Posteriorum horum oppidorum longitudines & latitudines in exemplari desiderabantur : Addebat Belga à quo accepi, Persarum Regem hodie possidere octuaginta & septem oppida muris cincta præter municipia & innumeros pagos.

Teixera in appendice ad Relationes suas de Regibus Persarum tribuit huic regno provincias hasce ; *Parc, Hyerak, Adarbaion* sive *Azarbaion*, *Gueylon* sive *Guylan*, *Maẏandaron*, *Strabat*, *Boṣtan*, *Sabẏabah*, *Nyxahur*, *Karason*, *Kermon*, *Sagisṭan*, *Tabariṣtan*, *Kableṣtan*, *Nim-tuz*, *Sta Har*, *Sisṭan*, *Curdeṣtan*, *Loreṣtan*. De quibus singulis ordine dicemus, facto initio potius ab Hyerak, quia Metropolis regni in illa sita est, & totum Regnum non raro ab Arabibus Iraca fuit appellata.

Hyerack.

A Rabes & Persæ (inquit Teixera) duas regiones insigniunt nomine *Hyerack*, quarum uni tribuunt pro limite Bagadad, quæ successit in locum antiquæ Babylonis & haud longe distat ab hujus ruderibus : altera citra hanc versus Persiam, includit multa regna & principatus, præter provinciam *Hyerack* proprie dictam ; & quidem postero-

riorem
id est Persi
Arabii q
vincias c
occidente
junctim
quasi dica

Porro
bilissima
oppida c
hodie m
plurimur
bris, co
copia lon

Izbah
rich) qu
gioni Ge
stri accen
plari Ten
dem grac
ginta qu
unde app
natis nu
gradibus
quemad
cepi, tr
gradus
dinis al
quinque
gueroa
triginta

riorem hanc vocant *Hyerack Agemy*, id est Persiæ; alteram autem *Hyerack Arabii* quæ & Aegyptum & alias provincias complectitur à *Bagadad* versus occidentem; ubi autem de utraque junctim loquuntur dicunt *Hyerakhen* quasi dicas utramque *Hyerack*.

Porro *Hyerak* Persiæ magna & nobilissima est provincia, plurima habens oppida celeberrima, quorum tamen hodie metropolis est *Hispahan*, & ut plurimum Regis Persarum aula celebris, commerciis quoque & annonæ copia longe præstantissima.

Izbahan (inquit Schikardus in *Tharich*) quam Geographus Nubiensis regioni *Gebal* hoc est montanæ vel alpestri accenset; tribuit *Abulfeda* in exemplari *Tengnagliano*, longitudinis quidem gradus *LXXVI*, latitudinis vero triginta quatuor cum totidem minutis: unde apparet *Ptolemeum* (qui à fortunatis numerat) ibi novem, hic binis gradibus abundare; (*Vlughbeeckius* quemadmodum à *Clariss. V. Golio* accepi, tribuit illi longitudinis quidem gradus *LXXXVI* & *XL* scrupul. latitudinis autem *XXXII* grad. & viginti quinque minuta: *Garfias* de sylva *Figueroa* latitudinis gradus unum supra triginta & semissem.)

Meminit illius Rabbi Benjamin: inde (scilicet à Tabristan) est iter septem dierum ad urbem *Isbahan* (cujus nomen deinde indifferenter etiam cum *P* scribitur & Arabes) ea est urbs maxima & regalis habet in ambitu XII milliaria. Ibi degunt circiter quindecim millia Israëlitarum, &c. Recentiores geographi docent ipsius urbis, non in monte, sed in plano sitæ, ambitum hodie quatuor tantum millia pass. continere; suburbia vero plûsqum decem quæ Iudæus annumerasse videtur. (de vera urbis magnitudine statim dicemus) Ajunt mœnia esse Cretacea, populum frequentem, bellicosum & divitem ob innumeras serici textrinas: cives olim recensitos fuisse supra 500000: hodie numerum hunc valde imminutum: id qua occasione acciderit, narrat Iosaphatus Barbarus testis oculatus (vide illius Itinerarium in parte secunda); summa huc redit: Quum ob rebellionem punirentur, jussos esse milites singulos, singula civium capita Regi afferre: deficientibus ergo viris præ multitudine carnificum, decollatas fuisse etiam mulieres & capita earum rafa ne agnoscerentur: ita urbem incolis exhaustam, ut Authoris tempore anno 1570. quando id factum recens erat,

vix

six parte
idem al
Venetæ a
Contaren
que nom
appellam
men, in
floruerun
vici ejus
50000 ci
posset. I
losissima
mercimo
ab ipso
men, ut
censer l
gus, qui
loca me
incognit
est rever
multum
propter
dibilem
propter
ductu
fontium
hortor
Adju
huius c
Hemmi
dit ann

vix parte sexta fuerit habitata. Quod idem alter quoque Legatus Reipubi. Venetæ ad Viſum Caſſan, Ambroſius Contarenus confirmat: niſi quod uterque nomen tantæ urbis per aphæreſin appellant *Spahan* vel *Spaam*. Cito tamen, intra xx tantum annos, ita reſloruerunt & ædes & cives ut 10000 vici ejus numerarentur, unde viros 50000 citra ſui nudationem, exarmare poſſet. Noſtra ætate rursus eſt populoliſſima, & abundat omni comineatu, mercimoniis verò maxime claret: unde ab ipſo Rege inhabitatur, per vices tamen, ut Petrus Teixeira teſtatur, qui accenſet Irak regioni. Anglus ille naufragus, qui nuperrime poſt ſuperata Indic loca mediterranea, Europæis haſtenus incognita, per id emporium domum eſt reverſus, appellat *Iſſahavvne*, ac multum præfert ſuo Londino, tum propter mercium omnis generis incredibilem copiam ac æſtimationem, tum propter ſtructuræ palatiorum, aquæductuum, tabernarum, balneorum, fontium, ambulacrorum denique ac hortorum amœnitates. Hæc ille.

Adjungam hic accuratiſſimam urbis hujus deſcriptionem, quam à Nicolao Hemmio noſtrate accepi, qui illam vidit anno cło 10 c xxiii & xxiv.

Isfahan (inquit) hodie Persarum imperatoris regia; sita est ad ripam fluminis, duobus supra triginta gradibus ab æquatore versus Arctū & viginti quinque scrupulis: (eandem quoque latitudinem) prodit Vlugbeeckius & alii Arabes; longitudinem autem numerant ab extremo Africæ littore sex gradus supra octuaginta & quadraginta minuta.) Cincta est terreno vallo, modicæ altitudinis undiquaque: fossa minus lata & æstivis mensibus fere sicca: continet intra vallum octodecim aut plura ædium millia, eleganter & magnificè substructarum; quæ desuper planæ sunt; & amœnissimos hortos, qui perpulchra stagna habent adjuncta.

Regis palatium, principali rerum venalium foro imminens, longe sumptuosissimum est, parietibus intus & extus eleganter pictis & deauratis: forum autem patet in longitudinem quidem septingentos passus, in latitudinem vero ducentos quinquaginta: ante palatium jacent triginta machinæ bellicæ ab Harmuzio advectæ sed hæcenus indigestæ.

Ambiunt forum hoc undiquaque proceræ arbores, & domicilia æqualiter edita ex costilibus lateribus substructa, cum suis concamerationibus sive cellis, in quibus auri atq; argenti fabri,

gem-

gemmarum
admodum
to horum
torum, qu
reas vena
in quibus
tur: amb
duos mun
clusus, q
fuit in c
denique s
ad varias
Ad un
fissima
bus, ad
dicitur ex
terum m
tur per
plures vis
stant vari
sypini: e
tri atque
præterea
variorum
ficinæ vi
Ædes a
oppido
molis,
quibus m
indigena
singulos

gemmarii, aromatarii degunt: quem admodum & ad alterum latus ex opposito horum, visuntur officinæ mercatorum, qui varias merces præsertim sericas venales habent: & variæ cauponæ, in quibus varia edulia parata inveniuntur: ambit item forum torrens inter duos muros è vivo saxo eductos conclusus, qui ad utrumque fori cornu influuit in octangulas cisternas: à quibus denique sub plateis, quæ concavæ sunt ad varias ædes & hortos derivatur.

Ad unum fori latus visitur sumptuosissima Mesquita, marmoreis parietibus, ad quam tredecim gradibus ascenditur ex uno marmore excisis. Ad alterum moneta sita est, ad quam transitur per porticus, sub quibus quoque plures visuntur officinæ, in quibus prostant varii panni serici, lanci atque gossypini: etiam vestes omnis generis, calcei atque ocreæ & similia. Sunt & aliæ præterea plateæ desuper tectæ, in quibus variorum artificum mechanicorum officinæ visuntur.

Ædes autem plurimæ reperiuntur in oppido, quadratæ formæ & diversæ molis, quas vocant *Caravanserai*, in quibus mercatores tam peregrini quam indigenæ diversantur, certo pretio in singulos menses. Quales & in cæteris

urbibus & pagis atque agris offenduntur, insigni itinerantium solatio & opportunitate.

Arx sita est ad partem urbis quæ Eorum adspicit, imprimis ampla, duplici muro & fossa clausa; cum turribus quadraginta; adhæc aliquot machinis bellicis munita; in hac habitat Vezirius Regis, cui custodia Arcis & The-sauri Regii qui ibidem asservantur, est demandata.

Tolerantur quoque in urbe duo monachorum conventus, Carmelitarum nimirum & Augustinianorum.

Habet urbs duodecim portas, quarum prima appellatur *Daluvait*, à qua via ducit ad aliquot Armeniorum pagos, quos vocant *Gendeman*.

Secunda *Hassenabad*, à qua via pertinet ad Persiæ metropolim *Schiras*, iter est sex dierum.

Tertia *Kherroen* ducens ad *Gouvverestan* & *Yesd*, quinque dierum itinere.

Quarta *Seydach Madeyan* à qua via ducit ad *Candabaram*, *Laboram*, & reliquas partes Indiæ.

Quinta *Toubara* quam egrediuntur versus *Thermas* seu *Calidas Scaturigines*, quæ tridui itinere distant ab oppido, & *Rovdest* ab ipsis vocantur.

Sexta

Sexta *Toch*
Sexta trium
Casbin ost
Sexta tredecim
cem, & Ke
ahumerani
tum celebr
cant, &
neris suav
re.

Septima *D*
agdat quind
n dierum i
Octava *L*
em oppida
Nona *Cha*
uacn tridui
am montem
durissima p
amis annis e
amnem q
ido latus la
gros tradu
upra ducer
esudasse fer
gnates Regn
at opus abs
centi passus
tum quinq
nem restab
ibus hic qu

Sexta *Tochzi* à qua via pertinet ad *Casian* trium dierum itinere & semis; ad *Casbin* octo; ad *Taurisum* viginti; *Gilan* tredecim; *Ferrabad* novem, aut decem, & *Kom* sex. Extra hanc solent Mahumerani dominicis nostris diebus, festum celebrare, quod Tammachiam vocant, & meretrices atque omnis generis suaviludii & scurræ convenire.

Septima *Decridefi* à qua via ducit ad *Bagdat* quindecim, & ad *Ardevil* sedecim dierum itinere.

Octava *Lamboen* quæ ducit ad eadem oppida, ad quæ superior.

Nona *Chaarbagh*, à qua via ducit ad *Luaen* tridui itinere: atque ad *Abeconram* montem totidem: hunc montem è durissima petra constantem, jam plurimis annis conatus est Rex perfringere & amnem qui secus oppositum ab oppido latus labitur, ad oppidum & illius agros traducere. Anno clo lō c xxiv supra ducenta millia operarum in eo defudasse ferunt; duces enim & magnates Regni, tum inter se certaverant, ut opus absolverent: nam tantum ducenti passus in longitudinem & centum quinquaginta cubiti in altitudinem restabant. Tantum tribus mensibus hic quæstannis operari licet, ob

acre

acre frigus & altas nives, quæ cæteris mensibus montem occupant.

Reliquæ tres portæ hodie clausæ sunt; nimirum *Mergh*, quam apertam, pestem & annonæ inopiam oppido esse allaturam superstitiose credunt.

Kaly, quam itidem summam annonæ caritatem investuram metuunt.

Gouldesta denique, quam Rex convertit in pulcherrimam domum, quæ despicit in amœnissimum locum quem vocant *Chaerbagh*; qui pulcherrimis arboribus in ambitu cinctus est, & ab utroq; latere silicibus stratus; medium secat amnis *Zinderoend*, lapideo ponte stratus, quem regalem vocant; hic amnis dividit se in quatuor ramos, & mox in plures minores alveolos, qui varias oppidi ædes & hortos permeant. Influunt præterea in sex cisternas, quas vocant *Thankas*; quarum una sita est juxta viridarium regium, quod dicitur *Hasergeris*, longe amplissima & plano fundo atque æquali, cum pluribus fontibus & canalibus: ab hoc viridario usque ad pontem, utrimque sunt educta sumptuosa ædificia & in medio semitæ canalis è vivo saxo: à ponte itidem utrimque pertinent ædes usque ad magnificum Regis palatium; ita ut *Chaerbagh* ab hoc palatio ad viridarium

darium Hafergeris, in longitudinem pateat fere integrum milliare.

Extra oppidum sunt aliquot suburbia, nullo vallo murove cincta; quorum unum vocatur *Golsa*, sive ut alii scribunt *Ciolfa*, à sex millibus familiis Armeniorum habitatum, quos Rex superioribus annis è patriis sedibus huc traduxit. Horum ædes splendore & magnificentia certant cum oppidanis: sunt enim Armenii hi plerique opulenti, utpote industrii mercatores, qui pannos sericos, glastum & alias Indicas merces emendo & Halepum, Constantinopolim atque adeo ad Europæas provincias deducendo, maximum questum faciunt. Sunt quidem Christiani, sed sectæ Armeniæ: diebus Mercurii & Veneris abstinent à carnibus, piscibus, butyro & caseo, omnique pinguedine: neque quicquam illis diebus manducant præter panem, aut oryzam aqua ebullitam, mel, olera & arboreos fructus. Observant & quadragesimam ad Romanorum normam; jejunantque ante quædam festa majora, octo & interdum quatuordecim diebus. Ita ut pene dimidiam anni partem ad supra dictum modum jejunent. Desponsant liberos suos admodum juvenes, & ubi ætatem nubilem attigerint, conjunguntur

guntur in templo : viduis ad secundas atque adeo tertias nuptias transire permittitur, numquam aut rarissime ad quartas. Sacerdotibus vero etiam secundas nuptias interdicunt. Superstitionum & ceremoniarum suarum sunt retinentissimi.

Gauverabad alterum suburbium habitatur à *Gauvriss*, quos Rex huc traduxit è *Gavrestan* & *Yesd* ; sunt autem antiqui Persæ, gentiles, quique etiamnum ignem colunt, de quo cultu alibi dicitur : horum familiæ numerantur hic circiter quingentæ : gens longe melioris fidei & probior, quam sunt Persæ Mahumetani ; mercatores industrii, gnavi agrorum cultores. Mares sunt robusto corpore & usurpant vestes à reliquorum Persarum amictu diversas, præsertim quoad colorem ; feminae quoque illorum validæ & obæscæ, quæ longe aliter vestiuntur quam Persicæ in *Hispahan* : neque velant faciem, uti illæ ; neque tam impudicæ judicantur. Marium autem vestitum in adjuncta tabella curavimus exprimendum.

Abaf-

us appel
serici text
vero barb
mam, & c
patentem
pondo ver
& celerita
dente, qu
tate public
urbem re
qui sanun
te *Albors*
rhati huc
ignis con
ecetur. V
stituunt
duorum
Kaxon se
famosum
generis te
litate ; h
scuntur,
per excell
Kom c
oppidum
tem lapid
dicit ab A
stare itine
Cartuvri
Sacab
Savan d

tus appellat illam *Iasdi* mercimoniis & serici textura celebrem ; *Iosaphatus* vero barbarus *Iex* incenibus amplissimam, & quinque mill. pass. in circuitu patentem , ubi quotidie decem mille pondo venduntur, incredibili silentio & celeritate, nec sermone ullo intercedente, quod pretium singulis auctoritate publica inscriptum sit. Circa hanc urbem reperiuntur hodieque ignicolæ, qui fanum habent in propinquo monte *Albors*, ubi à temporibus *Kaiomarrhati* hucusque jam ultra xxxv secula ignis continuo arsit : sed de his alibi dicetur. *Vlugbekius* & alii Arabes constituunt hoc oppidum ad latitudinem duorum & triginta graduum. Dein *Kaxon* secundum *Teixeram*, oppidum famosum, sericorum pannorum omnis generis textura & agri imprimis fertilitate ; hic enim exquisitè fructus nascuntur, præsertim mala cotonea, quæ per excellentiam *Caxton* appellantur.

Kom quoque sive *Com* magnum oppidum habens versus Arctum pontem lapideum. Nubiensis vocat *Com* & dicit ab *Albahan* (ita vocat *Ispahan*) distare itinere bidui. Vide & Itinerarium *Cartwrightii*.

Sacab *Teixeræ*, Nubiensi uti suspicor *Savan* distans à *Com* xxxvi mill. pass.

& à *Mascuna* xxvii mill. pass. nisi forte sit *Savva* cujus *Vlughbekius* prodiit longitudinem lxxxv grad. & latitudinem xxxv. Cujus quoque *Elmacinus* meminit; portatus (inquit) est *Savvam* prope *Hamadanum*, atque ibi mortuus est.

Kazvin sive *Casbin*, oppidum celebre (inquit *Teixera*) ad quod Persarum Imperator *Xa-Thamaz* regiam suam transtulit post *Taurisium* vulgo *Tabriz* à *Turcis* captum & direptum. *Joannes de Persia* scribit hanc urbem supra centum millia oppidanorum numerare; *Mesquitas* sive *Mahumeranorū* templa quingenta. Palatium Regis longe maximum est, ita ut quartam partem leuæ in longitudinem occupet. Illius urbis etiam itineraria meminerunt, quæ in parte secunda reperiuntur, quæ consulenda sunt, imprimis *Itinerarium Cartvrichti*, qui diligentissime hanc urbem descripsit, & existimat veterum *Assaciam* fuisse, (urbem *Mediæ* *Ptolemeo* & *Ammiano*.) Sita autem est in amœna & fecunda valle, quæ tridui aut quatruidui iter patet in longitudinem. Oppidanorum ædes neglectim structæ sunt, è lateribus tantum ad solem duratis, ut fere sunt reliqua ædificia per totam *Persiam*. *Vlughbekius*

&

& Arabes
l. l. longitu
ta graduu
Nubiensis
id est mon
glones mi
opinatur
Et iter ab
Hamadan
ab hoc a
Cazvin d
Amedon, d
dan, dicit
stareque
Benjamin
est (inqu
tropolis
teræ non
ubi degun
viri. Nan
nagoraru
chæi & El
à Muslim
una cum
ardus) q
poratem
lam circa
luic urbi
rabes lon
finta gra
duum & c

& Arabes ut supra vidimus tribuunt illi longitudinem quinque & octuaginta graduum & triginta sex minutorum. Nubiensis refert ad regionem Algebal id est montanam, & quidem inter regiones minores, licet (inquit) quidam opinentur hanc esse de terra *Deilan*. Et iter ab Hamadan ita designat; ab Hamadan ad *Narestan* xxx mill. pass. ab hoc ad *Aved* xxiv mill. pass. ad *Cazvin* duæ dietæ. Addit his *Teixera Amedon*, quam Nubiensis vocat *Hamadan*, dicitque ingentem esse urbem, distareque ab *Astarabad* xlv mill. pass. Benjamin Iudæus vocat *Hemdan*; ipsa est (inquit) vetus Madai (Mediæ metropolis (inquit Schikardus) à quo litteræ non absudunt) civitas amplissima, ubi degunt ex Israëlitis tantum l mill. viri. Nam ibidem ante quandam Synagogarum, sunt monumenta Mardochæi & Estheræ. Fuit autem hæc urbs à Musilimis capta anno Hegiræ xxiv una cum *Elbira*, non illa (inquit Schikardus) quæ jacet supra Raccam ad Euphratem, sed altera in regione Addeilam circa urbem Kazvvin. Tribuit autem huic urbi Hamedan Vlugbeeckius & Arabes longitudinem trium supra octuaginta graduum & triginta quinq; graduum & decem scrupulorum latitudinē.

Adjungit deinceps *Teixera* oppidum *Nahaond*, quod Nubiensis vocat *Nahavand*; scribitque ab Hamadan distare XLVIII mill. pass. à *Rudhan* XXI mill. pass.

Et deinceps *Targazin*, *Damaoand* & *Taharon*, de quibus nihil comperi.

Rey Xarear vel Schariar, inquit *Teixera*, ubi manna colligitur, sed inferioris notæ: Nubiensis videtur hoc oppidum appellare *Ray*; & iter ab Hamadan ad illam designat; ab Hamadan ad *Sava* XC mill. pass. à *Sava* ad *Ray* I mill. pass. *Vlugbeeckius* & Arabes collocant ad longitudinem octuaginta sex graduum & decem scrupulorum, & latitudinem triginta quinque; quibus alii addunt XI scrupul.

Ad hanc quoque provinciam pertinet *Sultania*, quam Iovius putat exstructam fuisse è ruinis *Tigranocerta*. Nomen hoc (inquit *Leonclavius*) est consequuta à *Sultanis*, quod Persiæ quondam fuerit regia, *Sultanique* sedes & domicilium. Videnda sunt Itineraria in parte secunda, quæ prolixè illius meminerunt præsertim *Cartwrighti*. *Vlugbeeckius* & Arabes produunt longitudinem illius quinque supra octuaginta graduum & latitudinem triginta sex grad. & xxx scrupul.

Ad-

Addunt
Hu'rasen
Holvan, &
am sex hab
Ma'anan x
ema; toti
mill. pass. a
ad Chaneq
Tasfr-Siren
Ab Hamad
justmodi es
pass. ad Cas
Maderam
Almam pa
pontem A
Mahsun, ind
Zebaidiam
est, pratum
Fermasun
Cachravu
quorum lo
quire supra
de illis obse
Ch: vuar, c
pellare Gion
Aba; N
& nullis m
distare à Fa
xiv mill. p
termina le
Scharaz su

Adduntur his ab aliis *Chocherarond*.

Hulvæn quam Nubiensis vocat *Holvan*, & dicit ab urbe Bagdat ad illam sex haberi stationes; nimirum ad *Nabratian* xii mill. pass. ad *Dair-Barema*; totidem. ad *Dascaram* xxiv mill. pass. ad *Halulan* xxi mill. pass. ad *Chanecquin* xxvii mill. pass. ad *Catfr-Sirin*; ad *Holuan* xv mill. pass. Ab *Hamadan* autem ad *Holuan* iter ejusmodi esse; ad *Astorabad* xlv mill. pass. ad *Catfr-Allosus* xxi mill. pass. ad *Maderam* xxi mill. pass. ad pontem *Almam* parvi amnis xv mill. pass. ad pontem *Abi-Aiub* xii mill. pass. Ad *Iabsun*, indeque ad *Carmaçin* xxiv; ad *Zebaidiam* xxiv ad *Marg-Alcalaa*, id est, pratum arcis xxvii mill. pass.

Fermasû de quo nihil inveni.

Cachravard, *Gerpadekân*, *Zamren*, quorum longitudines & latitudines require supra: nam nihil præterea nobis de illis observatum.

Chivvâr, quam Nubiensis videtur appellare *Gionâr* lx mill. pass. à *Schiraz*.

Aba; Nubiensis vocat urbem parvam, & nullis mœnibus cinctam; scribitque distare à *Fabraç* lxxv mill. pass. à *Rudha* xiv mill. pass. à *Murgia* solitudini contermina levem stationem; à qua ad *Schiraz* sint xxxvi mill. pass.

Parc sive Fares & Farc.

PARC (quam Arabes efferunt Fares & Farc) una est è majoribus & melioribus provinciis hujus imperii; ejus autem Metropolis est *Schiras* quam alii efferunt *Xyras* & *Siraz*, nobilissima urbs & antiquissima; omni genere commeatus abundans; & commercii cum cæteris regnis & provinciis Persiæ florentissima; hic enim panni serici magna copia texuntur, è serico quod in finibus illius provenit. Scribit *Teixera*, hanc civitatem conditam fuisse à *Iamked*, ambitu duodecim *farsangarum*. *Ioannes de Persia* scribit sitam esse ad fluvium *Bendamir* & intra muros supra sexaginta millia civium continere; licet autem *Iosaphat Barbarus* illi circuitum tribuat viginti mill. se qui ambitum illius dimensus fuerit non nisi quatuor leucarum castellanarum circumferentiam deprehendisse. Aer hic frigidior ut testatur *Teixera*; incolæ sunt colore candido, formosi & urbanis moribus. In hujus agro reperitur secunda species *Costi*, quam Persiæ vulgo vocant *Kost-Talk* id est amarum, ad differentiam *Costi* quod ex India petitur, quod ipsi *Kost-Xerin* vocant, id est dulce.

Audia-

Audiamus & Schikardum in Tarich:
Huic etiam regi (inquit) *Gamschid* primordia sua debet *Schiraz*, inter Persiæ urbes nunc facile princeps, in Regni medietullio sita, duodecim farsangas, id est, sex supra triginta mill. pass. in ambitu complexa, temperati aëris nec ita feruentis uti ad australem oram; unde rosetis abundat, & rex ille florum ibi ita luxuriat, ut aquis inde maxima copia distillari solitis vel navis onerari possit. Itaque nec mirum est eorum idioma cæteris Persiæ dialectis præferri, quorum ager tam suavem spirat odorem, cerebri quamvis enecti vivificatorem potentissimum.

Videnda quæ in secunda parte dicuntur de hac urbe in Itinerariis; hic tantum addam quæ à Belga sunt observata anno cdo lxxxi.

Schiraz distat ab Aequatore versus Arctum novem & viginti gradibus & sex supra triginta scrupulis: condita est in valle præfertili, complectiturque hodie supra decem millia focorum: eminus accedentibus pulcherrimū præbet adspectum, ob altas illius turres & splendentibus saxis constructas, & hortos atque viridaria, vernantibus cupressis confita, quæ undique illam cingunt; in hisce viridariis reperiuntur omnis

gene-

Audia-

generis. fructifera arbores : rigantur autem certis canalibus è vicino flumine derivatis, quemadmodum & agri qui ambiunt, plures quoque hic reperiuntur fontes. Nascitur hic præstantissimum vinum totius Persiæ, & venundatur admodum vili pretio. Laudatissima autem rosarum aqua, ad varias & longinquas regiones deportatur. Ager suburbanus tritici & aliarum frugum feracissimus est: oves hic ferunt lanam crispam cinerei & candidi coloris, & caudas ita grandes & obesas ut interdum octodecim & non raro viginti libras pendant. In sylvis nascuntur passim arbores quæ mastychen exsudent, excipitur patellis quæ ramis applicantur, coloris primum viridis, qui ab æstu viciatur. In hac urbe tolerantur hodie à Persarum Imperatore duo conventus Monachorum, qui partim sunt Itali ordinis Carmelitarum, partim Lusitani ordinis S. Augustini; qui hic conciones habent & missas celebrant; concionantur autem lingua Persica, Armenia & Arabica; nam potissima pars auditorum sunt Armenii, pauci admodum gentiles aut Mahumetani, quia indigenis vetitum est vel hilum de mutanda religione cogitare.

Nubiensis Chorograhiis, ita circum-
scribit

libit hanc
quit) terra
gentis magn
parte Sindi
tingit. Clau
mari Persi
n : à Septe
odit autem
hac civitate
am extra ha
m præcipua
lter à Schir
die vocan
asmodi est
i mill. pass
i mill. pass
all. pass. ab
idem mill.
pidum pop
st. Hinc ad
ill. pass. Et
xxiv mil
babaz xci
Verum qui
pus annis h
am ubi
biduum, ad
uos pontes
staby pagur
stet, Cofc. f
pagos; Gomb

scribit hanc partem Persiæ ; dicimus (inquit) terram Fares ambiri ex parte orientis magno campo, qui superiore sui parte Sindiaë terram, inferiore Ray attingit. Clauditur autem ab Occidente, mari Persico ; à meridie terra Me-crân ; à Septentrione terra Churestan. Prodit autem varias distantias & itinera ab hac civitate ad alia oppida tam intra quam extra hanc provinciam, nos tantum præcipua quædam hic inseremus.

Iter à *Schiraz* ad *Acababan* (quam hodie vocant *Hispahan* & *Spahan*) ejusmodi est : à *Schiras* ad urbem *Bazas* xii mill. pass. ab hac ad oppidum *Kian* xii mill. pass. à *Kian* ad *Casraain* xxi mill. pass. ab hoc ad oppidum *Astachar* totidem mill. pass. ab hoc ad *Chan-Rus* oppidum populosum etiam xxi mill. pass. Hinc ad oppidum *Kard* totidem mill. pass. Et ab hoc ad oppidum *Kar-da* xxiv mill. pass. à *Chan Rus* ad *Asbaban* xciii mill. pass.

Verum quidam nostrorum superioribus annis hoc iter egit hoc modo: per *Bazigam* ubi annona comparanda est in biduum, ad *Poule gorck* & *Poule-nou* duos pontes super fluvium stratos : ad *Maby pagum*, *Emonzade*, *Ousfoenr*, *Aspu*, *Coscofer*, *Dedaur Chan* omnes pagos ; *Gombeslartam* arcem ; *Iasqas* pagum

pagum & caſtellum ; *Demaſoet* torrentem ; *Abenebad* grandem pagum, ubi teloneum ſolvitur ; *Mayar* pagum & *Spahan eck* diverſorium . Teſtatur autem hoc iter abſolvi , equis quidem diebus ſex , camelis vero ſedecim : vide in ſecunda parte itinerarium Nicolai Hemmii .

Iter à Schiraz ad *Iaſd* prodiſt Nubiensis tale : *Iaſd* (inquit) eſt ad Orientem , ſecus extremitatem deſerti , in itinere quod ducit ad Choraſan ; & nos ad amuſſim deſcribemus hanc viam prout jacet : Quare egredieris è Schiraz ad *Zarcan* (eſt autem *Zarcan* domicilia aliquot ſecus flumen ſuavis aquæ) tum ad urbem *Aſtachar* xviii mill. paſſi . Ab *Aſtachar* ad oppidum *Tir* xii mill. paſſi . à *Tir* ad *Cehemend* oppidum xxiv mill. paſſi . à *Kehemend* ad *Bend* oppidum totidem mill. paſſi . à *Bend* ad *Iarcoja* xxxvi mill. paſſi . à *Iarcoja* ad oppidum *Aſad* xxxix mill. paſſi . ab *Aſad* oppido forti arce munito ad oppidum *Magius* xviii mill. paſſi . ab oppido *Magius* ad urbem *Kattha* ſub limitibus *Iaſd* contentam xv mill. paſſi . demum à *Kattha* ad *Iaſd* xxx mill. paſſi .

Ad hanc quoque provinciam pertinet *Aſtachar* , quæ olim illius Metro- polis videtur fuiſſe ; *Alſraganus* in Cli-

mate

mate tertio vocat *Aslacharam* in renovata editione Christmanni, quum antea corrupte ibidem legeretur *Aslatar*; faciunt pleraque itinera hujus mentionem, sed potius veluti pagi aut municipii, ita ut à Musulmanis olim excisa videatur. Vide Itinerarium Iosephati Barbari. Quidam autem nostratium, qui hac iter habuit, ita meminit. Sesi qui diei itinere à *Schiraz* versus aquilonem, & circiter triginta gradibus ab Aequatore versus Arctum, visuntur hodie rudera magnificæ urbis Persepoleos & palatii imprimis nobilis, vocant hodie *Estacher* & locum ubi palatii rudera visuntur *Chulminare*; in fertilissima & amœnissima convalle, hic supersunt aliquot admirabilia antiquitatis monumenta: ad quæ ascenditur gradibus è petra excisis, adeo latis & planis ut equis eo ascendere liceat; in planicie autem super dictam petram, visuntur primo conclave aliquod, cujus fores è politissimo saxo sunt & variis figuris intusculptæ; intra sunt duæ fenestræ è pretioso marmore & ita polito ut instar speculi reluceant; præterea sunt hic aliquot atria in quibus visuntur cistæ è marmore excisæ, in quibus regius thesaurus olim fuit reconditus; supersunt quoque novemdecim columnæ è quadra-

draginta ; & triginta tria prothyra ; omnia tam affabre facta & tam elegantibus figuris incisa , ut pictor industrius vix anni spatio cuncta posset delineare. Narrat Almacinus in vita *Muavia* Califæ, Ziadum nomine Alis Persidis præfectum Istacharæ commoratum, ibique arcem munitissimam extruxisse.

Ab eadem urbe Schiras versus ortum , jacet lacus salus circiter octo aut novem milliaria patens in longitudinem , in latitudinem unum , aut paulum supra. Sal instar nivis candidissimus est , itaque spissè quibusdam locis concretus ut vestigia ferat , verum quum infra concavus sit , non est illi magnopere credendum, facile enim dehiscit, cum summo superstantium periculo.

Ad hanc provinciam quoque refertur hodie *Laar* sive *Lara* ut Portugallii efferunt , à qua urbe sortiuntur nomen *Lari* , numisma ex argento absolutissimo , notissimum & usitatissimum per totum Orientem ; urbs hæc regni particularis caput fuit , & superioribus annis ab Abbas Rege fuit capta , uti paulo post dicemus : anno cl^o lxxciii ut narrat Teixeira, afflixit illam horrendus terræ motus , qui supra mille ducenta domicilia prostravit , plurimasque ci-

stera.

nas (quibus
idem tantu
) dirupit &
obruit.
ad regnum
inuissè Ben
arcem ædifi
postquam H
lunc autem
descriptum
atore versu
i gradibus :
m sinus Per
i Schiraz Y
demtum ab
Legato ann
æ nostri hi
experunt ex
annis multo
ut jam circit
habitent. De
ditionale ;
propugna
ibus machi
m Persarum
entis peditib
entis equitib
æ Portugal
ar Arabs qu
net ducento
rios illis sub

sternas (quibus salus civium constat, siquidem tantum pluviis aquis utuntur) disruptit & supra tria millia incolarum obruit.

Ad regnum Laræ volunt quondam pertinuisse *Bender-Gomroo*, ubi Lusitani arcem ædificarunt ad sinum Persici, postquam Harmuzio fuerant potiti.

Hunc autem locum ita à nostris inventi descriptum. *Gamroo* distat ab æquatore versus arctum septem & viginti gradibus : estque municipium ad oram sinus Persici situm, parens hodie Duci Schiraz Yman-Couly; Portugallis ademptum ab Ali-Reeck ejusdem Ducis Legato anno cIdccxii. Postquam Belgæ nostri hic appellere & commercia cœperunt exercere, tribus quatuorve annis multo populosius est factum, ita ut jam circiter nongentæ hinc familiæ habitent. Duas habet arces ad latus Meridionale; & versus Arctum validum propugnaculum ad oram Sinus, pluribus machinis munitum : præsidium Persarum constat ut plurimum ducentis peditibus & totidem vel etiam trecentis equitibus; si autem majores copię Portugallorum metuantur, tenetur Arabs quidam regulus Scyd-Mahumet ducentos exercitatissimos Sclometarios illis subsidio mittere.

A *Gamrou* autem ad Laram agitur iter per sequentes Caravanferas, sive diverforia ad itinerantium solatium comparata, *Randaly*, *Getris*, *Cauberestan*, primus hic est pagus qui occurrit trans fluvium *Chour*; dein *Goerebasergon*, *Ghion* sive *Basle Camekoe Gormon* pagum annonæ copia affluentem: *Checkkecheck* sive *Bahadany Wassaly* sive etiam *Basle Parovu*; denique *Chergaef*, à quo transitur ad oppidum Laram. Quod oppidum à quodam nostrorum ita accepi descriptum. Oppidum Laram ædificatum volunt à *Pilæes* filio *Firoës*, post cujus decessum successit *Gorgion Melech*, vir valde magnanimus, qui super montem, qui oppido à Septentrionibus imminet, amplum & validum castellum fecit communiri, & regnum est auspicatus. Hunc ex ordine secuti sunt duo supra triginta Reges, quorum postremus fuit *Ebrahim Chan*, quem *Xa-Abas* anno 1010 c. in regno spoliavit. Arx à Persis diruta fuit & alia rursus excitata commodiore loco, nimirum super montem qui ab Austro propius oppido incumbit. In oppido numerantur circiter quatuor millia domorum, planis tectis, cum certis foraminibus instar fumariorum. Nullo vallo cinctum est,

natu-

tura tamen
ar enim und
pla sunt ro
num agris
mulis. & or
endis dant
que partem
ad merces
andas. In r
in venaliun
plares visu
cibus & an
e. Cingun
ti, in quib
es sunt con
os ferunt.
y. Arx jati
in petram,
nditur, ita
ne possint
nihil dilata
muro è vivo
in illa sunt
quinque æn
Regi aden
tes. Ferun
conservari
endis suffic
leos qui jug
laquam sub
vialem excip

natura tamen loci satis munitum, cingitur enim undique asperis montibus. Incolæ sunt robusto corpore; qui potissimum agris colendis, & camelis, asinis, mulis, & omnis generis animalibus pascendis dant operam; maximam quoque partem inserviunt mercatoribus, ad merces illorum ultro citroque vectandas. In medio oppido est forum rerum venalium, desuper tectum, sub quo plures visuntur officinæ omnibus mercibus & annona omnis generis refertæ. Cingunt oppidum amœnissimi horti, in quibus plurimæ fructiferæ arbores sunt consitæ, imprimis quæ datylos ferunt. Regitur à præfecto sive Kady. Arx jam sita est super præruptam petram, ad quam angusto calle ascenditur, ita ut vix duo equites uno ordine possint incedere, supra tamen nonnihil dilatatur: oblonga est Arx, & muro è vivo saxo cincta, valde edito, in illa sunt circiter ducenta domicilia, quinque æneæ machinæ, Hispaniarum Regi ademptæ, & centum delecti milites. Ferunt in armamentario arma conservari quæ tribus millibus instruendis sufficiant. Duos tantum habet puteos qui jugiter quidem scaturiunt sed aquam subsalsam: unde hic aquam pluvialem excipiunt atque conservant

sex cisternis. In oppido quoque nullæ habentur aquæ nisi pluviales, quas similiter excipiunt cisternis, quarum ad quinque millia tam in urbe, quam extra in illius tamen ambitu dicuntur reperiri: & quidem publicas, ita ut cuivis ad eas pateat accessus, tecto superius opertæ. Vnum & maximum vitium est hujus regionis quod tam crebro terramotibus vexetur, quibus non raro plurimæ ædes prosternuntur.

Quibus in animo est Schiraz proficisci, iis maxime opportunum est annonam comparare ad septiduum in oppido, ut iter possit absolvere usque ad *Gemoed*, licet idem quoque fieri possit in vicinis aliquot urbi pagis. Perterritum autem iter ad hunc modum; per *Garom* oppidum distans à *Lara* octuaginta milliaribus, quæ ab equis quidem absolvuntur diebus sex, à *Cassila* autem atque *Camelis* quindecim. Equitibus iter est per *Dehakoe*, *Berry*, *Benarou*, *Chahitæ*, *Ghare*, *Michgeck*, *Cassar*, *Mehaseræ*, *Babbahie*. *Cassilæ* autem per *Dehakoe* pagum; *Ferry* municipium & olim oppidum alicujus pretii, *Veheram*, *Chiahikot*, ad torrentem *Angavvinam*, *Augerin*, *Gerde* *Betaham*, *Gomoed*, *Codlavvan*, *Miggeck*, ubi teloneum solvitur à mercatoribus; *Payaran* fluvium,

P
an, *Cassera*
annes Nev
iter hunc
accorv, Be
um *Lara* o
v oppidum
um; ad Me
fmon Modd
vel municip
iis autē int
upi: iter ag
Corum & A
ntequam a
um hic on
aræ Legat
em Persiæ
ara, cujus s
n universo
igia antiqu
mes ædes è la
nter duos ad
e cœnum fe
n hic super
atii Persopo
lquis script
cant *Chilmin*
ta columna
illas turres,
uunt. Raru
um se offert ii
p *Hispan*

vium, *Gaffermeſaſerii & Babahagien.*

Ioannes Nevvbury Anglus designat hoc iter hunc in modum : A Lara ad *Dehaccorv*, *Berre*, *Olous*, *Gouen* ubi regnum Laræ definit. Hinc ad *Gua-arouuv* oppidum ; ad *Demorder* municipium ; ad *Mecocal*, ad *Carvger*, ad *Cheſimon* *Moddaſar* diverſorium, ad *Covvel* municipium ; ad *Xyras*. Intermediis auté intervallis multi reperiuntur lupi : iter agitur à Larad-Xyras verſus *Corum & Arctum*.

Antequam ad cætera pergo, non poſſum hic omittere *Garziæ de Sylva Figuroæ* Legati Regis Hiſpaniarum ad Regem Perſiæ obſervationes de *Chilminara*, cujus ſupra feci mentionem.

In univerſo Regno (inquit) vix ulla veſtigia antiquitatis videre eſt, quum omnes ædes eſſe latere non cocto, aut luto inter duos aſtères coacto ſtructæ ſint, quæ cœnum ferre non poſſunt. Atramentum hic ſuperſunt vaſta rudera arcis & Palatii Perſepoleos adeo celebratæ ab antiquis ſcriptoribus : Arabes & Perſæ vocant *Chilminara*, quaſi dicas quadraginta columnas : ita enim appellant altas illas turres, quas Arabes templis ſuis aſtruunt. Rarum hoc orbis monumentum ſe offert iis qui à Schiraz ad civitatem Hiſpahan proficiſcuntur, circiter

leucæ intervallo à fluvio *Bradimir*, qui veteribus dicebatur *Araxis* (non ille qui *Mediam* dividit à *maiore Armenia*) cujus *Q. Curtius* sæpe meminit, uti & *Diodorus* & *Plutarchus*, qui nos ad verum situm *Persepoleos* veluti manu ducunt. *Altitudo*, *pulchritudo* & *firmitas* harum columnarum apparet è viginti illis quæ hodieque superant, quæ cum reliquarum basibus omnes in admirationem rapiunt: personarum quæ marmoribus passim insculptæ visuntur amictus, plane conveniunt cum amictu magnificorum *Venetorum*. *tunicæ* nimirum ad talos demissæ cum latis manicis; & caputia orbicularia, cæsaries super humeros sparsa & barbæ prolixæ. Quosdam videre est sedentes cum summa majestate in sellis, quales in *Ecclesiis* nostris usurpantur, cum scabellis sub pedibus, palmum altis. Et quod mirum, in omnibus hisce nulla similitudo se prodit vestium, quas *Asiaticæ* gentes aut hodie usurpant aut olim usurparunt. Nam licet ab omni antiquitate nulla argumenta promi possint, quibus amictus *Assyriorum*, *Medorum* & *Persarum* ita plane describi possit, uti proclive est facere in vestibus *Latinorum* & *Græcorum*: tamen satis constat, usos fuisse vestibus modice longis, ad Punicum

cum modum, quemadmodum hodieque Turci & Persæ usurpant, quas illi quidem *Aliuba*, hi vero *Cavaia* vocant: & capitum involucra colore & forma distincta à cidari seu regali diademate. In his vero sculpturis (quæ licet antiquissimæ sint, tamen ita sunt integræ quasi nuper factæ fuissent) nihil simile videtur iis vestibus quas memoria hominum suggerere potest: ita ut hoc opus omnem antiquitatem haud dubie superet. Idem confirmat inscriptio in tabula laspidea, ita nitida & integra ut monstro similis videatur: hujus characteres neque Chaldæi sunt nec Hebræi, Græci aut Arabici, aut cujusquam gentis hodie notæ: Omnes sunt triangulares, aut pyramidales vel instar obelisci, ita ut tantum dispositione, figura autem neutiquam differant. Quæ architecturæ species fuerit Corinthiaca, Ionica an Dorica sive mixta è ruderibus, discerni nequit; nihilominus admiranda quædam symmetria, oculos intuentium mirum in modum afficit. Nihil tamen magis me delectavit quam marmoris & laspidis durities; nam multis locis apparent tabulæ ita nitidæ & exacte politæ ut speculorum instar intuentium vultus repræsentent. Meminerunt hujus palatii Arrianus & Iulianus,

nus, omnium autem exactiſſimè Diodorus.

Arx univerſa triplici muro cinſta fuit, qui jam ævo ceſſerunt: ſepulchra quoque Regum ad latus montis (ad cujus radices Arx jacet) viſuntur eis intervallis, quæ à Diodoro deſcribuntur. Quid multa? ea quæ hic videntur tam pulchre conveniunt cum iis quæ ille deſcribit, ut errori nullus ſit locus. Præter hæc rudera, nihil tantæ civitatis ſuper eſt; præterquam quod mediæ leucæ ſpacio ab Arce alia columna extet, ejuſdem cum cæteris magnitudinis, & aliæ duæ minores paulum ab hac remotæ; in quibus à ſamulis meis obſervatæ figuræ equorum & virorum vaſtæ molis. Sitæ autem ſunt rudera hæc in planicie, quam variæ foſſæ è fluvio Araxe derivatæ dividunt & fecundant, quæ ad decem leucas in ambitu patet, ita ut tantam urbem alere haud difficulter quiverit, hodie tamen tantum modicum municipium quadringentarum caſarum habet, quod *Margatean* vocant, haud longe diſtans ab arce. hæc ille.

Sunt præterea in hac provincia Parc vel Fares alia oppida; à Teixera memorantur *Tarſm*, *Karun*, *Laſtan*, *Stahabanon*, *Neriz*, *Paſah* & *Dar-agnerd*.

Kar-

Kazrun vel ut alii efferunt *Kaseroen*, secundum Nubiensem distat ab urbe Fasa LIV mill. pass. & à Gioüar XLVIII mill. pass. ab æquatore secundum Vlughbeeckium novem & viginti gradibus & quindecim scrupulis.

Lastan, juxta hanc urbem abunde nascitur asla fætida quam Persæ vocant *Ingu*.

Stahabanon cujus indigenæ totum caput pilosum habent, nobilis est animalibus illis quæ Bezoar continent. In provincia Parc (inquit Teixeira) est districtus admodum illustris, vocant *Stahabanon* ab oppido ejusdem nominis, quod distat trium dierum itinere à *Lara* cujus ager abundat herba quadam, quæ haud dissimilis est croco quam depascuntur maximi greges animalium, in quorum ventriculis inveniuntur lapides, qui bonitate & facultatibus plurimum excellunt: hujus provinciæ incolæ totum caput sunt pilati, Persæ vocant *Kachel*. In eadem provincia in vertice montis è petra salit quidam liquor, quem Rex Persiæ per probatæ fidei ministros curat colligi: cogitur autem quotannis ad quantitatem triginta meticalium; id est quinque unciarum, paulo plus, minusve. Persæ vocant hunc liquorem *Momnachy Kony*.

id est, mumiam pretiosam : siquidem instar miraculi resistit venenis & nobilissimum est antidotum, præterquam quod omnibus intestinis rupturis medeatur. Rex Persiæ qui solus hoc liquore potitur, eundem ingentis muneris loco, exigua quantitate elargitur regibus & magnatibus suis amicis.

Neriz, hujus montana abundant metallis ferri & chalybis longe absolutissimi, è quibus arma aliaque instrumenta præstantissima fabricant Persæ.

Pazah autem quam Nubienfis appellat *Basam* & *Dar-agued*, abundat annona & omnis generis fructibus: distat autem Fasa secundum Nubiensem à Schiraz LX mill. pass. à Kazarun LIV mill. pass.

Nubienfis his adjungit urbem *Ragian*, perpulchram quæ terminat provinciam Fares & Chureltan: est autem vicina urbibus Siraf & Kazarun atque Gioüar.

Itemque *Siraf* urbem quæ adjacet littori maris Persici, distans ab Aquatore novem & viginti gradibus secundum Vlughbeeckium.

Atque *Sciniz* urbem à mari haud longe distitam.

Alii quoque his addunt *Noubergân*, quæ

quæ secundum
ab aquatore
sem scrupul
Et *Firoës*
Vlughbeeck
dicto & vigi
pulis.

Arde

T Eixera v
Aderbai
maximam
tropolis ho
na omnis
ditissima
Russis, Po
aliisque na
genti estodi
minis & r
communi
ges. Quæ
enseatur
è Geograp
pars Alÿri
urbem Arc
fuit, de cu
die in Me
contineat
Sophinæ
Tabris, q
dem Sophi

quæ secundum Vlughbeeckium distat
ab æquatore triginta gradibus & de-
cem scrupulis.

Et *Firoës abad*, quæ secundum
Vlughbeeckium distat ab Æquatore
octo & viginti gradibus & decem scru-
pulis.

Arderbaion sive Adarbigan.

TExera vocat hanc provinciam
Aderbaion sive *Azarbaion*, & dicit
maximam esse provinciam cujus me-
tropolis hodie sit *Tabriz*. Regio anno-
na omnis generis egregie abundans &
ditissima commercia exercens cum
Russis, Polonis, Circassis, Georgianis
aliisque nationibus: nonnihil hic ar-
genti effoditur, plurimum autem alu-
minis & rubiæ tinctorum; indigenæ
communi nomine appellantur *Calan-
ges*. Quænam provincia hoc nomine
censeatur (inquit Schikardus) apparet
è Geographo Nubiensi; nimirum ea
pars Assyriæ Septentrionalis, quæ circa
urbem *Ardæbigaram*, ubi fanum ignis
fuit, de cujus cultu postea diceretur: Ho-
die in Mediam usque protenditur, ut
contineat etiam *Ardebil* incunabulis
Sophinæ sectæ notam, & metropolim
Tabris, quæ pridem erat aula eorun-
dem *Sophinorum*, antequam ætate pa-
trum

trum veniret in potestatem Turcæ. Tebrifium (inquit Leonclavius) nunc *Tauris*, admodum hisce annis innotuit, etiam vulgo, Turcorum stragibus aliquot nobilitatum, inde à Sultani Soleimanis II. temporibus : Qui Ecbatana Mediæ vocant, errare puto ; quum Cedrenus eam Taurezium appellans, in Persarmenia collocet, quam hodieque dicunt majorem Armeniam. In hujus meditullio Tebrifium recte ponit Iovius, ut male Chalcondyles urbem fecit Assyriorum, cujus interpres Tabrezen, ut Cedrimanus Tabrosium scripsit. Iovii sententiam hæc Aythoni verba confirmant. In majori Armenia civitas Taurisii famosior est & plus aliis opulenta. Ptolemei *Tervam* esse plerique putant & transpositis fortasse literis *Teure* scribetur rectius ; Hebræorum *Susam* autumat Iovius. hæc ille.

Minadous (inquit Schikardus) cum vulgo appellat Tauris & in epistola quadam Historiæ suæ della Guerra fra Turchi & Persiani subnexa, duodecim argumentis operosè contendit, non esse neque Tervam ut Iovius scripsit, neque Tigranoama uti Niger, ne Tigranocer-tam quidem, ut alii : Sed Ecbatana ut voluit Ortelius & Ananias. Quas doctissimorum hominum opinationes, ego

ego ex ha
uno ictu
esse omn
Ptolem.

latur pre
scription
rum quo
sonum u

Ecbara
hodie Ta

Orontis
imminer

octo die
Versus N

sus Oce
ipsa urba

posita est
abundate

humanar
est totius

merces d
Europam

Oriente

rinum d
est, con

rum mil
munita

teranea
luto & c

Ut au
matus lo

ego ex hac orthographia veriori, omnes uno ictu dissipto, & confidenter dico, esse omnino illam, quæ lib. vi. cap. 2. Ptolem. vitiose quidem *Ta^obeis* appellatur pro *Ta^obeis*; errore in Græca scriptione facillimo. Teixera solus eorum quos legerim, exprimit genuinum sonum urbis. Hæc ille.

Ecbarana (inquit Minadous lib. 8.) hodie Tauris dicta, ad radices montis Orontis qui versus Septentrionem ei imminet, in majori Armenia sita est, octo dierum itinere à Mari Caspio: Versus Meridiem posita est Persia; Versus Occidentem sunt Caspii montes: ipsa urba ventis, frigori & nivibus exposita est; aëre tamen fruitur salubri, abundatque omnibus rebus ad vitam humanam necessariis, celeberrimum est totius Orientis Emporium, quod merces quæ ex Asia in Syriam atque Europam, tum quæ ex Occidente in Orientem transmittuntur hunc ut plurimum deferri soleant. Populosissima est, continetque fere ducenta animarum millia: neque vallo neque muro munita est, cryptas habet multas subterraneas, & ædes pro more regionis è luto & cæno coctæ constructas.

Vt autè hoc obiter moneam Ptolemaeus loco à doctissimo Schikardo an-

notat.

notato meminit duarum urbium sub nomine Gabriz, quarum uni tribuit longitudinem LXXXIII grad. latitudinem XL & XV scrup. alteri secundum Græcum exemplar à Bertio editum LXXXIV & 30 scrup. latitudinem XL. Secundum Latinam vero editionem longitudinem LXXXVII. 40 minut. latitud. XL & 20 minut. Medium montis Orontis longitud. in Græco quidem LXXXV, in Latino LXXXVIII & 30 scrup. latitudo in utroq; XXXVIII. Porro Ecbatana longit. LXXXVIII latitudo XXXVII. in Græco pariter & Latino.

Vlugbeeckius autem & alii Arabes tribuunt Tauri long. 82, latitudinē 38. numerant autem longitudinem ab extremo Africæ littore.

Abulfeda denique dat illi longitudinem 73. 8. latitudinem 39. 10.

Plura inveniet lector de hac nobilissima civitate in variis Itinerariis quæ subjunximus, præsertim in Cartvvrighi qui accuratè illam descripsit.

Meminit quoque illius Marcus Paulus Venetus, sed vocat provinciam in qua sita est Hirach.

Quomodo autem Xa-Abas hanc urbem, aliquandiu à Turcis possessam, ipsis eripuerit luculenter narrat *Petrus della Valle*. Diligentia (inquit) quæ

una

una est è præcipuis virtutibus summi
ducis, huic Regi perfamiliaris est; nul-
lam enim occasionem facile omittit,
quæ rebus ipsius conducatur, sed illam
arripit, & persequitur incredibili cele-
ritate, quod in Tebrisis recipiendo vel
maxime patuit; nam quum ipsi con-
staret Bassam Turcorum cum maxima
copiarum parte abesse & alio profe-
ctum ut populos vicinos, qui rebellave-
rant, ad officium reduceret; & *Spahan*
urbe, quæ circiter viginti dierum itinere
abest à Tebrisis, paucioribus quam de-
cem diebus, uti accepi, ad illud advo-
lavit, cum minori copiarum parte
quum reliqua tam celeriter illum sequi
nequiret, licet vel maxime properarent.
Addidit & celeritati egregium strata-
gema militare: nam quum cum paucis
admodum suorum ad urbem accessis-
set, & famam adventus sui tanta cele-
ritate prævenisset, finxit se mercato-
rem esse & caput magnæ Caravanæ,
quæ lento passu illum sequeretur, ita ut
ab oppidanis qui merces admodum de-
siderabant, neque quod res erat ullatenus
suspiciabantur, facile admitteretur:
Subsistit autem ad oppidi ingressum,
suos uti videri volebat, expectans; ve-
rum quum jam plures copię advenis-
sent, paucis Turcis occisis, nullo pene
nego-

negotio, urbe potitur, præter castellum à Turcis urbi impositum. Dein nulla mora interposita, antequam captæ urbis fama divulgaretur, maximas copias dimittit contra Bassam jam redeuntem, & eorum quæ gesta erant penitus ignarum, eumque ex insidiis aggressus cædit & vivum capit: captumque muneribus & promissis ita delinivit, ut fide mutata, se ipsi adjungeret, & filio quem in arce cum præsidio reliquerat, persuaderet arcem Regi dedere.

Teixera secundo loco huic provinciae tribuit oppidum *Nyrvan* vel *Schirvan* vel etiam *Sirvanum*: ea urbs (ut scribit Leonclavius) communi nomine cum provincia sic appellatur, estque Mediæ metropolis capta à Turca anno clō 10 LXXVIII. sed mox à Persa recuperata & muris nudata, ne hostibus amplius receptum daret. Regio autem *Schirvan* vel *Sirvan* haud dubio (inquit idem) illa est quam Prisci dixere Mediam, posteriores autem *Vaspracan*, ut apud Cedrinum in Constantino Monomacho legimus; id regnum licet *Muttaphas Vezir* anno clō 10 LXXVIII. *Osmanidis* subiecit, mox tamen à Persis fuit receptum & ab iisdem hodieque retinetur.

Narrat mercator quidam Venerus
apud

apud Ramusium : Servan provinciam à *Maumutaga* ad *Derbent* patere septem dierum itinere, & continere tria magna oppida, & totidem perampia castella; præcipuum autem oppidum esse *Sumachiam*, quæ distat unius diei itinere à mari Caspio; reliqua duo ad oram maris sita esse *Manmutagam* & *Derbent*. De *Sumachia* autem sive *Schamachia* & *Derbent* plura inveniet lector in parte secunda, in variorum Itinerariis. E quibus tamen hoc notandum, *Ienkinsonium* & alios scribere *Samachiam* distare à mari Caspio septidui itinere cum camelis, habitari autem potissimum ab Armeniis & jam ruinas agere cœpisse anno cōsō LXII. quum ille ibidem esset; à *Christophoro* autem *Burrough* Anglo observatum invenio *Derbent* distare ab æquatore verius *Arctum* uno & quadraginta gradibus & quinquaginta scrupulis, à *Scamachia* autem quinque & quadraginta leucis. *Vlughbeeckius* autem & alii Arabes observant *Schiamachi* longitudinem quidem LXXXIV & 30 scrup. latitudinem XL & 50 scrupul.

Ienkinsonius porro agnoscit in *Schirvan* oppidum *Schabran* secus mare Caspium: quod mercator ille *Venetus* apud *Ramusium* vocat *Sabran* &

E

nullo

nullo muro tum fuisse cinctam testatur.

Ad Sirvan pertinet quoque secundum Leonclavium oppidum *San* sive *Wan*, quod cum arce sic ad Persici regni limites (inquit) pertinet ut etiam majori sit finitimum Armeniæ: ab eo vicina Regio etiam *WasTan* dicitur. Vide omnino quæ Cartvvrighthus de hoc oppido & vicina regione scribit in suo Itinerario.

Teixera, ut ad illum revertamur, ponit porro inter oppida Hadarbigan, *Nak-Xaon* quam Arabes vocant *Nab-Ziovan*, & Vlughbeeckius assignat illi longitudinem LXXXI grad. & 15 scrupul. latitudinem xxxviii grad. & 40 scrup. Non invenio à quoquam hujus oppidi mentionem fieri præterquam à Ioanne Nevvberye Anglo, qui in Itinerario, quod in secunda parte adjungimus, ubi vocat *Naxnan* sive *Nasman*; sed an hoc idem sit nonnihil hæreo.

Addit deinceps *Hordabat* de quo nihil hætenus inveni.

Et *Ardaue*l sive *Ardevil*; civitas est (inquit Teixera) Aderbaion, paucorum dierum itinere à *Tabriz*, non tam grandis quam celebris, ob natales Xequæ Aydar: utris Sciah Ismael Suphy qui Persis imperavit. Antonius Ienkinsonius

Antonius Angl
gentia octo g
Aræum, &
construissie.
wrighti. A
itur ad lon
o latitudin
el secundu
o. minuto
invenio, dist
quatruidi à
tem itinere
Nubiens
pera produ
indeque ad
Cheiaregian
ar xviii.
Feb xii. ad B
abil ire cu
horzam, qu
mill. pass.
xviii mill. P
ad Charcan
ad Nariz xv
ad Chovave
lama xv. d
Tabriz ad
conaginta
stantiam ab
loram ma
Addit d

sonius Anglus observat sitam esse tri-
ginta octo gradibus ab æquatore versus
Arctum, & principes Persiæ hic sepeliri
consuevisse. Vide & Itinerarium Cart-
vvrighi. Ab Vlughbeeckio Arabe po-
nitur ad longitudinem quidem LXXXII.
30 latitudinē autem xxxviii graduum;
vel secundum alios Arabes xxxvii &
30. minorum. Ab aliis observatum
invenio, distare bidui itinere à Soltania,
quatridui à Casbin : à Tabriz quatridui
item itinere versus ortum.

Nubiensis vocat *Ardabil* & hæc ite-
nera prodiit; A *Daynur* ad *Maragam*
indeque ad *Ardabil* : à Daynur ad
Cheiaregian xxvii mill. pass. ad *Tal-*
Var xviii. ad *Saisar* xxi. ad *Anda-*
reb xii. ad *Bailacan* xv. Si igitur ad *Ar-*
dabil ire cupias, perges à *Bailacan* ad
Borzam, quæ est terra *Armenia*, xviii
mill. pass. ad *Saber. Chast* oppidum
xxiv mill. pass. hinc ad *Maragam* xxi.
ad *Charcan* xxx. ii. ad *Tabriz* xxvii.
ad *Nariz* xxx mill. pass. ad *Chan* xii.
ad *Chovaresi* iii; ad *Kavaser* xxx: ad
Iama xv. demum ad *Ardabil*. Ita ut à
Tabriz ad *Ardabil* colligantur supra
nonaginta mill. pass. Idem prodit di-
stantiam ab *Ardabil* ad *Mucan* sitam
ad oram maris *Caspii* iter bidui.

Addit denique *Teixera Halkhan*

oppidum de quo nihil inveni.

Alii & præsertim Arabes adhuc plures urbes intra limiteis Aderbigiân concludant: nimirum *Selmâs*, Nubienfi *Salmâs*; de terra inquit Armeniæ: *Salamas* urbs est à stagno Kannudhan remota; stagnum vero istud falsum est caretque omni animantium & piscium genere. Distat idem stagnum à Dacher-can xii mill. pass. habetque in longitudine stationes quatuor, inter Septentrionem & meridiem; ejus autem latitudo protenditur inter Maragham & Armeniam spacio fere lx mill. pass. hyberno tempore maximæ excitantur in eo procellæ, adeo ut cymbæ naufragium patiantur.

Chouvy sive *Choy* oppidum, quod *Vlughbeeckius* & alii Arabes collocant ad longitudinem lxxix grad. & 40 scrupul. latitudinem autem xxxvii grad. & 40 scrupul. meminerunt illius itineraria in parte secunda: paginis 198: 207. & 219. Putant veteribus dictam *Artaxata*; & distare à Taurisio octuaginta miliaribus Asiaticis vel Romanis.

Ourmia, *Vlughbeeckio* ad longitudinem lxxix grad. 45 scrupul. latitudinem autem xxxvii. de quo oppido nihil inveni.

Aterend; *Vlughbeeckio* ad longitudinem

dinem lxxx
nem xxxv
mentio fit i
unius diei
stantia à lo
Maraga
dinem quie
nem vero
nit autem
Marga, ju
ingenti str
rantur. Eas
Reineccius
bencanen
seductus p
hoc idem
annetarat.
thonem ex
c. i., dixer
terminari e
Maraga. V
Assyriæ. V
nitur illius
quod locet
ves, ac fir
gus, sed i
bientem ex
paginis 20
Serier
longitudin
de quo nih

dinem LXXX grad. & 55 scrupul. latitudinem xxxv grad. & 20 scrupul. cuius mentio fit in Itinerariis pag. 219. distat unius diei itinere à *Sophian* & pari distantia à *Iolfa*.

Maraga Vlughbeeckio ad longitudinem quidem LXXXII grad. latitudinem vero xxxvii & 20 scrupul. meminit autem Haytho Armenius oppidi *Marga*, juxta quam Persæ à Saracenis ingenti strage cæsi fuisse commemorantur. Eam (inquit Schikardus) scribit Reineccius ad marginem, esse Thelbencanen, Babylonix scilicet urbem, seductus proculdubio à Munstero, qui hoc idem prior ad lib. 5. cap. 20 Prol. annotarat. Sed nos interpretemur Haythonem ex seipso qui paulo antea c. 11. dixerat, regionem Chaldaeorum terminari ex parte Septentrionis, urbe *Maraga*. Fuerit ergo illa in confinio Assyriæ. Verum multo præcisius definitur illius situs ab Arabe Geographo, quod locetur circa ruinas veteris Ninives, ac sit nunc quidem tantum pagus, sed ingens. Vide omnino Nubiensem ex editione Gabrielis Sionitæ paginis 206 & 207.

Serier vel *Seriâr* Vlughbeeckio ad longitudinem LXXXII. latitudinē xxxiii. de quo nihil mihi præterea occurrit.

Gueylon sive Gueylan.

GVeylan (inquit Teixera) amplissima est provincia quæ plurima & maxima oppida complectitur, potissimam partem secundum oras Caspii maris sita, unde & mare illud agnomen ab illa sortitur, Persisque inde *Daryah. Gueylan* appellatur: undæ hujus maris salta sunt, licet nusquam quicquam commune habeat cum oceano: Forma illius pene est ovalis: tribuunt autem illi longitudinem trecentarum farsangarum, id est novies mille passuum: undosum est & validis tempestatibus admodum obnoxium, navigaturque grandibus navigiis, sed quibus fere plani sunt alvei, quia pluribus vadis variis locis est inquinatum; portus aperit variis regnis, commerciis Orientis supra modum opportunos; qualis est Kefah sive Cassa portus & oppidum, nec non insigne emporium Tatarorum; & quia fluvius qui Astracan prælabitur in hoc mare sese exonerat, (quod oppidum jam magno Russiæ duci paret) per illum plurima commercia in hoc mari inferuntur. Vide omnino duo Itineraria Anglorum in secunda parte.

Hanc provinciam Antonius Sherleius Anglus nobis describit ad hunc modum;

modum;
Persia va
(quibus
habens m
gnamque
quam qu
strant)
pturas qu
quæ plu
quæ adn
tium in
rentibus
oriente
conclud
nimiru
sta plan
frequen
rici, oryz
ut natura
tasse vid
opulenti
ret; nul
à cultur
fere pet
ciunt, ta
tam nun
ut etiam
commer
Teixera
divisam
rum Me

modum; Ceylan provincia dividitur à Persia vastis & nemorosis montibus, (quibus Persia ut plurimum caret, raros habens montes & rariores sylvas, magnamque lignorum inopiam, præterquam quæ horti & fruticeta subministrant) qui non tam valles, quam rupturas quasdam sive angustias aperiunt, quæ pluviis mensibus, aut quum nix, quæ admodum alta verticibus montium incumbit, liquatur, crebris torrentibus fere inviæ redduntur. Ab oriente vel potius aquilone Mari Caspio concluditur: inter utraque autem, mare nimirum & montes quos diximus, vasta planicies sternitur, tanta incolarum frequentia culta, tamque incredibili ferici, oryzæ, frumentique copia referta; ut natura cum industria incolarum certallè videatur, utra frequentiore aut opulentiorem hanc provinciam faceret; nulla enim pene agrorum portio à cultura vacat; ipsique montes, qui fere petrosi sunt qua Casbinum respiciunt, tam læto gramine sunt vestiti, & tam numerosos alunt pecudum greges, ut etiam vicinis omnibus abunde de commeatu prospiciant.

Teixera porro scribit hanc provinciam divisam esse in quinque præfecturas, quarum Metropoles enumerat hoc ordine.

Raxt cui anno dlo 10 xcv quum Teixera illa scriberet, præerat Ianixed Khan.

Laion : in qua etiam sita est famosa civitas *Delmon* sive *Delimon*, vel etiam *Delon*, à qua aliquando tota provincia denominatur : cui tum præerat Khan Hamet.

Gaxkar cui illo anno præerat Syanex princeps magni nominis.

Langarkanon cui tum præerat Amir Aniza Khan vir fortissimus.

Kudam denique cui tum præerat Komron Mirza.

Ioannes autem de Persia vocat Metropolin provincie Guilan *Hichan*, eique attribuit septuaginta millia oppidanorum.

Sequuntur ad eandem oram maris Caspii secundum eundem Teixeram.

Mazandaron provincia & urbs à Gueilon versus ortum sita ; oppidani sunt robusto corpore atque bellicosi. Ioannes de Persia scribit provinciam *Mazandaran* patere in longitudinem quinquaginta leucas, & viginti quinque oppida continere, quorum caput sit Mazandaron, quod quinquaginta millia civium numerat: provincia est montensis & frigida, ita ut fructus hic raro ad maturitatem perveniant.

Vitru-

av quum
rat lanixee
est famof
v, veltuar
a provinci
terat Khaa
erat Syane
terat Ami
um prera
a vocat Me
Hi nan, e
millia oppi
ram mari
eixeram.
& urbs
; oppidan
ue bellicof
provinciam
ngitudinem
nti quinqu
m caput fi
raginta mil
cia est mon
tus hic rare

Vtuntur autem provinciales Mazandaran & fere reliqui accolæ maris Caspii amictu à cæteris Persis multum diverso, quem in adjuncta tabella prout acceperamus exprimi curavimus.

Adjungit præterea Teixeira *Strabat*: Ioannes de Persia vocat *Estrabat*, dicitque circiter sexaginta leucas per transversum patere hanc provinciam; ejusque Metropolin *Estrabat* supra quinquaginta millia incolarum numerare. Iosephus barbarus videtur vocare *Stravam*; vide illius Itinerarium in parte secunda.

Adjungit deinde Teixeira *Bostan* & *Sabzabah*, de quibus nihil adhuc observavimus.

Denique *Nyxabur*, provincia Persæ subjecta inter Karason & Vzbec sive Tartariam; amplissima quidem, sed plena desertis, & arenosis locis, quæ continuo moveri & veluti ebullire tradunt. Nubiensis in septima parte Climates tertii scribit; ex urbibus Naifabur est *Earsin* urbs frequens atque populosa, distans à Naifabur stationibus quatuor.

In hac provincia reperiuntur gemmæ illæ cyanæ, quas vulgo appellant Turquosias, quia hæc provincia fines jungit cum *Turquestan*.

Sunt

Sunt &
ra) quæ q
gulorum R
Imperatore
quæ singul
pulosa.
Angli M
runt, seric
carum con
flumen Vo
est ex aliq
da parte h
mus; ide
elo lo c x
modum
quam Pu
inferuit.
mam esse
quæ & fer
Caspium
Nam ut i
Guilanoru
tum quen
qui tantu
sive Laion
à Resht
quibus tar
ad Spahan
Idem r
loca maxi
Sufi & D

Sunt & alia hic oppida (inquit Teixera) quæ quondam capita fuerunt singulorum Regnorum, quæ Persarum Imperatores in provincias redegerunt: quæ singula oppida admodum sunt populosa.

Angli Mercatores qui sæpius tentarunt, serici & aliarum mercium Persicarum commercium, per Russiam & flumen Volgam, instituere, uti videre est ex aliquot Itinerariis, quæ in secunda parte hujus commentarii adjunximus; idem rursus sunt aggressi anno cto 1678 & sequentibus, quemadmodum didici ex epistola Agidii Hobs, quam Purchasius laborioso suo operi inseruit. E qua observandum, facillimam esse viam è provincia Gueylan, quæ & serico abundet, & ad mare Caspium opportunissimo loco sita est. Nam ut ille scribit, ex flumine Volga Guilanorum navibus appellitur ad portum quendam, quem vocant *Leygoints*, qui tantum una leuca distat à *Lagion* sive *Laion* ut vocat Teixera, & septem à *Resht* sive *Rant* ut Teixera effert, à quibus tantum sedecim dierum iter est ad *Spahan*.

Idem memorat, provinciæ Geilan loca maxime illustria *Resht*, *Peomin*, *Shost* & *Leygon*, ad summum à maris Caspii

Caspîi portubus distare octo leucis. In *Mazandaron* autem, admodum nuper sericum excoli cœpisse, etiam magnam copiam ibidem colligi, non minus opportuno ad transportandum loco.

Chorasân sive Karasân.

Hanc provinciam (inquit Teixeira) vocant Lusitani *Corasân* sive *Corasân*; est autem una è famosissimis & maxime illustribus provinciis Persiæ sive amplitudinem illius spectes sive opulentiam.

Schikardus in Tarich; Non possum (inquit) quin iterum aliquot Geographorum errores ex Arabismo detegam. Plerique agnoscunt unicam *Chorasân*, aliqui scribunt *Orasân*, alii distinguunt inter minorem & majorem, omnes vero errant enormiter in situ. Sic igitur habendum: esse tres omnino regiones, cognati soni nominibus insignitas, quæ ab ignaris eodem fere modo scribuntur, quum tamen distinctissimæ sint, neque confundi debeant. Prima est Occidentior cæteris Kohasân finitima deserto magno, quæ cadit in Sectionem VII Climatis quartam, & Nubiensi commemoratur fol. 241. Ejus aliam mentionem inter Latinos non vveni hætenus, nisi quod Petrus de

vincis

vineis lib. 1. Epistol. cap. 28. Gohefmi-
nos nominat, quos hujus terræ indige-
nas putarim. Altera est *Chorasān* prae-
sentis historiarum, quam Turkemani auxi-
liares infederant. Ea respondet fere ve-
terum *Aria* & rigatur flumine *Habin*,
cujus praeputae urbes sunt Mescad ubi
sepulchra Regum : Herah id est *Aria*
Ptolemæi lib. 6. c. 17. ubi nobilissima
manna colligitur ; *Thun* ubi sericum
copiose provenit, &c. Tertia vocatur
Chorvavarān prioribus Orientalior
quia cadit in octavam Sectionem Cli-
matis quarti, juxta Occidentalem ri-
pam fluvii *Gichon*, ne habet (ut ait
Nubiensis) in eis partibus, ultra flu-
men illud, aliquam habitationem sibi
vicinam, ut bene conveniat cum Co-
rasminorum regno, quod Haytho de-
scribit capite IV, dicens finitimum esse
deserto magno, centum diectas longo.
Terram alioquin fertilem, ac frumenti
feracissimam. Sed eandem extendit al-
trifecus ad mare Caspium usque quod
nescio an concedat Ptolemeus qui lib. 6.
c. 12. *Χωρομύς* locat ad Oxum in re-
gione Sogdianorum.

Porro Teixeira Metropolim hujus
provinciae, vocat *Mexat* : & scribit esse
civitatem amplam & populosam, in
qua Reges Persiae post Scachum Ismae-

lem Suphy sepulti videntur: valido muro in ambitu cincta est, in quo extant trecentæ turres ad bombardæ jactum à se invicem disiunctæ. Ager illius fertilis est & annonæ omnis generis feracissimus; indigenæ formosi juxta atque bellicosi. Inter hanc provinciam & Turon sive Turquestan itemq; Vzbeck labitur famosus fluvius *Iehun*, unde regiones trans illum Persis dicuntur *Maurenabar*, quasi transfluviales versus arctum.

Præter hanc habet *Thun* magnum oppidum & sericorum pannorum textura imprimis nobile.

Item *Tabas* sive *Thabs*; notandum autem Arabes & imprimis Vlughbeeckium magni Teymurlanis nepotem, duo oppida hoc nomine recensere, diversis agnominibus, quorum unum vocat *Thabs gilac* ad longitudinem xcii graduum, ad latitudinem xxxv. Alterum *Thabs mescina* ad longitudinem quidem xciv grad. & 15 scrupul. ad latitudinem vero xxxiii grad. & 15 scrupulorum.

Addit deinceps *Kahem*, oppidum croci cultura notissimum. Dubito autem an idem sit quod ab Vlughbeeckio vocatur *Kiyin*, & collocatur ad longitudinem quidem xciii graduum & 20 scrupul.

scrupul. ad latitudinem vero xxxiiii grad. & 40 scrupulorum.

Tum adjungit Teixeira *Hrey*, civitatem quondam principalem regni ejusdem nominis, Schikardus in Tarich, agens de Israëlitis olim in ultiores Persiæ regiones deportatos : Ego autem (inquit) ulterius, ad Paropanifum usque deportatos esse statuo, quia textus 1. Par. vi. vers. ult. expressè Hara meminit quæ omnino videtur Aria regio, sic à Metropoli quondam dista (nunc *Eri* vel *Hrey*) maxime quoniam & cæteræ appellationes propinquis locis congruunt, ut montis *Nisebon*, de quo Rabbi Benjamin, cum urbe montana Nisibi, apud Ptolem. lib. vi. cap. 17. & Marcellin. lib. xxiii. c. xi. Ita *Gozan* cum *Gauzanâ* & *Chabor* cum *Cabura* : prout in antiqua Ptolemæi tabula, editionis Romanæ legitur ; quamvis vulgo *Γάζανα* scribatur pro *Γάζανα* eodem lib. cap. 18. & *Κάπρυς* pro *Κάπρυς*, quæ nunc est *Kabul*. Ita fluvius *Gozan* erit *Oxus* inde scaturiens. Sed ipsum Benjaminum audiamus. Inde (à finibus Persiæ) inquit, iter est viginti octo dierum ad montes *Nisebon* qui sunt juxta flumen *Gozan*. Israëliti qui veniunt inde in Persiam, ajunt ibidem

dem in urbibus *Nisebor* superesse quatuor tribus, nimirum Dan, Zabulon, Aser & Napthali captivitatis primæ, quos illuc deportarit Salmanasser Assyrius; ut scriptum est 2. Reg. cap. 17. vers. 6. abduxit eos in Lachlach & Ghabor, montes Gozan montesque Madai (*ex authentico textu cum 1. Paralip. 6. vers. 26. collato apparet literam Lamed esse servilem & legendum Chelach; nec montes, sed flumen Gozan & Vrbes Madai*) Ambitus regionis illius est xx dierum; tenentque urbes & castella in montanis, quæ ex uno latere alluit fluvius *Gozan*. Nec illis incumbit jugum gentium, sed habent præfectum super se, nomine R. Ioseph Amarkela Levitam (*tempore authoris ante quadringentos annos*) & sunt inter eos studiosi sapientiæ. Seminant quoque & metunt, imo proficiscuntur in bellum ad regionem *Cusch* (*non Æthiopiam ut vulgus exponit, sed Cuthæorum terram, circa flumen Cuth; unde novi olim Samaritæ coloni prodibant. Ioseph. lib. 9. antiquit. c. 14.*) per viam deserti. Fœdere junguntur cum paganis Turcis (*non hodiernis Natoliæ, sed sibi finitimis, provinciæ Turkestan incolis*) qui serviunt spiritibus (*dæmones colunt*) & castrametantur in Eremitis: gente quæ

en edit pan
scitur carn
am animali
bitu, torv
rvula fora
ns, &c. Se
ur. Quan
debrari tur
am; (scrib
am circite
impleti &
um alere:
ecii quæ
as potissi
mma perf
vocat. A
m arboris
ous aliis Pe
annæ, Ter
mini Coria
herbis silv
ec admod
are Persæ
nibus &
nt duplici
a vulgo ut
urbis fluv
Subjungit
Marve
noscit & c
idem xovi

non edit panem, nec bibit vinum, sed vescitur carne cruda, etiam immundorum animalium; quæque lato prædita vultu, torvum videt, loco nasi duo parvula foramina sive spiracula ostentans, &c. Sed ad urbem Hrey regrediamur. Quam Teixera dicit plurimum celebrari tum (propter amplitudinem suam; (scribit enim Ioannes de Persia, illam circiter sex leucas ambitu suo completi & supra centum millia civium alere:) tum propter res maximi precii quæ ager illius producit: inter quas potissimum memoratur Manna summæ perfectionis & bonitatis; Persæ vocant *Xir. quest*, quasi dicas liquorem arboris *Quest*. Reperitur in pluribus aliis Persiæ provinciis alia species Mannæ, *Terianabin* dicta, valde similis semini Coriandri, quæ adnascitur certis herbis silvestribus instar carduorum: hæc admodum delicata est & secunda; quare Persæ vulgo illam exhibent infantibus & scæminis, quæ uterum gerunt duplici quantitate, atque illam qua vulgo utimur. Lambit muros huius urbis fluvius *Habin*.

Subjungit deinceps Teixera *Maruvo* vel *Maruve*; quam & Vlughbeeckius agnoscit & collocat ad longitudinem quidem xcvi graduum; latitudinem

autem xxxvii graduum & 40 scrupulorum.

Et *Herât* vel ut *Vlughbeeckius* vocat *Hiraet* ad longitudinem xciv grad. & 20 scrupul. latitudinem autem xxxiv grad. 30 scrupul.

Triennio post (inquit *Schikardus* in *Tarich*) scilicet anno Hegiræ xxvii ab eodem *Othmano* missus est novus exercitus in orientiora Persiæ loca duce *Abdalla* filio *Amer*, qui *Chorasân* penitus expugnaret. Licet enim pars ejus citerior, quam *Turkimani* hospites infederant, jam pridem dedita fuerat; ultiores tamen ipsa longinquitate locorum hætenus tuti, libertatem adhuc servabant. Promiserat autem *Othmanus* ei, qui tam remotas regiones primus adoriretur, illius provinciæ administrationem: ut hac veluti esca militum ad longam expeditionem promptius obeundam alliceret. Votum ergo fecit *Abdalla*, idque juramento firmavit, prius non reversurum sese, quam potasset è fluvio qui urbem *Balach* præterlabitur *Marco Polo* Veneto memoratam lib. 1. cap. 31. cui *Abulpheda* *Tengnaly* tribuit longitudinem xci grad. & latitudinem xxxvi. Susceptis ergo itineribus, quum appulissent, expugnavit magna strenuitate præcipuas

Cho-

Chorasanae urbes *Herah* & *Nisabur* & *Tus* (quæ duo loca in *Abulphedæ* numeris coincidunt, ad longitudinem *LXXXII* & latitudinem *XXXVI* graduum, unde mendum arguitur) & *Buschang* & *Abraim* & *Taliken* & *Marvva* & *Sarchus*. Omnes magnas, divites & populosas, manna fere, serico, aut aliis mercibus exoticis nobilitatas. Hæc ille de *Herah* & *Marvva* jam diximus.

Almacinus in *Historia Saracenica* lib. 1. cap. 4. Chorasanae provinciae oppida enumerat ista *Naisaburum*, *Haratam*, *Busengiam*, *Tusam*, *Abrimam*, *Marvvarrudam*, *Talacanum*, *Tocharistanam*, *Sarachsam*, &c.

Nisabur collocatur ab *Vlughbekio* ad longitudinem *XCII* graduum; latitudinem autem *XXXVII* graduum: *Almacinus* scribit à *Muslimis* captam anno *Christi* 647.

Tus collocatur ab *Vlughbeeckio* ad longitudinem *XCII* grad. & 30 scrupulorum, ad latitudinem autem *XXXVII*. Vnde proclive fuerit errorem qui in *Abulphedæ* numeris deprehenditur corrigere. Ex hoc oppido ortus fuit *Nazaraddin*us celebris mathematicus & *Euclidis* commentator, qui *Mustaëzam* postremum *Calipham Bagdamum*

densum imperio exiit. Alias tamen (inquit Schikardus) cornutos appellat etiam Arabica lingua, illos uxorū suarum lenones qui filios adulterinos educant pro genuinis. Quo pertinet amarus ille jocus *Muṣṭaʿzimi*, postremi Caliphæ Bagdadensis, qui Nazaraddino, librum offerenti, vitium id veluti patrium objecit; in Iuchas fol. 153. a. audiui Turscos (populares tuos, indigenas terræ Chorasan) habere cornua: ubinam tua sunt? alludens ad inhonestum illum lenocinandi morem, quo mariti advenis viatoribus, uxores locabant sub specie hospitalitatis ut M. Paulus Venetus de provincia Camul refert.

De *Tochariṣtana*, cujus Almacinus supra facit mentionem; ita Schikardus. Penetrarunt etiam armis victribus usq; ad extremam *Tochariṣtaniā*, regionem τῶν Τοχαρίων, ut eos Pachymerius appellat.

Marvvarudam autem cujus Almacinus supra meminit, collocat Vlughbeeckius ad longitudinem xcvi grad. latitudinem autem xxxvi grad. & 30 scrup.

Thalekân, quod oppidum alii referunt ad provinciam *Dilemon*; ponitur ab Vlughbeeckio ad longitudinem lxxxv graduum 45 scrupul. & latitudinem

inē xxx
us ad longi
rupul. lati
& 25 scrupu
unt.

Porro Ta
ava part
agna quae
ta ad radi
entis mon
saru. Alru
aribus.

A Thale
ur lx mill
sub ditione
psa Taleka
grandibus
Occidentale
versus Orie
passi. pertine
region: Ch
ge non urb
interfunt
Ita dicent
Ad han
runt Pharg
cinus, &
tra quartu
dem Clim
ad illam de
quoque a

dinem xxxvi & 10 scrupulorum ; ab aliis ad longitudinem lxxxii grad. 50 scrupul. latitudinem xxxvii graduum & 25 scrupulor. quæ plurimum differunt.

Porro *Talekan* (inquit Nubiensis in octava parte Climatis Tertii) est urbs magna quasi urbs *Maru. Alrudh*, appositæ ad radices montis cuiusdam attingentis montes *Horcan* : distatque illa à *Maru. Alrudh* septuaginta duobus miliaribus.

A *Thalecan* ad urbem *Fariab* habentur lx mill. pass. Est autem urbs *Fariab* sub ditione Churegian, minor quam sit ipsa *Talekan* & distans ab ea duabus grandibus stationibus, versus plagam Occidentalem ; ab hac ad *Asturcan*, versus Orientem habentur liv mill. pass. pertinet autem *Asturcan* ad *Churegian* : *Churegian* vero nomen est plagæ non urbis. Inter *Asturcam* & *Balch* interfunt liv mill. pass. de *Balch* postea dicemus.

Ad hanc quoque provinciam referunt *Pharganam*, cuius meminit *Elmacinus*, & *Nubiensis*, qui illud locat intra quartum Clima, parte nona ejusdem Climatis ; ibi viam à *Samarcanda* ad illam ducentem tradit. Memoratur quoque à suo cive *Achmedo* f. *Ach-*

medi (qui vulgo depravatè, ut observat Schikardus ; Mahommet Alfraganus audit) cap. 9. ad idem Clima quartum & regionem Chorasan : cui non tantum ut indigenæ loci, sed & mathematico quondam excellentissimo, plena fides merito est adhibenda. Quia igitur cap. 8. præcedenti, illud Clima terminat ad xxxix grad. ideo impossibile credo ut ea urbs in latitudine habeat xlii grad. quot tribuit Abulphédai, sed numerum corruptum esse; adeoque hanc civitatem tribus minimum gradibus esse Australiorem. Hæc ille.

Kermón.

Kermón (inquit Teixera) provincia inter Parthiam & Karazonen media, inter primas censetur Regni Persiæ, tam amplitudine, quam variarum & multarum rerum proventus, quæ maximi in Oriente fiunt: quales sunt; Aqua rosacea, quam in regno Persiæ habent duorum generum; aliâ enim fit per infusionem, hanc sua lingua vocant *Gul-Ab*: aliâ fit per extractionem & alembycum, quam appellant *Areka-Gul*, quasi dicas sudorem rosarum. Prior illa per infusionem in hac provincia maximè usurpatur.

Item aultra sive stragula, quæ à Persis appell-

appellans
tem Alca
Taid pre
xuntur;
da notæ.
Tertio
Tuyah,
vincia re
distat à
duodecim
xera fier
mixta,
excocta
ebulliver
& repræ
è cinerib
dit. Fere
stantissim
num sive
contra lu
Portuga
sæ appell
mony, i
Kermón
bigua es
sas, tan
hanc de
cit Ryt
quem v
qui lud
tingit pr

appellantur *Kalichey*, à Lusitanis autem *Alcatifa*; quæ quidem in Iesd sive Yafd pretiosissima & perfectissima texuntur; in hac autem provincia secundæ notæ.

Tertio *Tutia* sive ut Persæ vocant *Tutyah*, quæ solummodo in hac provincia reperitur, in unico monte, qui distat à Metropoli hujus provinciæ duodecim farsangis. Hanc scribit Teixera fieri è gleba hujus montis, aqua mixta, & in vasis argillaceis in furnis excoctâ; effusa enim aqua postquam ebulliverit, Tutiam hanc vasis adhærere & reprehendit Garsiam ab Horto, qui è cineribus arboris Gaon conflari tradit. Fert præterea hæc provincia præstantissimum & laudatissimum cuminum sive ut Teixera scribit herbam contra lumbricos intestinales, quæ à Portugallis vocatur *Lombriquera*. Persæ appellant sua lingua *Dram nah Kermoney*, id est, medicinam è provincia Kermion, aut adversus lumbricos: ambigua est enim vox Kermion apud Persas, tam lumbricos quam provinciam hanc denotans; in quem finem adducit Rythmum poëtæ cujusdam Persæ, quem vocant *Cojam lafez* sive *laset*; qui ludens vocis hujus homonymia, fingit principem quandam iter facien-

tem, cui ad aures accidit vox quædam ipsum compellans suo nomine; ille autem conversus vidit tantum cranium humanum humi projectum; quum illud interrogasset, quinam esset & unde ipsum nosset, respondit cranium, scias me aliquando hominem fuisse & coronam gestasse uti tu, subjugaveram autem plurimas provincias, & sola supererat Kermou, quam quum & subjugare pararem, subito ab ipsa superatus fui & devoratus à Kermou, itaque à me exemplum capias, tibi quod usui fiat.

Eadem provincia producit lapidem quendam nigrum & transparentem & nigris punctulis veluti arenulis respersum: duæ autem hujus lapidis repertiuntur species; una quæ petitur ex provinciis Kermou & Karafon quæ optima est & maximi pretii: altera vilior quam Persæ vocant *Moky*; quia petitur à Meka sive Mocha ad mare Rubrum sita. Vocant hunc lapidem sive gemmam *Surmah*; utunturque eo Arabes, Persæ & Indi ad affectus oculorum, quibus egregie medetur, cum aliis simplicibus præparatus: itemque ad ornatum, tam mares quam fœminæ, infucando oculos ut pulchriores videantur; amant enim Persæ oculos nigros, quales fere habent fœminæ Persæ.

fix. Ter
suo usam
spiceret.
Metrop
Teixera
alia oppo
nominis.
Nubien
cere inter
hodie vo
nere urbes
gerd, Hu
stac, Sirg
han, Cha
Sura, Ma
Cquerma
Persæ &
tam esse
ximam cu
in terra ha
Nubien
provincia
Vlughbek
nem quid
autem xx
rum. Et
stationes
Nâhyan.
est, habe
milliaria.
urbs Nahi

ficæ. Teixera opinatur Iesabelem hoc
fucō usam fuisse quum ex fenestra pro-
spiceret.

Metropolis hujus provinciæ (inquit
Teixera) est *Kermon*, præterquam &
alia oppida continet sed haud magni
nominis.

Nubiensis scribit terram *Karman* ja-
cere inter Persiam & *Mecran*, (quam
hodie vocant *Maquerona*) & conti-
nere urbes : Mungian, Vardest, Valase-
gerd, Hurcan, Rudhan, Rostac Arro-
stac, Sirgian, Iazdescir, Rauand Ma-
han, Chabiz, Gianab, Giroft, Hormoz,
Sura, Maun, Riaan, Bamm, Fahrag,
Cquermasfn & Mastih. Vtrisque autem
Persiæ & Karman extremitatibus jun-
ctam esse ab Oriente solitudinem ma-
ximam cui nulla alia æqualis reperitur
in terra habitata.

Nubiensis vocat maximam hujus
provinciæ urbem *Sirgian*, quam &
Vlughbekius agnoscit, ad longitudi-
nem quidem xc graduum, latitudinem
autem xxix graduum & 30 scrupulo-
rum. Et ab hac ad *Giroft* sex haberi
stationes & viam esse capiendam per
Nâhyan. *Giroft* autem (inquit) magna
est, habetque in longitudine fere duo
milliaria. De urbibus Karman est etiam
urbs Nahia, parva quidem, sed pulchra

& decoris ædificiis habetq; vicos mercibus atque artibus illustres. Ab hac ad Sirgian habentur cccii mill. pass. (erratum credo in numeris) versus Septentrionem. Et ab hac ad Giroft, meridiem versus, lx mill. pass. & ab ista ad Nahian xviii mill. pass. Præterea ex urbibus, quæ jacent inter Giroft & Fahr-
rag, est urbs *Hormoz* Regis, quæ vocatur hac tempestate urbs *Hauz*; distatque à Giroft statione una, versus Occidentem.

Ab ipsa ad urbem *Bamm* habetur statio. Et à *Bamm* ad *Giroft* stationes duæ magnæ videlicet lx mill. pass. A *Bamm* quoque ad *Cquermasin*, statio.

Ex urbibus *Karman* est etiam urbs *Hormoz* maritima, adjacens mari Persico, apposita æstuario *Hani* dicto, ex eodem mari Persico egredienti per quod naves ingrediuntur à mari ad urbem usque.

Porro urbs *Fahrag* sita est in initio solitudinis attingentis *Segestan* ducentis decem milliaribus, toto scilicet intervallo, quod prædicta solitudo habet in latitudine. A *Fahrag* ad *Cquermasin* paulo ante nominatam habetur statio.

Credo urbem *Fahrag* esse eandem cum *Parra* vel *Farah*, quæ transitur ab iis qui à *Candahar* petunt Persiam, de qua

ua consule
cunda parti

Quod aut

urbe Hormo

gendunt d

ea, quæ an

tiore urbe

us Rex H

nentē hau

emiceps de

ahadin re

nsulam, u

ita est. Se

rozii expli

De Regno

in

Elxera,

Indiam p

ere in duas

harmuzian

ignane in

montorium

in frætum

Gerun usqu

us, ubi o

famosi am

fluunt. In

equali utr

pars tantu

dinem pate

qua consulenda sunt Itineraria quæ in secunda parte explicuimus.

Quod autem hic scribit Nubienſis de urbe Hormoz maritima, non eſt intelligendum de urbe *Harmuz* in inſula ſita, quæ ante dicebatur *Gerun*, ſed de priore urbe quam *Xa Nahamed* primus Rex *Harmuzii* condiderat in continentē haud longe à *Koſteek*, quam deinceps decimus quartus Rex *Mir-Bahadin* reliquit & ſuos tranſtulit in inſulam, ubi hodieque urbs *Harmuz* ſita eſt. Sed hæc in deſcriptione *Harmuzii* explicabuntur plenius.

*De Regno Harmuz & cæteris Inſulis
in Sinu Perſico ſitis.*

TEixera, Solent navigationum in Indiam periti Sinum Perſicum dividere in duas partes: nimirum in fretum *Harmuzianum*, cujus principium deſignant inter *Guadel* in Perſia, & promontorium de *Rozalgate* in Arabia: & in fretum *Baſoræ*, ab *Harmuz* ſive *Gerun* uſque ad extimum gremium Sinus, ubi oppidum *Baſora* ſitum eſt, & famoſi amnes *Tigris* & *Euphrates* confluunt. In medio autem, licet minime æquali utrimque intervallo (nam una pars tantum centum leucas in longitudinem pater, altera ſupra ducentas) ſita eſt

est insula *Gerun* sive *Harmuz*, ambiens circiter sex aut septem millia pass. & distans à continente *Persia*, ubi minimum è regione *Dozar* quinque millia: & ab *Arabia* novem leucas: obtinet autem multa singularia & digna notatu. Ardebat olim, unde longe asperri-
ma est facta: Secat illam mons ab uno mari ad alterum inter ortum & occasum; à cuius radicibus ad cornu Septentrionale ubi oppidum & arx jacet, intervallo quasi unius milliariis, plana est & minus aspera: verum trans montes, nihil habet præter asperissimos colles & horribilia præcipitia. Continet plurimum salis fossilis; absolutissimi sulphuris quoque maximam copiam: Hyeme, qua interdù validissime pluit, torrentes qui de montibus in dictam planiciem descendunt, ab æstu coguntur in salem.

Mirabile autem & illud, quod quum insula distet ab *Æquatore* versus *Arctû* viginti septem gradibus & semissè (alii xxv tantum gradibus) tantum æstum vernis mensibus experiiri, ut incolæ vix ferre possint.

Tres habet fontes perennes, ad radices montis, diversis locis, è quibus oriuntur tres amniculi, limpidissimæ quidem aquæ, sed marinæ instar salæ: quæ

quæ instat
amniculos
rumque v
nim subtu
sus tam fo
latur, me
tantum u
tis; nam
corrodat
alia quibu
Habet p
desinunt
Portugall
lioribus
eis; aqua
est, præter
colligunt
res passim
Torunpa
visitur aqu
hortos su
dem hab
ducunt;
arbores
quam in
tus seru
rent, vo
quot mal
gatricem
lus autem
falso, è

quæ instar glaciæ ita concrefcit & amniculos tegit ut hominum equorumque vestigia fustineat, aqua interrim subtrus labente. Sal autem universus tam fossilis, quam qui à sole coagulatur, medicinalis; posteriorem autem tantum usurpant in cibis & condimentis; nam fossilis ita acer est ut magis corrodat, quam conservet carnes & alia quibus miscetur.

Habet præterea Insula duos sinus, qui desinunt in cornu arenosum, cui arx Portugallorum inædificata est, ex melioribus & munitissimis totius Orientis; aquarum tamen potabilium inops est, præterquam pluviarum quæ in agro colliguntur in cisternas; quarum plures passim visuntur: Solummodo in *Torunpaque*, ad caput insulæ, puteus visitur aquæ dulcis, qua Rex & VVazir hortos suos rigant, quos uterque ibidem habet, qui optimos fructus producunt; quum in reliqua insula, nullæ arbores aut plantæ visantur, præterquam in planicie illa, aliquot quæ fructus ferunt spinosos qui toto anno virent, vocant *Conar*; & pumilas aliquot malvas primo vere: & Senam purgatricem quam vocant *Makii*. Angulus autem iste terræ solo est argilloto & salso, è quo vasa componuntur è quibus

bus potant, postquam saluginem detraxerunt. Iuxta Torunpaquen inter petras haud longe à mari, scaturit aqua salubris, quam indigenæ vocant *Ab-darmon*, id est aquam medicinalem; quæ pota alvum solvit & expurgat omnes feces & immunditias: unde certis anni tempestatibus multi solent accurrere & illam potare quantum opus habent: cujus experimentum capiunt comedendo partem Aurantii aut Limonis, nam si statim semina per sedes ejiciant, sufficienter se purgatos credunt.

Reperiuntur in insula hac plurimæ rupicapræ & Adibes (vulpecularum species) perdices, turtures aliæque aves: mirum autem est, quum nullæ aquæ dulces hic reperiantur, quam quas jam diximus, quid ista animalia potent; nam minus verisimile est salas aquas potare, licet quidam id crediderint.

Oppidum haud ita magnum est; licet olim majus fuerit; nam pars aliqua illius demolita fuit, & in grandem aream ante arcem conversa. *Ædes* eductæ sunt è vivo saxo haud admodum grandes, ut facilius terræ motus ferant quibus insula obnoxia est: & gypso quodam albo cæmentatæ, cujus in continente magna est copia, vocât *Gueche*, aut

perubro, quæ
oris notæ.
abstruclis,
ne est, ut
oc modo f
etustissimu
um, & co
ilas, quas
trasque ur
unt autem
atem eo ut
avimentu
rabibus t
onec idon
dhibetur,
ur, corrump
Indigent
ore candido
terminæ for
erficum; s
alii è secta S
ur, alii è T
habitant pr
Portugalli,
sitr, & Nes
iles & circ
familie lud
ta sterilis s
untur om
vencant.
Aër hic sa

aut rubro, quem insula gignit, sed inferioris notæ. In ædibus autem in aqua substructis, aut quæ aquis resistere necesse est, utuntur alio cæmento, quod hoc modo fit: (vocant Charu) sumunt vetustissimum stercus è stabulis mulorum, & cogunt in orbes sive grandes pilas, quas ad solem siccatas, accumulatasque urunt certo tempore, reponunt autem quod residuum sit: quum autem eo uti volunt, effundunt illud in pavimentum durum, ubi ab aliquot Arabibus tamdiu tunditur & pinsitur donec idoneum reddatur; statimque adhibetur, nam si in crastinum servetur, corrumpitur & fit inutile.

Indigenæ maximam partem sunt colore candido; mares urbani & fortes, fœminæ formosæ: loquuntur idioma Persicum; suntque Mahumerani, licet alii è secta Syaitarum qui Ali venerantur, alii è Turcorum, qualis Rex erat. Habitant præterea hic multi Christiani, Portugalli, Armenii, Georgiani, Iacobitæ, & Nestoriani; plures quoque gentiles & circiter centum quinquaginta familiæ Iudæorum. Licet autem insula ita sterilis sit, tanta copia aliunde inferuntur omnia necessària, ut vili pretio veneant.

Aër hic salubris est præsertim vere & æsta.

æstate, quia immodicus æstus malignos humores consumit; autumnus tamen morbosus.

Denique Emporium est longe celeberrimum; cujus Reges tam potentes fuerunt, ut magnæ parti Arabiæ & Persiæ, & toti illi sinui ad Basoram usque imperaverint; donec à Portugallis oppidum & insula ipsis eriperetur. Ab eo tempore sensim commercia declinarent, propter præfectorum Lusitanorum exactiones & injurias.

Insula autem hæc intercepta fuit ab Alfonso Albuquerque anno clo 15 vii.

Larek insula distat ab insula Harmuz circiter quatuor leucas versus meridiem & Arabiæ continentem.

Queixome sive *Brost* insula sita est ad continentem Persiæ, freto sive sinu maris ab illa divisa; patet in longitudinem quidem viginti quinque leucas; in latitudinem vero duas aut tres; distat ab Harmuz duabus leucis. Promontorium insulæ vocatur *Sermion*.

Keys quam Portugalli vocant *Quays* est exigua insula in medio freti Basoræ; fontibus abundans & arboribus vernans; fuit quandam caput regni; nunc desolata & inculta.

Angen est exigua insula, quæ insulæ *Queixomes* adjacens, stationem satis op-

opportuna
Andree
vocant de
am avium
es solent
enum por
Lar sive
quinque le
acolis culta
vocantur N
ram Persia
Kargh in
in, tribu
osa & scop
Insula B
inus Persia
& totidem
continent
Carifa, quæ
Turcorum
ata est Ar
sic tantum
gium, ab
ex insidiis
Harmuzinc
abundatque
is; triticu
lice. Oryz
pant, ab
Aguas ob
dulces, inte

opportunam navibus præbet.

Andrevii insula, quam Portugalli vocant *de los paxaros* ob innumerabilem avium copiam, quarum ova Arabes solent colligere & ad varias partes venum portare.

Lar sive *Lara*, insula quatuor aut quinque leucis à continente, & raris incolis culta, ob metum Arabum, qui vocantur *Noutaques* & *Nitihelus*, & oram Persiæ accolunt.

Kargh insula è regione *Rey Ceyfadin*, tribus leucis à continente, montosa & scopulosa, atque inculta.

Insula *Barhen*, sita est in mediterraneo sinus Persici, centum leucis ab *Harmuz* & totidem à *Basora*, exiguo intervallo à continente Arabiæ è regione portus *Katife*, quæ est in ditione *Lacah*, quam *Turcorum* imperator possidet. Habitata est Arabibus; Rex autem Persiæ hic tantum præfectum habet & præsidium, ab anno 1610 c. 11, quo illam ex insidiis & per prodicionem eripuit *Harmuzino* Regi. Solo est amœno; abundatque fructibus, præsertim dactylis; triticum parce fert, hordeum modice. *Oryza*, quam communiter usurpant, ab *Harmuzio* solet subvectari. Aquas obtinet magis salubres quam dulces, inter quas *Nanyah* celebrantur;

profundiſſimi ſunt putei in medio inſulæ ; ſecundum locum merentur, quæ ſub marinis fluctibus hauriuntur , ad hunc modum : in præcipua municipia inſulæ cenſetur Manama ad littus ſitum ; in mari autem quod alluit , altitudine trium orgyarm, ſcaturiunt certi fontes aquæ puræ & dulcis, quam urinando utriculis è corio noverunt egerere, & vendunt vili precio. Narrant autem Mahumetani ſenes , hos fontes in terra quondam fuiſſe & à fluctibus fuiſſe haultos : unde inſulæ nomen fuerit inditum, quod in Arabica lingua ſonat duo maria à *Bar* mare & *Hen* duo: licet alii opinantur id nomen impoſitum à duobus amnibus qui decuſſatim & crucis in modum inſulam dividunt.

Famaſa eſt inſula ob unionum copiam quæ in ambitu & vicino mari capi ſolet. Duo enim loca in India, *Margaritarum* piſcatura celebrantur ; nimirum hic in Sinu Perſico ; altera juxta *Manar* ſeu in freto quod Inſulam *Ceylon* dividit à promontorio continenſis, quod *Tulan Cory* dicitur & à Portugalliſ *Comory*.

Piſcationem autem in *Barhen* ordiuntur interdum menſe Iunio, plurimum autem Iulio, producuntque ad
finem

ſinem A
num tun
cubæ; c
quaginta
ſetu. Cap
nario in
Katar, de
meridien
Vnion
reliquis te
quam por
annis edu
millium d
numerur
Harmuzi
quatuor
ſum, que
Sunt &
Sinum, ubi
ſe Septemb
gare & ſub
eſt magni
Venunt
Abas, q
ſive Quar
ſtant vigi
ſertim mi
qualitas p
contentar
Nulien
littus per

finem Augusti: solent autem ut plurimum tum convenire circiter ducentæ cymbæ; centum ex hac insula, quinquaginta è *Iulfar*, & totidem de *Nihhelu*. Capiuntur autem conchæ ordinario in portu Arabiæ quem vocant Katar, decem leucis ab insula hac versus meridiem.

Uniones hujus Sinus præstant longe reliquis totius orbis tam pulchritudine quam pondere: solent autem hic quotannis educi ad valorem quingentorum millium ducatorum, præter magnum numerum, qui celatur: Præfectus vero Harmuzii percipiebat quotannis supra quatuor millia ducatorum, præter quæstum, quem faciebat ipse.

Sunt & alia præterea loca intra hunc Sinum, ubi conchæ hæ capiuntur mense Septembri, ut *Nihhelu*, *Tene*, *Rosalgate* & sub insula, sed hæc captura non est magni momenti.

Venundantur autem hic uniones per Abas, quarum tres faciunt *Quilaten* sive *Quaraten*; & *Miticales* quæ constant viginti quatuor *Quaratis*, præsertim minores *Margaritæ*, quarum qualitas pro numero in uno miticali contentarum æstimari solet.

Nubiensis: dexterum maris Persici litus pertinet ad Arabes, sinistrum ad

Perfas : habet autem in latitudine ducenta & decem millia , in profunditate vero à septuaginta ulnis ad octuaginta , commemorat autem ad ostium Tigris in mare Persicum exeuntis *Alchaicia* bat , dicitque à *Basra* viam tritam esse ad oppidum *Bahrain* , id est , duorum marium ad litus Arabum sitam , stationes undecim.

Denique Ormuz ita descriptum accepi à Nicolao Hemmio nostrate. Distat ab æquatore versus Arctum sex & viginti gradibus & septem & viginti scrupulis. Persarum Rex hoc oppidum ope Anglorum eripuit Portugallis anno cło lccxxii. Repererunt autem ibidem sexcentas machinas bellicas , tam majores quam mediocres , partim ex ære partim è ferro conflatas , quarum octuaginta hodie Arcem servant , reliqua ad vicinas arces sunt translata , uti & ad oppidum *Garmon* & *Laar* ; quædam denique ad Civitatem *Hispahan* , ubi ante arcem disposita visuntur.

In Sinu Persico quotannis perflant venti triplices ; quæ tempestates ipsis appellantur *Elauzel* , *Elteny* , *Elielel* sive *Elghes* : ratio autem navigationis hic ita se habet.

Mensibus , Novembri , Decembri , Ianuario , Febuario , Martio atq; Aprili ,
tem

tempesta
dientibu
Mensibu
dientibu
egredien
Augusto
egredie

Seri

PRIME
nien

regis A
urbem

ti , hau
Harmu

Huic
filius I

huic filio

Huic itio

Xarann
badin M

katun

gnato

filio

Keys :
in regnu

Huic
confob

din Ma
no cło

Huic

tempestas opportuna est tam ingre-
 dientibus quam egredientibus Sinum.
 Mensibus Majo, Iunio, Iulio, ingre-
 dientibus quidem opportuna est, sed
 egredientibus adversa. Contra vero
 Augusto, Septembri & Octobri tantum
 egredientibus propitia.

Series Regum Harmuz & Teixera.

Primus in ordine horum Regum po-
 nitur à Teixera Xa Mahumed, filius
 regis Arabis, qui trajecto Sinu Persico
 urbem Harmuz condidit in continen-
 ti, haud longe à Kosteck in loco dicto
 Harmuz, in vicinia Xyraz & Kermon.

Huic successit filius *Soleymon*; huic
 filius *Iza*; illi itidem filius *Laxkary*;
 huic filius *Kaykobad*; huic filius *Iza* II.
 Huic itidem filius *Mamud*; huic filius
Xaranxa; huic cognatus *Amir Xa-*
badin Molong: qui filiam suam *Set Al-*
katun Xabadin tradidit in uxorem co-
 gnato suo *Amir Scysadin Aben Azar*
 filio *Aly* Germani sui Regis insulae
Keys: qui *Xabadin* mortuo successit
 in regnum.

Huic successit *Xabadin Mamud* illius
 consobrinus; illi autem *Amir Rokna-*
din Mamud filius *Hamed*, qui obiit an-
 no dñe cccc lxxviii.

Huic successit filius *Amir Scysadin*

102 . DESCRIPTION

Nocerat, qui cæsus fuit à fratribus suis anno clō c c xci.

Masaud decimus quartus Rex successit fratri, qui fugatus fugit in *Kermon*, postquam tres annos regnasset.

Mir Bahadin Ayaz Seyfin mancipium regis *Nocerat* illi successit; sed *Turcis* omnia vastantibus, relicto *Harmuzio* se contulit ad insulam *Queixome*, atque inde ad insulam *Gerun*, ubi hodieque urbs *Harmuz* visitur. Obiit anno clō c c c xii.

Huic successit *Amir Ayadin Gordon-Xa*, è veterum regum prosapia, qui obiit anno clō c c c xviii.

Successit filius *Amir Mobarezadin Baharon-Xa* decimus septimus Rex; quem regno & vita spoliavit anno clō c c c xix. *Mir Xabadin Isuf* tyrannus, & vicissim fuit occisus à *Mir Xa-Kodbadin* fil. *Gordonxa*, qui cepit insulam *Barhen*, *Katizam*, *Kargam* & *Darab*: sed fuit è regno pulsus à Germano *Malek-Nazomadin*; quo mortuo illud recuperavit, discessitq; an. clōccccxlvii.

Successit illius filius *Turon-Xa* qui rebus multis præclare gestis obiit anno clōccccclxxviii.

Huic successerunt filii ordine; primo *Massud* primogenitus; deinde *Xabadin*; tertio *Salgor-Xa*; quo regnante
Suphy

Suphy
mem
Huic
Seyfadin
occupat
Sub qui
luci pre
suos po

T Eix
cere
tantum
Sillo
Siston
Karaso
lix qua
ita ut ab
cujus p
Siston
ad con
secund
Abu E
successi
privat
Amzak
bonan
tum à
juille
duos
loar

Suphy Hyalila Persa continentem omnem subjugavit.

Huic successit *Xavves*: illi autem *Seyfadin*; quo regnante insula Harmuz occupata fuit à Portugallis anno 1607. Sub quibus porro Harmuzii Reges veluti precario regnarunt, libera solum in suis potestate.

Siston & Sagistan.

TEixera videtur Siston & Sagistan facere duas provincias: quum tamen tantum una eadem esse videatur.

Siston autem ita describit: Provincia *Siston* (inquit) sita est sub provinciis *Karafone* & *Kermon*, versus partes Persiæ quæ Sinum Persicum contingunt, Na ut ab una parte habeat *Persiam*, ad cuius præfecturam quoque pertinet *Siston*, & ab altera regnum *Macron*, ad confinia Indiæ. Scribit autem libro secundo capite xxiii. Sub Calipha *Abu Ezach Matacon* filio *Harun*, qui successit fratri suo Germano *Mamun*, privatum quendam hominem, nomine *Amzah* in hac provincia rebellasse, & bonam partem provinciæ subegisse; verum à præfecto *Karasonis* debellatum fuisse & provinciales ad officium reductos.

Ioannes de Persia scribit hanc pro-

vinciam, patere in longitudinem quinquaginta leucas, ejusque metropolin vocari *Ciſtan*, in qua circiter quinquaginta millia civium numerentur.

Boterus in Relationibus suis universalibus de Asia, parte prima libro secundo, scribit post Eri sive Ariam provinciam: superato monte *Coibocaran*, descenditur in provinciam *Sigeſtan*, regionem undique montibus cinctam è quorum medio exit fluvius *Ilmentis*. Sequitur deinceps *Circan*, ibi olim fuit *Gedrosia*, cum oppidis *Canasi*, *Sistan*, *Mulete*, *Rocagnin*, *Timocain*, *Aſian*.

Nubiensis scribit; Sageſtan provinciam fines jungere cum solitudine illa maxima. (cujus supra quoque meminimus) & celebriores illius urbes esse *Zarang*, *Tac*, *Fars*, *Hovan*, *Sarvan*, *Boſt*, *Ranecan*, *Bengevai*, *Asfenziai*, *Tira*, *Haſc*, *Baanin*, *Dorra*, *Harra*, *Corra*, *Darac*, *Malin*, *Karcoia*, *Haifum*, & *Baſurd*.

Schikardus in Tarich opinatur populos, quos Leonclavius vocat *Segeſtanos*, veteribus Drangianos fuiſſe dictos, qui juxta fluvium Arbin habitaverunt, Caſtaldo nunc *Ilment* vocatum.

Porro *Zarang* vel *Zarans* meminit quoque Vlugbekius & collocat illam ad lon-

longitudi
ad latitud
& 30 scr
Ciſtan
Scribit
Climatis
geſtan c
contern
Obſer
pidum
apposita
unius di
Item
eſſe Or
men
ſus, uni
& hoc
bem De
ſtram.
Item
flumini
Dorra
ſtatione
Mal
unam à
nens ad
De ca
adhuc o
kies Be
quidem
autem x

longitudinem quidem *xcvii* graduum,
ad latitudinem autem *xxxii* graduum
& 30 scrupulorum; esse autem urbem
Chistan sive *Siston*.

Scribit idem Nubiensis parte octava
Climatis tertii, Orientalem partem *Se-
gestan* conjungi cum *Ghaur*, & plagam
conterminam *Ghaur* vocati *Raier*.

Observandum porro è Nubiensi, op-
pidum *Baanin* distare ab urbe *Derthel*
apposita ad ripam fluvii *Hendemend*
unius diei itinere.

Item ab urbe *Bengevai* ad *Kahac* iter
esse Orientem versus; & ab hac ad flu-
men *Hendemend* Septentrionem ver-
sus, unius haberi stationis intervallum,
& hoc flumine trajecto occurrere ur-
bem *Dertel* ad ejusdem ripam appo-
sitam.

Item *Darac* urbem propinquam esse
flumini *Maru-Alrudh*.

Dorram autem distare ab urbe *Corra*
stationem unam.

Malin denique distare stationem
unam à *Burengian*, quæ est urbs perti-
nens ad terram *Chorasan*.

De cæteris urbibus nihil memorabile
adhuc observavi, nisi quod *Vlughbeec-
kius* *Bošt* collocat ad longitudinem
quidem *lxxx* graduum, latitudinem
autem *xxxiii*.

HOc regnum appellatur ab aliis *Ge-
teche-Maquerona* : Incolæ sunt
Baluches, quibus anno cōs Ipc xlii.
impræbatur *Meleck-Myrza*, qui quum
antea Regem Persarum superiorem
agnovisset, tunc jugum excussit, &
tributum pendere recusabat : putant
hanc esse provinciam illam, quam ve-
teres Geographi vocant *Carmaniam*.

Sunt autem *Baluches* hi, ferox &
valde barbara natio, ita ut Robertus
Covertus Anglus prodat, anthropophago-
s esse; attingunt Indum fluvium ver-
sus ortum.

Quum Angli anno cōs Ipc xlii. Ro-
bertum Sherleyum Persarum regis Le-
gatum reducerent, applicuerunt ad
hanc provinciam. Incolæ autem ut
iplos in insidias præcipitarent; finge-
bant Regem suum *Meleck Myrzan*
Regi Persarum obnoxium atque adeo
tributarium esse; adhæc facile & com-
pendiosum iter esse, ex ipsorum pro-
vincia in Persiam; nam à *Guader* tan-
tum novem dierum iter esse ad *Chir-
mar* sive, atque inde undecim dierum
iter ad aulam regis *Hispahan*.

Quare Anglis facile persuaserunt ut
se cum oneraria sua conferrent ad præ-
cipuum

cipuum h
ciur Gua
ipis dux
incognita
sine cere
interitu
septimo
runt ad
in portu
fuissent
reptæ &
quodam
periculo
daciis pr
restiti, ja
Legari in
cum Leg
bant, cum
que non
sarcinas
abolver
Indi fluv
Notat
Macque
tinentis
& portu
viginti
trionalis
esse anc
in mari
alto. C

P E R S I A E.

capitulum hujus regionis portum qui dicitur *Guader* vel *Guadel* : sed de rat ipsis dux itineris ad oram ipsis penitus incognitam. Itaque unum nacti non sine certamine, & aliquot Baluchum interitu, eo contenderunt & decimo septimo mensis Septembris apparuerunt ad *Guader*, & anchoras jecerunt in portu. Atque hic haud dubio omnes fuissent trucidati, & sarcinae Legati direptae & navis ipsa intercepta, nisi à quodam Hoge Comal de imminenti periculo fuissent admoniti. Nam mendaciis praefecti *Guader* & ipsius Regis interiti, jam aliquot suorum cum sarcinis Legati in terram exposuerant, & jam cum Legato in terram exscendere parabant, cum insidiae ipsis patuerunt. Itaque non sine summa difficultate & astu sarcinas suas recuperarunt & inde se absolverunt, & navigarunt ad ostium *Indi fluminis*.

Notant autem hanc provinciam *Macqueronam*, partem esse *Asiae* continentis & fines jungere cum *Persia*; & portum hunc *Guader* situm esse ad vigesimum quintum gradum Septentrionalis latitudinis; & summam hic esse anchoras figendi opportunitatem in mari quatuor aut quinque orgyas alto. Ostium autem fluminis *Indi*, quem

quem indigenæ vocant *Sinde* distare ab æquatore versus Arctum quatuor & viginti gradibus & triginta octo scrupulis. Vnde facile colligi potest quàm prope hæc regio Indiam veram contingat.

Candahar.

ANtequam ab his extimis & Orientalibus Persarum regni provinciis ad interiores regrediamur, aliquid nobis dicendum est de Candahar regno, quod Rex Persarum Xa. Abaz ab Indorum rege sive magno Mogole recuperavit.

A metropoli Indiæ Lahore ad Candahar iter instituitur ad hunc modum: ad *Chach-Sunder* exiguum oppidum xi cos. ad *Non Saray* xv. ad *Mutte-ray* viii. ad *Quemal-Chan* xix: ad *Herpach*, xvi: ad *Alicasavan*, xii. ad *Trumban* totidem: ad *Sedoushall* xiv: ad *Callixeckebanden* xv: ad *Multhan* xii antiquum oppidum haud supra iii cos. ab Indo.

Hinc trajecto flumine ad *Petto. Alle* exiguum pagum, xx: dehinc alter fluvius ratibus trajiciendus, & paulo post tertius sed minor, qui *Lacca* appellatur. Deinceps per asperos montes & arida atque latronibus obnoxia loca transitur; ad *Charzan* exiguum castellum

terreo vallo septum, ubi Mogol præsidium alit adversus latrones, à quibus hi ipsi præsidarii non multum ablu-
dunt. Intermedio itinere omnium rerum inopia est, præterquam quod paucis locis, nonnihil graminis reperiatur, jumentorum solatio. Montium, quos diximus, incolæ appellantur *Agyvanes*, latrociniis & furtis supra modum infames. A Chatza ad *Duckeen* eorundem barbarorum municipium, ubi Mogol arcem habet & stativa præsidiariorum, septuaginta & duæ numerantur cosæ. Toto hoc intervallo, omnis generis commeatum vendunt incolæ itinerantibus satis vili pretio. Porro ad *Secotan* tres pagos sibi in vicem, ad radices montium, in modum trianguli conjunctos, xiv cos. Hinc ad angustias montium ipsi vocant *Durves*, ubi pauci admodum plurimos possunt sustinere & sistere, sunt circiter xxiv cos. Ad *Pesfingan* castellum *Duckee* non ab simile xxiiii cos. A quo ad Candahar per vastos montes & viam omnium pene rerum indigam restant lx cos.

In montanis autem hujus regni Candahar degunt ferocissimi populi, quos *Putranes* & *Agyvanes* vocant, rebus corpore & colore quidem paulo candidiore quam vulgo sunt Indi; verum fur.

furtis, latrociniiis & insigni crudelitate infames; & licet ob Mogolis reverentiam & ob lucri dulcedinem quod è mercimoniis percipiunt (nam abundant pecore & frugibus) paulo mitius superioribus annis cum itinerantibus agere, cæpiſſe dicantur; tamen non raro quum paucos & imparatos offendunt advenas, abripiunt illos in avia montium, mancipantque servilibus operibus, mutilantque eos nonnunquam ne possint aufugere.

Metropolis hujus regni *Candahar* antiquum est oppidum, olim quidem, ut ferunt, à Baeanibus habitatum: nunc autem à Puttanibus; magnum & pulchrum est oppidum, & commerciis opportunum, siquidem merces Occidentis & Orientis hic ultro citroque commeant: in quem finem in agro illius ad septem aut octo millia Camelorum ut plurimum aluntur: Provincia præfectus ibidem degit cum valido præsidio: Vrbs ad Occidentem præcipiti & aspero monte, ad Meridiem & Ortum valido cingitur muro: Suburbia superant pene ipsam urbem, tantus hic est advenarum ab omni parte concursus. Annonæ quidem hic satis magna est copia, verum summa caritas tum ob frequentiam hominum; tum maxime quia

quia omni
Hispahan,
ut plurimu
videre sit
qui summu
salubrium
Distab
ea potiret
nibus reg
Qua r
urbem rec
explicuim

Ma

M^{Aure}
lantu
fluvium C
chon) qu
jacet Ko
Koarrazi
ad provin
cat Che
matis ter
non long
modica
rum vigi
quæ pulc
diſſio am
Et ab ha
quæ & C
habentur

quia omnis regio inter hanc urbem & Hispahan, admodum infœcunda est. ita ut pluribus locis vix quicquam herbidi videre sit, præter aquarum defectum qui summus est, præter salzarum & insalubrium.

Distabat denique tum quum Mogol ea potiretur, tantum triginta cos. à finibus regni Persarum.

Qua ratione Persarum imperator urbem recuperaverit, in Indicis nostris explicuimus.

Maurenahar & Turqueslan.

M *Aurenahar* (inquit Teixeira) appellantur regiones quæ jacent trans fluvium *Gehun* (qui aliis dicitur *Gichon*) qui illas dividit à *Karasone*, hic jacet *Koarrazin* & *Gaznahem*. De *Koarrazin* diximus supra è *Schikardo* ad provinciam *Karazin*. Nubiensis vocat *Chovarzin* & in octava parte Climatis tertii scribit; A *Maru* ad *Amol* non longe distat ab amne *Gihon* sex modicæ stationes, id est milliaria centum viginti quatuor : Et vero *Amol*, quæ pulchra est civitas distat à prædicto amne *Gihon* tribus milliaribus. Et ab hac *Amol* ad urbem *Chovarzin*, quæ & *Giorgianta* vocatur, duodecim habentur stationes. Et à *Giorgianta*

ad

ad lacum suum stationes sex. Similiter ab *Amol* ad *Zamm*, ascendendo per amnem, stationes quatuor; à *Zamm* ad *Termed*, per flumen, stationes quinque. A *Termed*, per flumen, ad *Badhachscian* stationes tredecim. Atque hæc est longitudo *Chorasan* & *Chouaraçin*, juxta cursum fluminis videlicet quadraginta stationum.

Giorgian faciunt alii provinciam per se, eique tribuunt urbes *Giorgian*, *Semnaen* (forte eadem est cum *Zamm*) & *Dammaan*: quarum longitudines & latitudines vide supra.

Nubiensis porro scribit flumen *Gihon* originem trahere è terra *Vaghian*, in finibus *Badhachscian* & ibidem vocari *Hazyat*. Influereque in illud quinque magnos amnes è finibus *Gil* & *Vachs*; è quibus omnibus flumen tam grande constituatur, ut reliqua orbis terrarum flumina, tam aquarum copia quam alvei latitudine atque altitudine facile superet. Memorat quoque inter amnes qui confluant in *Gihon*, amnem *Vachsciab* qui egreditur è regionibus *Torc* (vel *Turqueslan*.) *Schikardus* autem astringit, amnem *Gichonem* eundem esse cum eo quem *Ptolemæus* lib. 6. c. 12 vocat *Oxum*, qui dudum terminus fuit inter *Perfas* & *veteres Turcas*.

Ad.

Adjung
regionem
entum, in
colas Per
an, à qu
Benjam
bit à finib
ter esse a
juxta stan
qui inde v
in urbibus
tribus Dan
esse que ill
nis Turcis
goit S. h. h.
provincia
vunt spiri
magis ilu
Haytho sc
tatis filii A
ercitu cor
invadere c
suerunt A
rexerunt
quod erat
gis, qui n
unde: de t
sua. Rex
mine (is e
norum po
milit: ad te

Adjungit deinde Teixeira *Turquesian* regionem ad oram maris Caspii versus ortum, in terris *Maure-Nahar*, cujus incolae Persæ vocentur *Turck* sive *Turck-man*, à quibus haud dubio *Turci* orti.

Benjamin Iudæus (in Itinerario) scribit à finibus Persiæ viginti octo dierum iter esse ad montes *Nisebon*, qui sunt juxta flumen *Gozan*; Israëlitas autem qui inde veniunt in Persiam, affirmare in urbibus *Nisebor* superesse quatuor tribus *Dan*, *Zabulon*, *Aser* & *Naphtali*: esseque illos scædere junctos cum paganis *Turcis* (non hodiernis *Nazoliæ* (inquit *Schikardus*) sed sibi tunc finitimis, provinciæ *Turkesian* incolis) qui serviunt spiritibus, &c. Ut provincia hæc magis illustretur, adjungam hic quæ *Haytho* scripta reliquit cap. 15. Iniquitatis filii *Agareni*, (inquit) copioso exercitu congregato regnum Persarum invadere cogitarunt. Et primo ingressi fuerunt *Mesopotamiam*, deinde perrexerunt ad regnum *Chaldæorum*, quod erat sub dominio Persarum Regis, qui non poterat resistere *Saracenis*, unde de terra illa fecerunt omnia vota sua. Rex vero Persarum *Asciorth* nomine (is est *Iazdigerd*) timens *Saracenorum* potestati subjugari, nuncios suos misit ad terras & regna quæ erant circa

H

flumen

flumen *Phison* (imo *Gichon* ut postea dicetur) & ab iis subsidium imploravit, promittendo venientibus magna stipendia & honores.

De regno igitur *Turquestan*, quod propinquius erat regno Persarum, congregaverunt se sex millia virorum, qui nominabantur tunc temporis *Turquimani* & iter arripientes, Regi Persarum dare subsidium intendebant. Transiverunt quoque flumen *Phison*, &c. Schikardus autem recte astringit flumen quod *Turquemani* hi transierunt fuisse *Gichon* & *Aythone* hic lapsus: idque ex ipso *Aythone* qui cap. 7. Persiam distinguit (pro statu regni suæ ætatis) in duas regiones. Vnam quæ superior minor & planior est, facit confinem *Turkestanæ*: alteram inferiorem extendit usque ad *Armenos* & *Medos*. Illius primæ habitatores appellat *Persas* proprii qui olim idola & solem coluerint, urbes eorum nominans *Boctora* & *Seonorgant* (quæ sic corrupte scribuntur pro *Buchara*, *Medici Avicennæ* & *Samarcand* regis *Tamerlanis* ortu nobilitatis) ut non possit esse alia quam *Bactriana*, ubi *Ptolemæo* sitæ sunt *Metropolis Bactra* & *Marcanda* lib. 6. c. 11. Hujus vero secundæ regionis, urbes eodem præcipuas nominat *Nesabor* &

Spa-

spachen, q
nan efferun
colemaicis
spæ in P
t iners G
nat. Inter
hison.
Nubient
ocare Toc
Jalem & S
and, Var
an, Sachin
ab, Mede
Qava Clin

Yzbeck (i
provincia
culis Persia
ntum ab
ellum infe
ersæ dece
alek civita
cosis incol
bulfeda ac
ad. latitu
num & 40
am distare
populosa &
conspicua,
ones. A B

P E R S I A E.

713

Spachen, quæ rectius Nisabur & Izba-
han effertur & situ correspondent
Ptolemaicis Nisibi quidem in Aria &
Aspæ in Parthia; non Hecatompulo,
ut iners Geographorum vulgus autu-
mat. Inter ambas locat Haytho flumen
Phison.

Nubiensis videtur hanc provinciam
vocare *Tocharestan*; cui tribuit urbes
*Halem & Semengian, Thaaan, Sacal-
cand, Varavalin, Azharuzuan, Tale-
can, Sashimesi, Varuser, Hofb, Ande-
rab, Meder & Kas*. Vide illum parte
octava Climatis tertii.

Vzbeck.

VZbeck (inquit Teixeira) amplissima
provincia, quæ licet superioribus
seculis Persiæ fuerit subiecta, hodie non
tantum ab ea separata est sed & Persis
bellum infert, & nonnullam partem
Persiæ decerpit. Ejus Metropolis est
Balck civitas populosa, opulenta & bel-
licosæ incolis frequens; collocatur ab
Abulfeda ad longitudinem quidem ci-
grad. latitudinem autem xxxvi gra-
dum & 40 scrupul. Nubiensis scribit
illam distare à *Thaaan*, urbe itidem
populosa & fluviis atque arboribus
conspicua, in *Tocharestan* sita, sex sta-
tiones. A *Badkuchscian* urbe conter-

mina regionibus *Chennaug* ad Indiam pertinentibus tredecim stationes.

Præter hanc habet *Samarcandam* urbem celebrem, præsertim natalibus Teymurianis, quam opinantur *Marcandam* *Ptolemæi*; quam *Abulfeda* collocat ad longitudinem quidem *xcix* graduum (alii *cix*) ad latitudinem vero *xl* graduum. Nubiensis iter ab illa ad *Balch* ita designat: ab urbe *Samarcand* ad urbem *Kasc* stationes duæ.

Item à *Samarcand* ad *Kanad Mahchet* vi mill. pass. Etiam à *Samarcand* ad *Astihan* *xxi* mill. pass. Orientem inter & Meridiem. Et ab ipsa ad *Kasaniam* *xxvii* mill. pass. *Marcus Paulus* Venetus suo tempore illam ita describit. *Samarchan* est civitas nobilis, cum pulcherrimis hortis, & planicie plena omnis generis fructibus, incolæ sunt partim Christiani partim Saraceni; parentque cuidam nepoti magni *Chan*. Cum quo tamen minus bene ipsi convenit, sed crebro inter se belligerant. Meminit & *Iosaphatus barbarus*, qui appellat urbem grandissimam, & incolis frequentem, adhuc commerciis cum Orientalibus nobilem.

Teiværa refert ad eandem *Damarand*; & *Bokaram* patriam *Avicennæ* qui ipsis dicitur *Boaly*. *Bokaram* collocat

car *Abulfeda*
xcvii grad
latitudiner
scrupul. v
in parte se
vocat *Bog*
à *Bochara*
ad *Sorraa*
busiam x
mill. pass
ad *Karm*
stellum
que ad *Sa*
tali parti
diem, co
mæque m
Karminia
Dabusiam
pass. à *Dab*
Ab hac ad
castellum
hoc ad *Sa*
Præter
perfectissi
barum, in
Ex *Ara*
Golii hæc

cat Abulfeda ad longitudinem quidem
xcvii graduum (alii 107) & 30 scrupul.
latitudinem autem xxxix grad. & 10
scrupul. vide Itinerarium Ienkinsoni
in parte secunda pagina 263. ipse autem
vocat Bogar. Nubiensis ita describit iter
à Bochara ad Samarcand; A Bochara
ad *Sorraa* xii mill. pass. Inde ad *Dabu-*
siam xv mill. pass. Ad *Arfan* xv
mill. pass. Ad *Kord* xviii mill. pass.
Ad *Karminian* xii mill. pass. Ad ca-
stellum *Aalcama* xv mill. pass. Deni-
que ad *Samarcand* vi mill. pass. Orien-
tali parti *Bochara* cum flexu ad Meri-
diem, contermina est terra *Tfogd*: pri-
mæque margines illius incipiunt post
Karminiam, è qua progredieris ad
Dabusiam Orientem versus xxiv mill.
pass. à *Dabusia* ad *Astihan* statio levis.
Ab hac ad *Zorman* xviii mill. pass. ad
castellum *Aalcama* xv mill. pass. ab
hoc ad *Samarcand* vi mill. pass.

Præterea *Kaxgkar* & *Axggar*, quæ
perfectissimum nobis dant Rheubar-
barum, inquit Teixeira. Et alia plura.

Ex Arabe anonymo, beneficio D.
Golii hæc accepimus.

	longitud.	latitud.
	gr. scr.	gr. scr.
Khîs	109 30.	39 30.
Dargân	107 —	40 30.
Asfichar	109 50.	43 30. ad Oxum.
Therâs	109 50.	44 36.
Naxiab	108 —	39 — al. Nest.
Ilâck	109 10.	43 30.
aliis	99 10.	43 20.
Chougent	100 35.	41 55.
Chouakand	100 50.	42 50.
Fargana	102 —	42 20.
Chuten	106 —	42 —
Dykend	107 30.	39 —
Termont.	101 15.	37 —
Tenkod	101 —	43 25.
Benchuf	101 —	45 —
Kafân	101 35.	42 50.
Kobba	101 50. 42	50. ad Araxum.
Balch	101 —	36 40.

Incolæ hujus provinciæ , inquit Tei-
xera , sunt bellicosi ; pugnant equites
arcu & sagittis , lanceis , gladiis , scutis
atque clavis , semper retrocedendo :
atque hisce armis nostra ætate multa
dominia sui juris fecerunt ; inter alia
occuparunt regnum *Kandar* , cujus
Rex ad magnum Mogolem profugit
eique se subjecit , qui licet potentissimus
sit,

fit, hunc tamen in Regnum restituere minime potuit. Vzbequii non habent Reges qui hæreditario jure sibi invicem succedant, eligunt sibi duces pro virtute: habitu corporis, moribus & sermonis pronuntiatione ad Chinenſes quam proxime accedunt. Hæc ille.

Accepimus à Nicolao Hemmio noſtrate icones duas, quarum prima exprimitur habitus Tatari Vzbequii.

Altera habitus & cultus filiæ Vzbequii Tatari.

Kurdestan.

TEixera numerat quoque inter Persiæ provincias *Kurdestan*. Ioannes autem de Persias tres provincias hoc nomine commemorat.

Primam quidem quæ fines jungit cum Hadabigian, cuius Metropolis appellatur *Cosyalma*, & complectitur circiter triginta millia oppidanorum, & præterea complectitur quindecim urbes; populus valde est urbanus, & armis valde addictus. Vivunt maximam anni partem in tentoriis in agro, ad modum Arabum.

Secundam dicit aliter vocari regnum *Malagæ* sive *Maragæ*.

Tertiam scribit secundæ huic vicinam esse, & Metropolim illius vocari *Cormabam*, & fines jungere cum Babilonia sive Bagdat: tria autem hæc regna patere in longitudinem circiter trecentas leucas, frequentesque esse populis bellicosis, qui perpetuo bellum gerant cum vicinis Turcis.

Verum harum trium provinciarum tantum postrema hæc recte hoc nomine designatur, in qua agunt populi qui hodie dicuntur Curdi, quorum mores & consuetudines descriptas invenies in itinerariis, præfextim paginis 198 & 226.

hæc

licet etia
jungere
illa prov
hodie pe
descripti
minimu
Prim
Chusiffa

S Chika
Kalip
Mosen
exercitu
totam
bes prin
quorum
sexta Cliv
te lapsus
mare Al
sem sinu
terra Ch
seis latr
minit lib
nent A
Gendi-S
mz, &
& vergi
pervenia
pontem
davium

licet etiam populi hi fines videantur jungere cum *Bagdat*. Secunda autem illa provincia, quam vocat *Maragam* hodie pertinet ad *Adarbigian*, in cujus descriptione hujus quoque oppidi meminimus.

Prima autem proprie hodie vocatur *Chusistan*.

Chusistan.

SChikardus in *Tarich* scribit Omarem Kalipham, anno *Hegiræ* *xxi*, misisse Mosen cognomento *Ascharæum* cum exercitu ultra *Tigrim*; qui occupavit totam *Chusistaniam*, ejusque duas urbes primarias *Ahuvazam* & *Susam*: quorum situs talis est: Nubiensis parte sexta Climatis tertii; ab Orientali parte lapsus *Diglat* (id est *Tigridis*) juxta mare *Abadan* (quod ni fallor, *Saurensem* sinum nostri hodie vocant) sita est terra *Chusistan* (nomen habens à *Cossæis* latronibus, quorum *Plinius* meminit lib. 6. cap. 27.) ad quam pertinent *Ahuvaz* & *Escar-Mecrom*, & *Gendi-Sabur*, & *Susa* & *Ram-Hormoz*, &c. & ibidem: egreditur fluvius & vergit in Occidentem usque dum perveniat ad urbem *Escar-Mecrom*, ubi pontem habet magnum, xx circiter navium: vehuntur in illo navigia majore

majora & alluit *Ahuva* am: inter quam
 & *Mecrom* sunt xxx miliaria secun-
 dum amnem: idem ait ab urbe *VVasit*
 (quæ ad ripam Tigridis, sex itineribus
 supra illius ostia locatur) abesse centum
 miliaribus, unde jam situm *Ahuva* æ,
 licet ignoretur Tabulis, abunde cogno-
 scimus. Addit deinde Schicardus plura
 de Susa: quantum vero ad Susam (in-
 quit) notior est illa, quod meminerint
 illius multi scriptores. Strabo lib. 15.
 tradit nobilitatam aula Cyri; esse ob-
 longam sine mœniis tamen, habere in
 ambitu 120 stadia, vel juxta Policleti
 relationem 200; quæ respondent 25
 miliaribus Italicis. Addit, æstivum ibi
 calorem intendi tantum, ut comburat
 lacertos, sub Meridiano sole per apri-
 cum repentes: inde cogi incolas ut ædi-
 ficia tegant superingesta humo, ad pro-
 funditatem duarum ulnarum. Causam
 rejicit in montes, qui ad boream ob-
 jecti, non frigidiores tantum auras in-
 tercipiant, sed & repercutiant illapso
 radios solis, ut reduplicentur. Curtius
 lib. 5. meminit angustiarum in illis
 montibus, quæ *Pylæ Susidæ* dicantur,
 ubi Alexander cum suis multum est pe-
 riclitatus. Quod vero Dionysius (hisce
 locis natus propterea fide dignior) ait
Choaspen alluere *Susianos*, id illis er-
 randi

randi oc
 atinger
 deit au
 Susarun
 cap. 8. v
 fluvium
 optime
 niens,
 Media,
 cursu 8
 hanc a
 rent, u
 egre ab
 deport
 sanam
 diore,
 circuitu
 audit: i
 nisi quo
 rat. Cus
 regio me
 tora. N
 ejus rui
 palatu
 etiamm
 inde à
 Kel, po
 Nubi
 nali Ch
 dividere
 Porro

randi occasionem dedit, qui opinantur attingere ipsam urbem ; at hoc non dicit author, sed præterfluere terram Susarum. Et aliud nos docet S. Daniel cap. 8. v. 3. arcem Susan sitam esse ad fluvium *Vlai*, quem Plinius lib. 6. c. 27. optime cum sacra Scriptura conveniens, appellat *Euleum*; oriundum in Media, condi sub terram intermedio cursu & rursus emergentem circuire hanc arcem: unde Reges eum honorent, ut non ex alio bibant, etiam peregre abeuntibus sibi ad longinqua loca deportari curent. Determinat ille Susianam ab Elymaide, provincia humidior, quæ ob uliginem non nisi per circuitus obiri potest, ac in Bibliis Elam audit: ut R. Benjamin recte notavit nisi quod etiam in nomine fluvii aberat. *Cusestan* (inquit) ipsa est Elam regio magna, sed non amplius habitatur tota. Nam vastata fuit ex parte. Inter ejus ruinas extat Susan arx, quondam palatium Abasueri Esdr. 1. v. 2. habet etiamnum adificia magna & pulchra inde à diebus antiquis. Flumen *Hiddekel*, ponté stratum, secatur urbem.

Nubiensis scribit ex parte Meridionali Churestan fluere amnem *Tab* & dividere *Churestan* à *Fares*.

Porro ab *Vlughbeeckio* & Arabibus attri-

attribuuntur huic provinciæ sequentes urbes: *Achoïas*, Nubiensi *Ahiar*, Almacino *Ahrvaſa*: quam collocant ad longitudinem LXXXV grad. latitudinem XXXI. Saraceni eripuērunt illam Persis anno 10 c XL1. & habuerunt in tanta dignatione, ut provinciæ nomine inter præfecturas numerarent.

Nubiensis vocat flumen *Mesercan* quod urbem præterlabitur.

Deinde *Aſkermucran* ad longitudinem LXXXIV graduum & 30 scrupul. & latitudinem XXXI grad. 15 scrupul. Nubiensis vocat urbem magnam & vetustam, ad flumen *Mesercan* appositam.

Tertio *Ramchermit*, Nubiensi *Ram-Hormoz*, aliis *Roomes* ad longitudinem LXXXV grad. & 45 scrupul. latitudinem XXXI. Nubiensis prodit interval- lum inter *Aſcar mocran* & *Ram-Hormoz* duarum stationum.

Quarto *Archân* ad longitudinem LXXXVI grad. 30 scrupul. latitudinem XXXII graduum vel ut alii XXXI.

Quinto *Siapur* vel *Iesabur* ad longitudinem LXXXVI grad. 15 scrupul. latitudinem XXX. Nubiensis hujus non meminit nisi forte eadem sit cum *Giondi Sabur*, quæ distat à *Susa* unica statione.

Notan-

Notan-
bere, ex u
nis terre
laud dub
mus in F

Hæc
Irac
quoque p
Præcipu
fa, Med
quarum
pra retu
De K
re Calip
anno 63
est ad rip
autem ab
xima, al
ostio cla
parte vel
reis Sam
fertur est
generi M
quinque
Meda
Kusa cir
nium (i
636 expu
tois, qu

Notandum autem Nubiensem scribere, ex urbibus Churestan conterminis terræ Fares, esse urbem *Laur*: quæ haud dubio est *Laar*. De qua supra diximus in Fares.

Irack.

HÆc provincia quam alii vocant *Irack*, Nubiensis *Aarack* olim quoque pertinuit ad regnum Persarum. Præcipuæ autem illius urbes sunt *Kousa*, *Medain*, *Wasit*, *Bagdat* & *Bashra* quarum longitudines & latitudines supra retulimus.

De *Kusa*, quam Elmacinus ab Omare Calipha muro fuisse cinctam scribit anno 635: scribit Nubiensis. *Kusa* sita est ad ripam fluminis Euphratis. Sexto autem ab illa milliari extat testudo maxima, altis undique sustentata muris, ostio clauso, pretiosissimis ex omni parte velis cooperta, & pavimento stolis Samniticis strato, & intra ipsam fertur esse sepulchrum Ali filii Abi taleb generi Mahumetis. Distat autē à Bagdat quinque stationibus.

Medain, Nubiensi Medina distans à *Kusa* circiter xx stationes, Post bienium (inquit Schikardus) id est anno 636 expugnauit Saedus civitatem Chofrois, quæ ut olim Roma κατ' ἐξοχὴν urbs,

urbs, sic ista Elmedayna, urbes, ob-excellentiam & amplitudinem in plurali numero nominabatur, ac mihi à Chofravo Abravvez præ cæteris exculta, inhabitata ac amplificata creditur, quia ejus Regis nomen aliquando gerit; nec tamen ab eo primum exstructa, cum illius etiam antiquior extet memoria, ut quando Mahummedes in suis responsionibus ad Abdiam & Abdallam ludæorum Rabbinos, Alkurano subnexis, eandem Elmedenam Chaldææ urbem, jam sua ætate recenset inter quatuor Metropoles infidelium populorum, ex inferno natas, hoc est, maledictas. Author Geogr. Arabs à magnifico D. Besoldo mihi concessæ, locat eam ad Occidentalem ripam fluvii Diglat seu Tigridis, quindecim tantum milliaribus infra Bagdadum, hoc est, in eo limite regionis Irack: sed Casp. Balby Venetus qui anno 1580. à Bagdat per Tigrim Balsaram, hoc est, Bazarum usque descendit, adeo præclaræ urbis, quam omnino transire debuisset, nihil prorsus meminit, sed tantum aliquot pagorum in ruinis jacentium: unde colligo hanc Medaynam post horribilem terræ motum, quo anno Hegir. 245 nostro 859 cōcussa esse memoratur, nunquam deinceps surrexille ad pristinum decus.

Bagdat

Bagdat
Itineraria:
macinus i
Anno He
fussit Alm
tem Bagd
tempore,
gerant Ast
pratum vi
Eremitæ,
que ab eo
for autem
Isalami,
absoluta
sedes Cal
scribit illa
Kufa stati
passi. Xa-A
lam Turcis
Wasi si
distat ab
sive clxx
stationes
quit, dur
que ripan
Anno He
stro 703 c
dio Mes
losam civ
id est me
flumina,

Bagdat de qua urbe consulenda sunt itineraria: præsertim pag. 257. Scribit Almacinus in *Saracenica Historia* lib. 2. Anno Hegiræ 145 nostro autem 762. Iussit Almanzor Califa ædificari civitatem Bagdadum; eamque fundavit eo tempore, quod unanimi consensu elegerant Astrologi: dicitur autem fuisse pratum viride, in quo tugurium erat Eremitæ, cui nomen erat Bagdadi, atque ab eo hoc nominis traxisse. Almanzor autem eam appellavit *Medinato-Isalami*, id est, Civitatem pacis; utque absoluta fuit ædificatio ejus, facta est sedes Califis Abbasidarum. Nubiensis scribit illam jacere secus Tigrim; à Kusa stationes quinque sive c x mill. pass. Xa-Abas Rex Persarum eripuit illam Turcis anno cId Id c xxiv.

Waset sive *Wased*, Nubiensi *Vaset*, distat ab urbe *Bagadet* octo stationes sive clxxv mill. pass. à *Basra* septem stationes, à *Kusa* sex. Nubiensis inquit, duæ urbes *Vaset* jacent ad utramque ripam *Degelat*, id est Tigridis. Anno Hegiræ 83 (inquit Teixeira) nostro 703 condidit Abdel Maleck in medio Mesopotamiæ grandem & populosam civitatem, quam vocavit *Wacet*, id est medium; jacet enim inter duo flumina, quæ confluunt ad *Cornam*;

130 . . . . . **DESCRIPITIO**

cujus hodie tantum ruinae superant.

Basbra : Elmacinus scribit muro cinctam fuisse à Muslimis A. C. 635 : de qua videnda sunt itineraria nequid hic repetamus.

II.

Cœli solique qualitates Regni Persia.

QUum tot provinciae sint in hoc regno, non mirum est qualitatibus cœli solique multum differre.

De Persia proprie dicta ita judicat Iosephus Barbarus. Tota Regio Persiae secus viam quidem qua nos incedebamus deserta est, pulverulenta, cretosa, scopulosaque, & plurimis locis aquarum prorsus inops. Hinc fit, ut ubi aquae aliquae occurrunt, ibi etiam villae quaedam reperiantur, sed & tum maximam partem erant desolatae; harum quaelibet fere castellum habet è cespice aggestum. Nam quum sementes, vineae & fructiferae arbores aquis opus habeant, ubi illae desiderantur, non nisi incommoda habitatio esse potest. Verum solent aqua ductus sub terra ducere interdum quatuor aut quinque dierum itinere à flumine aliquo: idque in hunc modum:

Primo

Primo ha
suntur, &
diorem a
versus lo
ad passu
rursus al
lem, at
aut urbe
vium de
bem. R
arbores
quo me
ad ades
albae,
quantum
bros lig
qui hinc
mirum vi
De eac
planissim
multis le
frument
abundant
latere in
qui frum
ducunt,
duntur.
Provi
est, comm
tilitate s
mam par

Primo haud longe à ripa scrobem moluntur, & ab hac canaliculum profundiorē ad libellam excavant, recta versus locum quem rigare intendunt, ad passus viginti aut circiter, & tum rursus aliam scrobem, & denuo canalem, atque ita porro, donec ad villam aut urbem duxerint; tum denique fluvium derivāt in vicinam ripæ illius scrobem. Rarissimæ quoque hic visuntur arbores & fere fructiferæ ubi rigari aliquo modo queunt. Materiem autem ad ædes struendas subministrant populi albæ, quas locis aquosis conferunt, quantum opus habent. Habent & fibros lignarios admodum industrios qui hisce lignis tam parce uti norunt ut mirum videatur.

De eadem ita Contarenius. Persia planissima est regio & valde arida; in multis locis aquæ salæ reperiuntur: frumenta & fructus aquæ adminiculo abundanter proveniunt; ab utroque latere imminēt montes fertilissimi, qui frumenti & fructuum copiam producunt, omnia maximo precio venduntur.

Provinciam in qua Taurisium situm est, commendatur ab amœnitate & fertilitate soli; riguum enim est & maximam partem planum.

Ne diu Lectorem moremur, siquidem in singulis provinciis nonnihil diximus de solo atque cœlo: Temperies adeo diversa est, ut quum in Harmuz & vicina continente supra modum æstuet, in reliquis Persiæ provinciis, etiam iis quæ Harmuzio propiores sunt nihil tale sentiat, nisi forte paucis interdum diebus adulta jam æstate; in Hispahan vero & agro illius totaque illa provincia hybernis mensibus supra Climatis modum friget; & noctu interdum tam acriter gelat, ut unius noctis glacies non raro vestigia hominum ferat, quemadmodum à nostratibus inveni observatum.

Porro soli qualitates & fruges atque fructus Persiæ ita à nostratibus inveno descripta. Persia atque Parthia plena est montibus partim petrosis, partim fecundi soli: non desunt tamen plurimæ valles & agri satis feraces & culturæ idonei. Pauca tamen pro amplitudine provinciarum, sunt oppida, municipia & pagi, neque ea est incolarum frequentia, quæ omnibus agris colendis plene sufficiat: agri quoque multis locis sunt inaquosi; ita ut necesse sit canalibus & aquæ ductibus illos rigare; unde fit ut juxta rivos & amnes plurimi pagi & municipia visantur. Armento-

rum

rum & p
verum ta
le, qua
longe gr
enim la
quarum
utuntur
rum hic
solent,
bus è ter
modo in
rant en
habent
recente
brevi te
rantur i
summo
go itiner
ptos. Ab
Pisces qu
stratibus
spinosi
hic min
Arbo
mero;
minora
præcoc
præter
riuntur
rix, qu
tur loco

rum & pecorum hic magna est copia ;
 verum tauri & vaccæ non sunt ea mole,
 qua in Europa nostra ; oves vero
 longe grandiores & obefiores , habent
 enim latissimas & obefissimas caudas,
 quarum adipēs Persæ liquefaciunt , &
 utuntur loco butyri : licet neque buty-
 rum hic desideretur , quod excoquere
 solent , ut melius conservetur , in utri-
 bus ē tergoribus factis , durat enim hoc
 modo in septem octove menses ; igno-
 rant enim illud sale condire. Panem
 habent optimum : Caseos multos , qui
 recentes haud mali sunt , sed falsi & qui
 brevi tempore ita siccantur , & indu-
 rantur instar lapidum : ita ut mirentur
 summo opere nostrates caseos , tam lon-
 go itinere huc traduci posse incorru-
 ptos. Abundant quoque lacte & sero.
 Pisces quidem habent multos , sed no-
 stratibus longe deteriores , sunt enim
 spinosi , & sapiunt cœnum quia fluvii
 hic minus sunt alti.

Arboreos fructus habent magno nu-
 mero ; nimirum poma sed nostratibus
 minora ; Persica mala vastæ molis,
 præcocia , cerasa ; & similes fructus,
 præter fraga ; quorum loco hic repe-
 riuntur , præstantes melones , & angu-
 rix , quæ ægrotis à medicis præscribun-
 tur loco potus : itidem fructum , quem

I 3

vocat

vocant *Alloagia*, instar pruni, sed com-
meditur viridis, & magni fit in hisce
regionibus. Omnes autem fruges &
fructus, venundantur pondere, quod
vocant *Mann* & æquivalet duodecim
libris nostratibus.

Accipiunt præterea è mari Caspio
Haleces, Salmones, Sturiones, Trutas &
alios pisces: tam sale conditos quam ad
solem induratos.

In Persia, inquit Teixera, plurimæ
reperiuntur & præstantissimæ uvæ,
quas sua lingua appellat *Xarab*: è qui-
bus plurimum vini exprimunt, quod
clanculum & dissimulato nomine, tan-
quam si esset aqua rosarum solent in
vitrīs & vasis, exportare in Indiam, in
Harmuzium & Mogoltan.

III.

*Populorum ingenia, mores, instituta,
& habitus.*

Scribit Teixera in appendice; gentem
Persarum esse candido colore, for-
mosam, & eleganti dispositione; ami-
ctum illorum pene se habere ad Turca-
rum modum; sequi sectam Morts. Alii,
& in quibusdam articulis differre à secta
Mahumetanorum cæterorum (de quo
postea

postea
gnant u
tuto, a
loricis b
busti, a
Amant
tur; de
runt pl
perqua
tias &
res illa
curiosi
publici
ne ipse
maran
justitia
hanc r
fidei. V
femina
ca. Qu
est ex n
versi, l
Per
tur op
Afion
tanti
verum
autem
ipsius
vilius
cenuit

postea plenius à nobis dicetur) : pugnant ut plurimum equites lancea & scuto, arcubus atque sagittis, acinace, lorice bene testi : sunt bellicosi & robusti, armorumque periti tractatores. Amant libros legere, & in eo gloriantur; delectantur arte poetica, habuerunt plures in illa excellentes, & opera perquam erudita: Norunt omnes scientias & artes speculativas; & professores illarum tractant eas cum summa curiositate & subtilitate; jus ipsorum publicum tantum continetur volumine ipsorum sectæ sive libro legis Mahumatanæ, secundum quam & politicæ & justitiæ administrationem instituunt; hanc tamen committunt viris probatæ fidei. Viri Persæ admodum sunt zelosi, feminæ autem ut plurimum impudicæ. Quid multa; regnum Persiæ, unum est ex maxime politicis Monarchiis universi, & facile è maximis.

Persæ communiter largissime utuntur opio, quod ipsi sua lingua vocant *Afion*, & per excellentiam *Theriacam*, tanti illum succum coagelatum papaverum solent facere: præstantissimum autem fit è lachrimis capitellorum ipsius papaveris sine ulla alia mixtura: vilius è corticibus aqua ebullitis, quo tenuiores utuntur; quos propterea

vocant *Pusly* (à *Pust.* quæ vox papa-
verum corticem sonat;) sicuti illos
qui præstantius illud usurpant *Afony*:
usus autem illius gummi, ut Persæ opi-
nantur, primum inventus fuit à prin-
cipibus & magnatibus, quibus curæ in-
somnia conciliabant, ad somnum in-
ducendum; quos vulgus, uti fere solet,
imitari cœpit, atque ita usus illius tan-
dem promiscuus & communis esse cœ-
pit. Usurpant & alium potum, qui ta-
men etiam Turcis & aliis Orientalibus
valde communis est, quem vocant
Kaoah; qui sit ex leguminibus, instar
minutarum fabarum, quæ ex Arabia
petuntur: coquitur in ædibus ad id de-
putatis; decoctum est spillum, subni-
grum, insipidum pene, aut si ullum
saporem habeat, subamarum, ita ta-
men ut amaror vix percipiatur: hau-
riunt autem calidam sorbillando, &
stomacho volunt prodelle, ventosita-
tesq; expellere & appetitum promovere.

Porro indigenæ huius regni (inquit
Teixera) communiter ab Arabibus ap-
pellantur *Pary* & *Agomy*: Leonclavius
in pandeæstis scribit à Turcis *Aiem Vila-*
get & *Aiem Memleket* vocari regnum
vel regiones Persarum ac Parthorum;
incolas autem rectius Azamios vel Aze-
mios appellari, quod idem sit cum Aie-

milia

mis prop
G, & Z,
Schikard
ignomin
Agem,
Arabes.

Cæter
ribus pa
est; Tei
buti dial
hy. & H
tulema
tate Xy
ris, & i
inueban
fuftra
usurpatu
hanc Per
cix etiam
mata,
quemad
Amic
Tercart
sus, qui
quas in

Viri
ficus.

Farm

miis propter affinitatem litterarum I, G, & Z, ante litteram E positarum. Schikardus autem opinatur Turcas per ignominiam Persas appellare *Aiem* vel *Agem*, id est barbaros, & non veros Arabes.

Cæterum Persarum lingua etiam pluribus partibus Orientis persamiliaris est; Teixera autem scribit tres illius veluti dialectos observari; *Xyrazy*, *Rostahy*, & *Harmusi*. Prima lingua est ornatissima & elegans qua utuntur in civitate Xyraz vel Schiras: altera est vulgaris, & impolita: tertia denique est mixta, inurbana, & multis impropriis verbis confecta, quæ Harmuzi potissimum usurpatur. Præter communem quoque hanc Persicam, habent diversæ provincie etiam sua propria & peculiaria idiomata, ubi Persica tantum usurpatur quemadmodum apud nos Latina.

Amictus Persarum decens est, & à Turcarum habitu non multum diversus, qui ex iconibus melius cognoscetur quas in illum finem hic adjunximus.

Viri Persæ in oppido Hispahan vestitus.

Fœminarum amictus in Hispahan.

1 5 . . . . . Sem-

Semper autem (inquit Teixeira) in Persia, cingula fuerunt indicia honorum & dignitatum, quemadmodum & hodie: nam è materia & opere illorum cognoscitur cujusque dignitas; summæ enim argumentum sunt aurea, secundæ argentea; idque prout vel gemmis sunt distincta, aut illis carent. Ita ut è cingulis proclive sit judicare, quem quisque locum & dignitatem in aula obtineat. Sponsis tamen cujuscunque sint dignationis permittitur etiam præstantioribus, nuptialibus diebus, uti, quemadmodum & plumis, licet hæ quoque nobilitatis insignia censeantur. Forma autem horum cingulorum penes talis est, qualis antiquitus in Castella & Lusitania à scæminis solebat usurpari.

Persæ communiter supra modum sunt libidinosi, neque tantum scæminas ardent, sed & pueros atque adolescentes; infames enim sunt Sodomitæ, vitiumque hoc adeo familiare est ut Cy-nedorum greges passim oberrent sine ullo pudore, cum fidibus; solentque in symposia se ingerere & lascivis gestulationibus & choreis convivas delectare & ad spurcās illas & abominandas libidines provocare.

Venationi atque aucupio deditissimi sunt: atque rapacibus avibus non tan-

quid

rem alias
fueras, uti
similes:
les aves
in capita
inde occu
& tantis
accurrant
alioquin
quos lor
sed & ly
quos vi
hunt n
equis su
guibus f
Haber
pe queq
quoddan
bus acuti
lis & vi
pulchrit
cujus lat
acies est
nomen
suo idic
autem
rerum a
forma à
res sint
simi; a
ancam

rum alias aves capiunt, verum etiam
feras, uti cervos, rupicapras, lepores &
similes: Norunt enim falcones & simi-
les aves ita instituere, ut se dimittant
in capita ferarum inter cornua, atque
inde oculos animalium rostro fodiant;
& tantisper detineant donec venatores
accurrant & irretiant. Ad venationes
alioquin non modo venaticos canes,
quos longe optimos habent, adhibent;
sed & lynces & leones pardos cicuratos,
quos vehiculis in exercitu secum tra-
hant magnates; tenuiores autem in
equis suis super laminas ferreas, ne un-
guibus suis jumenta possint lædere.

Habent autem hic præter feras Euro-
pæ quoque familiares, rupicaprarum
quoddam genus, minori mole, corni-
bus acutis, & recurvis, grandibus ocu-
lis & vivacissimis; unde Persæ quum
pulchritudinem oculorum forminx ali-
cujus laudare volunt, solent dicere ipsi
acies esse *Gazal*, id enim huic feræ est
nomen. Præterea arietes silvestres, quos
suo idiomate vocant *Pagen*: utraque
autem fera hæc amat loca aspera: cæ-
terum arietes illi non multum differunt
forma à communibus, nisi quod majores
sint, corpulentiores atque robustissi-
mi; adeo ut dimidiam colubrinam
æneam facile loco moveant. Cornua
habent

habent longa quidem, sed secundum dorsum expansa, singulari naturæ beneficio; nam hoc pacto se de petris præcipitant sine noxa, quod ipsis familiare est, quum à Venaticis canibus urgentur.

In Persia uti & in plerisque partibus Orientis habent plurimos medicos, tam methodicos quam Empyricos; illos vocant *Akym*, hos autem *Tabib*: Illi autem sequuntur Hippocratem, Galenum & Avicennam aliosque: neque medendi modus à nostrorum differt, nisi quod rarius venam secant. Porro Persæ adeo addicti sunt medicinæ, ut præter pharmacopolia publica, quæ plura sunt, (habent enim singuli medici fere singula) etiam qui re paulum sunt lautiori ut plurimum domi instructissima habeant, omnis generis simplicibus; adeo ut nostratia pharmacopolia non raro superent, præstantissimis simplicibus, quibus nostra plerumque carent, uti vero Amomo, Rheubarbaro, Spica, Sene, Costo, Castoreo, Turbit, &c. Solent quoque Persæ honoratiori nomine Medicos appellare *Mulah*, id est magistros, quod nomen & in religione & aliis scientiis usurpatur. Est autem vox Arabicâ, quam Africani efferunt *Muley*, licet apud illos majoris jam sit dignatio-

gnationis. Observandum autem id nomen à Persis tantum tribui liberalium artium & scientiarum magistris; nam Mechanicis dant nomen *Osta* sive *Ostad*. Habent præterea & fœminas, quas vocant *Dayah*, quæ fœminis & infantibus solent medicinam facere; nec facile alii medici ad fœminas aut infantes advocantur.

Ioannes de Persia, ipsorum instituta & mores ita nobis depingit. Ducunt plures uxores, quanquam inter nobiles numerus illos gravat, inter plebeios facit eminere, permittuntur autem usque ad septem, facili repudio. Nobiles maxime distinguuntur à plebeis, redimiculis capitum, ipsis enim solis licet usurpare duodecim illas plicas, quas primus *Suphy Tulbanto* addidit, vocant sua lingua *Tachi*.

Vestes eorum ut plurimum sunt diversorum colorum, & fere sericæ, panni enim serici hic vili precio veneunt, ita ut holoserici ulna decem regalibus venundetur, & cæteri ad eundem modum. Panni quoque linei vel potius gossypini tanta copia ex India inferuntur, ut vilissimo precio haberi possint.

Nobiles valde addicti sunt magicis scientiis, & scientiæ imprimis quam vocant sanctam, quæ ex Alkorano hauritur;

ritur; unde hic plures habent Alfaqes & Professores qui publicis stipendiis in singulis pene urbibus aluntur.

Adificia omnia fere sunt è lateribus structa; non pauca quoque lignea; uniuersa autem ut plurimum habent hortos.

Duo hic minime prætereunda sunt, ritus publici nuptiarum, & sepeliendi mortuos; in quibus Persæ aliquid habent peculiare.

Sponsalia quidem & nuptiæ hic celebrantur, quemadmodum à quodam nostrate oculato teste accepi, ad hunc modum; Adolescens jam nubilus, & conjugari affectans, per parentes aut si illi desiderentur, per proximos agnatos inquire curat virginem aliquam ætati & dignitati suæ convenientem, neque enim virgines hic vulgo videntur à maribus; & ubi condicio placet; per patrinos suos, qui circumcisioni illius adfuerunt, virginem à parentibus facit postulari; ubi autem jam inter partes convenit, auspicato die prodit sponsus, cum amicorum magno comitatu in equis, pro dignitate ornatus: & sponsa ad eundem modum, faciem & totum corpus peplo quodam velata, & dextro tantum brachio nudo & exserto; & postquam palam in conjugium disertis

verbis

verbis consenserint; eo comitatu deducuntur ad aedes *Cady*, ubi coram *Mulab* denuo interrogantur, de consensu tam parentum, quam contrahentium; qui ubi annuerint, nomina conjugatorum, dies & hora à *Cady* pariter atque mutati referuntur in commentarium, & manus testium copulantur, & juramentum praestatur in nomine Dei, Mahumetis & Aly. Hinc eadem pompa deducuntur ad aedes sponsae, & post choreas & sympodium introducuntur conjugati in conclave nuptiale; postquam sponsa ante in balneo se abluerit; sponsus autem postquam sponsam cognovit mane intrat balneum, & nova nupta rursus vespera; atque porro ad ostiduum. Addit Ioannes de Persia, mares & feminas separatim choreas ducere; & prima nocte, vetulas quasdam conclave ingredi & linteum proferre sanguine maculatum, quod sponsi cognatis ostendunt; sin contra accidat, sponsum cum cognatis se subducere, & sponsam repudiare. Observat quoque noster; etiam conjugia hic iniri ad certum tempus, quo absoluto, conjugati liberi sint à vinculo matrimonii.

Sepeliendi ritus & pompa variat pro mortuorum condicione & dignitate.

Ioannes de Persia scribit, primæ dignitatis ad hunc modum inhumari. Præcedunt cadaver omnes domestici, corpus nudi usque ad cincturam, & brachium dexterum vulnerati, ita ut largus sanguis emanet, inter quos & filii atque hæredes defuncti. Cadaver autem trahitur funibus à ducentis hominibus, qui orationes fundunt Mahumetæ. Hosce autem præcedunt viginti adolescentes, qui bini humeris bajulant sedile sumtuosum, & Alkoranum alta voce intonantes. Hos quoque antecedunt plurimum ramis viridibus, & imaginibus & corollis florum, & variis fructibus pro anni tempestate. Agmen claudunt equi defuncti, cum armis atque trophæis illius, qui ducuntur ab equitibus, ad eundem modum nudatis & fauciatis. Cum hac pompa adeunt fontem aliquem, ubi cadaver abluitur, & munda Sindone involvitur; & revertentes versus monumentum, elargiuntur omnis generis annonam pauperibus. Inhumato autem cadavere eodem ordine & pompa regrediuntur in oppidum: cognati denique anno pene integro statis temporibus accedunt monumentum ut defunctum plangant.

A Belga oculato teste accepi, tam inopumquam opulentiorum cadavera
statim

statim ablu-
ri & ad
quam in
multorum
quod mi
do, om
armaque
que aliis
Arma
quibus ut
sunt mac
sagittæ:
familiari
rum. N
quibus al
annis sun
choracibus
tormentar
niunt. Rep
solidissimis
apud eos r
ficorum,
Armenia
ram imita
sus, robo
stant, &
ephippiati
vero belli
ium patie
bitur, d
mille trece

statim ablui, & munda Sindone involvi & ad sepulcrum deduci tam extra quam intra oppidum, cum confuso multorum hominum comitatu: nisi quod milite aliquo aut tribuno defuncto, omnes illius equi insigni pompa, armaque præstentur; & tympanis atque aliis musicis instrumentis accinatur.

Arma Persarum (inquit *Minadous*) quibus ut plurimum in bello utuntur, sunt machæra, lancea, & arcus atque sagittæ: machærae tamen usus ipsis est familiarior, quam cæterorum armorum. Nonnulli bombardas tractant, quibus ab Ismaële & primis Tamiâ annis sunt assuefacti. Plerique ferreis thoracibus, atque galeis, quas globuli tormentarii vix penetrant, sese muniant. Reperiuntur, qui equos armis solidissimis & optimis contegunt. Equi apud eos reperiuntur generosi, qui Persicorum, quos Strabo pro Regibus in Armenia asservatos fuisse scribit, naturam imitari videntur. Velocitate cursus, robore & ferocitate in acie præstant, & facile quævis addiscunt: non ephippiati, sunt mansuetissimi, armati vero bellicosi, & facile sessoris imperium patiuntur, unde mirum non videbitur, quosdam eorum mille, alios mille trecentis aureis venditos fuisse.

Qui militæ nomen dant, nobili plerique orti sunt prosapia; quibus fere innatum est, fugare potius alios quam fugari. Quos si cum Turcarum exercitu compares, qui plerumque è multarum regionum convenis & miscellaneo, inutili ac vili hominum genere, foga & rapina dedito, constat, merito his illos præferes. Ipsos Persas quot attinget, ut plurimum ingenio vatro præditi, insidiis & fraudibus alios student circumvenire: fidei minima ratio apud illos ducitur, quo vitio fere cuncti barbari laborant: Imperii sunt impatientes, novitatis studiosi, quod malum Persæ quovis tempore in sinu fovisse videntur, unde non modo Regibus à subditis, verùm quod detestabilius est, parentibus ab ipsis filiis struente fuerunt insidix.

Nulla autem re magis deterrentur Persæ; quam catapultis ignivomis & bombardis: & tamen iis spretis munimenta castrorum hostilium sæpius aggredi & tentare subitis excursionibus audent. Sed tormentorum usum ipsi nondum exacte didicerunt, idque potius ex cæca quadam ambitione, quam quod piaculum ducant contra hominem tam crudele armorum genus usurpare: vel quod arte aut materia, è quibus illa conflantur, desituantur.

IV. De

De
Persæ
mer
Omer
quarti
dunt
cœlis
(quo
tiner
dam
que,
qui M
gratia
obloqu
dem De
tis, cui
fuisse
hume
vitgin
contr
finet
Alis,
etlæc
ipsius
quoru
contra

I V.

*De Persarum religione , & quid
diversi habeant à Turcis.*

E Leonclavio.

PERSÆ inimicissimi sunt tribus Mahumetis prophetæ sociis , Ebubekiri, Omeri & Osmani , studiosissimi autem quarti, videlicet Alis. Iidem Persæ tradunt, Angelum Gabrielem, quum è cœlis in terras portaret Alkoranum, (quo libro Mahumetanorum lex continetur) Ali reddendum, errore quodam cum Mahumeti obtulisse: Deumque, velut ea re nequaquam offensus, qui Mahumetem quoque tali dono gratiaque dignum videret, plane nihil obloquutum esse. Præterea dicunt iidem Persæ, primam uxorem Mahumetis, cui nomen fuerit Aische, nunquam fuisse castam. Immo prophetam Mahumetem, qui se putaret inventurum virginem, ac pudicam, reperisse plane contrarium. Addunt etiam, quod extincto propheta Mahumete, quum Alis, propinquus & gener ejus, electus esset Califes sive vicarius & successor ipsius; Ebubekir favore malignorum quorundam adjunctus, per injuriam, contra factum à Propheta testamen-

K ;

tuin,

150. DESCRIPTION

tum, se constituerit Califen. Idem post ipsum, reliquos etiam duos, Omerem & Osmanem factitasse. Alim interea in quadam spelunca semet abdidisse, donec omnes ordine morerentur, atque ita tandem eis successisse. Quum ergo tres isti contra supremum elogium testamenti, præceptumque prophetæ Mahumetis deliquerint: nullam. iis Persæ fidem adhibent, quæ à tribus illis vel tradita voce vel literarum monumentis prodita sunt. Immo ubicunque libros ipsorum & scripta reperiunt, confestim flammis exurunt & crudeliter in eorum observatores animadvertunt. Idem Persæ Scachum sive regem suum adorant ac ita venerantur, ac si Deus quidam terrenus esset. Non etiam quinquies interdiu noctuque precari solent, Osmanicorum more, sed semel duntaxat.

Ad summam, sectatores sunt religionis à doctore quodam eis traditæ, cui nomen fuit Sceiches Haidar: & quidam ex ipsis alterius quoque doctoris vestigiis insistant, quem Imamum Harustim appellant. Hi duo doctores vel Imami extiterunt in urbe Persarum Reza, quo tempore vixerunt Erdebil, usum Challanis Scachi Persarum gener & Scachus Ismaël, ejus nominis primus,

nus, Erdebilis filius, Vslun Chassanis è filia Martha nepos. Quumque doctores hi tam concionando, quam scribendo ea proposuissent, quæ diximus, duo illi principes Erdebil & Ismael pater & filius, eorum doctrinam sectamque probarunt & amplexi sunt. Ac filii quidam Ismaelis cognomento Sophini, ea felicitas fuit, ut novæ religionis, quam Sophinam vocarunt, fama confluentibus ad ipsum parvis initio, deinde majoribus hominum copiis, tandem præliis victos Persarum reges, Iacupem avunculum suum, ejusque filium Aluantem, occiderit; ac sibi regnum subjecerit, ad posteros etiam dignitate regia in hunc usque diem propagata. Nihilominus illi duo Persarum Imami sive doctores, Haidar & Harustis, non Osmanicorum duntaxat, verum etiam aliorum Mahumetanorum execratione, damnantur tam in Barbaria vel Africa, quam in Kezusbassæ latissimo imperio, qui magnus Tartarorum Chan Chitainus vulgo dicitur.

Paulo aliter hæc narrantur ab aliis, uti postea apparebit, quum peculiari capite de origine Regum Sophinorum agemus.

Obiter autem hic ex eodem annotandum: Annales Kezienbassam, fan.i.

liari Turcis nomine, Chanem illum appellant Chitainum; qui Vlu-Chan discriminis causa vocatur, id est, excelsus aut summus Chan sive Rex Tatarorum. Kefziebassa, si verbum verbo reddas, filitrium caput significat. Ita tum in genere Tatari Chitaini nominantur, à capiti tegumentis è filtro factis: tum peculiariter ipsorum Chan vel Princeps maximus: perinde ac Persas in genere dicimus Kesilbasilarios, à rubris capiti tegumentis & ipsi peculiariter eorum Scacho nomen Kesilbasilæ tribuimus. Tegumenta vero capiti hæc Tatarica viridis, in universum coloris sunt, quo singulari quodam jure sive privilegio se uti adferunt omnes propterea, quod ortam à propheta gentem universam gloriantur. Quippe non utuntur apud Turcos & ceteros Mahumetanos vestitu viridi, nisi qui genus suum ad Mahumetem referunt; ac præsertim aliis, extra hos, viride capiti tegumentum adhibere, piaculum fuerit.

Et Wilhelmus Schikardo in Tarich.

Non alienum ab instituto fore puto, si de ignis cultu Persis olim sacerri-
mo, nec hodie prorsus abolito, aliquid obiter interferam. Refert Strabo sub
finem lib. xv. quod plures quidem

Deastros

Deafros colant, sed maxime ignem, cui sacrificent lignis non nisi melioribus & decorticatis, oleo superaffuso, addit vero peccatum censer, si quis illum injecta re sordida quacunque contaminet; aut halitum ore tantum aspi- ret, idque supplicio capitis luendum: foveri ergo non insufflando sed venti- lando. Procopius lib. 2. de bell. Pers. tradit in Ardabigara boreali oppido Atlyrix Pyreum illud esse, ubi perpetuum ignem custodiant Magi, quem cum Vesta Romanorum comparat. Agathias lib. 2. etiam in pluribus ædificulis ait, ignem hunc perennem asser- vari & velut oraculum interrogari de futuris. Omnium vero explicatissime hunc ritum describit Iudæus Benjamin in Itinerario, hisce verbis; Ante aram ædium sacrarium, est ingens fovea, in qua continuatis seculis ardet ignis maxi- mus, quem appellant divinitatem. Per eum traducunt filios suos (expian- di causa lustrant sine noxa tamen) mor- tuos vero prorsus illuc injiciunt. Pergit Rabinus & commemorat admiran- dam devotionem stultæ gentis, quod qui sanctitatis affectent opinionem, se vivos in hunc ignem præcipient, & magno spectantium applausu, volun- tarium sustineant martyrium, quod me

illius Peregrini admonet in Luciano, qui ut aliis ludos exhiberet, sibi cruciatus fecit, in Olympiaca panegyri seipsum sponte comburendo, saltem ut nominis famam pararet. Sunt inter illos (inquit Benjamin) de magnatibus terræ, qui devovent semetipsos in vita, ut comburantur igni, cumque id suis familiaribus & propinguis denunciant; ecce votum feci spontaneum, ut insiliam in ignem vivus! Respondent omnes & acclamant illi; ô te felicem & beatum! quando autem appropinquat dies executionis, parant ei convivium lautum, ipse vero vel vehitur caballo, si dives est, vel si pauperior, pedes incedit, usque ad marginem fossæ, ibi dum præceps ruit in flammæ, omnes cognati ejus lætantur, tympana pulsantes & agentes Choream, donec totus conflagret. Ut vero cognoscas, quænam illa persuasio tam efficax esse possit, ut vitam sic prodigere velint, imo gaudeant cruciari, percipe ulterius insignem diaboli astum, qua ratione credulis hominibus illudat.

Appetente (inquit Benjamin) tertia die, veniunt bini sacerdotes de primoribus, in ædes conibusti & dicunt hæredibus ejus: parate domum, nam hodie accedet vos pater vester, ut præcipiat vobis

vobis quic
umam v
um conc
ego testil
us habi
antur,
seculo?
collegas n
cipere pri
debita, f
Partitur i
jubens di
aliis, &
beant sib
advocati
tuam nec
cernunt ill
cissima fâc
pici sacerdo
dicant (de
mille quid
(hoc est ei
dentibus
reperiti in
timet me
antiquata
tur, quam
partem Al
amen et
qui sic ign
medanoru

vobis quid faciendum sit. (significet ultimam voluntatem, quasi Testamentum conditurus post fata) Accersitis ergo testibus ex urbe, apparet Satanas illius habitu. Tunc uxor & liberi sciscitantur, quomodo se habeat in altero seculo? responderet: veni quidem ad collegas meos, sed illi me noluerunt recipere prius, quam solverim universa debita, familiaribus æque ac vicinis. Partitur itaque opes suas hæredibus, jubens dissolvere quicquid ipse debeat aliis, & exigere vicissim quod illi debeant sibi. Has expensas consignant advocati Testes, ut ille abeat viam suam necdiu detineatur) deinceps non cernunt illum ullatenus. Tali mendacissima fascinatione, quam edunt magici sacerdotes, confirmantur illi, ut dicant (de superstitione gloriantes) simile quid non accidere in ulla terra (hoc est ejusmodi religionem, tam evidentibus miraculis conspicuam, non reperiri in orbe toto.) Ne quis vero existimet me loqui de re pridem omnino antiquata, *Teixeram* audiat, qui testatur, quamvis hodierni Persæ maximam partem Alkurano sint addicti, superesse tamen etiamnum plurimos gentiles, qui sic ignem colant. Eos ad Mahummedanorum differentiam tradit vocari

Gacor.

Gaur. Yazdii; quos ego Ethnicos *Yaf-*
denses interpretor: quanquam author
ille voculam *Gaur*, à cultu bovis dedu-
cere conetur, quod Persice *Gao* signi-
ficet vaccam (cui nostrum *Kueh* con-
sonat) ego tamen potius à Turcico
Gaur derivassem, quod infidelem notat
& opponitur Musulmano. Circa ur-
bem autem *Yafd*, reperiuntur adhuc
hodie ejusmodi ignicolæ (uti supra me-
minimus) qui fanum habent in monte
Albors, ubi à tempore *Kajomarrathi*,
huc usque, jam ultra xxxv secula,
ignis arsit continue, nec unico interea
momento extinctus fuit; unde non mi-
rum est ipsos, antiquitate superstitionis
sue fretos, Muhamedismum noluisse
admittere.

Cæterum ut ad Persarum qui Mahu-
metani sunt religionem revertamur,
habent Persæ non minus quam Turcæ
varias superstitiones, etiam perridicu-
las; quarum unam inveni à nostrati-
bus observatam. Solet Sacerdos sum-
mus qui *Mechæ* agit, ut plurimum
mense Octobri, filium suum mittere
cum Camelo ad id devoto, quem primo
per urbem ducunt, ubi à vulgo ipsi pili
toto corpore detrahuntur; deinde ma-
gna pompa ipso Rege atque aulicis
omnibus comitantibus educitur in pa-

ren-

rentissimum campum; atque hic Rex pedes Sacerdotis illius deosculatur; tum Camelus ab hoc benedicitur aut potius. solemini carmine devovetur; accurrit deinde Doraga sive prætor, transfigitur; Camelum lancea; cui deinceps ab altero caput amputatur acinace: quibus absolutis, fex vulgi atque etiam honestiores, tanta celeritate cadaveri incumbit, & particulas dissecat atque auferre conatur, ut non raro plures vulnerentur, & pauci aliquot aut conculcentur aut ad mortem vulnerentur. Hoc festo se memoriam sacrificii Abrahami celebrare profitentur.

Novi anni auspicia celebrant mense Martio, summa celebritate, vocant *Nareu*, duratque quindecim aut sedecim diebus.

Mense Julio solvunt exequias Alii Prophetæ magna solemnitate, vocant *Caddier*.

Vigesimo quinto celebrant memoriam Baptismi S. Ioannis, vocant *Avon-fatsan*, ludicris cæremoniis aspergunt enim se invicem aquis, & commaculant cornu ante Regis palatium, qui singularem ex eo capit voluptatem, præsertim si quis aulicorum aut etiam magnatum vulgi licentia fuerit inquis.

Rama-

Ramadan denique non minus superstitiose & stricte servant quam Turci; adeo ut à Belga, qui viderat acceperim, duos qui jejunio illo durante, potu ad ebrietatem se ingurgitaverant, plumbo liquefacto in os infuso, publice fuisse entectos.

Celebrant quoque initio Octobris festum quoddam, quod vocant, ut à nostratibus accepi, *Iedi Oussent*, quo celebrant memoriam supplicii sumpti de servo aliquo, qui prophetam *Ali* interfecerat; idque octiduo noctu atque interdiu, cum magno tumultu & festivitate; parricidam illum è stramine efformatum & vestibus indutum circumgestant per urbis plateas, sagitta per nares trajectum; denique cum aliquot militum cohortibus ducunt extra urbem, & constituunt imaginem in medio, ubi à Sacerdote oratio habetur, & cantilenæ aliquot cantantur in laudem *Ali* & parricidarum detestationem; denique incenditur caput imaginis pulvere tormentario suffartum: ibidem ostentantur arma quædam *Ali*: circumstantes autem incidunt partes corporis & eliciunt sanguinem, & remittunt invicem noxas, reconcilianturque in speciem; Magnates quoque copulant dexteras inter se, & Rex complectitur principa-

cipales in signum pacis & amicitiae. xiii Octobris celebrant memoriam Husleni filii Ali qui fixi enactus fertur; Rex enim & magnates tum induunt vestes lugubres, neque decem diebus sibi comas aut barbam radi permittunt: lugubres autem hi dies demum xxiii ejusdem mensis magna festivitate & multis ludicris terminantur.

V.

*De Regimine politico & civili
Persarum Regni.*

Regnum Persarum haud dubio monarchicum est, nam penes unum Regem universa potestas est tam in sacris quam profanis; quum & se supremum sacerdotem ferat, & unicum legum ferendarum & abrogandarum dominum.

Persæ autem, ut ait Teixeira, vocant Regem suum *Xa* sive *Patxa*, id est, Regem; (quod nomen Latini scriptores fere effierunt *Scachus*: Leonclavius autem *Padisbach*, quod est idem cum *Patxa*, pantocratora velut habentem universum imperium, regemque regum) atque etiam *Sahayb*, quæ vox sonat dominatorem.

Quin-

Quinetiam attribuunt illi titulum arrogantissimum *Kodahon*, id est, divinum, nam Kodah in lingua Persica denotat Deum.

Licet autem regnum hoc ita sit absolutum, tamen non ita accedit ad Tyrannidem, quam Turcicum, ut recte observat Boterus; nam non tantum nobilitas hic maximi fit à Regibus, omnibusque rebus tam pace quam bello gerendis adhibetur; sed & plures in hoc regno sunt principes, licet vasalli, qui & opibus & potentia excellunt, inter quos haud infimum locum obtinet dux Schiraz. Hisce autem vulgo tribuitur nomen Chanis vel Hanis C aspiratione forti, id est principes.

Neque tamen Reges hisce semper obnoxii sunt, licet temporibus Codabendæ regnum in diversas partes distractum fuit, collapsa tum imperii maiestate: nam ut Petrus del Valle testatur, Rex Abas, ne quidem ut consiliariis illis utebatur, sed pene omnia per se solus ordinabat: nonnunquam autem in gravissimis negotiis, pro libitu huius aut illius consilium requirebat; neque tamen sequebatur nisi quod ipse maxime probaret.

Tamasus (inquit Minadous) filio suo Ismaëli, qui ei in imperio successit, septua-

septuaginta
tam vres
mina Pa
sunt) v
bem qua
septuagi
urbes m
dictione
exercitus
terant.
urbes sue
signita
scire nes
rum qu
innocue
et, Sech
rach, A
ge, Hispa
Heri, Cal
minar, C
rania, Ba
bin, alie
alias que
pidaque
duodecim
sive Arsa
præf. Giss
Abas Mi
cum Ruff
Porro
hic satis b

septuaginta reliquit præfecturas, quarum Præfecti Sultan & Chan (quæ nomina Bassis quoque Turcarum conveniunt) vocantur. Horum quilibet urbem quandam præpotentem, quarum septuaginta erant regebat, & in alias urbes minores, arces & oppida, jurisdictionem absolutam habebat, unde exercitus colligi & milites conscribi poterant. Quæ autem hæ septuaginta uibes fuerint, quibusque nominibus insignitæ, absq; summa difficultate plene scire nemo poterit, attamen præcipuarum quarundam nomina, quæ nobis innotuerunt ponemus: Sumachi scilicet, Sechi, Eres, Seruan, Derbent, Caracach, Ardovil, Tauris, Reivan, Genge, Hispahan, Masandran, Gheilan, Heri, Cassan, Shiras, Starabat, Chilmimar, Candahar, Iesl; Sapanec, Sultania, Bargo, Com, Coran, Seva, Casbin, aliz. Harum ut dixi imperium in alias quoque urbes minores, arces, oppidaque sese extendebat. Hispahan à duodecim Sultanis gubernatur, Casbin sive Arsacias Rex præest cum tribus præfectis. In Heri sunt alii tres præter Abas Mirza, & totidem in Candahar cum Rustan Mirza. Hæc ille.

Porro quo ad civile regimen, justitia hic satis bene administratur, & crimina

L

severe

severe admodum puniuntur, & exquisitissimis atque adeo crudelibus suppliciis crimina graviora, imprimis autem adulteria, quæ in gente tam luxuriosa, & ea fœminarum impudicitia non nisi frequentia esse possunt: deinde furta etiam minima; postremo autem latrocinia in agris perpetrata, unde fit ut itinera etiam in vastissimis & incultis regionibus hîc tutissima esse prædicentur. Accepi à quodam oculato teste aliquot exquisita supplicia furibus & latronibus irrogata, quæ vel audita horrorem incutiunt. Hanc autem severitatem in castigando, & crudelitatem in plectendo in hoc regno pernecessariam esse, astruit *Petrus della Valle*: Scribit enim hanc esse populi hujus ferociam, ut non nisi ferrea virga facile possit coerceri. Non esse autem mirum nobis hæc supplicia atrocia atque crudelia videri; verum (inquit) ego, qui leges eorum & ingenia gentis perspexi, & gentis obstinatum duritiem, severitatem illam facile necessariam esse judicavi: nam populi isti nequaquam metuunt communem mortem; neque supplicia apud nostrates usitata, sed exquisitis suppliciis à maleficio deterrendi sunt. Vnde fit; ut furta, & homicidia casu inter rixandum commissa, hic quo-

quoque uti apud nos capitis supplicio
plectantur : verum cades clandestinæ,
aut latrocinia in viis publicis aut in
agris facta , raptus item aut alienarum
uxorum violentæ corruptiones , impri-
mis honestarum stupra , pauperum op-
pressiones , enormes itidem fraudes
contra fidem publice datam ; rebellio-
nes, crimina majestatis, & similes gra-
ves excessus , atrocissimis pœnis coer-
cenda sunt ; neque enim aliter ab iis
absterrentur Persæ, in omnia vicia pro-
clives. Quare assassinis hic ventrem di-
scindunt ; alienarum uxorum stu-
pratoribus violentis , membra ampu-
tant genitalia ; adulteras de alta turre
præcipitant : atque ad eundem modum
enormia scelera horrendis plectunt
suppliciis.

Offendes adhuc nonnulla quæ ad
hoc caput spectant in parte secunda.
Addam hic adhuc unum locum è Mi-
nadoi libro 11. de bello Turco. Persico:
Arsaciæ (inquit) moratur præcipuus
Persarum Sacerdos, quem Mustæd Di-
ni, seu principem Legis vocant, Turci
eundem nominant Musti ; qui in reli-
quis urbibus sunt, huic soli parent. Non
tamen hic jus eligendi vel ad libitum
creandi Sacerdotes habet, quoniam il-
lud penes solum Regem est, qui Mahu-

meten & Aly imitatus, non modo res ad regni statum pertinentes, sed & sacra curat, verum evitandi majoris laboris causa munus electionis aliis concedit. Huic Mustaed Dini parent quoque Califæ, qui verè ii sunt, qui ipsorum cultum divinum in Mosceis peragunt: præcipuus horum Regi coronam in inauguratione imponit, quod Caffæ quondam hodie Arfaciæ fieri consuevit, quum Cassiam adire Turcæ non permittant. Tres insuper Sultani Arfaciæ commorantur, quibus totius imperii Persici cura permissa est, diversa tamen officia gerunt. Vnus eorum militiæ præest, reliqui duo fiscum & reditus atque ærarium curant regium: Hos Turcæ *Dessadar* vocant. Persæ supremos duos Cancellarios, qui Arfaciæ sunt, *Mordar* vocant: hi leges, decreta, & literas regias scribunt, alter sigillum tenet, alter subscribit Regis nomine. Ibidem iudices duo, quos *Caddi* Turcæ appellant, in litibus omnibus & controversiis civilibus jus reddunt: in criminalibus quæstio & testium examinatio ipsis commissæ est, quæ diligenter in libello conscripta, quem *Sigal* vocant, Sultano urbis præfecto tradunt, qui latam postea sententiam more gentis exequitur. Quæ in regia hac urbe magistra-

statuatur
dem in al
tamen à
pendent.
Persæ of
Scha, M
tan, Mo
staedini,
Videor
fieri Hæc
luriprat

Pos

R Regis
num
vastum te
cias, tan
statur Pe
hoc pate
ad Euph
citer vig
arque A
simis m
proveni
copia &
Com
quit Min

gistratuum & munerum ratio est, eadem in aliis urbibus observatur: omnia tamen à nutu & voluntate Regis dependunt. Præcipua autem in regno Persiæ officia, hæc fere nomina habent, Scha, Miriza seu Mirize, Chan & Sultan, Mordar, Destardar, Caddi, Mustædini, Calife.

Video ab aliis quoque mentionem fieri *Hacem* & *Darogæ*: quorum hic veluti prætor est urbanus.

VI.

Potentia & opes hujus Regni Persici.

Regis Persarum potentia ex eo primum potest æstimari, quod tam vastum terrarum spatium, tot provincias, tantas urbes possideat; & ut testatur Petrus del Valle, hodie regnum hoc pateat pene ab Indo flumine usque ad Euphratem; & in latitudinem circiter viginti gradibus inter Austrum atque Arctum. Secundo ex opulentissimis mercibus quæ in Regno illius proveniunt, præsertim serico, ejus copia & bonitas incredibilis videtur.

Communis est opinio omnium (inquit Minadous lib. 2. de Bello Turco-

Perfico) qui rerum Perficarum notitiam habent, sub Tamasi imperio quinque auri milliones annuos vel circiter in Regni ærarium collatos fuisse : ipse autem singulari usus stratagemate, longe maiorem eam summam, effecit, ut ad octo milliones accederet. Edixit enim severissime, ut omnis generis moneta duplo quam ante precio vānirent, & passim ab omnibus eo valore expenderentur & acciperentur : suis quoque militibus ea pecuniæ æstimatione stipendia solvit. Sub hoc autem Rege redditus annui, ut communis fama est, duos auri milliones vix excedunt. Non enim ea in Mahemete acquirendarum divitiarum est industria, quæ in Tamaso fuit : Neque eadem ipsi quæ Tamaso à subditis præstatur obedientia. Hæc autem ærarii diminutio partim inde procedit, quod tot opulenta ditissimæque regiones huic imperio à Solymanno aliisque Turcarum Imperatoribus ademptæ fuerunt ; & imprimis Mesopotamia ; Assyria & Ergirum ; partim etiam quod tributa à Georgianis & aliis regni subditis non persolvuntur. Hæc ille.

Verum quum satis constet superiorem Regem Aban, non modo hæc omnia recuperasse, sed & provincias

opu-

opulenta
Car, Car
et crede
annis in

Vt a
modis
in æra
precium
ferere
tario Pe
rio suo
Perficæ
rum :
Regnu
sumit,
ex illo
magni
ris, quo
pellest
secum d
adeo in
regiam
blicis c
suetudi
mero a
maxim
quam r
possit i
pra fac
quæ ip
quibus

opulentas imperio suo adjunxisse, ut *Lar, Candabar, Harmuzium*, alia: par est credere ingentem Thesaurum quorundam annis in ærarium illius inferri.

Vt autem melius appareat quibus modis Rex Persiæ Abas, immensas opes in ærarium suum derivavit, operæ precium me facturū existimavi hic inferere memorabilem locū è commentario Petri del Valle, qui in commentario suo de condicionibus Abbas Regis Persiæ ita insit. Regi valde placet aurum: quantumque aliunde in ipsius Regnum infertur, id universum sibi sumit, justo illius pretio persoluto, & ex illo efformari curat grandia vasa, magni quidem ponderis, sed levis operis, quorum copiosissimam habet suppellectilem & grandissimi valoris: quæ secum ducit, quocunque movet, atque adeo in castris, tum ut illis utatur & regiam magnificentiam ostendet in publicis conviviis secundum regni consuetudinem, extraneis qui magno numero ad aulam ipsius solent accurrere: maxime vero ut necessitate urgente, quam minima jactura illud convertere possit in nummos. Et quia, inquit, supra facta est mentio, de commerciis quæ ipse Rex exercet, ob quæ ab aliis quibus, qui minus rationes illius in-

telligunt, accusatur animi vills & ab-
jecti, non possum omittere hæc ab ipso
consulto fieri & quidem salutari regno
suo consilio, atque adeo maxime ne-
cessario. Solent continuo provinciæ
illius frequentari à numerosissimis Ca-
rauanis, ut vocant, sive numero mer-
catorum qui ex India, Tartaria, & aliis
longinquis regionibus, merces varias
adducunt immensa copia: & tantus
est mercium numerus ut difficillime re-
periri possint mercatores, qui universas
emant; nam exempli gratia interdum
adveniunt trecenti cameli onusti pipe-
re; aliquot centeni cameli onusti Tur-
bantis: atque ad eundem modum plu-
ribus mercibus exoticis: ita ut aliquot
millia camelorum quotannis adducan-
tur, & omnimodæ merces immenso
numero: quas & minutatim vendere
mercatoribus longum, & magnæ ex-
pensæ foret. Quare Rex ut hisce in-
commodis obviam ear, & merces exoti-
cas universas simul emit, & in regno
suo natas aut vendit aut evehendas cu-
rat, magno tam exterarum quam suo-
rum commodo: contrahitque cum ex-
teris pro immensis summis, eisque sol-
vit partim nummis, partim mercibus
Persicis, aut etiam exoticis quas sibi
comparavit: ita ut exteri brevi tem-
pore

pore absolvantur; & regnicolis quam optime necessaria subministrantur. Quare nulli fas est cum exteris contrahere, antequam ministri regis, ad id deputati, merces lustraverint: & aut illas in usum Principis emerint, aut refutaverint, facta aliis easdem emendi facultate. Cogitur quoque Rex in regno suo, aliam mercaturæ formam inire: nam quum universi pene illius reditus, promanent è terris quas possidet ad modum privatorum (nam pauca sunt in regno illius tributa aut vectigalia, aut saltem non magni momenti) fructus qui ex iisdem ad ipsum perveniunt, (postquam aulæ ipsius abunde fuerit provisum, & militibus itidem quibus illos elargitur justo precio, stipendiorum loco) aliis, quibus opus est, vendit. Necessarium quoque est ut venundet fruges terrarum, quas infinito numero possidet in omnibus Regni sui provinciis, proportionem vere regia. Præterea cum militiæ illius robur consistat in numerosis equitibus; quibus sane Turcis præcellit & numero & velocitate; plurimos equos solet alere & propagare, quos aut bene de se meritis donat, aut militibus suis stipendiorum loco venundat. Merces quoque quæ in Regno illius proveniunt, ingenti quidem

numero, sed parce in singulis locis, uti gollypium & sericum, quorum pene singuli oppidani in universis urbibus aliquantum colligunt, à nemine coadunari præterquam ab ipso possunt, insigni opportunitate & compendio exterorum mercatorum; qui hoc pacto ingentem copiam, & aliquot navium interdum onera (uti Anglos & Belgas facere satis constat) brevi tempore ab ipso Rege possunt comparare; & suorum quoque levamento, quibus nihil necesse est, urbes suas egredi & merces suas cum molestia & sumtu alio traducere. Hæc ille.

Verissimum est quod scribit de aureis vasis, nam accepi à quodam nostrate tantam eorum in aula usurpari atque exponi in solemnibus conviviiis copiam, ut spectatores obstupesciat. Possem ad eundem modum meminisse contractuum, cum Anglis atque Belgis initorum; sed hæc pervulgata sunt. Narrat quoque noster anno 1610 cxxxviii dum ibi versaretur, à Chane Schiras Regi Persarum fuisse oblata quadringenta sexaginta quinque millia florenorum in parata pecunia; quadraginta & novem amphoras ex auro absoluto; & duas supra septuaginta & argento; præter alia quamplura magni pretii, quæ

quæ à trecentis quinquaginta Camelis
vehebantur.

Accepi ab eodem & catalogum præ-
cipuorum Ducum, & quantum equi-
tum numerum possint adducere, atque
servitiorum:

Eman-Couly Chan Schiraz &	
Gorgestan præfectus	25000.
Daud ipsius frater Chan alterius	
provinciæ	12000.
Isaghan Beeck militum supremus	
præfectus	24000.
Seffy Chan præfectus Bagdat &	
vicinæ provinciæ	15000.
Achmet Chan filius Alou Chan	15000.
Goeslerot Chan præfectus Ara-	
bestan	10000.
Kasah Chan præfectus Schyrvan	
& Saumachi	12000.
Mahomet Chan præfectus Gen-	
giæ sive berdes	8000.
Percker Chan præfectus Gorkistâ	10000.
Emir Goene Chan præfectus Yre-	
vvan	20000.
Haslan Chan præfectus Hrey vel	
Ere	10000.
Assur Chan præfectus Mervvan	12000.
Mauvveser Chan	10000.
Guslerof Chan præfectus Farabad	
in Media	15000.
Hamsa Chan præfectus Darab	7000.
Seffy-	

Seffy-Couly Chan fil. Eman. Cou-	
ly præfectus Harmuzy	16000.
Dergagolie f. Gangix Aly Chan	
præfectus Candahar	4000.
Baha. Vdeur Chan, iudex;	6000.
Etaman doulet ſupremus Vezi-	
rius	17000.
Zedder ſupremus Cadiorum	12000.
Samoen Ducibus major	18000.
Huffen	19000.
Gulleroft Mirza præfectus pro-	
vinciæ Tauris	12000.

in univerſum equites 309000.

Peditum autem ſupremus præfectus eſt Mir Fatta, qui ſub ſe habet quadraginta quinque Subbaſſas ſive Tribunos militum quibus ſingulis, centum aut ducenti atque etiam plures pedites parent.

Aly Beeck præfectus Subbaſſarum præfectus 12000.

Caſſack Beeck præfectus mancipiorum regiorum 12000.

Chiaus Beeck præfectus mancipiorum 8000.

Outhâr Beeck prætor Ciolfalino- rum 4000.

Nazer Beeck ſupremus machinarum præfectus 4000.

in univerſum pedites 40000.

Tem.

Tempore autem Codabendæ scribit
 Minadous; educi potuisse ex Hispahan
 & territorio illo subdito equites 8000.
 Bargo 2000.
 Cassan 4000.
 Seva 1000.
 Sultania 1000.
 Casbin 12000.
 Ardevil 1000.
 Schiraz 8000.
 Tauris 4000.
 Com vero & Cuchiuc Tauris 2000.
 Genge & reliqua pars Georgiæ 4000.

Reperiuntur (inquit) & alii maximo
 numero, qui stipendia merent & qui
 sponte militiam sequuntur. Omnibus
 autem copiis hinc inde collectis nume-
 rum 60000 equitum vix efficient, mo-
 do ex locis, quos jam nominavi, debita
 auxilia compereant. Quod si reliqui
 Principes, qui hactenus contumaces,
 in bello comparere noluerunt, subsidia
 iusta mitterent, exercitus 130000 vel
 140000 militum colligi possit. Ex qui-
 bus apparet, postquam Abas Rex o-
 mnes provincias ad obsequium redu-
 xit, & Regnum tantopere auxit, quan-
 ta facta sit equitum, peditumque ac-
 cessio.

Scribit autem Leonclavius; apud
 Persas esse tria genera militantium:
 Primi

Primi vocantur ab iis *Turcomanni*, quorum ea est condicio, quæ vasallorum apud nos, quos feudatarios appellamus. Et sunt apud eos feuda perpetua, quæ à parentibus ad liberos & posteros devolvuntur, secius ac Turcis est in usu. Quoties igitur hi jussu Regis evocantur, eo cum equitum numero se Regi sistunt, quem ratione feudorum tenentur adducere.

Alteri dicuntur *Corizzi* vel *Coridschi*, qui stipendiis militant.

Et alia stipendia reapse non sunt apud Persas, quam quæ Græcis *σικρήσις*, Romanis annonæ militares nominabantur; res nimirum ad alimenta pertinentes, cum equis, vestibus, armis, tentoriis, ceteris.

Tertii constant è copiis auxiliaribus, confœderatarum, finitimarumque gentium, Armeniorum videlicet ac Georgianorum qui religionem Christianam profitentur; in Persas propensi, Turcis infesti.

Denique uti à quodam nostrorum accepi, redditus annui Regis Abas æstimabantur trecentis quinquaginta septem millibus Tomannis; id est, si ad nostram monetam revoces, quatuordecim millionibus, ducentis octuaginta millibus florenorum: præter ea quæ

accipit à variis ducibus, terris & oppidis: nam summa illa quam expressimus maximam partem provenit ex serico & frugibus hortorum, quos Rex possidet, & minutis quibusdam portoriis, & locatione Caravan Seraiorum.

Teixera comparat Tómanum Persicum sedecim ducatis.

VII.

*Origo Sophinorum qui hodie Persia
imperant: è Leonclavio.*

Pater (inquit) Ismaëlis Sophini fuit Erdebil, quem Iovius & alii vocant Arduelem & Harduellem. Hoc illi cognomen faciunt à loco quodam Persiæ cujus dominus aut regulus fuerit: ipsum vero nomen ejus tradunt fuisse Secaider. Ajunt præterea sectatum fuisse vitam religiosam, instar eremitarum vel monachorum nostrorum. Ideoq; Sec interpretatur Spanduginus nunc abbatem nunc plebanum sive curatum. Ego vero in opinione mea persisto, diversa esse hæc nomina diversarum personarum, quorum unus fuerit Erdebil pater Ismaëlis, familia apud Persas natus illustri, ditionisque
cujus.

cujusdam regulus : alter Scheich Haidar, non princeps aut regulus, sed revera id, quod audiebat: nimirum Scheiche vel Iman; quorum illud hominem religiosum gentibus illis significat, ab innocentia sanctimoniaque vitæ: hoc vero doctorem. Etenim ex opinione vitæ religiose ac duriter actæ consequutus aliquid apud vulgum autoritatis; tribus Mahumetis prophetæ sociis, Ehubekire, Omere, Osmaneque rejectis, Alium quartum prophetæ socium, ejusdemque consanguineum & generum sequendum in omnibus affirmabat, si salvi esse vellent. Docebat autem hæc & alia, quedam in oppido Persarum, cui nomen *Reza*. Fama novi doctoris, novæque disciplinæ, longe lateque didita, confluit ad Scheichem vel Imamen Haidarem ingens è Persia vicinisque regionibus hominum multitudo. Primus autem ex magnatibus & regulis *Erdevil*, non hanc duntaxat Haidaris sententiam doctrinamque probavit, verum etiam ex ejus præscripto se gerens, patrocinium causæ suscepit; eaque re multitudinis animos sibi mirifice devinxit. Ita nimirum aliàs quoque constat homines ingeniosos, novæ religionis usos prætextu, ad insignem potentiam pervenisse. Tantopere quidem

Erdevil

Erdebil, cetero qui non magni nominis opumve regulus, hac novi dogmatis professione crevit: ut ei filiam suam Rex Persarum Chasanes, quem à proceritate staturæ nominatum Vsun Chasan supra indicavimus, matrimonio legitimo copularet. Quippe filiam Martham ex Caterina Comnenia suscepit; Calvioannis nempe Comneni penultimi Trapezuntiorum imperatoris filia; quam Calvioanne mortuo frater illius David, ultimus imperator Trapezuntius, Vsun-Chasani dedit uxorem, ut ejus præsidio contra nimium vicinas & infestas sibi vires Sultani Muechemetis paullo tutior esset. Ex hac Vsun-Cassanis filia Martha natus fuit Erdibili filius Ismail. Vsun Cassanus autem moriens habuit successorem lacupem filium, qui vulgo ab historicis Iacobbeg, ab annalibus Sultanorum Sultan Iacup appellatur. Is protectorem novæ sectæ sororium suum Erdebilem mirifice sibi suspectum, quod videretur, ne regius affinis & tantæ multitudinis devotione fretus, sibi regnum eriperet, interfici curavit. Evasit crudeles avunculi manus Ismail admodum adolescens (ut plerique tradunt) octodecim id temporis annos natus: seque Martha matre comite, contulit

ad amicum paternum Pircalem , regulum ditionis & castellorum quorundam ad mare Caspium , nunc Culzum Denizi Turcis, Beher Culzum Arabibus appellatum , quo clausum mare significatur. Istic educatus Ismail ex præscripto religionis paternæ , tandem extincto per venenum à conjuge datum Sultano lacupe avunculo domum reverti, paternæque ditionis hæreditatem, cum oppidis & prædiis maternæ dotis nomine sibi debitis, statuit adire.

Dominio paterno potitus , mox ulterius progreditur & cœc tantum militibus stipatus Somakian pene prodigiosum in modum occupat. Hinc copiis non parum adauctis & instructis , Tebristum extimam Persarum regiam , sese confert : eamque superato Rege Aluante Iacupis filio & successore , victor in potestatem redigit. Iterum cum Aluante congressus , non modo superior evadit : verumetiam ipsum , cum majori exercitus parte trucidat. Inde Muratem Chanem, Aluantis occisi fratrem persequutus , pari prosperitate superat. Is victus ab Ismaile , Bagadatim versus aufugit, hodiernam scilicet Babylonem, propter ruinas prisce Babylonis sitam. Victor urbem Sciras , armorum omnis generis officinam , à Tebristio

xx die-

xx dierum itinere distantem cum vicinis copiis adit & occupat. Ibi demum insigniter armavit suum exercitum. Postea negotium illi fuit cum Vlu-Chane Tatarorum Scheco, quem instructum exercitu trecentorum milium equitum, aggredi prælio non dubitavit: quo singulari virtute fortunæque victor evasit, hoste cæso vel in turba (quod alii tradunt) à suis oppresso suffocatoque. Tandem ad tot illustres de plurimis partas victorias, is felicitatis eximie cumulus accessit; ut moriente in exilio Murate Chane, non modo Persici regni possessione, sublatis æmulis, quiete potiretur; verumetiam vicinos quosdam populos ac præsertim Bagadatinos, in deditionem acciperet.

Ab Osmanidis ei Sophi cognomen tum & Kiselis Bassæ per ignominiam fuit inditum. Prius quidem ab Arabica voce *Sophi*, quæ lanam significat. Nam quum Mahumetani & præsertim Osmanidæ, more veteri, Tulipanto lineo subtilissimi operis caput involvant, nova hæc secta præcipit inter alia, ne caput fastu quodam lineis ejusmodi spiris ornent, sed ut tegumenta capitum è lana, non magni pretii conficiantur. Et quia laneum hoc tegumentum, quo præter aliorum Mahu-

metanorum utuntur, plicas habet duodecim, ab Arabica voce Enaslier sive duodecim, etiam Enaslierlary vocantur: denique quia tegmen hoc tantum rubro colore gestare solent, Kiselbassilary, veluti capita rubra.

*Origo & series eorundem Regum
è Texeira.*

XA sive Xequé Ismaël Sufi, erat filius Xequé Aydar, filii Sulcon Iuneyd, filii Xequé Ebrahim, filii Xequé Aly, filii Xequé Muza, filii Xequé Sasy & in summa trigessimus nepos Mortis Aly sobriini & generi Mahumetis. Quum Teymurlang Victo Turco Bajazete rediret in Persiam, adduxit plurimos captivos è Caramania variarum familiarum, quos in animum induxerat trucidare quando notabilis aliqua occasio sese offerret; & oppidum Ardevil ingressus aliquandiu ibidem substitit. Vivebat in illo oppido Xequé Sasy, ob vitæ innocentiam & sanctitatem, in magno honore apud omnes illas gentes habitus; cujus fama & probitas Teymurem permovit, ut amicitiam illius summopere desideraret, & quum aliquoties illum visitasset, jam discellurus ultro obtulit illi ut ab ipso peteret quicquid illi placuisset: is propositi Teymuris

muris de trucidandis captivis gnarus, petiit illos sibi condonari, & illis impetratis, recepit captivos in suas aedes & vestibulis aliisque necessariis instructos remisit in patriam: Quo facto non modo horum, & amicorum qui in patria remanserant, animos tantopere sibi devinxit, ut continuo illis varia dona mitterent, eumque magno numero sæpissime visiterent: duravitque hæc benevolentia etiam ad posteros hujus Sasy, atque adeo tertium ipsius nepotem Sultan Iuneyd: qui vixit tempore loonxa filii Kara Illus: qui crebras hæc visitationes, & auctoritatem Iuneyd suspectam habens sibi ab illo timens, interdixit illi ne amplius se à tam multis visitari permetteret: Iuneyd hoc interdicto offensus, & graviora haud quaquam operienda ratus cum devotis suis movit ex Ardavel versus Diarbek: Ozun Azembek qui tum ibidem regnabat, excepit illum perbenigne, eique tradidit in uxorem filiam suam Kadijan Katun, quæ peperit illi filium Aydar. Consueverat autem & Iuneyd excursions inde facere in Gurgestan, sub prætextu religionis suæ, quam captivos cogebat amplecti; & in eo continuavit donec in Regnum Trapezuntiorum ingressus, & rege il-

lius trucidato illud occuparet, eique filium Aydarem præficeret, qui & post patris obitum illud obtinuit. Evenit postilla ut Azembek de medio tolleretur loonxa, quare Aydar ad Ardevilen est reversus, duxitque in uxorem filiam Azambeky & cognatam suam Alemxam, quæ ipsi peperit Aly Patxa & Xa Ismaël, qui natus fuit anno Hegiræ 892 Christi 1488. qui Sufy fuit dictus ob hanc causam.

Sectæ quidem Mahumetanorum sunt plures; dux tamen principales: *Suny*, quæ Arabes & Turci sectantur, omnesque alii qui Alkoranum observant sine ullis commentariis aut expositionibus: & *Xyahys* qui Morts Aly sequuntur, uti Persæ & alii. Hujus secundæ erat Aydar, pater Ismaëlis, quem & filius est imitatus, tanto Zelo, ut illius causa, quum Persiæ regnum acquireret, inauditas crudelitates admitteret in adversarios. Et quia in lingua Persica communiter Sufy appellantur, qui relicto seculo, soli divino cultui vacant, huic ob insignem religionis zelum, à suis datum fuit nomen *Sufy*. Paulo ante ad eundem modum in Persia res novas fuerat molitus Hhalila, qui propterea quoque dictus fuerat Sufy Hhalila: ita ut Sufy non sit nomen proprium, aut

Regum

Regum
nam n
men si
tam P
gios.

Ay
Xyru
Yassā
& cæ
tem a
major
stea d
Guey
dens
Akuy
ad ip
Caran
rant,
Xaml
Zulka
rayda
sequu
natu
Xyru
tok
rat,
illius
gress
qui
briz
se,

Regum commune, sed adjectivum, nam nullus Regum post illum id nomen sibi sumsit; sunt autem per totam Persiam plures Sufy, id est, religiosi.

Aydar anno proximo in regnum Xyruan ingressus à Rege illius Farrock Yaslâr, ope Iacubbek, fuit profligatus & cæsus, & duo filii illius in captivitatem abrepti, Sultan Rostanbek autem majore natu trucidato, Ismaëlem postea dimisit. Ismaël autem secessit in Gueylon, ibique substitit annis sex; videns deinde res Persiæ turbatas esse ab Akuyonliis, transit in Arzenion, ubi ad ipsum accurrerunt septem millia Caraniquorum, qui Sufy addicti fuerant, è familiis sive tribubus Estayalu, Xamlu, Takaluh, Versablu, Romlu, Zulkaderlu, Auxarkayar, Sufiah, Karaydak & plurium aliarum, qui illum sequuti sunt jam quatuordecim annos natum; & anno 1501 ingressus est Xyruan, & prælio congressus cum Farrok Yaslâr, qui Patrem ipsius occiderat, illum vicit & occidit, regnoque illius est potitus: anno proximo congressus est cum Alvvano in Naxaon, qui profugit, & ipse cepit oppidum Tabriz. Hac victoria potitus instituit Tadge, id est, Tulbantum rubrum cum

duodecim plicis ad memoriam duodecim filiorum Ozen filii Aly, qui ſancti ab iſtis habentur, è quibus ſe ortum ſerebat; atque inde originem habuit nova illa militum ſecta, qui Cazel Bax, id eſt, caput viride dicuntur, à Bax caput & Cazel rubrum.

Regreſſus deinde ad Arzenion impetum fecit in Regnum Zulkader; ſed ipſo abſente Alvvanus obſedit Tabriz, ſed Iſmaële regrediente, fugit Alvvanus Bagadetum, & poſt biennium in Diarbek reverſus ibidem obiit, anno 1503. Iſmaël in Tabriz permanens, exercitum ſuum dimiſit in Perſiam contra Moradbekium; qui ingenti prælio ab Iſmaëlis copiis proſtigatus, ipſi Perſiam & Kermen vacuum reliquit anno 1504. Iſmaël autem hibernavit in Korn, & copias ſuas miſit ſub præfecto Eliasbeck contra urbem Rey, quas Ozembek Gelohy Dux Kalat Ferus Kuh in itinere oppreſſit & proſtigavit. Iſmaël huius cladis nuncio accepto, quantocius perſequitur Ozembekum, verum ille ſe recepit in Feruz Kuh, locum à natura atque induſtria munitum; quare illum obſedit Iſmaël & quum aliter non poſſet, rupto aquæ ductu per quem obſeſſi aquas accipiebant, coëgit ad deditiorem, poſtquam unum menſem circa locum

locum cum exercitu hñssset: periere
tamen brevi illo tempore circiter tri-
ginta hominum millia. Movit deinde
Ismaël versus Korason; interea autem
Rex Mahamed Karrahy coactis aliquot
militum vexillis interceptit Yazd; sed
Ismaël reversus illum licet fortissime se
defendentem, tandem urbe potius,
cepit & vivum iussit concremari, an-
no 1506.

Hinc Xyras profectus edictum pro-
mulgavit, ut universi qui prælio contra
patrem suum interfuerant, occideren-
tur, quo factum est ut triginta aut qua-
draginta millia hominum caderentur.

Anno autem 1509 dum ipse hiber-
naret in Taron, discessit Sultan Ozem
Mirza Rex Karason, occupavitque Re-
gnum illius Xaybek Khon Vzbekius,
& defuncti Regis liberi fugerunt in
Hyerak.

Ismaël adunato exercitu movit ver-
sus Rumestan sive Turcos, & Mahamed
Khon Estayalu in præfectura Diarbak
confirmato; anno 1511 petiit Bagadad,
cui Barhyeck imperabat, qui profugit
ad Turcos; & Ismael illam urbem ce-
pit, pluribus suorum antea amissis in
transitu fluvii Tigridis. Hinc digressus,
subjugavit Kufitam, sive Susam Af-
fueri quondam regiam; & media hye-

me petiit Xyruan, Baku & Darband
atque illas expugnauit anno 1512.

Deinde profectus est ad Karason con-
tra Xaybekkhon, qui adventus illius
gnarus, copias suas contraxit in Mar-
vvo; sed prælio congressus cum Ismaë-
le, & vitam & regnum amisit.

Obiit eo anno Bajazetes Turcorum
imperator & successit illi filius Selimus;
Ismaëli autem anno 1514 natus est filius
Xa-Thamas: anno autem 1515 duxit
Selimus copias suas versus Arzenion:
Ismaël tum erat in Hisphaon metropo-
li Hierack, & inde venit Chalderon;
ubi cum Selimo congressus, profligatus
fuit & quinque millia suorum amisit;
fugitque Tabriz atque inde ad Gazin:
Selimus vero Tabriz potitus, tantum
quindecim diebus ibidem substitit &
regressus est Amasiam: hoc anno fuit
in Diarbek à Cazelbaxiis trucidatus
Sultan Morad; & caput illius Ismaëli
oblatum. Anno proximo cepit Selimus
Kemah arcem munitissimam & pro-
vincias Aladaoler, & Zulkader & Ha-
leppum in Syria, & anno 1517 subjug-
avit Damascum & Aegyptum, & anno
1518 Mesopotamiam hodie Diarbek
subjugavit; obiitque anno 1521 succe-
ditque illi filius Suleyman.

Leonclavius ex Annalibus Turcicis

NOTAT

notat Selimum obiisse anno 1520.

Ismaël quoque postquam Persiæ imperasset annis viginti anno 1525 ætatis suæ trigesimo octavo. Quatuor ipsi erant filii, major natu Xa Thamas, secundus Aleas seu Elias Mirzah, tertius Som Mirzah, quartus Barhon Mirzah. Xa Thamas autem illi successit. Qui aliquot bella gessit, præsertim cum Turco. Regnavit autem tribus & quinquaginta annis, obiitque anno 1576. duos reliquit filios Xa-Ismaël & Mahamed cæcum; successit illi Xa-Ismaël: verum postquam tantum unum annum & decem menses imperium obtinisset, discedens illud fratri suo Mahamedicæco reliquit anno 1578.

Mahamed tenuit regnum septem annis, & moriens anno 1585 reliquit illud filio suo Xa Abas, qui hodieque (inquit Texeira anno 1608) illud possidet, & jam possedit annis tribus supra triginta: Quo tempore varias suscepit expeditiones, imprimis famosam illam anno 1594 in provinciam Gueilan, quæ rebellaverat; nam cum viginti millibus equitum, quam celerrime profectus quum ad fluvium latum & satis altum accessisset, & indigenæ cymbas omnes subduxissent ut moram injicerent, sine mora in aquas insiliit & reliquæ copię post

post ipsum ; in quo & ipse summum
vitæ discrimen adiit & quatuor millia
suorum amisit ; perfectum tamen eâ
celeritate ut provinciam brevi ad offi-
cium cogeret. Evertit Regem Laræ &
regnum redegit in provinciam. Tau-
rin quam Turci ab avi illius temporib-
us possederant , eripuit magis astu
quam armis.

*Eadem origo & successio è commen-
tario Petri della Valle.*

Abbas, cui secundum antiquam
consuetudinem Regum Persiæ , dant
titulum *Sciah*, id est Regis , *Schiah-
Abbas* itaque est filius ;

Chodabende Muhammed Regis, fra-
ter Germanus Ismaëlis ii regis & filius ;

Tahamasp Regis, filii,

Ismaël I. Regis , non modo primus
illius nominis inter Reges Persiæ, sed &
familie illius quæ hodie Persiæ imperat,
& qui primus armis propagavit & ob-
servari in Persia fecit sectam Mahome-
tanam , quam ipse sequebatur , quam
vocant Siaiti. Et quia à populo judica-
batur esse vitæ sanctæ & religiosæ , ob-
tinuit nomen *Sofi* , quo designatur ho-
mo res mundanas spernens ; licet vo-
cabulum *Sofi* proprie significet electum,
aut lanceis vestibus amictum ; utraque
signi-

significatione optime conveniente personis vitæ religioſæ & probæ, qualem ſe volebat videri. Erat porro hic filius,

Haider Sultani aut principis, quia quibusdam noſtrorum ſcriptorum vocatur Sceich-Haider: quia vitam religioſam profitebatur inter homines ſectæ ſuæ; & quia erat caput gentis ſive populi; utraque enim ſignificatione accipitur nomen Sceich, licet proprie notet ſenem. Ab aliis noſtrorum perpetram appellatur Ardeuel, quum Ardebili deberent dicere, id eſt, Ardebilitam, erat enim dominus oppidi Ardebil; hic fuit filius

Guineid Sultani, filii

Ibrahim, id eſt, Abrahami, filii

Choagiæ Aly, filii

Muſſæ, id eſt, Moſæ, agnominati Sadreddin, id eſt, Primatis legis; filii

Soſi Eddin Iſhac, qui primus in Perſia reſuſcitavit ſectam Sciaitorum; agnominatus propterea Curb' el Eulia, id eſt, Polus ſive vertex ſanctorum, licet vix talis eſſe crederetur.

Atque porro genus deducunt ab Aly & Fatima filia Mahumetis.

Notat idem. In Genealogia horum Regum, crebro reperiri adiunctum titulum *Imam*, præſertim iis qui Mahumeti propiores ſunt, quæ vox denotat pro-

proprie Pontificem. Turci autem, qui sectam Sonnitiorum sequuntur, vocant Imam omnes ministros templorum suorum, sive Meschitarum: verum Persæ & Sciaiti hunc titulum non solent attribuere, nisi duodecim descendentibus à Mahumete; (qui non fuerunt fratres, aut filii Huslein, uti Vbbo Emmius perperam existimavit, sed pater & filii successive, quorum & Huslein unus fuit, & omnium primus Ali;) quia credunt, (in eo quoque à Turcis diversa sentientes) hos successive fuisse primates superstitionis suæ sectæ. Atque adeo eorum ultimum hodieque superstitem à Deo occultari, cujus Rex Persiæ, tanquam Rex & ex eadem stirpe propinquissimus, in mundo sit Vicarius.

Xa Abas tres habuit liberos mares *Susi-Mirzam*, *Codabendan* & *Imanculi*. Quorum primogenitum *Susi-Mirzam* adolescentem magnæ spei, trucidari fecit, hac occasione uti narrat Petrus delle Valle.

Sosi-Mirza, inquit, revelavit parenti conjurationem, quam quidam contra ipsum moliebantur, atque eo tum gratiam meruit à patre; verum postea, quum eadem molitiones ab aliis fuissent institutæ, non modo illas celavit, sed

sed etate j
tur fovere
captare, &
causas ira
sper suas
pater pro
Quare
die, quo
men im
mandavi
bus pluri
quietis in
Choda
tum, qu
occassio
inquit id
tus & uti
tre archi
ut Rex ju
tam, qui
quando
cesserat:
gis insti
cum pu
forent ce
de esserat
disincto
ium est
Rex in s
abad m
in itinere

sed ætate jam maturior easdem videbatur fovere, & favorem populi anxie captare, & patri non raro ob leviculas causas irasci, neque satis dissimulare spes suas: atque etiam facere, ea quæ Pater prohibuerat.

Quare Pater vitæ suæ metuens, certo die, quo Astrologi magnum ipsi discrimen imminere denunciabant, filium mandavit occidi; persuasus ab iis quibus plurimum deferebat, id publicæ quietis interesse.

Chodabendam autem secundò genitum, qui magnos spiritus gerebat, alia occasione jussit excæcari. *Chodabenda* (inquit idem) *Mirza*, juvenis jam adultus & uti apparebat, arrogantior, à Patre arctius habebatur. Accidit autem ut Rex juberet occidi illius gubernatorem, quia audacius & insolentius aliquando pro filio apud patrem intercesserat: metuens ne filius ab illo magis instigaretur ad ea ordiendâ, quæ cum publica calamitate haud dubio forent conjuncta. *Chodabendas* hac cæde efferatus, parenti audacissime etiam discincto gladio insultavit, atque malum est minatus: Placatus tamen tum Rex in speciem quidem; verum à *Ferrabad* movens versus *Spahan*, filium in itinere jussit excæcari, ut illum à luc-

cessionem

cessione Regni excluderet; quod tamen calido ferro ut solent apud Persas, ita factum, ut non penitus omni videndi facultate privaretur.

Imanculi tertio genitus patri per omnia obediens, in Regni spem ab ipso fuit educatus.

Habuit & *Xa-Abas*, è primogenito nepotem *Suleimanem Mirzam*, quem lumine quoque fecit privari quum in procinctu esset, ut cum maximis copiis versus Candahar moveret, & minorem natu filium secum duceret: ne nepos hic se absente, novas res moliretur; conscius populum Persicum semper novarum rerum esse appetentem; idque sibi vel maxime metuendum, quum tam longe à regia & extra regni limites excedendum esset.

VIII. Titulus sequitur pag. 350.

PARS SECVNDA

Qua

Varia itineraria in Persiam & per
provincias Persiæ com-
prehenduntur.

EX

Subiect
pars si
Nota
gis Du
partim
Annale
tunt
deule.
ibus i
Syrian
Armen
fate er
Vrbs
in eam
fere un
cet. A

I.

EXCERPTA EX ITINE-
rario Iosephati Barbari, quæ
Persiam attingunt.

T Harsum (inquit) egregiam
urbem appulimus ; ea Dul-
gadoro paret , qui fratrem
habuit Sessicarum nomine :
Regio vero Sultani imperio
subjecta est , licet Armeniæ minoris
pars sit.

Nota è Leonclavio: Provincia sive re-
gio Dulgadir, à nostris partim Anadoùle,
partim Aladoùle dicitur. Turcici vero
Annales Dulgadiris nomen regioni tri-
buunt , cujus princeps ab iis dicitur Ala-
doùle. Limites ditionis, Cappadocia mon-
tibus inclusa tunc temporis erant , versus
Syriam Halepo: versus Persicū imperium
Armenia minor: versus Turcicum Ama-
sia: versus Carmaniam, Adana & Tarsus.

Vrbs tria milliaria in circuitu cōtinet,
in eam pons lapideus per fluvium , quo
fere undiquaque cingitur , aditum præ-
bet. Arcem habet amplam ex lapide

egregie constructam, urbs in colle parum edito posita.

Inde unius diei itinere *Adena* est (Leoncl. *Adana*) amplissima urbs, quam iidem fluvius spaciosus alluit, pontem lapideum habens xl passuum, arcubus distinctum. Adena & vicina regio gossypino abundat, Sultano subiecta est, licet in Armenia minori sita sit.

Nota è Leonclav. *Fluvium* qui utramque urbem alluit veteribus fuisse dictum *Cydnium*, nunc Turcis *Carasu*, ab aqua profunda nigro admodum colore.

Multæ passim arces, oppidaque destructa & devastata ad Euphratis usque ripas cernuntur, hunc fluvium nave Turcica, qua xvi Imperatoris equi vehabantur transivimus. Ad alteram ripam Armeniorum pagi sunt ubi pernoctavimus: superato fluvio proxima urbs sese obtulit *Orpha* nomine, quam Edessam quondam vocatam volunt, Asambeo paret, & administratur à fratre illius Balibecho. Non ita pridem imprimis floruit, sed destructa maiore ex parte à Turcis, cum Asambæus *Bir* obsidione distineretur.

Inde ad radices montium delati *Merdinam* urbem pervenimus, ad quam aditus per scalas patet, cuius gradus lapidi incisi magnitudine pedum qua-

tuor,

tuor, per milliare Italicum se extendunt. In summitate porta est, qua per longam plateam in urbem itur; mons undique fontibus aquæ dulcis est irriguus; in ipsa urbe alius est mons præceps, arcis firmissimæ vicem gerens, ad quem similiter per scalas & gradus ascenditur, ædium parietinæ sunt pro muro & civium frequentia, qui serico & gossypio quæstum faciunt.

A Merdina sex dierum itinere pervenimus ad oppidum *Affanchiph*, Aflambeo patens: sed prius ad dextram frequentes visuntur specus & antra in parvo quodam monte excavata, & hominum habitationi destinata; ad sinistram autem mons cui urbs imposita est: non incelebre emporium, sesqui milliare ambiens, continens egregia ædificia & nonnullas Moscheas. Adjacet lacus & fluvius Sert olim Tigris præterlabitur sublicio ponte stratus.

Hoc monte superato, iter ducit per planiciem, paucis collibus distinctam neque altis neque asperis; bidui itinere quasi versus Orientem, ad urbem *Sairr*. Quæ triangulari forma constructa, ab una parte castello multis propugnaculis cincto, defenditur, cujus muri ex parte conciderunt: ambit tria millia; incolis frequens, ædibus templis,

& eximiis fontibus ornatissima duo magni & rapidi amnes transeundi sunt, quorū unus vocatur *Betelis*, alter *Isan*. Atque hæcenus extendit se Armenia minor.

Nunc regiones quæ Tauro subjacent subeundæ sunt, qui à ponto Euxino ordiens juxta Trapezunta, pergit versus ortum ad Sinum Persicum usque. Hunc primum attingentibus sunt obvii altissimi & asperi montes, à Curdis habitati, qui idioma usurpant à vicinis diversum, & crudelissimi sunt latrones, habitant enim castella editis jugis & asperis clivis inædificata (sed plurima jam ob latrocinia à principibus sunt excisa) ita ut vix quisquam viatorum manus illorum possit effugere. Cujus ipse experimentum cepi: nam quum 14 April. 1474. ex urbe *Chexan*, (quæ paret vasallo cuidam *Aslanbei*) mane essemus digressi & vix medii diei iter confecissemus, in præcipiti clivo Curdi hi impetum in nos fecerunt, ita ut Legatus *Aslanbei*, & aliquot meorum caderent, ipse vulneratus ægre effugerem. Tertio die Ingressi sumus urbem *Vastan*, pene dirutam, populo infrequentem & vix ccc focis constantem. Inde bidui itinere distat *Choy*, itidem pene diruta, & tantum cccc focorum.

Quum

Quum
sem, al
Tauris
Mediæ
Mer
nobili
cincta
tum q
est sati
biens,
dans:
ciscen
oppid
grand
fidem
quinge
Inde
ban, ea
que cir
quatio
urbani
quibus
quam
illam
ret, t
non ra
sequen
te illu
Persia
lum r
singul

Quum ad finem montis Tauri venissem, alio ductore usus triduo perveni Taurisum; veteribus Ecbatanam & Mediæ caput.

Meminit deinde *Soltania*, quæ olim nobilis urbs fuit, nullo tamen muro cincta, sed castello munita, cujus murum quoque disiecti fuerant: oppidum est satis amplum, quatuor millia ambiens, nec infrequens, fontibus abundans: A Soltania versus Schiras proficiscenti, primo fit obvium exiguum oppidum *Culperchean*, sed quod olim grandius fuisse, plures parietinæ faciunt fidem; capit duo millia & circiter quingentos focos.

Inde quoque adivimus urbem *Spahan*, ea vallo è cespitibus & fossâ undique circumdata erat; & ambitu suo quatuor milliaria cõplectitur, & si suburbana annumeres circiter decem, in quibus tam pulchra ædificia visuntur, quam in ipsa urbe. Intelligebam autem illam cum numerosis incolis abundaret, bellicosis & imprimis opulentis, non raro Regibus suis minus fuisse obsequentem; & circiter viginti annis ante illud tempus, quum Gausa rerum in Persia potiretur, rebellasse, ideoque illum militibus suis imperasse ut singuli singula capita ad se deferrent, unde

maxima strages in oppido fuerit facta ; ita ut vix sexta illius pars tum habitaretur. Multæ visuntur in illa antiquitates & pulcherrima opera : inter quæ eminent stagnum quadratum, aquæ limpidissimæ & pulcherrimæ potari ; in ambitu illius sunt variæ columnæ , variæque officinæ mercatorum ; quæ noctu septo clauduntur ad mercium securitatem. Sunt alia plura ædificia admiranda , quæ prætereo ; unum addo, etiamnum ad centum quinquaginta millia animarum in oppido & suburbii numerari.

Venimus deinde & *Cassanum* , oppidum populosum, in quo plurimi panni & alia fiunt è serico & gossypio ; muro cinctum est, ambitque circiter tria millia ; habetque præterea plura & ampla suburbia. Adivimus & *Comum* , oppidum non satis bene ædibus instructum, quod sex millia ambit , muro cinctum ; oppidani colendis agris, & vinetis imprimis vacant ; plures hic visuntur hortus, in quibus nascuntur optimæ melones ; quarum quædam pendunt xxx libras, carne candida & suavi instar sacchari ; focorum numerat viginti millia.

Pergentes inde offendimus *Iesiti* oppidum artificibus habitatum, qui sericos pannos texunt : muro cincta est, qui

qui amb
urbia hab
colæ fun
ni serici
Azi & p
mare C
optimi
Hacte
versus N
tem : &
quæ po
ortum
suburbi
populo
toribus
cand &
siam per
beus cin
gesto va
pla hab
bre fac
lia anin
Ab
oppid
filio St
sed tere
iter pro
solitud
quaru
quibus
ta die

qui ambit circiter quinque millia. Suburbia habet ampla. Plerique autem incolæ sunt textores, maxima enim optimi serici copia huc adducitur, à Strava, Azi & provinciis versus Zagatayum & mare Caspium sitis; ita ut hinc longe optimi panni serici petantur.

Hactenus quidem viam sequutus sum versus Notum; regredior jam ad orientem: & primo dicturus sum de *Sciras*, quæ postrema est Persiæ ciuitas versus ortum; maxima ciuitas & quæ cum suburbiis ambit circiter viginti millia; populo frequentissima, maxime mercatoribus; quia omnes qui ab Ere, Samarcand & aliis partibus orientalibus Persiam petunt, hanc transeunt; Assambeus cinxit illam vallo è cespitibus aggesto valde alto & spisso, fossaque; templa habet pulcherrima & ædificia affabre facta: numerat supra ducenta millia animarum.

Ab hac extra Persiam itur ad Ere, oppidum provinciæ *Zagatai*, & parens filio Sultani *Eusech*: amplum quidem sed tertia parte minus quàm Sciras. Hinc iter prosequentibus versus boream, per solitudines & steriles terras, atque aquarum inopes, præterquam in puteis quibusdam industria factis, quadraginta dierum itinere venit *Samarcanda*.

dam in eadem provincia Zagatai sitam, amplissimum oppidum & populosum: nam per illud eunt redeuntque mercatores Cini, Macini & Cathaenses: quorum provincias non vidi, sed intellexi Cinos & Macinos grandes provincias occupare & idololatrias esse.

Qui autem à Taurisio petunt sinum Persicum, illis iter est per oppidum *Cuerch*, exiguum quidem sed opportuno loco situm.

Redeuntibus ab Ormuzio iter est per *Lar*, insigne & magnum oppidum, atque emporium: numerat circiter duo millia focorum. Hinc transitur ad *Sirai*; atque inde ad *Camaram* magnum pagum, juxta quem visitur mons rotundus, & circiter sex passus altus, cujus vertici complanato, quadraginta columnæ superstructæ sunt, quas vocant *Chilminar*, id est, quadraginta columnas; singulæ sunt altæ viginti cubitos, & crassæ quantum tres viri compleri possunt: quædam illarum jam conciderunt; satis apparet fuisse pulcherrimum ædificium: solum autem unum est saxum, cui figuræ hominum insculptæ videntur, mole pene gigantea: & supra omnes imago intra circum, qualem Deum patrem solemus fingere, quæ orbem in manu habet, & sub illo

illo longe minores figuræ; & porro imago hominis arcui innixi, quem Salomonem esse volunt; inferius adhuc longe plures videntur, quibus alius superstat qui mitram papalem videtur gestare, & manu elevatâ atque apertâ cæteris benedicere. Ulterius videtur imago equitis robusti, quem Samsonem interpretantur; post quem sequuntur plures longis capillis & Francico more vestiti: & similia.

Inde bidui itinere venit ad villam *Thimar*: & rursus biduo ad alteram ubi matrem Salomonis sepultam fabulantur. Et rursus triduo ad villam *Dehebeth*; tum biduo ad *Vargau* olim magnam & pulchram urbem; numerat hodieque mille focos: & quatrduo ad villam *Deſter*: triduo ad *Taſten*; denique unius diei itinere ad *Taſden*. Hinc venit ad exiguam villam *Meruth*; & bidui itinere ad *Gnerden*, ubi habitant *Abraïni*, sive ab Abrahamo originem ducant, sive religionem illius sequantur.

Inde biduo transitur ad oppidum *Naim*, circiter quingentorum focorum; & iterum biduo ad villam *Naiſtan*; & porro biduo ad exiguum oppidum *Hardiſtan* circiter quingentorum focorum. A quo ad *Cassanum* superest

iter

iter tridui : & itidem tridui à *Cassano*
ad *Comum*.

Ab *Como* unius diei itinere venit
Savam, mille focorum. Tridui itinere
à *Sava* jacet exiguum oppidum *Euchar* ;
& alterius tridui *Soltania*.

Idem iter à *Taurisio* ad provincias
quæ mari Caspio adjacent versus or-
tum, quæque *Zagatayo* annummeran-
tur, ita designat.

A *Taurisio* ad *Soltaniam* vii die-
rum iter.

A *Soltania* ad *Euchar*. iii. dier.

Ab *Euchare* ad *Savam* iv. dier.

A *Sava* ad *Coim* vel *Koim* exiguum
oppidum vi. dier.

A *Coi* ad *Rhei* parvum itidem oppi-
dum atque infrequens iii dierum.

A *Rhei* ad *Sarri* exiguum oppidum
oppidum totidem.

A *Sarri* ad *Sindam* minutum oppi-
dum iv.

A *Sinda* ad *Tremigam* parvum op-
pidum iv.

A *Tremigan* ad *Bilan* sex dier.

Sequitur deinceps *Strava*, à qua se-
cta *Stravainorum* nomen accepit ; op-
pidum situm est ad mare Caspium loco
insalubri, frumentique inope, unde
fere oryzam hic mandunt. Iacent &
alia loca ad dictum mare, uti *Lahazi-*
bent

bent & Mandradan, aliaque; in quibus præstantissimum sericum colligitur, quod reliqua universæ Persiæ dicitur superare.

Idem quoque iter à Trapezunte ad Taurisium ita designat: A Trapezunte iter instituentibus versus Notum, proficiscendum est per montes & sylvas inhabitatas, ubi occurrunt aliquot villæ & exiguæ arces. Prima arx alicujus nominis est *Baiburth*, in valle sita, undique montibus conclusa, bene murata & munita, solo sæcundo, numerat circiter mille quingentos focos. dominum agnoscit Aflambeum. Ab hac quinque dierum itinere venit *Arzingam*, magnum olim oppidum, nunc maxima parte dirutum. A quo ad Euphratem nominatissimum fluvium sunt duo milliaria, transitur hic lapideo ponte xvii arcuum. Deinceps occurrit castellum *Carpath*, quinque dierum itinere ab Arzinga; in hoc tum agebat uxor Aflambeï, filia imperatoris Trapezuntii Despinacatun dicta. Tum castella *Moschont*, *Halla* & *Thene* bene munita, & circiter quingentorum focorum singula, quæ magnum flumen præterlabitur haud longe à Carpath descendens. Incolæ hujus districtus appellantur *Coinari*, id est, pecuarii. Hinc moventibus
versus

versus ortum, obvium fit castellum scopulo *Pallu* insidens, circiter trecentorum focorum; præterlabitur fluvius. A quo ad eandem plagam quadridui itinere venit ad castellum *Amus* in solo male culto.

Transitur deinceps in Turcomaniam, quæ olim Armenia major dicebatur: indigenæ illius hodie dicuntur Caraculu, id est, nigri arietes, uti Persiæ & Zagatay incolæ Accorlu, candidi arietes. Quæ partium nomina inter ipsos habentur, uti olim Guelphi & Gibellini aut similes.

Hic primum occurrit castellum *Mus*, exiguum sed bene munitum, monti superstructum; sub quo jacet oppidū, tria milliaria ambiens & populosum. Hinc tridui itinere *Alhart* pulchrum & munitum castellum, ad lacum situm, qui patet in longitudinem quidem centum quinquaginta milliaria, in latitudinem, ubi maxima est, quinquaginta. Ab hoc quindecim milliariis versus Arctum jacet alter lacus circiter octuaginta milliaria ambiens. Sub *Alharte* jacet oppidum circiter mille focorum. Ad secundum lacum jacet oppidum satis pulchrum & muratum, *Ceus*. Vnius diei itinere secundum oram maris aditur oppidum *Herzi*, secus quod fluvius labitur,

bitur, qui ponte stratus est. Quinque
milliaribus à lacu visitur munitum ca-
stellum *Orias*; pergit lacus dimidii dici
itinere versus ortum, ubi oppidum *Coi*
jacet, de quo supra.

Quinque autem dierum itinere à
Coi, visitur campus ubi quondam fuit
magna urbs, olim destructa à Teymure
lango. Reperiuntur ibidem & multæ
villæ, & post illas lacus, qui patet in
longitudinem quidem ducenta millia,
in latitudinem vero triginta. Sequun-
tur denique duo oppida *Tessu* & *Zeris-
ter*, quæ utraque numerant circiter tria
millia focorum.

Ab oppido Taurizio iter instituenti-
bus versus ortum, & interdum versus
Arctum, omissis in medio aliquot locis
haud magni momenti; circiter duode-
cim dierum itinere occurrit *Sammachi*
oppidum Mediæ in provincia Thezi-
chia: cujus dominus appellatur *Siruan-
scha*, ex hoc oppido quum opus est de-
cem millia equitum educi possunt. Ab-
est à mari Caspio sex dierum itinere,
quod habet ad dexteram; ad sinistram
autem Mengreliam cum mari Euxino,
& Caitacchos sub monte Caspio. Am-
pla est urbs & circiter quinque millium
focorum: habitatores illius maximam
partem sunt *Armeni*, qui sericis pan-
nis

Ab hac iter est ad *Derbent*, oppidum ab Alexandro magno ut voluit structum, super mare Caspium, milliari uno à monte, supra quem castellum habet; à quo descendunt duo muri usque in ipsos maris fluctus. *Derbent* sonat in nostra lingua *Angustias*; vocant hodie *Thamircapi*, id est, portas ferreas. Dividit enim *Mediam* ab *Albania*, quæ hodie est pars *Tartariæ*: ita ut illis, quibus iter est è *Syria* aut *Persia* in *Tartariam*, necessario per hanc urbem sit transeundum. Nam inter duo maria *Euxinum* & *Caspium* protenduntur intervallo quingentorum millium, altissimi montes & valles, quas minuti reguli habitant; nemo tamen has transire audet propter metum latronum. Ad idem mare *Caspium* jacet urbs *Bachu*, à qua mare *Caspium* hodie agnominatur; juxta quam visitur mons, oleum eructans nigrum & gravis odoris, quod in lucernis usurpant, & inungunt illo camelos adversus scabiem, cui alioquin ista animalia valde sunt obnoxia.

II.

EXCERPTA QVÆDAM EX
Itinerario Ambrosii Contrareni Ve-
netæ Reip. Legati ad Vñm
Castanum.

PRÆteritis iis quæ ipsi obvenerunt in
Polonia atque Russia, usque ad ur-
bem Theodosiam sive Castam: ita pro-
greditur. Theodosia urbs ad Ponti
Euxini littora sita, emporium est fre-
quens & celebre, maxima habitantium
copia refertum & ut fama fert, opulen-
tum satis & potens.

Casti (inquit) solvimus xv lun. &
vento secundo Euxinum ingressi, recta
cursum versus *Tinam* direximus; quum
jam xx fere milliaribus abessemus mo-
nuerunt nautæ locum esse periculosissi-
mum: quare vela versus *Liasi* & *Phasin*
dirigi iussu. Locum cui *Varti* nomen
est xxix lun. attigi: equi expositi &
Phasin lx milliaribus distantem dedu-
ci. *Varti* autem castrum est, pagusque
exiguus in *Atengrelia*. Dominus cui
paret, *Corbola* appellatur, ad quem
Calcichea quoque spectat, ad Euxinum
sita, exigui momenti locus. Nonnihil
serici & canabis atque ceræ ibi reper-
tur, incolæ miserrimi sunt.

O

Cal.

Cal. Iulii Phasis ostia attingi, relicta autem navi in cymbam nos coniecimus, eaque fluvii ostium ingressi, primum insulam quandam offendimus, in qua Oetes Medæ pater regnasse dicitur, hic pernoctavimus, culicum infestationibus valde divexati; postera die flumen cymba ascendi, præterita Assio urbe ad ripam sita & sylvis undique cincta; hic fluvius duos balistæ jactus patet in latitudinem; hic in terram exscendi & biduum sum commoratus.

Phasis urbs in Mengrelia sita est, Bendiano principi subjecta, qui exiguam ditionem habet, tri dierum itinere forte patentem, sylvis & montibus passim impeditam, incolæ sunt feroces & brutis simillimi. Cerevisiam coquunt, frumenti & vini parum & nullius momenti habent. Cibus ipsorum consuetus ex panico fit, pulvis instar cocto, quo misere sustentantur. Nihil illis deest præter industriam & vigilantiam, qua si essent præditi, tantam piscium copiam in fluvio capere possent, quæ ad vitam sustentandam sufficeret: Christi nomen profitentur & observant Græcorum ritus, multis gravissimis superstitionibus vitiatos.

Phaside iv Iulii discessi: & Mazum
fluvio

fluvio rate trajecto, biduo per continuas sylvas & montes magnam Mengrelia partem emensus, vesperi attigi locum, ubi Bendianus cum univerla aula sub arboribus quiescebat.

vii Iulii iterum viam per continuos montes & sylvas ingressi, sequenti die flumen superavimus, qui Mengreliam à Georgia distinguit. ix Iul. oppidulum *Cotachus* attigimus, arce lapidea super collem munitum, ubi templum visitur antiquum. xii. inde discessi & facto continuo itinere per montes & sylvas, vesperi ad pedem montis quievimus, proximum erat castrum *Scander*, ubi Rex Pangrates residebat. Ad quem deductus, ducemque itineris nactus; xv Iul. iter continuavi, per sylvas & montes horribiles, per biduum, maxima molestia: Tandem xvii venimus ad urbem Goriden, Georgia Regi subiectam; in planicie sita est & arce munita; præterlabitur magnus fluvius.

Georgia provincia superat bonitate aliquantulum Mengreliam, incolarum tamen iidem plane sunt mores & eadem vivendi ratio.

xx. Iul. hunc locum reliquimus & continuato itinere per montes & sylvas, interdum reperimus pagos, ubi victum comparavimus, nocte juxta

fontes in gramine quiescentes; atque ea ratione totam Mengreliorú & Georgianorum provinciam sumus emenit.

xxii. Iul. Montem immensæ altitudinis ascendere cœpimus, & sub noctem vix ad summum culmen penetravimus, ubi quiescere coacti fuimus licet aqua plane destituti. Postero die superato monte, primum Vsuncaflani ditionem, quæ Armeniæ initium est, attigimus; vesperi ad arcem *Reo* delati, quæ in planicie sita ad fluvium profundissimum, cui ab altera parte excelsus mons imminet; Ad ripam pagus est quem Armenii incolunt, arx à prædidiariis Vsuncaflani custoditur.

xxvi. Iul. *Reo* discessum; & superato quodam monte in planiciem descendimus.

xxix. Ad montem *Noæ* penetravimus, qui quum sit altissimus, numquam non ad radices usque nive albescit, eamque faciem per totum annum retinet. Exinde nobis per spaciosissimos campos, quos colles nonnumquam distinguiebant, iter fuit.

xxx. Iul. Arcem *Chiagri*, quæ Armeniorum liberorum est, pervenimus. Inde Cal. Augustis, sub vespertinam discessi, ad pagum Armeniorum, qui ad montem situs erat: postero die fluvius
supe-

superatus , qui præteulabatur ; à sinistra manu XI Armeniorum pagi conspecti , exiguo intervallo distincti. Hæc regio totius Persiæ fertilissima & amœnissima est.

III. Aug. Oppidum *Marerichi* attigimus , prope quod ea nocte transgressi , postridie in summo calore , per continuas planicies equitavimus , nec usquam aquam puram ad sitim sedandam invenimus. Eodem die *Taurin* seu *Ecbatanam* ingressi sumus ; quæ in planicie sita , vallo è terra male congesto cingitur ; prope conspiciuntur montes, quos Tauri montes vocari asserunt.

XXII. Ecbatana discessi. Regio per quam profecti sumus , undique planissima est , raris collibus distincta , arida quoque , ubi nusquam arbor nobis nisi prope fluvios visa. Pagos offendimus exiguos, ante meridiem in campo quievimus , ubi etiam noctem postea peregimus : in pagis necessaria comparavimus. Hac ratione iter continuando XXVII. Septemb. Soltaniam urbem pervenimus, arce ampla munitam , & muro undique cinctam. In ea tres portæ æneæ conspiciuntur , damasceno opere elaboratæ. Vrbs in planicie sita est cui tamen contigui sunt montes paulum editi , tempore hiberno incolæ propter frigus alio migrant.

xxx. Septemb. priorem proficiscendi rationem nunc per planiciem, nunc per colles repetentes, consueto in campis pernoctandi more observato;

iv Octob. urbem *Senam* appulimus, quæ nullo muro clauditur, in planicie ad fluvium sita, nonnullis arboribus cincta.

vi Octob. inde digressi, mature urbem *Kom* attigimus. Urbs in planicie sita est, non adeo magna, muro è corno constructo munita; incolarum frequentia & omnium rerum copia abundans.

xxiv Octob. iter denuo ingressi, postridie urbem *Cassan* attigimus, Como aliquanto pulchriorem. Sequenti die in urbem *Nethas* delati, quæ in plano quoque sita vini abundantia claret.

xxviii Octob. itinere per planiciem continuato: iiii Kal. Novemb. Spaan urbem, in qua *Vsluncassianus* morabatur, attigi. Cingitur vallo è terra congesto: in planicie sita, omnium rerum quæ vita desiderat, abundans.

III.

EXCERPTA EX ITINERARIO
Itali mercatoris anonymi
apud Ramusium.

EX Haleppo profectus primum adiit
oppidum *Bir* exiguum trans Euphratem

tem ad ripam situm : id à Sultano Carabeech muro undique cinctum , cum pulchra & munita arce. Observat autem , omnia oppida & castella trans Euphratem semper , atque etiam tum (scripsit autem post annum clo lxx) fuisse sub imperio Regis Persarum , uti illa quæ cis fluvium jacent sub Imperio Sultani Ægyptii.

A Bir bidui itinere pervenitur *Orsam*, quam indigenæ narrant antiquissimam esse & à Nimrotho primum ædificatam; ambit decem millia , sine ulla fossâ ; in medio oppidi extant duæ pulchræ & altæ columnæ , quæ nequaquam concedunt Veneris ante ædem S. Marci: uti & pulcherrimus fons , qui septem molas intra urbem circumagit , & agros in vicinia rigat : vocant fontem Abrahami. Extra oppidum circiter sex mill. pass. visitur puteus cujus aquæ lepram sanare dicuntur. Oppidum est imprimis magnificum , in quo multa extant palatia & decem aut duodecim pulcherrima templa , multo marmore ornata. Ager suburbanus amœnissimus est & fecundissimus. Oppidum denique metropolis est provinciæ Dierbeck.

Bidui itinere ab Orsa occurrit castellum *Iumilen* super monticulum stru-
ctum , debili muro & fossâ angusta è

saxo excisa. In ambitu sunt plurimæ cavernæ è petra excavatæ, in quibus habitant agrestes, homines imprimis bardi. Ager aridissimus est ita ut pluvias aquas vernis mensibus in cisternis cogantur servare. Tridui itinere ab hoc castello jacet *Caramit*, amplissimum oppidum, quod à Constantino structum volunt, ambit circiter decem aut duodecim millia, muros habet validos, è vivo saxo eductos, cum trecentis sexaginta qua turribus, qua turriculis, fabricæ admirabilis. In oppido visuntur multa magnifica templa & palatia marmorea, græcis litteris inscripta. Abundat aquis, & fontibus; inter fluvios qui alluunt memoratur *Ser*, qui hibernis mensibus supra modum intumescit, & rapide decurrit ad Asanchis, & juxta Bagdat confluit in Euphratem.

A *Caramit* unius diei itinere occurrit *Dedu* pulcherrima arx, sub se habens plures pagos.

A *Dedu* unius diei itinere aditur *Mirdinum*, magnifica urbs, quatuor aut quinque millia ambiens, super editum montem; habet & castellum: validis muris cincta est; in urbe sunt magnifica palatia & templa. Nisi autem aquarum inopia laboraret, quæ hic

pauca

pauca &
enerrima
luc.

A Mir
lonem,
Armenia
in Insu
Ser, qu
arx visu
qui Tau
d. xtera

A M
venit
beck:
lia, m
præter
populo
stella, ex
urbia:
montis
ciæ qu
sub his
magni
tem &
miles
gradib
dunt a
Fluviu
operis
suburb
Ab

paucæ & fere salæ, haud dubio pulcherrima foret hujus provinciæ *Diarbeck*.

A Mirdino bidui itinere versus aquilonem, occurrit oppidum *Gizire*, ab Armeniis habitatum & Curdis & aliis; in Insula situm, præterlabitur fluvius *Set*, qui montem vicinum radit, ubi arx visitur. Sed hoc oppidum ab iis qui Taurisium petunt relinquitur ad dexteram.

A Mirdino itaque quadridui itinere venit *Asanchif* metropolin *Dyarbeck*: ambit quatuor aut quinque milia, muro cincta ad radicem montis, præterlabitur fluvius *Set*, emporium populosum. Imminent oppido duo castella, extra oppidum sunt quatuor suburbia: ad ortum quidem ad clivum montis sunt plurimæ specus è petra excisæ quæ modicum oppidum æquant: sub hisce jacet alterum suburbium cum magnificis ædibus: Trans fluvium autem & ad præruptas illius ripas sunt similes specus, & insignes ædes, cum gradibus pulcherrimis, quos descendunt ad aquam è fluvio hauriendam. Fluvius hic pulcherrimo & admirabilis operis ponte junctus est, qui ab hoc suburbio ducit ad oppidum.

Ab *Asanchif*, quinque dierum itinere

pervenitur ad *Cafondeur* castellum exiguum super asperum montē positum; in regione montosa & arida.

Paulum extra viam jacet oppidum *Sert*, ubi gallæ, & castaneæ nascuntur maxima copia.

Asanchif subsunt tres pulcherrimæ arces, *Aixu*, *Sanfon*, & *Arcem*.

Sequitur deinde *Bitlis*, mediocri oppidum, muro nequaquam cinctum, sed arce grandiori super collem sita defensum. Situm est oppidum inter altissimos montes, in convalle. Omnis hæc regio nivibus supra modum est obnoxia; ita ut non possint sementem frumenti facere ante vigesimum Aprilis. Secat oppidum fluviolus.

Bidui itinere à Bitli, occurrit *Totavan* exiguum castellum, in monte situm, qui lacui falso imminet; patet in longitudinem trecenta millia pass. in latitudinem centum & quinquaginta mill. accolunt potissimum Armenii in plurimis pagis. Ad partem illius orientalem jacent quatuor arces, *Totavan*, *Vastan*, *Van* & *Belgari*; ad occidentalem tria, *Argis*, *Abalgiris* & *Calata*: quorum *Calata* olim magnum fuit oppidum uti è ruderibus apparet, nunc exigua arx. Inter *Totavan* & *Vastan*, jacet insula duobus mill. pass. à ripa, edita,

edita & mera rupes, quæ ab oppido tota occupatur, quod ambit duo millia pass. *Arminig* dicitur, frequentibus Armeniis habitatû. Vniversum lacus ambiunt altissimi mōtes & jugi nive testi.

Bidui dein itinere venit *Vaslan* castellum ab Ismaële excisum, ita ut tantum pagus cum foro supersit.

Vnius diei itinere aditur *Van* castellum super rupem structum, forma oblonga; ambit mille passus: distat supra milliare à lacu.

A *Van* tridui iter est à *Elat* a mediam castellum, à Turcomanis habitatum. Et alterius tridui ad *Merent*, quæ olim fuit grandis urbs, uti ex antiquis ædificiis apparet; in planicie sita, quæ à multis amniculis rigata, pulcherrimos hortos complectitur.

Tridui itinere à *Merent* aditur pulcherrima planicies, montibus undique cincta, in cujus medio jacet *Coi*, magna urbs, & olim major uti ex ædificiorum ruderibus apparet. Rex Persiæ *Xa-Ismael* hic sumptuosum palatium struxit, quod vocant *Doulet Chana*, id est, domum pulchram. Hinc per alterum exiguum oppidum, *Sophian*; tandem venit ad *Taurisum* nobilissimum & antiquissimum oppidum de quo supra plura diximus.

Arde-

Ardevil distat quatruidi itinere à *Taurisio*.

Maumutaga arx munitissima ad mare Caspium : portum habens , ad quem naves appellant à *Sara* & *Masandran*, cum omnis generis mercibus , quæ *Summachiam* & *Taurisium* subvehuntur. Ab hac arce bidui iter est ad *Summachiam*, oppidum grande & opulentum emporium.

A *Maumutaga* ad *Derbent* iter est septem dierum per provinciam *Servan*; habet autem secus mare Caspium tria magna oppida & totidem castella. Principale autem oppidum est *Sammachia*, circiter unius diei itinere à mari.

A quo haud longe abest castellum *Culistan*, altissimo & petroso monti superstructum, difficilis admodum accessus.

IV.

EXCERPTA EX ITINERARIO
IOANNIS CARTVRIGTI ANGLI.

AB *Haleppa* trium dierum itinere pervenimus ad ripas fluminis *Euphratis*, per varios ignobiles pagos, & planiciem fecundam atque omni annonæ genere abundantem. Unus tamen pagorum est alicujus notæ, qui ab accolis appel-

appellatur *Tedih*, ubi Iudæi servant memoriam magnæ Synagogæ hic constructæ anno mundi 3498. Haud longe ab illo abest vallis Salis, Aramitarum clade nobilis, quorum millia octodecim hic à Davide cæsa. Ibidem & Camison Gaurus magnus Ægypti Sultanus à Selyno I. magno prælio superatus fuit, & ipsemet ab equitibus conculcatus creditur.

Euphrates è lacu *Chieldor-Giol* in Armenia pluribus rivis effluens (unde ab indigenis designatur nomine quod mille capita sonat) eo loco quo primum illum attingimus, jam uno alveo fluens, eam latitudinem obtinet quam Themesis supra Londini pontem. Hic mercatores cymbas solent conscendere & secundo flumine Babylonem descendere, ut molestissimum & periculosissimum iter per desertum Arabiæ vitent. In hoc descensu interdum viginti, interdum & triginta dies occupantur, pro undarum copia aut inopia: commodissimum autem tempus est Aprili aut Octobri; quibus mensibus flumen ob pluviarum abundantiam valide intumescit: cymbæ planis carinis sunt fabricatæ, ob crebra vada & tamen mensibus Iulio & Augusto atque Septembri quoque nonnunquam hærent,
ita

ita ut lembos plures secum ducere cogantur, quibus onera levent. Singulis noctibus consistunt in anchoris; mercatores in cymbis, nautæ ad ripas humi cubant. Plurimi hic Arabes ad ripam vagantur, qui omnis generis annonam & præcipue lac & similia, cum aliis mercibus permutant: tam foeminae quam mares natandi peritissimi sunt; latrocinii & furtis deditissimi, ita ut summa cautio ab itinerantibus sit adhibenda.

Ad adversam ripam Euphratis jacet *Bir*, oppidum Mesopotamiæ, quæ provincia Turcis appellatur *Diarbeck*. Hæc fecundissima est, & licet à Turcis miserrime sit vastata, tamen aliquot urbes habet quantivis pretii.

Et quidem primò ab oppido *Bir*, bi-
dui itinere, *Orsam* nobilem urbem &
magnæ dignationis, quam plurimi fa-
mosam illam *Edeffam* fuisse opinantur.
Hic etiamnum aliquot monumenta re-
periuntur à Balduino imperatore Lati-
nis litteris inscripta. Aër hujus oppidi
persalubris & solum fertile; sed arbo-
ribus nudum, ita ut oppidani ob ligno-
rum defectum, fimum camelorum &
aliorum animalium, ad solem siccatum,
cogantur urere. Oppidum quadrata
forma est conditum; latus illius occi-
den-

dentale , affidet radicibus scopulosi
montis ; orientale declinat in spacio-
sam vallem , vinetis & viridariis multis
distinctam : mœnia valida , & quam-
plurimis machinis bellicis præmunita :
ambitus illius capit tria milliaria An-
glica , quondam Mesopotamiæ metro-
polis habita ; in cuius locum hodie Ca-
ramida successit : fons hic est piscibus
fœtus , ita domesticis , ut alimenta è
manibus hominum accipiant : Iudæi,
Armenii & Turcæ referunt , fontem
hunc Iacobi patriarchæ puteum fuisse,
iuxta quem Labani socero bis septenos
annos famulatus est pro uxore Rache-
le. Portæ oppidi nuper admodum con-
quassatæ erant ab Eliasgere scriba &
perduellibus qui illum sequebantur, qui
quingenta millia Chequinorum op-
pidanis extorserant. Eadem civitas o-
lim *Carra* fuit dicta , memorabilis in-
genti illo prælio quod Romani cum
Parthis conseruerunt , quum Marcus
Crassus illis præesset , his vero Surena.

Ab Orfa oppido quinque dierum iti-
nere distat *Amida* hodie *Caramida* vel
Cara-Emit , partim per asperos & præ-
ruptos montes , partim per amœnas
valles & planicies , inter quas una cele-
bratur , undique montibus conclusa,
ita ut unum tantum aditum habeat ;
hic

hic Aladeulem paradifum fuum habuiſſe volunt.

Cara-Emit ſonat nigram civitatem in linguaTurcica, ſive ob colorem ſaxorum è quibus mœnia ſtruſta ſunt, quæ colore Gagatem ſiveThracium lapidem æmulantur; ſive ob ſoli ubertatem, quod hic valde nigricat. Inſidet civitas eminenti ſcopulo, complectiturque ambitu ſuo pene ſex milliaria Anglica, Licet autem à natura ſatis munita videatur, tamen duplici muro cinſta eſt; quorum exterior non nihil collapſus, interior vero validus & magna machinarum vi inſtruſtus.

Regitur à Baſſà, qui duodecim Sanguiacis & triginta millibus Tymariotarum imperat; eſtque hodie metropolis Meſopotamiæ. Anno 1578. quum Amurathes Perſiam invaderet, hinc deduſta fuerunt duodecim millia militum, Muſtaſa graviter indignante, quod non plures adveniſſent.

A Caramida digreſſi, primo deſcendunt in amœnam & fecundam planiciem, multis hortis & viridariis diſtinctam; per quam flumen Euphrates pernicioſe dilabitur æſtate quidem tenuis, ita ut multe in illo inſulæ & peninſulæ extant, in quibus oppidani æſtatis menſibus tentoria ſua ſolent figere; hyeme

vero

vero ita intumescit ut insulas hæc operiatur, ut vado nullatenus possit transiri; unde circiter milliari uno ab oppido ponte lapideo stratus visitur, viginti arcuum. Illic itinerantes relictis camelis sumunt sibi mulos, animal magis idoneum ad asperos montes superandos, qui hinc deinceps se offerunt; nimirum altissima Armeniæ juga, quæ sacra Scriptura vocat *Ararat*.

Porro bidui itinere à Caramida, vaste attollitur petrosus mons è quo Tigris oritur; nimirum è tribus scopulis tam admirabilem in modum suspensis, ut qui subter transeunt, ne capitibus suis irruant, vereantur. Turcæ hic tres pontes struxerunt, ut eorum adminiculo hæc naturæ miracula propius liceret intueri: verum tantum hic est undarum murmur in præceps ruentium, ut animos potius horrore quam admiratione impleat.

Hunc montem plures alii excipiunt, in quibus plurimæ arbores nascuntur, quæ gallam ferunt, quercubus nonnihil similes, sed minores & fere incurvæ. Illic rursus ad Euphratem pervenitur, qui hic interdum vado potest transiri. Ad hujus orientalem ripam degunt Curdi, antiquorum Parthorum, uti opinantur, reliquiæ; gens rudis,

dis, eleganti tamen corpore & membris bene compositis; nunquam sine armis suis procedunt etiam in extrema senectâ, quæ ipsis sunt arcus atque sagittæ, acinaces & scuta: colunt veneranturque diabolum, ne armentis ipsorum noceat, Christianis infensissimi, unde eorum provincia hodieque terra diaboli appellatur; furtis atque latrociniiis infames, in quibus Arabibus nequaquam concedunt: Parent quidem Turcarum Imperatori sed summa cum libertate.

In tota hac Curdorum provincia tantum unus pagus est alicujus nominis *Manuscate*, quinque dierum itinere à *Caramida* & trium à *Bitlish*; in fecundissima valle situs, inter duos montes: & circiter milliare ab hoc loco est Hospitale S. Ioanni Baptistæ sacrum, quod tam à Mahumetanis quam Christianis crebro aditur: credunt enim iis qui hic sive agnum sive capram aut aliquot nummos obtulerint, omnia prospera in itinere obtingere & omnium peccatorum veniam promereri.

Ab hoc plures asperi & prærupti montes transcenduntur ad ripam usque Euphratis, qui hic Mesopotamiæ limites concludit. A quo transitur in magnam Armeniam, quæ à nonnullis in

tres partes diuiditur; quarum quæ minima est & Arctum respicit Georgia dicitur; media autem Turcomania; tertia propriè Armenia. Turcomania hæc prima Turcarum sedes fuit, qui è Scythia moventes per Caspias portas in Georgiam (quæ tum Hiberia dicebatur) ad oram maris Caspii transierunt, & hanc Armeniæ partem ita inuasērunt, ut hodieque illam possideant, & ab ipsorum nomine denominetur.

In ipso aditu hujus provinciæ, pulchra & lata planicies fit obvia, altis montibus undique cincta, in qua plures jacent pagi, omnes ab Armeniis habitati; gens illa industria est & laborum tolerans; scæminæ illorum arcum & sagittas aliaque arma haud minus dextre tractare norunt, quam mares, veterum Amazonum in modum, & earum scæminarum quæ hodie in Persia montana *Xatach* incolunt. Familiæ illorum amplissimæ sunt, nam tam filii quam nepotes & neptes omnes sub uno tecto degunt, & parente defuncto reguntur à primogenito; verum ipso decedente, non filius illius sed major natus frater succedit; omnibus autem fratribus defunctis, tum demum primogeniti filius major natus surrogatur: omnes vestiuntur ad eundem modum,

& victitant in summa quiete & honestate. Sed de nationis hujus frequentia nihil attinet plura dicere, siquidem non modo utramque Armeniam sed & Ciliciam, Bithyniam, Syriam & Mesopotamiam, atque adeo bonam Persiæ partem incolunt: quum autem tam sint laboriosi & mercium in varias provincias transportandarum peritissimi, magnum utriusque Imperatoris ærario adferunt incrementum. Duos habent Patriarchas, quos vocant universales, quorum unus in Carmaniæ oppido *Sis* haud longe à Tharso degit: Alter in monasterio *Ecmea* in haud longe ab oppido *Ervan* in hac ipsa regione. Sub hisce sunt octodecim monasteria, plena monachis sui ordinis: & viginti quatuor Episcopatus. Singuli Patriarchæ percipiebant olim à singulis familiis, ad sui sustentationem unum Maidinum; singulis autem suberant ad minimum viginti millia familiarum: verum Imperator Turcicus hodie tributum hoc sibi sumsit, ita ut jam è stipe vivere cogantur, & cum uxoribus & liberis ab uno oppido ad alterum comineare. Servant hodieque religionem Christianam, sed multis absurdis superstitionibus inquinatam; cruce se signant ad Romanorum modum, idque merito

rium

rium putant, si duobus digitis fiat, sed
vanum si uno, ut Iacobitæ solent: cru-
cibus quoque ornant templa sua, alias
imagines non modo ignorant sed &
abominantur: in reliquiis conservan-
dis admodum sunt superstitiosi, & vir-
ginem Mariam summa prosequuntur
veneratione. Die Sabbathi carnibus
vescuntur cum Dioscorianis, quod Mer-
curii aut Veneris nefastum putant &
mortale peccatum; præterquam inter
festa Palchatis & Ascensionis. Quinque
Sabbathis quotannis abstinent ab esu
carnium, in memoriam illius ævi, quo
gentiles liberos suos idolis immola-
bant. Festum annunciationis Mariæ
virginis celebrant sexto Aprilis; Nati-
vitatæ Domini nostri sexto Ianuarii:
Purificationis quarto Februarii; &
Transfigurationis in monte, decimo
quarto Augusti. Lythurgia communi
illorum lingua conscripta est, ut ab
omnibus intelligatur: in missis autem
pro defunctis magni sunt Idololatæ,
nam agnum immolant, quem prius
circum templum deduxerunt; assum
autem & puro linceo impositum se-
cant in partes & præsentibus dividunt
manducandum: Tantum absunt (pau-
cis familiis exceptis) ab obedientia sedis
Romanæ præstada, ut sibi ipsis omnem

antiquitatem, inde à temporibus Apostolorum arrogant.

Porro per multos Armeniorum pagos tandem pervenitur *Bithlin*, antiquum oppidum, sed in quo hodie iniquissime cum advenis agitur: situm est in amœna valle, quam lambit exiguus fluvius, ex Anti Tauri montibus descendens: fuit quondam limites Regni Persici, & præsidio Persico contra Mesopotamiam firmatum, antequam hæ regiones anno 1535. à Solymano subjugarentur. Quo anno memorabile prælium fuit inter Bassas Cairi & Syriæ ab Vleman proditore Persa conductos, atque Delimenthem nobilem & fidelem Persam. Vlemas hic & Bassæ jussi fuerant à Solymane à direptione urbis Taurizy redeunte, cum octodecim millibus extremum agmen claudere, ut Persis si forte in recedentes invelherentur, sese objicerent. Delimenthes autem cum quinque millibus Persarum, vestigiis Turcarum insistens, illos in hac valle est affecutus, & quum tenebræ atque pluvie illius conatibus mirum in modum faverent, in inopinantes & somno sepultos Turcas investus, ita illos cæcidit, ut Bassæ & Vlemas conscensis equis ægre effugerent. Tres magni Sangiaci occisi

occisi & unus captus, octingenti Iani-
zari, quum se à suis desertos viderent,
armis abjectis Persarum fidei se dedide-
runt. Persæ in rei memoriam diem de-
cimum & tertium Octobris quo hæc
gesta sunt, hodieque festum agunt.

A Bichli ad magnum oppidum *Van*
trium dierum iter est; longe difficilli-
mum ob altos montes & asperas ru-
pes, angustiasque viarum, quas Turcæ
narrant jussu Amurathæ tertii, summo
labore nec minori industria fuisse ex-
cisas, ut exercitum suum traduceret.
Auget & itineris difficultates & disci-
men lacus salus, qui vulgo *Astamar*
dicitur, subter rupem labens, quam
transire necesse est; in ipso lacu duobus
circiter milliaribus ab ora, jacent duæ
insulæ, quæ *Ecmenicke* appellantur, ab
Armeniis & Georgianis habitatæ, quæ
non modo frugibus sed & armentis ita
abundant, ut vicinarum regionum hor-
rea judicentur. Ad occidentalem hujus
oppidi plagam amœna planicies sterni-
tur, ad septentrionalem autem dictus
lacus jacet, olim palus Martiana aut
Margiana aut denique Mantiana dicta;
in hoc lacu plurimi pisces capiuntur
halecibus haud absimiles, quos ad so-
lem duratos, longe lateque venum ex-
portant.

Oppidum duplici muro è quadratis lapidibus est vallatum, censeturque munificentissimum totius hujus regionis, quippe magno numero ænearum machinarum instructum, & castello insuper quod editæ rupi insidet egregie defensum. Persæ olim tenuerunt. Eripuit Solymanus Turcarum Imperator anno dñi 1519. postquam decem tantum diebus arcta obsidione illud cinxisset. Regitur à Baslâ, qui duodecim milia Tymariotarum sub se habet.

Ab hoc oppido profectis montes Ararat ascendendi sunt, quorum summa juga olim Periardus dicebantur, hodie *Chielder* montes. Hæc juga celeberrima sunt fontibus multorû flaminum, quæ vicinam regionem, ita fertilem reddunt, ut à barbaris *Leprus*, id est, fertilis appelletur: & quidem primo profluit ex illis Araxes, qui è lacu exiens, multis alveis hos campos & sicculofam regionem permeat & irrigat: exsilit autem è monte *Fauro*, ea parte qua Periardus visitur, è latere montis *Abo*, & versus ortum defluens usque ad fines provincie *Syryan*, ibidem se flexit versus *Corum*, & *Cyro* fluvio conjunctus dividit *Artaxatam* (quæ hodie *Nassivan* dicitur Armeniorum civitas) & Armeniam porro rigans, præterque

Araxis

Araxis planiciem habens, exonerat se in mare Caspium, relinquens ad meridiem quidem Armeniam, ad arctū vero Sevaniam cujus metropolis est *Eris*.

Cyrus ad eundem modum oritur è Tauro, & in campestria Georgiæ descendens, pluribusque aliis annibus acceptis, condit se in Araxem & cum illo exit in mare Caspium. Indigenæ vocant hunc amnem *Ser*, Turcæ vero *Chaur*.

Ex eisdem montibus oritur flavius *Canac*, qui insulam paulo supra *Eri* complexus, confluit itidem in Araxen.

Sunt præterea hic duo montes magni nominis; Anti-Taurus qui hodie mons niger dicitur, qui vergit versus Mediam: & Gordæus; quorum vertices jugi nive candicant. Gordæus pluribus minoribus montibus coronatur in quorum fastigiis vestigia & rudera magnorum ædificiorum visuntur. Turcæ vocant hunc Gordæum montem *Augri-Dagh*, Armenii *Mesû-Saur*: ita editus est ut reliquos omnes superemineat: è radicibus hujus milleni fontes scaturiunt, qui torrētibus suis alii Tigrim alii alios fluvios augent: & in circuitu habitatur circiter trecenti pagi ab Armeniis & Georgianis. Præter antiquum monasterium S. Gregorio sacrū, adeo capax ut Persarum Imp. Tamasem cum exercitu

capere potuerit; qui monachorum aut
sterum vivendi modum contemplatus,
illud minime excidit, uti ante destina-
verat. Iuxta illud magna farris copia
nascitur, quod Europæo duplo majus
dicitur; & Rheubarbarum, sed quod
nulli ipsis usui est, quia ignorant mo-
dum radices illius siccandi. In vertice
hujus montis Arcam Noachi conque-
visse credunt Iudæi, Turcæ & Armenii.

A radicibus porro hujus montis ad
Chiulfal unius diei iter est, per angustos
tramites, inter montes & profundissi-
mas valles, in quibus Araxes fluvius
crebris meandris & præcipitiis horren-
dum murmur ciet, & illos qui forte
ruunt in haud dubium trahit exitium:
Clivi vero montium, quibus angusti hi
tramites adhærent, densis nemoribus
& lucis obsiti, tristi obscuritate simul
& silentio, quod non nisi raro ab auræ
crepitu aut ferarum ululatu interrup-
pitur, hac iter agentes non levi timore
perfundunt.

Chiulfal Armeniæ oppidum ad fines
Atropatiæ, à Christianis incolitur, par-
tim Armeniis partim Georgianis; po-
pulus hic magis serici & aliarum mer-
cium mercimoniis clarus, quam bellicis
virtutibus nobilis est. Constat oppidum
duobus millibus ædium, & decem mil-
libus

libus animarum; ad radicem asperi & scopulosi montis conditum, in solo adeo effecto, ut annonam suam, vino solum excepto, ex oppido *Nasivan* quod dimidiæ diei itinere hinc distat & *Artaxata* in confinibus Mediæ & Armeniæ fuisse putatur petere cogantur. Edificia *Chiulfal* pulcherrima sunt & quadratis saxis substructa; oppidani sunt urbani & affabiles, vini quidem appetentes, sed inter pocula minimè rixosi, nam pene poti tum potissimum preces suas effundunt, & virginem *Mariam* tanquam absolutam filii sui dominam, & sanctos apud Deum intercessores venerantur. Persis obediunt atque tributum pendunt, Turcis supra modum infesti. Magnum discrimen adierunt, bello vigente inter *Amurathen* & *Mahumetem* *Codabendam* Persarum Imperatorem. Nam quum *Bassa Reivan* nomine Turcici Imperatoris ad oppidum cum mille quingentis sclopetariis advolassèt, insigni munere illum placarunt sese excusantes, quod domini sui Persarum Imperatoris indignationem veriti, non ultro tributa ipsi obtulissent; quo digressò misit Rex Persarum, *Aliculi Chanum* cum tribus millibus militum, & mandato, ut si Turcæ regionem armis subjugassent, cum

cum iisdem prælio decerneret ; sin ultro se dedidissent , totam regionem flammis vastaret & præcipuos oppidanorum in servitutem abduceret : oppidani ut hoc quoque periculum evaderent , Persæ longe majora munera offerre coacti sunt ; atque ita inter utrorumque arma, qua mendaciis, qua muneribus vitam conservedarunt & libertatem.

Sesqui diei itinere ab hoc oppido jacent Chalderana plana ; memorabili prælio inter Ismaëlem Persam & Selymum Turcam anno cl^o l^o xiv commissio, nobilitata, in quo prælio Selymus supra triginta millia suorum desideravit.

Trajecto hinc Araxe, descenditur in Mediam, quæ à quibusdam dividitur in Mediam Atropatiam & Mediam majorem. Omnis regio persecunda est, rigaturque à fluviis Araxe, Cyro, aliisque qui ab antiquis scriptoribus celebrantur.

Plura oppida obtinet, quorum præcipua sunt, *Sumachia*, *Derbent*, *Sechi*, *Eres* & *Aras*. *Sumachia* metropolis est. *Sirvan*, inter *Derbent* & *Eres* sita, ubi Reges *Sirvan* olim aulam suam habuerunt; incolitur ab Armeniis & Georgianis. In hac urbe anno cl^o cl^o lxxvi

mer-

mercatores Angli domum habuerunt, indultam ipsis ab Obdovvlocan, qui pro Rege Persiæ illi præerat. ibidem videntur ruinæ barbari & horrendi monumenti, turris nimirum è silicibus & vivo saxo extructæ, inter cujus juncturas comparent crania nobilium hujus regionis, crudeliter à barbaris mactatorum, hac fere occasione: *Sirvan* olim nobilissima provincia plures civitates, pagos & arces habuit, & Regem ita potentem ut Persis sese comparare non dubitaret, verum ob religionum diversitatem, facile à Persis domitus fuit, & plurimæ urbes funditus excisæ, omnisque nobilitas exterminata, & præcipuorum capita ad vulgi terrorem in hac turri tristi & horrendo spectaculo exposita.

Circiter milliare ab hac urbe, visuntur rudera castelli, quondam è munitissimis judicati, & ab Alexandro magno non nisi tummo cum labore expugnati. Et paulo ultra virginum monasterium magnifice structum, in quo tumulatam narrant Amelekem Cannam, Regis filiam, quæ virginitatis voto obligata, quum à Patre cogeretur cum principe Tartarorû connubio se jungere, cultro se ipsam exanimaverat: in cujus memoriam virgines hujus regionis semel quot;

quotannis huc solent confluere , ut exitium illius deplorent.

Cæterum distat urbs à mari Caspio septidui itinere & sex dierum à *Derbent* ; oppidani anno cło lxxviii se Mustaphæ Turcorum Duci, ultro se dederunt ; quam ipsorum infidelitatem Emir-Hamza primogenitus Mahumet Codabendæ Persarum Regis ulturus, cum maximis copiis provinciam Syvan est ingressus , & oppidanos miserum in modum contrivit, ædes illorum prostravit , & mœnia à fundamentis diruit , agrum denique omnem pervastavit.

Derbent oppidum , quod sex dierum itinere abest à Sumachia , varia nomina sortitur , nam interdum vocatur *Derbent* ob formam oblongam & angustam ; interdum *Demir-Capz* , quia hic ferreæ portæ fuerunt , quæ aditum in Scythiam aperiebant ; interdum *Alexandria* , quia primum conditum fuit ab Alexandro magno quum Medis & Persis bellum inferret : quo tempore & altissimum & crassissimum vallum perduxit ab hoc oppido ad *Tephlin* Armeniorum oppidum , cujus nunc tantum vestigia apparent. Oppidum insidet edito colli ; mœnia illius è vivo saxo educta in summam altitudinem & cras-

crassitiem ad Europæorum pene modum: neque tamen propterea unquam magnum aut celebre fuit factum, hodieque parvi æstimatur: quia tantum transitum præbet iis qui ultro citroque è Persia in Tartariam commeant, nullo pene oppidi emolumento; denique locus est advenis magis necessarius, quam incolis suis utilis.

Quatuor dierum itinere à Summachia, situm est oppidum *Sechi*, cujus incolæ ad eundem modum Mustaphæ se ultro dederunt, & ab illo in patrocinium suscepti & magnis honoribus & muneribus fuerunt decorati.

Hic quoque jacet oppidum *Eres*, cujus ager mirifice fecundatur à fluviis Araxe & Cyro; & superioribus annis plurimum serici illius albi dedit, quod vulgo Mamodeanum appellatur, cujus hodie ne vestigium quidem hic deprehenditur, ob vastitatem quam exercitus Turcici & Persici huic pene continuo intulerunt. Nam postquam oppidani *Sechi* atque *Eres* se citra certamen ultro Mustaphæ dederant, Emir-Hamza Persiæ princeps cum ultricibus copiis adfuit, & tam crudeliter in illos est grassatus ut neque ulli sexui neque ætati aut conditioni parceret: atque adeo è castello abduxit ducentas machinas

chinas bellicas, quas Mustapha hic deposuerat, easque misit Kasbin ad patrem.

In eodem regno & aliud oppidum jacet ad limitem Georgiæ quod *Arasse* vocatur; præcipuum hujus regionis emporium, partim ob insignem copiam serici, quod in illius agro colligitur, partim ob quamplurimas alias merces quæ aliunde adferuntur, quales sunt galliæ scabræ juxta atque glabræ; gossypium, alumen, omnis generis aromata, & gemmæ, adamantes, rubini & similes, quæ ex India huc traducuntur. Principem autem locum tenet sericum, ita ut quotannis hinc interdum quingenti, non raro & mille muli serico onusti ad civitatem Halepum conmeant.

Ab *Arasse* ad *Taurin* sex dierum iter est: Araxi autem trajecto ex Atropatia in majorem Mediam transitur: cujus metropolis est Tauris, Prophetæ Danielis domicilio quondam nobilis, quem juxta hanc magnificentissimam arcem condidisse volunt, tam eleganti structura, ut longum tempus illius decorem imminuere nequiverit, & Iosephus narret, illud integrum suo ævo stetit. In hac arce Reges Mediæ, Persiæ atque Parthiæ pluribus seculis fuerunt tumu-

latis;

lati; sed nunc edax vetustas illud penitus obliteravit: urbs tamen *Ecbatana*, hodie *Tauris*, etiamnum perennat atque floret. Est autem condita ad radicem montis *Orontæ*, octo dierum itinere à mari *Caspio*; & licet mons hic ventis & nivibus obnoxius sit, tamen aer hic valde salubris est, & ager omni genere annonæ affluentissimus. Oppidum opulentum non tantum ob continuam subvectionem mercium orientalium, quæ hinc in *Syriam* deportantur, sed etiam *Europæarum*, quæ per totam orientem distribuuntur.

Populosissimum quoque, ita ut ducenta millia animarum alere credatur: sed jam mœnibus & propugnaculis nudatum omnibus exercitibus patet; præter unam arcem superioribus annis à *Turcis* constructam: ædes è lateribus structæ & fere humiles. Ad Australem urbis plagam pulcherrimum & amœnissimum viridarium jacet, diversis arboribus & bene olentibus herbis constitutum, & mille qua fontibus, qua torrentibus riguum, qui è flumine derivantur, quod illud ab oppido separat: locus tam incredibilis pulchritudinis, ut ab incolis *Sechis genet*, quod octo paradisos sonat, appelletur. Hic *Perfarum* reges olim habitare consueverant; nunc

Q

illo-

illorum præfecti, postquam Reges ob bellum cum Turcis *Casbin* se contulerunt. Varias vices hæc urbs superioribus annis fuit experta, tam à Turcis quam à Persis. Nam quum anno cło lo xiv Selymo Turcorum imperatori fuisset dedita, ille contra fidem datam, ingentem pecuniæ summam oppidanis extorsit, & tria millia familiarum, præsertim armorum fabricandorum scientia præcellentium, abduxit Constantinopolin. Rursus spoliata fuit anno cło lo xxxvi à Solymane, qui urbem militibus suis diripiendam concessit, qui nullum non avaritiæ & fævitæ exemplum in miseros cives ediderunt: præterea sumtuosissimum Regis Thamaz palatium & splendorum Nobilium ædes à fundamentis diruerunt, & multa nobilia & formosa imprimis capita in miseram servitutem abdaxerunt. Denique anno cło lo lxxxv rursus ab Osmane Vizirio Amurathæ III. miserrime fuit direpta; verum Abas qui hodie Persiæ imperat, anno cło lo ciii tam inopinato cum exercitu suo supervenit, ut famam adventus sui anteverteret, & post sex hebdomadarum obsidionem (in qua primum tormentis bellicis Persæ usi fuerunt, quæ antea ut fortibus viris indigna contemserant)
urbem

urbem rursus in suam redegit potestatem, & pene totum regnum Syryan paucis tantum castellis exceptis recuperavit.

A Tauri ad Casbin decem dierum iter est, primis quidem tribus diebus per asperos & præruptos montes, cum summo discrimine præsertim quum nives valide decidunt: atque hic circiter Turci & Persæ dominia ab altissimo monte *Duzim* separantur. Primus Persarum pagus appellatur *Darnah*, qui licet mirum in modum vastatus sit, tamen summa hic est annonæ vilitas, ita ut triginta ova duobus, capram decem, quatuor gallinas quinque denariis liceat emere.

A Darnah ad *Soltaniam* antiquam urbem, trium dierum iter est, per quam plurimos pagos, incolis frequentissimos, qui ultro citroque in summa pace & quiete comitant; qua felicitate Persæ præ Turcis gaudent. Hic multæ ruinæ visuntur templorum à Christianis olim magnifice structorum, cum cellis turribus. Urbs hæc pene desolata, cingitur undique altissimis montibus, qui jugi nive tecti visuntur; olim *Nyphates*, *Cassius*, *Coathras* & *Zagrus* dicti: & haud dubio oriuntur à Caucaso omnium montium veluti parentes

qui nunc conjuncti nunc divisi & hac illac vagi, varias provincias dividunt. Ante urbem jacet patentissima planicies, horrenda illa tempestate memorabilis quæ Solymanem Turcorum Imperatorem anno clō 15 xxxiv afflixit. Nam quum hic castra fixisset, sub initium Septembris, sæva & illa anni tempestate insolens tempestas de montibus se effudit in hanc planiciem, ita ut nimbus in terram decidens continuo vertetur in glaciem, & nix tanta copia caderet, ut tentoria & oppleret & pondere suo everteret, exitiumque non modo hominibus sed & jumentis adferret: obscuritate noctis nullum effugium miseris concedente & ignibus passim extinctis: quæ res Turcos timore simul & superstitione implevit.

Notandum: Annales Turcicos à Leonclavio editos, hanc cladem ad annum clō 15 xxxv referre hoc modo: Tum vero fugere Parthi, fugientibus inflare Osmanici: donec haud procul ab oppido Hemadane perventum fuisset. Ibi cum pluviis & annonæ penuria, tantum frigus Osmanicos oppressit, ut plurimi tam manus quam pedes à frigore læsos amitterent, ac incredibilis hominum jumentorumque multitudo fame interiret. Præterea contigit, ut
in

in ipso conatu transmittendi amnis, qui *Docus-Gezid* vocatur, flumen illud aquis pluviis adauctum vehementer intumesceret. Ideoque dici non potest, quot istic homines, jumenta, rerum aliarum sarcinæ interierint, adeoque de sua quilibet salute desperabat.

Porro à Sultania ad *Casbin* quadri-
dui iter est, per plurimos pagos: Vrbs
ea opulenta est tum propter regiam au-
lam tum propter frequentem mercato-
rum concursum: olim *Arsacia* dice-
batur, nunc *Casbin* vocatur, quod lin-
gua Persica pœnam sonat, nam Reges
Persiæ fontes huc in exilium mittere
consueverant. Sita est in amœna &
fertili planicie, quæ vix tridui itinere
obiri potest, in qua sunt duo millia vil-
larum: sed negligenter structæ, & fere
lateribus non igne excoctis sed ad so-
lem exsiccatis; ut fere sunt reliqua æ-
dificia Persiæ. Vnum est ex Regis Per-
siæ domiciliis, postquam Thamaz hujus
avus, huc è Tauri sedem suam translu-
lit; & hic magnificum palatium sibi &
alterum concubinis suis struxit: sed
Rex qui hodie regnat ut plurimum in
urbe *Hispaan* degit, quæ hinc abest de-
cem dierum itinere versus ortum. Tria
sunt in hac urbe loca maxime nota-
tu digna: Regis palatium, diversa

fora quæ vocant *Bazar*; & forum principale quod vocant *Atmaiden*. Palatii porta saxis versicoloribus stru-cta est & auro interstincta; atria ampla, quorum solum stratum est tapetibus, serico & auro intertextis: tabulata autem picta sunt eleganti opere, quo prælia omnia cum Turcis & Tartaris à Persarum regibus commissa repræsentantur, quæ omnia satis indicant splendorem Aulæ Persicæ. Bazars autem sunt variæ urbis plateæ, in quibus singulis, singulæ merces preciosæ venales reperiuntur. Atmaiden denique seu principale forum, quadratâ formâ, fere milliare Anglicum ambitu suo completitur; ubi & mercatores conveniunt, & variæ res venundantur. In hoc quotidie confident duodecim mensarii, qui & gemmas, aliaque pretiosa vendunt; nummos peregrinos permutant, & denique pignoribus acceptis plurimum nummorum ingenti sænore elocant. Robur autem hujus oppidi non consistit in mœnibus aut propugnaculis, sed in multitudine militum: nam intra & extra oppidum inque illius agro continuo aluntur viginti millia equitum: licet Parente hujus Regis rerum potente, tantum duodecim millia fuerint.

A Casbin quatuor dierum itinere, & bidui à Sultania abest *Ardevil*, oppidum magni nominis, in quo Alexander magnus aulam suam tenuit, quum Persiam esset invasurus; hic plurimorum Regum Persicorum visuntur sepulchra: præcipuam autem dignitatem addit urbi, quod hæc prima sectam Persicam receperit à Guini hujus sectæ auctore, qui hic regnabat.

Similiter quatridui itinere à Casbin distat *Geilan*, Ilircaniæ oppidum haud longe à mari Caspio. Hujus provinciæ quæ hodie *Chilan* audit, pars quæ ad arctum vergit densis nemoribus opaca est, in quibus plurimæ arborum species, præsertim cedri, abietes, quercus, & tanta ferarum copia, ut itinera infesta reddant; verum versus oram maris pascuis abundat, peramicenis & riguis, ob ingentem copiam scaturiginum, quæ è vicinis montibus saliant. Plurima sunt oppida in hac provincia, quorum præcipua, *Beslan*, *Massandrin*, *Pangiazer*, *Bachus* & *Geilan*; oppida tantæ dignitatis ut præfectos habeant, quales sunt *Bastæ* apud Turcos. *Tachu* autem peropportunum est emporium, portum habens ad mare Caspium, haud longo intervallo distitum ab *Ardevil*, *Tauri*, *Eres*, *Sumachia* & *Derbent*. Haud

longe ab oppido mirabilis fons sub terra scaturit, magnam copiam nigri olei eructans, quo Persæ in clychniis utuntur, & passim per universam Persiam deportant.

A Casbin sex dierum itinere ad oppidum *Cas* pervenitur, per plurimos pagos & commodissima juxta viam diversoria. Oppidum hoc antiquissimum est, quod à Ptolemæo appellatur *Guria*; olim tantæ amplitudinis fuisse produnt, ut Constantinopoli duplo majus esset. Sed Teymurlanes ita vastavit, ut ne nunc quidem respirare potuerit, præsertim oppido *Cassan*, quod aliquando ipsi paruit, omne mercimonium illi præripiente. Situ aliocquin jacet peropportuno; abundatque omnibus rebus ad vitam necessariis; præterlabitur fluvius, qui lapideo ponte transitur: quo superato Parthia aditur, nobilissima olim provincia, sed hodie ita Persæ permixta, ut ne nomen quidem supersit.

A *Com* ad *Cassan*, bidui iter est; famosum & opulentum oppidum, licet Ortelius & alii illius non meminerint; in perpulchra planicie conditum; verum quia montes fere diei itinere ab urbe distant, valde hic æstuat & pene ut Ormuzii; ver enim & æstas citius

hic

hic ingrediuntur quam in reliqua Persia. Abundat fontibus & omni genere annonæ, atque adeo singulare est Persiæ Emporium, ad quod ex variis regionibus & præsertim ex India omnis generis merces deportantur. Oppidani excellunt in omni genere texturæ è serico & lana, adeo ut hic preciosissima peristromata conficiantur. Imprimis autem in politico regimine excellit, nam nulli hic otiosi homines tolerantur, etiam sexennes pueri laboribus admoventur. Obtinet enim hic Lex (quam & apud Ægyptios viguisse memorat Diodorus) qua singuli apud magistratus coguntur profiteri nomen suum, & quam vitam degant, quamque artem exerceant: Sin autem mentiantur, aut verberibus sub plantis pedum castigantur, aut publicè servituti mancipantur. Vnica scorpionum lues, qui hic permagni & nigri visuntur, oppidanis valde infesta est, & nisi caute vitentur, interdum magnum dant damnum.

A Cassan ad Hithphaan tridui iter est. Hæc civitas olim Hecatonpolis dicebatur, id est, centum portarum urbs: quod nomen hodieque tuetur, nam moenia illius in circuitu vix uno die equo obiri possunt; & maxima est omnium urbium Persiæ; cujus frequen-

ria eo major est, quia Rex hic aulam suam habet. Eadem & situ munitissima est, & validissimo muro cincta, & latis atque profundis fossis, quæ aquas suas accipiunt à torrentibus, qui è Coronianis montibus descendunt. Ad septentrionalem illius plagam munitissima arx adjacet, ingenti muro qui in ambitu mille quingentas ulnas capit: in medio illius extat turris varia atria & cubicula complectens, sed paucis machinis instructa. Ad occidentalem plagam duo palatia visuntur, quorum unum regiam familiam capit, alterum gynecio destinatum est: Palatia hæc magnificentia sua longe superant cætera ædificia; è nitido & rubenti marmore constructa; pavementum omne opere tessellato stratum, & tapetibus sericis & auratis constratum: fenestræ alabastro & candido varioque marmore nitent; postes eburnei & ebene variegati, spectantium oculos magis sistunt quam satiant. Palatio adjacet hortus spaciosus & latus, innumeris arboribus fructiferis, & bene olentibus herbis atque floribus confusus: mille fontibus & stagnis riguus, & inter alia fluviolo qui placido cursu & leni murmure eandem à Palatio dividit: hic non tam anxie custoditur, quin non modo equitibus

sed

sed & civibus subinde illū liceat ingredi & mentem oculosque amœno illius prospectu explere.

Ad Palatii autem custodiam, Rex diversos militum alit ordines: quorum præcipui & frequentissimi appellantur *Curchi*, qui veluti regii corporis custodes sunt, octo milium numero, sub diversis tribunis, qui principali Tribuno parent, qui *Curchi Basla* dicitur, & plerumque è magnatibus assumitur. Alterius ordinis milites *Eshabul* appellantur, numero mille, sub pluribus tribunis, qui iidem uni subsunt, qui *Eshabul-Basla* nominatur. Omnes hi accipiunt stipendium à certis oppidis & pagis Regis Persarum vasallis; certoque tempore accipiunt à Rege, arma, equos, vestes & tentoria pro cujusque conditione: his præsidariis perpetuo Rex cingitur, imprimis autem quum aliquo procedit. Regimen civitatis præter Regem ipsum & principem, penes duodecim est Sultanos: Tres autem præcipui totius curam gerunt, quorum munia distincta sunt: Nam unus rei bellicæ curam gerit per totum Regnum; reliqui duo omnes regni redditus recipiunt, & rationes accepti atque expensi reddunt, ita ut merito Thesaurarii possint dici. Secundum locum post illos obtri-

obtinent *Mordari*, duo magni Cancellarii, quorum munus est edicta omnia promulgare, omnes literas scribere, quæ regimen imperii concernunt; unus sigillum custodit, alter scriba est. Præter hos duo sunt *Caddi*, id est, Iudices, qui controversias in rebus civilibus examinant & determinant: in causis vero criminalibus, tantum examinant & audiunt testes, & informant declarationem, quam vocant *Sygil*, quam dein Sultano, id est, aut civitatis aut totius imperii præfecto offerunt, qui dein pro meritis pœnas infligendas curat, secundum regni consuetudines. Quale autem est regimen hujus civitatis, tale est & cæterarum.

Ecclesiasticum regimen in hac civitate primo & principaliter est penes *Mustædinum*; in reliquis urbibus alii sacrorum præfecti præsunt, qui non ab illo eliguntur aut destituuntur, uti à Papa Romano fieri consuevit, sed ab ipso Rege, qui non modo civilium sed & sacrorum Princeps est & summus Sacerdos, quemadmodum *Mahumet* & *Ali* fuerunt. Sed Rex ut turbas vitet, hanc curam à se in alios devolvit, quorum judicio permittit quicquid controversiarum circa Legem ipsorum incidit. Sub hoc summo Sacerdote sunt
Cali

Califes, qui quotidie in moseheis & templis sacris operantur. Quorum princeps est qui cornu Regis capiti imponit cum inauguratur. Quæ ceremonia primitus Cusæ prope Babylonem celebrabatur, sed postquam Turca Assyriam Persis ademit, interdum in Casbin, interdum in hac urbe peragitur. Denique oppidani hujus urbis, moribus pene similes sunt antiquis Parthis, imprimis equitandi industria. Plerumque in equis iter agunt, in equis cum hostibus pugnant, in equis emunt atque vendunt merces suas, in equis denique confabulantur: atque hoc unicum nobilium atque ignobilium & servorum discrimen est, quod servi nunquam equis vehantur, nobiles nunquam pedes incedant. Gens natura arrogans, seditiosa, dolosa & quietis impatiens; sed pravitas hæc à severo Regum imperio plurimum coercetur, & temperatur. Luxuriæ admodum sunt dediti, nam tria genera scæminarum ipsis sunt, honestæ, semihonestæ, & impudicæ sive scorta: & tamen nullum crimen gravius puniunt quam adulterium, idque tam in honestis quam semihonestis. Denique pleni sunt dolis, neque stant promissis (quod omnium pene barbarorum proprium est) haud dudum

dum una regiminis forma contenti,
novitatum appetentissimi.

Ab Hispaan ad urbem *Siras* redem-
do versus Syriam, decem dierum iter
est. Vrbs hæc sita est ad ripam *Binda-
mir*, magni atq; famosi fluminis, quod
per Persiam & Regnum *Lar* defluens
in sinum Persicum sese exonerat: quon-
dam Metropolis hujus regni, antequam
Hispaan hoc decus illi præriperet. Am-
plissima tamen est, & ambitu suo com-
plectitur pene decem milliaria; jacetque
juxta regiam viam quæ ab Hispaan ad
Ormuzium ducit. Intra & extra hanc
urbem visuntur multa rudera antiquo-
rum monumentorum, nimirum duæ
vastæ portæ, duodecim milliarium in-
tervallo à se invicem distinctæ quæ ur-
bis hujus amplitudinem, dum Regni
Metropolis esset, demonstrant. Ad au-
stralem plagam videre est ruinas ma-
gnifici palatii à Cyro ut volunt structi;
quod *Alianus* magnifice extollit lib. 1.
de animalib. c. 59. Ad arctoam autem
rudera antiqui castelli, quod triplici
muro fuisse cinctum videtur, primus
viginti quatuor pedes altus erat multis
turribus ornatus, secundus primo simi-
lis, sed duplo altior; tertius vero qua-
dratus & nonaginta pedes altus; omnes
è vivo saxo educti. Vtrunque erant
duo-

duodecim æneæ fores & ante illas æneæ columnæ eleganti opere factæ, quæ magnificentiam conditoris arguunt. Ad ortum exiguo intervallo ab hoc castello mons assurgit, in cuius fastigio elegans capella fuit, antiquorum Regum monumentis nobilis. Licet autem hæc urbs varias vicissitudines experta sit, tamen facile adhuc nomen tuetur inter præcipuas Persiæ; nam ex illa brevi tempore viginti millia bene armatorum equitum cogi possunt. Præterea nobilissimum orientis emporium est. & armorum omnis generis officina, quæ hic summa industria ex ferro & chalybe tam eleganter fabricantur, ut bonitate & nitore Europæa longe superent.

A Siras ostidui itinere aditur provincia *Susiana* quæ nunc *Cusestan*, olim *Assyria* dicebatur: fines habet ad Arctum quidem, australem Armeniæ partem, ad occidentem Mesopotamiam, ad Austrum partem sinus Persici, quæ parte plena est paludibus & uliginosis locis, sine ulla statione aut portu. Aër hic valde fervet, solum bituminosum, & arboribus inimicum, aquas quoque inquinans, ita ut indigenæ hîc brevis sint ævi.

A limite hujus provinciæ ad oppidum

dum *Baldac* bidui iter est, hoc quondam ingens illa *Susa* fuit, nunc pene desolatum : oppidum hoc lambit fluvius *Choaspes*, qui post varios flexus atq; reflexus tandem illabitur in sinum *Perficum*; aquæ illius limpidissimæ & potari pulcherrimæ, optimique saporis.

Sex dierum itinere trans fluvium hunc *Mesul* aditur, antiquissima civitas ad ripam fluvii *Tigris*. In planicie autem *Assyriæ* & ad ripas hujus fluvii, in regione *Eden*, *Ninive* à *Nimrod* fuit inchoata & à *Nino* absoluta. Inter sacros juxta atque profanos scriptores constat hanc civitatem omnium maximam & magnificentissimam fuisse. Nam fundamenta murorum hodieque testantur, quadrata quidem forma conditam fuisse, lateribus licet inæqualibus; nam duo longiora latera singula centum & quinquaginta stadia patebant; breviora tantum nonaginta; ita ut ambitu suo caperet quadringenta & octuaginta stadia, id est, sexaginta miliaria Italica. Mœnia centum pedes alta erant, & in superficie adeo lata ut tres currus conjunctim possent incedere: hæc mœnia mille quingentis turribus ornata erant. Nunc penitus excisa est urbs à *Chaldæis* (uti *Deus* prædixerat) & tantum miserum tantæ molis sepul-

sepulchrum ; ubi tantum exiguum op-
pidulum hodie cernitur , in quo Nesto-
rianorum Patriarcha Turcæ permissu
degit.

Ab hoc adverso flumine distat Insula
Elen, duodecim milliaribus: quam par-
tem paradisi fuisse autumant: Hæc am-
bitur à Tigri, crediturque circiter de-
cem milliaria Anglica ambitu suo con-
tinere: fuitque quondam latericio mu-
ro cincta, uti è ruderibus apparet; &
licet barbaries florentissimas has re-
giones penitus inundarit, tamen hæc
insula hodieque servat nomen *Edeni*.

A Mosul secundo flumine *Bagdat*
descenditur, ratibus quæ utriculis è ca-
prarum pellibus consutis & vento in-
flatis innatant; nautæ autem vendunt
materiem in urbe Bagdat & revehunt
pelles jumentis domum, ut iterum illis
utantur. Hæc civitas à nonnullis nova
Babylon appellatur, quia è veteris, quæ
haud longe abest, ruinis excitata credi-
tur; neutiquam ita pulchra urbs est aut
ampla, quippe quæ tantum tria millia-
ria Anglica ambiat; moenia structa è
lateribus ad solem siccatis. Hic octo
mensium spacio, nulla non modo plu-
via cadit, sed nec nubila pene ulla vi-
dentur, noctu aut interdiu. Hiberni
mensēs sunt ipsis November, Decem-

R. ber,

ber, Ianuarius & Februarius, ita tepidi tamen ut ab æstivis in Anglia non multum differant. Hæc urbs quondam celebre & frequentissimum fuit emporium: sed postquam Lusitani, Angli & Belgæ in Indiam navigare cæperunt, multum huic, sicuti & Cayro in Agypto decessit, rarioribus mercatoribus è sinu Persico ad illam, & è mari rubro ad hanc commeantibus. Suburbium habet trans flumen, ad quod ponte super cymbas strato transitur. Haud procul hinc ruinas videri volunt Turris Babel, cujus reliquæ quartam partem milliaris complectuntur, & grandis turris altitudine hodieque assurgunt, è grandibus lateribus tres quartas partes ulnæ longis & unam quartam lat'is, & bituminosa calce conjuncti, singulis autem ordinibus storiæ interjacent è palmarum foliis contextæ, quæ hodieque durant. Iuxta quoque ruinæ Babylonis ostenduntur; à quibus trium dierum itinere distat oppidum *Ayt* peno dirutum, quod ab Arabibus habitatur.

Iuxta hoc oppidum mirabilis jacet vallis, in qua quamplures scaturigines visuntur, quæ nigram quandam substantiam instar picis cum ventoso murmure eructant, tanta copia, ut vicinis provinciis ad naves impicandas abunde suffi-

ficiat. M
ni.

Ab Ayt
tum per
pidum;
dinem p
ardi, fur
xta labir
ni regione
condat.
Ab hoc o
cim dien
am, quæ
nt) quæ
soleat.

1
ANTO
Angli, à
tati.

A Moscu
Collom x
nam leuca
in Occani
Terreni,
belicto ad
quoad va
ed arcem T

sufficiat. Mahumetani vocant os inferni.

Ab Ayt trium dierum itinere per desertum pervenitur *Annam*, Arabum oppidum; quod tria milliaria in longitudinem patet, sed angustum; habitant Curdi, furacissimum hominum genus. Iuxta labitur Euphrates pernici cursu, qui regionem adjacentem rigat atque fecundat.

Ab hoc oppido scribit author se octodecim dierum itinere pervenisse Aleppum, quum aliâs Caravana (ut vocant) quadraginta diebus id iter absolvi soleat.

V.

ITINERARIUM

ANTONII IENKINSONII
Angli, à Russia ad Bogar in Tartaria, anno cło 10 LVIII.

A Moscua secundo flumine descendit *Collom* xx leuc. sub *Collom* circiter unam leucam Moscua fluvius confluit in Occam: à confluyente ad castrum *Terrevetisko* viii leuc. quoad dextram relicto ad castrum *Peroslave* viii leuc. à quo ad veteris *Rezanie* rudera vi leuc. ad arcem *Terrecoviam* xii leuc. ad *Ca.*

sim arcem ... leuc. qua ad sinistram
 relicta ad *Morom* xx leuc. ad *Nyse-*
Novogorod xxv leuc. hic *Occa* confluit
 in *Volgam*; ad *Vasiliogorod* xxv, leuc.
 ad castellum *Sabovushare* xvi leuc. ad
 Castrum *Sugastio* xxv leuc. Ad *Caſan*
 ... leuc. Ad *Aſtracan*. Insula in qua
 hæc urbs sita est distat ab *Æquatore*
 xlvii gradibus & x scrupulis. Ab hac
 insula fluvius variis mæandris petit
 mare *Caspium*: orientale illius ostium
 distat ab *Aſtracana* xx leuc. Ab ostio
 oram legentibus versus boream primo
 occurrit insula *Accurgar* edito monte
 conspicua; & x ab hac leucis *Bavvhsa-*
ta insula, priore longe editior. Vtraque
 autem objacet sinui, qui ad arctum se
 subducit & vocatur mare cæruleum.
 A posteriore hac insula ad regionem
Baugleatân ventum, quæ distat à dicto
Volgæ ostio lxxiv leucis & ab *Æqua-*
tore sex & quadraginta gradibus & liv
 scrupulis versus *Arctum*. Hinc decem
 leucas secundum oram versus *Eurum*
 provecti amnē *Iaic* præternavigarunt;
 à cujus ostio circiter unius diei itinere
 jacet oppidum *Serachick*, principi *Tar-*
taro parens, incolæ pecuarii, latrociniis
 deditissimi. A *Iaic* xvi milliar. prove-
 cti, sinumque sex leucas latum præter-
 vecti, venerunt ad promontorium,
 quo

quo superato ora recedit versus boream, aperitque sinum, in quem fluvius *Tem* è provincia *Colmack* descendit. Dein viginti leucis enavigatis, humilis occurrit insula, multis vadis inquinata, & pone illam sinus qui irrupit versus Arctum; illi autem ut vada evitarent, flexerunt ad dexteram & versus Eurum, & triginta leucis absolutis, rursus oram conspexerunt, editis & fragrosis montibus conspicuam; quam legentes, primo sinum, dein prominens terræ cornu offenderunt; quo superato portum *Mangustave* proponentes ingredi, ob adversam tempestatem è regione illius anchoras jecerunt, & exsensione facta, magno precio camelos sibi compararunt, tertio Septembris.

Hinc ventum ad territorium Sultani *Timor* Tatarum; & viginti dierum itinere per terras aquarum inopes, præterquam quæ è profundis puteis hauriuntur; quinto Octobris rursus venerunt ad sinum Maris Caspii, in quem *Oxus* fluvius olim se exonerabat, nunc autem confluit in fluvium *Ardock*, qui versus arctum labitur, & se sub terram condere & rursus post immensum intervallum emergere creditur & in Lacum *Kithay* influere.

Hinc septem diebus ventum ad Ca-

stellum *Sellizure* cui tum Azim Chan imperabat. Situm est in edito monte, ubi regia Chani visitur è luto aggesta. Ad meridiem habet terras humiles, admodum fœcundas & variorum fructuum feraces; inter quos memoratur fructus *Dynie* magnæ molis & succi plenus, quem indigenæ post cibum uturpant loco potus: item *Carbuse* mole magni cucumeris, flavo colore & suavi sapore: & *Tegur* species farris, cujus stipites est instar cannæ sacchari, procerus & far instar oryzæ, in culmo cannæ extans instar racemi uvarum.

A *Sellizure* biduo ventum ad oppidum *Vrgence*, cui Sultanus Ali imperabat frater prædicti Azim, qui nuperrime ceperat oppidum *Corasan* in finibus *Persiæ*:

Hoc oppidum *Vrgence* in planicie situm est, vallo luteo cinctum, anibitu quatuor milliarium; ædes itidem è cespite aggestæ; unam habet plateam desuper tectam, in qua forum rerum venalium celebratur.

Regio omnis à mari Caspio ad hoc oppidum vocatur *Turcomania*, paretque Sultano Azim & fratribus illius; qui fere inter se discordes, utpote diversis matribus prognati. Indigenæ ut plurimum in agris degunt, habentque

oves

oves cum magnis & ponderosis caudis; carent nummis, sed permutatione rerum emunt venduntque, nullus ipsis panis, carnibus maximam partem vitant, potus ipsis lac equarum acidum.

Ab Vrgence profecti secus fluvium Oxum centum milliaribus, transierunt per fluvium *Ardoc*, qui vastus est & pernix: septimo Decembris pervenerunt ad Castellum *Kait*, cui imperabat Sultanus Saramet frater Regis Vrgence.

xxiii Decemb. venerunt ad oppidum *Bogar* in Bactria, id situm est in humili solo, & alto vallo luteo septum: divisum est in tres partes; quarum duas Rex tenet; tertiam occupant mercatores & mechanici separatim degentes: vastum est oppidum, & ædes fere è cespite aggestæ; licet non paucae & aliquot templa è lapidibus sint structa; inter quæ visuntur balnea sumtuosissimeeducta; per mediam urbem labitur exiguus amnis, cujus aquæ sunt insalubres, & generant iis qui non assueverunt vermes in cruribus inter cutem & carnem, qui singulari industria sensim eximuntur. Nulli hic fas quicquam bibere præter aquam aut lac equinum, & acerrime animadvertitur in illos, qui aquam vitæ aut similem potum gustaverint; habent enim Metropolitanum stre-

num legiſ huius obſervatorem, quem magis venerantur, quam principem ſuum, qui & interdum ab ipſo exaltatur.

Paruit quondam hæc regio Perſis, quorum & idioma hodieque uſurpant, ſed nunc perpetuo cum Perſis bellum gerunt, religionis ergo, licet utrique ſint Mahumetani: ſed Tartari hi ſuperius quoque labium radunt, ſecus ac Perſæ, quos ipſi propterea *Caphars*, id eſt, infideles vocant.

Rex Bogar neque potens eſt neque locuples, decimam licet accipiat omnium rerum venalium, & quum eget, etiam vi rapiat à ſubditis ſuis, quantum lubet: numiſſima ipſorum partim argenteum eſt partim æneum; argenteum unicum ipſis eſt valens xii denarios Anglicos: æneum vocant *Poole*, quorum cxx valent unum argenteum: Rex autem pro arbitrio sæpe mutat utriusque valorem.

Rediit autem eadem pene via in Ruſſiam anno cſo lſ lx.

Latitudines ab ipſo obſervatz:

Manguſlave xlv grad.

Vrgence xlii grad. xviii ſcrup.

Boghar xxxix grad. x ſcrupul.

Notandum autẽ eandem plane latitudinem Bocharæ tribui ab Abulfeda.

VI. AL-

TER V
nerariu:

Volga in
primum

quæ diſt:

liaria; de

n attigit

t Chalic.

ibus à ſu

eunden

gem in p

piratz ag

et verſus o

liaria, &

oque nau

iderunt i

pellatur o

ia Oſtriva

ci circiter

m. & ho

horas jecer

ſerimen; a

uſtrum,

hyuanſh

ecce runt ce

aribus à

proceſſi in

VI.

ALTERVM EIVSDEM ITI-
nerarium è Russia in Persiam
anno clo 15 LXII.

E Volga in mare Caspium ingressus ;
primum prætervectus est tres insu-
las, quæ distant ab ostio Volgæ novem
milliaria ; deinde navigans versus Afri-
cum attingit quatuor insulas, quas vo-
cant *Challica Ostriva* quadraginta mil-
liaribus à superioribus tribus. Postero
die eundem cursum secuti viderunt
Tukem in provincia *Tumen*, ubi pluri-
mi piratæ agunt ; itaque cursum flexe-
runt versus ortum circiter quadraginta
milliaria, & inciderunt in vada, ma-
gnoque naufragii discrimine evitato,
inciderunt in pulchram Insulam quæ
appellatur *Chatalet*, distantem à Chal-
lica Ostriva circiter centum milliaria ;
ubi circiter sex milliariibus ob adver-
sam & horridam tempestatem an-
choras jecerunt, & summum adierunt
discrimen ; atque inde moventes versus
Australum, offenderunt provinciam
Shyruansha, sub qua rursus anchoras
jecerunt centum & quinquaginta mil-
liaribus à *Chatalet* ; atque ita tandem
profecti inde versus Euxum, appulerunt

R s

ad

ad *Derbent*, quod oppidum tum parēbat regi Hyrcaniæ: describit autem illud ad hunc modum.

Derbent antiquum est oppidum, habens arcem vetustam in monte sitam qui *Caşlovu* vocatur, è vivo saxo edificatam ad Europæorum modum, altis & crassis mœnibus cinctam: ab Alexandro magno conditam: qui & murum altissimum & crassum deduxit ad Tefsin usque Georgiæ oppidum: adjacet mari, uno & quadraginta gradibus ab Æquatore versus Arctum.

Hinc profecti versus Euxum circiter octuaginta milliaria appulerunt ad *Shabran*: hinc terrestri itinere camelis vectus, sex dierum itinere venit *Shamakiam* in regno *Shirvan* olim Hircania, cui tum *Obdolucan* imperabat. Describit autem *Shirvan* hoc modo.

Hircania quondam magni nominis fuit provincia, habuit ut plurima oppida, pagos & arces: ita ut reges cum Persarum rege potentia certarent; sed nunc res longe aliter se habet, nam pleaque oppida fere conciderunt, & Rex Persis tributarius est factus. Meminit & turris illius in *Sumachia* è craniis nobilium constructæ. Vrbis autem illa distat à mari septidui itinere, camelis habitatur hodie potissimum ab Armenis.

Oppidu
ad fine
frequen
enim
ge à Sha
illum G
annis di
jacet alti
Octob. a
nta sex m
Tarate
qui è mo
r duo ar
ou in n
e per vast
& rudib
dierum
Ardevill
nta octo
um provi
principes
Ab Ardo
identem
fia.
Ab Ardevi
tre profectu
is Persia
Prosecuta
ano clo la
nglas, qu
Astracan

niis. Oppidum *Arrash* ejusdem provincie ad fines Georgie, hodie emporium frequens est & opulentum, plurimum enim hic serici reperitur. Haud longe à Shamachia visitur vetustum castellum *Gulistan* à Persis superioribus annis dirutum. In eadem provincia jacet altissimus mons *Quiquiss*.

vi Octob. à Shamachia movens, post triginta sex milliarium iter venit ad pagum *Tavaten*; præterlabitur fluvius *Cor*, qui è montibus Georgie profluens, inter duo antiqua oppida *Shabran* & *Bachu* in mare Caspium egreditur: Hinc per vastam planiciem, sed à barbaris & rudibus populis habitatam, decem dierum itinere venerunt ad oppidum *Ardovill*; quod distat ab æquatore triginta octo gradibus, antiquum oppidum provincie *Aderraugan*; ubi Persie principes ut plurimum tumulantur,

Ab *Ardovil* quadridui itinere versus occidentem jacet *Tauris*, maxima urbs Persie.

Ab *Ardevil* autem decem dierum itinere profectus est *Casbin* cum Imperatoris Persie regiam:

Prosecutus est idem iter in Persiam anno c1515 lxxv. *Arthurus* *Eduardi* *Anglus*, qui quum pridie Kal. Augusti, ab *Astracan* solvisset, demum vigesimo

tertio illius mensis subiit portum *Nazauon*; atque inde sex dierum itinere pervenit ad *Shamakian*; obiit autem eo anno mense Octobri Shyrvani rex Obdolucan.

Anno autem proximo, ab Astracan octiduo navigavit ad oppidum *Gilan*; à quo iter quatrIdui prodiit ad *Casbin*.

Anno autem clō lō LXXIX. rursus à Russia profecti, per Astracan applicuerunt ad oppidum *Bildih* in provincia Shirvan, quam Turci tum possidebant, oppido Derbent potiti. Distat *Bildih* ab æquatore versus Arctum quadraginta gradibus & viginti quinque scrupulis; & à *Bachu* unius diei itinere, sive sex leucis.

Derbent autem, quemadmodum tum accurate ab ipsis fuit observatum, distat ab Æquatore versus Arctum uno & quadraginta gradibus & quinquaginta duobus scrupulis.

Ab hoc ad *Bildih* numerant sex supra quadraginta leucas. A *Shamachia* ad *Bachu* decem leucas sive triginta miliaria Anglica. A *Bachu* ad *Bildih* terrestri itinere quinque aut sex leucas, maritimo duodecim.

VII.

ITINERARIUM

IO A N N I S N E V V B E R I E

Angli ab Aleppo ad Ormuzium,

anno cło 16 LXXXI.

DEcimonono Martii ab Aleppo discedens, præterit post meridiem altam turrin edito monti superstructam, quam vocant *Boab*; & sub vesperam venit ad pagum *Halse*.

xx. Venit *Bir* ad orientalem ripam Euphratis: hic cymba conductæ secundo flumine descenderunt, & xxvi. ejusdem mensis præternavigarunt *Rai*, & pagum ad orientalem fluvii ripam situm.

xxvii. Præternavigarunt arcem *Ballessen* ad occidentalem ripam, sed jam dirutam. Et mox *Gabbar* oppidulum super montem situm ad orientalem ripam.

xxviii. Vetus oppidum *Raccam*: cui arx adjacet sed jam diruta ad eandem ripam.

xxx. *Balladac* oppidum & arcem, utraque jam diruta ad occidentalem ripam; mox *Dier* oppidum, ad occidentalem ripam, fossâ undique cinctum.

1. Aprilis arcem *Rab*, ad eandem ripam.

II. *Aschar*

II. *Ashar* exiguum oppidum ad eandem ripam.

III. *Subercan*, jam plane dirutum, ad orientalem ripam.

IV. *Manallen* pagum, ad occidentalem ripam & mox *Annam* longissimum oppidum ad utramque ripam situm, sed maximam partem ad occidentalem; in cujus medio visitur Arx aquis circumdata, & multæ insulæ amnicæ. Nono & decimo parum profectum ob adversam tempestatem.

X. Venerunt *Addettam* & sub vespere *Gebbar*, ad orientalem fluvii ripam.

XI. *Heit* cum arce ad occidentalem ripam. Inter *Annam* & *Heit* utraque ripa pluribus ædibus & arboribus quædam stylos ferunt est obsita.

XII. Discedentes ab *Heit*, XIII. venerunt *Ambar* pagum ad orientalem fluvii ripam.

XIV. *Feluziam*, ubi exscensione facta, terrestri itinere petierunt *Bagdat* & XV illam sunt ingressi.

XXIV. A *Bagdat* provectus, præternavigavit.

XXVI. *Bourac* oppidum, ad occidentalem fluvii ripam, sed dirutum; & mox turrim in medio alveo situm.

XXVII. *Menil* oppidum ad orientalem

ripam;
reli; &
andem r
xx. Seki
box Ken
structum
peram ap
teriz sic
Bagdat p
ridionaler
n castelle
milliarib
May, ve
avio ver
um jacer
m; & ad
anis; intr
ibus ad so
quatuor
rcipitur.
no clo l
xvi. Nat
num ing
riscum.
xxv. Vi
odem die
et appone
bundat f
milliarib
in latitud
xxvii.

lem ripam; cujus tantum una turris superest; & mox *Amor* exiguum Casale ad eandem ripam.

xxx. *Sekia* oppidū ad orient. ripam; & mox *Kenedge* oblongum pagum, sed destructum, ad eandem ripam: & sub vesperam appulerunt *Gurnam*, ad cornu terræ situm, ubi *Furro*, & fluvius qui Bagdat præterlabitur confluit: ad meridionalem ripam *Furro* jacet alterum castellum; & tertium itidem tribus miliaribus infra hoc.

i May, venerunt *Balsaram* oppidum à fluvio versus Eurum situm; extra oppidum jacent varia fora rerum venalium; & ædes factæ sunt è grandibus cannis; intra urbem structæ sunt è lateribus ad solem duratis. Oppidum habet quatuor portas: ætus marinus hic percipitur. Turca cepit hoc oppidum anno clo lo L.

xvi. Navem conscenderunt; & xxiv demum ingressi sunt mare seu sinum Persicum.

xxv. Viderunt montana Persiæ, & eodem die viderunt insulam *Carreghe*, & applicuerunt ad illam xxvi ejusdem: abundat fontibus; patet circiter duo miliaria in longitudinem, totidemque in latitudinem.

xxvii. Ab insula proVecti viderunt humi-

humiles terras Persiæ; & præternavigarunt Castellum *Abousher*.

Ultimo May attigerunt scopulosum terræ cornu; à quo naves altum petunt, quæ Insulam Baharen adire volunt.

vii. Iun. attigerunt Insulam Scie vel Seche, quæ Portugallis paret; estque fluctibus pene æqualis.

ix. Applicuerunt ad *Nechel* quatuor leucis à *Scie*, hic in terram descendunt. Fœminæ hic oblongis vestibus utuntur; gestantque annulos in naribus.

xi. Discesserunt *Nechele*; & xii. venerunt *Melgor* magnum Casale, inter montes sitū. xviii. Gesser itidem Casale.

xix. *Bender*; xx. Insulam *Lest* attigerunt; è regione autem *Bender* jacet insula *Bassedor*; & utraque paret Portugallis. Gesser vero & *Bender* in continente *Abrahamo Chan*; olim quidem Regi *Ormuzii*.

xxii. Iun. clo Io LXXXI. venerunt *Ormuzium*.

Ejusdem iter ab Ormuzio in Persiam.

Secundo Augusti; ab *Ormuzio* venit *Bender Gomrouv*, ubi Portugallum arcem & præsidium habebant.

Quinto sub noctem à *Gomrouv* mo-

moventes ; octavo venerunt *Couurstan*
Casale : decimo *Ourmangel* ; decimo
quarto ad oppidum *Lar*.

xxiv. Aug. *Lar* discedens , venit ad
pagum *Dehaccouvv* & postero die *Ber-*
ren Casale : xxvii. *Oloos* haud longe à
Gouen , ubi provincia *Lar* desinit.

i. Septemb. venerunt ad oppidum
Garron & mox ad Casale *Demonder* :

ii. *Mecocal* ubi aquæ graviter olent.

iii. *Cavuzer* : iv. *Chesimon Moddassar*
elegans diversorium : v. *Couvel*. vi. ma-
ne *Shiraz*. Inter *Lar* autem & *Schiraz*
plurimi grassantur lupi. Iter autem à
Lar ad *Schiraz* fere agitur versus *Co-*
rum.

xxii. *Schiraz* relicta , venerunt *Sar-*
gom oppidulum ad radicem montis , in
amœna valle.

xxiii. Ad pagum *Auglamor* ; cui alius
vicinus jacet dictus *Augalm*.

xxiv. Mane pontem transierunt ; &
venerunt *Moyffe*.

xxv. Ad pagum *Sesmon Dermal*.

xxvi. Superato altissimo monte ad
Augouu.

xxvii. Ad *Hausapaus* sub monte si-
tum , cum arce rotunda super vicinum
collem versus occidentem ab oppido.

xxviii. *Cuskesar* , ubi novum diver-
sorium struebatur.

S

xxix. Ger-

xxix. *Gerdoun* : xxx. *Testacas* super rupem in profunda valle.

ii. *Oâobr*. *Boial* pagum adierunt, fructibus abundantem.

iii. *Moydar* & iv. pervenerunt *Hispahan*.

ix. Ab *Hispahan* profecti, venerunt *Sen* : x. *Shesfers Can* & mox ad magnum pagum *Calenda*.

xi. Ad *Shen* oppidum fructibus abundans.

xii. *Garrattoy*, & eadem vespera oppidum *Cassan*.

iv. Novemb. A *Cassan* ad *Casale Sensen* super collem situm ; ab hoc haud longe abest pagus *Bedra*, qui arcem habet.

v. *Casmovam*, exiguum pagum, in magna planicie situm cum arce versus meridiem.

vi. *Com* oppidum amplum, habens ad arcem lapideum pontem.

vii. *Gassaravvan* novum diversorium.

viii. Oppidū *Sovvva*. ix. *Daungh*.

x. *Arrassan* pagum. xi. *Kirram* super rotundum collem.

xii. *Passen* vino & nucibus abundantem.

xiii. *Aussar* pagum, & mox *Dessam* diversorium.

xiv. *Rea*

xiv. Relicta versus Africum Solta-
nia, ad novum diversorium nuper à
Rege structum.

xvi. *Sangan* oppidum. xvii. *Necpavu*
diversorium.

xviii. *Sarcham* diversorium.

xix. *Meyannau* oppidum.

xx. *Turkeman* pagum. xxi. *Hagge-*
gavu pagum.

xxii. *Avaspeng* pagum. xxiii. *Taurin*.

i. Decemb. Tauri relictà venerunt
ad pagum *Souffion*.

iii. *Souffione* discedentes, eodem die
venerunt *Merent*.

iv. *Iolfaum* oppidum, quod *Araxes*
præterlabitur, cujus ripæ lapideo ponte
junctæ fuerunt, qui jam concidit: op-
pidum jacet ad radicem montis: com-
plectitur circiter tria millia ædium, &
septem templa.

v. Ad oppidum *Naxnan*, abundans
annona.

vii. Ad pagum *Potta*. viii. Pagum
Cambelleloam.

ix. *Errevvan* sive *Reyvan* ubi multi
degunt Christiani.

x. *Echimaßen* Casale Christianorum.

xiv. *Dagfuvan*. xv. *Serassam* Casale.

xvi. *Cappannac* Casale. xvii. *Comat-*
seur. xviii. *Shevubanc* itidem Casalia
seu diversoria.

xix. Præter oppidum *Hassan-Gal-lanth* cui munitissima arx adjacet triplici muro cincta venerunt ad Casale *Bellovvasch*.

xxi. A *Bellovvasch* venerunt *Arzerom*, oppidū insigni annonæ copia affluens, quod tres habet portas.

xxix. Ab *Arzerom* ad Casale Pret-
ton.

xxx. Ad Casale *Shemar*.

i. Ianuar. Præter Casale *Gotter*, ad
diversorium *Gebeffe*.

ii. Ad grande Casale *Backeregge*.

iii. Ad Casale *Bettareg* haud longe
ab *Arisingam*; atque ita eodem die
Arisingam, quatruidi itinere à Trape-
zunte. Ad ortum hujus oppidi jacet
munitissimum castellum & ad austrum
lapideus pons super fluvium *Ponnat*
stratus.

xiii. Ab *Arisingam*, ad diversorium
Serperron.

xiv. Ad Casale *Ardanssegh*: hoc die
superarunt montes *Cardalor*, nivibus &
summo frigore pene enecti.

xvi. Ad Casale *Shevubaning*.

xvii. Ad grande Casale *Andre*: ex-
tra viam in pulcherrima valle situm ad
radicem montis.

xviii. Ad Casale *Yeoltedder* ad ri-
gam fluvii situm, præter magnam ar-
cem

cem super editum montem sitam versus Arctum.

xix. Per altos montes ad Casale Longo.

xx. Ad Casale *Prassa* : & xxi. *Tocatium*, à quo ad aquilonem labitur fluvius *Ponnat*, valido ponte lapideo stratus; ab oppido versus arctum insidet altæ rupi munitissimum castellum; ad meridiem autem imminet utrique editissimus mons. In hoc oppido degunt multi Christiani.

xxix. Lapideo ponte superato, ad Casale *Achelcon*.

xxx. Per Casale *Burgbarre* ad pagum *Tackian*.

xxxii. Ad Casale *Dadovu*, à quo haud longe versus Boream abest urbs *Amasia*.

i. Febr. ad Casale *Searadella*, divisum in duas partes. ii. Ad Casale *Chagannadel*: iii. Ad oppidum *Garom* cum arce sua versus Eurû ab oppido sita.

iv. Ad Casale *Lour*: v. Casale *Mou-Larsarrate*, trans fluvium *Casalma*, qui se exonerat in pontum Euxinum.

vi. Ad Casale *Allagour* super montem situm.

vii. Ad Casale *Ennebean*. viii. Ad Casale *Sarracust*.

- x. Ad exiguum Casale *Saddar*.
 xi. Ad Casale *Erandrervan* juxta
 amœnam vallem, urbs *Angria* distat
 hinc dimidii diei itinere.
 xii. Ad oppidum *Aash* in valle si-
 tum.
 xiii. Ad Casale *Ahemet Shalla*.
 xiv. Ad pagum *Garacham* inter
 montes situm.
 xv. Ad Casale *Gaye* superato prius
 monte *Chambelle*.
 xvi. Ad Casale *Carralla*: xvii. Ad
 Casale *Sovudegan*, trajecto fluvio qui
 labitur versus ortum.
 xviii. Ad Casale *Couscherderrom*.
 xx. Per oppidum *Boufeinc*, ad oppi-
 dum *Bararich*.
 xxi. Superato edito monte ad Casale
Korshonnoum.
 xxii. Ad Casale *Aïlsau*: xxiii. ad
Bursam.
 v. Martii, trajecto flumine, cujus ri-
 pæ lapideo ponte junguntur ad Casale
 Christianorum *Peage*.
 vi. Præter sinum maris, cui oppi-
 dum *Gamlech* affidet; & lacum *Bour-
 chi*, ad *Samaldech*.
 viii. Præter Pharum ad pontum
 Euxinum, ad *Skell*.
 ix. Ad Galatam & Constantino-
 polin.

VIII.

ITINERARIUM

NICOLAI HEMMII

ab Ormuzio ad Hispahan

anno clp lcc xxiii.

Tertio Augusti à *Gambron* profecti cum *Casila clxxx* camelorum, tria milliaria promoverunt, & cubarunt sub dio.

iv. Præterierunt duo aut tria diversoria, & cisternas è quibus homines atque jumenta aquas petunt; & venerunt *Getssi*, aliquot montibus superatis.

v. Duos amnes vado transierunt, quorum alter valido lapideo ponte stratus erat, cujus pars ab undis rupta fuerat, & venerunt ad hospitium *Cauvverestan*.

vi. Ad *Goerobasfergon*.

vii. Ad *Gigon*, & mox cœlo tum supra modum æstuante, sub vesperam ad *Caruanferam Tange*.

viii. Ad *Gourmon* xxxiv ædium pagum, valde amœnum & immenso numero palmarum cinctum, quæ magnam copiam dactylorum ferunt; incolæ hic grave tributum pendunt. Et hinc sub vesperam ad *Bahadinii*.

ix. Ad *VVassalis*; & noctu ad *Scarchan* pagum qui circiter milliare distat à *Laar*.

x. Ad *Laar* ante meridiem; ubi diversorium sortiti sunt in hospitio *Chanis Siras*, multis atriis & cubiculis distincto; cui amœnissimus hortus adjacet.

xvi. Oppido *Laar* relicto venerunt ad pagum *Dahaku*.

xvii. Ad magnum pagum *Berii*, qui olim oppidum fuit, habetque etiamnum arcem super montem sitam.

xviii. Ad *Benarouu* & trans arduos & asperos montes media pene nocte ad diversorium *Schahitalck*.

xix. Per asperos & præruptos montes post meridiem ad pagum *Gaharon*; noctu cubarunt sub dio.

xx. Sub meridiem ad *Gasser*, plures pagos uno & cōmuni nomine sic dictos.

xxi. Itinere per totam noctem continuato ad diversorium *Mtsaferii* amœno loco situm.

xxii. Paulo post auroram ad *Babahagii*; circiter quatuor milliariibus à *Siras*; & sub vesperam ad pagum *Derouva*; relicto ad dexteram salso lacu; solū undiq; consurgit in altos montes, quibus venæ æris, argenti, sulphuris, & aliorum metallorum occultantur.

xxiii. At-

XXIII. Attigerunt *Siras* elegantissimam urbem.

VIII. Septemb. Discesserunt ex urbe *Siras*.

IX. Superatis aliquot montibus, descendenterunt in amœnam vallem, in qua multa armenta ab Arabibus pascuntur.

X. Ad fluvium, ad cujus ripas cubarunt sub dio.

XI. Ad magnum pagum *Maim*.

XII. Ad *Emousadam*, locum quadrata forma instar arcis conditum.

XIII. Superato edito & difficili monte ad pagum *Ousson* in pulcherrima valle situm.

XIV. Ad pagum *Aspas*, cui arx adjacet super montem.

XV. Ad *Chosgosar* diversorium, gelabat ea nocte.

XVI. Toto die equitantes sub vespere venerunt ad pagum *Deheygourdon* in amœna valle situm; relictis ad dexteram aliis duobus pagis cum suis arcibus.

XVII. Ad *Coubet Iellalam*, cui arx adjacet.

XVIII. Ad arcem *Iasichas* super rupem sitam, juxta vallem in qua plurimi horti visuntur.

XIX. Præter *Abenabad* novum diversorium

forium ad *Deymachfoet* ad radices montium.

xx. Præter plures pagos cum amœnis hortis, ad amplum pagum *Chomfhe*.

xxii. Ad *Mayar*, via hæc amœnissima est, & hortis atque viridariis undique cincta.

xxiii. Ad magnum & pulchrum pagum *Spavech* setiquimilliari à *Spahan*.

IX.

ITINERARIUM

IOSEPHI SALBANCK

ET

ROBERTI COVERT

Anglorum,

Ex India in Persiam, & per varias ejusdem provincias, anno clō 10c ix.

ANgli fregerant navem grandem, cui nomen erat *Affcensio*, ad oram Cambaïæ, & quum plerique incolumes in Indiam penetrassent, variis itineribus domum sunt reversi; nos duorum quorum itineraria Anglice typis divulgata prodierunt hic adjungemus. Eorum unus fuit Iosephus Salbank qui ita iter suum instituit.

Ab *Agra* quæ est regia hodie magni Mogolis, iter ingressus per *Ryanam*,
omni

omisso illo quod per Lahorem agitur, quod longum censetur; biduo pervenit *Byanam*: ab hac octidui itinere venit *Mertam* per plura oppida & pagos. Et trajecto flumine *Paddar*, qui per Guzeraten descendit in oceanum Indicum: viginti quinque dierum itinere attingit *Suckar*, facto itinere per *Reuree* & *Buckar*; secus *Buckar* labitur fluvius *Damiadee*, qui post octidui iter illabatur in Indum, qui se evoluit in mare inter *Guader* & *Guzeraten*. De quibus diximus in Indiarum veræ descriptione.

Ab oppido *Suckar*, in insula amnica sito, viginti diebus venit *Candaharam* oppidum & emporium quantivis pretii, ob commercia cum Persis juxta atque Indis: iter hoc actum per solitudines & sylvas, cum summa difficultate.

A *Candahara*, movens versus *Hispan*, quinque dierum itinere attingit *Grees* Persiarum oppidum, trajecto fluvio *Sabaa*, qui Mogolis ditiones tum dividebat à Persiarum regno. Est autem *Grees* præsidarium oppidum, ubi Persa alicirciter mille milites.

A *Grees* octidui itinere ventum ad *Parram* oppidum, per vastam regionem, & nonnullos pagos, quorum unum est præcipuis nomen est *Vea*. *Parra* autem

tem emporium est, ubi magna copia serici venundatur.

A *Parra* octodecim dierum itinere, venit *Iesd*, per regiones admodum desolatas. Haud longe ab hoc oppido jacet municipium *Pahanaunis*, ubi plurimum serici colligitur; & quatrdui itinere *Godana*.

A *Iesd* septendecim diebus venit *Hispahan*, maximum Persiæ oppidum & Regis aula nobile.

Ab *Hispahan* integri mensis itinere pervenit *Bagdat*, ad Tigris ripam situm oppidum, quod circiter duo miliaria Anglica ambitu suo includit.

A *Bagdat* flumen descendens viginti octo diebus attingit *Balsaram*, ubi autem aquæ fluminis intumuerunt, octodecim diebus id iter peragi potest. *Balsara* urbs sita est ad Persicum sinum, ambitq; circiter sesquimilliare. Omnes illius ædes, murique tam oppidi quam arcium, structi sunt è lateribus ad solem induratis. Turcarum imperator hic tum alebat quingentos Ianizarios præter alios complures milites.

A *Balsara* sex diebus navigavit ad oppidum *Catissam* ad Arabiæ felicis oram, cui tum Turca præerat, qui adversus imperatorem suum rebellaverat: abundat omnis generis fructibus præsertim *dalyis*.

A Ca.

Catifa p

gans sext

in Bahare

a mensibu

Sembre p

antur.

Baharen

dem Arabi

iter came

intenden

lrico Mid

in perfide

o nobiscu

in intelle

nem in A

is onerate

in oppidi

deri versu

in sinus P

ndi ut So

verum

or ad op

orale oppi

Portugal

explorato

uiter imper

na traderet

pro ductus

la caten in

unt quade

et, & eccl

A Catifa per varias minores insulas navigans sexto die attigit famosam insulam *Baharem*, juxta quam quatuor anni mensibus Junio, Julio, Augusto & Septembre præstantissimæ margaritæ capiuntur.

A Baharem petierunt *Calaram* ad eandem Arabiæ felicis oram : hic (inquit) iter camelis arripui versus *Shirissdin*, intendens *Aman* petere, ut inde Henrico Middletono significarem, quam perfide in his partibus superiori anno nobiscum actum fuerat; verum quum intellexissem eundem per prodicionem in Moha captum fuisse, & cathenis oneratum, deductum ad *Baslam* *Sinam* oppidi in mediterraneis Arabiæ, iter flexi versus *Limam* oppidum ad oram sinus Persici situm, ubi navem ascendi ut Socotoram insulam peterem; verum à pyratis interceptus, deducor ad oppidum *Snar* sive *Sohar*, littorale oppidum haud longe à *Lima*. Hic Portugalli præfecto persuaserunt me exploratorem esse, atque haud difficulter impetrarunt ut in manus ipsorum traderer: atque ita à Portugallis primo ductus fui ad *Azibo*, atque inde *Mascaten* insulam, ubi ipsi præsidium alunt quadraginta militum aut circiter, & ecclesiam habent; subducunt enim

enim hîc triremes suas. Hic mihi perpetuo in dura captivitate manendum fuisset, nisi Iesuita quidam Anglus me liberasset. Cætera non sunt hujus instituti.

Alter Anglus fuit Robertus Covert, qui comes fuit prioris, & iter hoc paulo accuratius descripsit; quod tamen tantum persequemur à Candahara, quia cætera sunt aliena ab hoc instituto & ad Indiam pertinent.

Candahar (inquit) est magna & pulchra urbs Pultanorum, ubi Savvder Khan præfectus vice Regis Pultanis imperat. Hic continuo commercia exercentur è Persia, India, & Mesopotamia, & reliquis partibus orientis; nam septem aut octo millia camelorum in ambitu aluntur, ad merces ultro citroque devehendas. Alit præterea præfectus quadraginta millia equitum, ad Puttanos, bellicosam gentem, in officio continendos, quia Mogoli haud libenter parent.

Sexto May iter sumus ingressi versus *Ispahavinen* (ut vocat) & illo die octo cursus confecimus & pervenimus ad pulcherrimum amnem cujus ripis utrimque assident duo oppida, in quo tunc quod *Langor* dicitur ea nocte quivimus.

VII. Sex aut septem cursus promovimus per planiciem.

VIII. Septem cursus absolvimus & sub dio pernoctavimus.

IX. Planiciem transgressi circiter XII curs. ad amnem pervenimus, qui Putanorum terras dividit à Persia; dicitur *Sabbaa*.

XII. Trajecto fluvio venimus ad arcem & oppidum *Grees*, præsidarium adversus Mogoles. unde hic à Rege Persarum decem millia militum aluntur sub præfecto.

XIV. Per planiciem 6 Farsangas confecimus, quarum singulas leucæ comparant & binis cursibus.

XV. Per planiciem alias 6 Farsangas, ad Castellum quoddam.

XVIII. Per Campestria 5 Farsangas & sub dio pernoctatum.

XIX. 4 Farsang. ad oppidum *Do-
starham*.

XXI. 5 aut 6 Farsang. ad oppidum *Schavve*. Vnde fere iter noctu peregrinamus ob summum æstum; & XXIII. undecim Farsangis absolutis venimus *Veam*, ubi plurimi peristromatum textores degunt.

XXIV. 6 Farsang ad pulchrum oppidū *Parra*, hic serici mercimonium viget quod Persica lingua vocant *Averisham*.

VI. Iunii

vi. Iunii hinc promoventes, xi. demum 32 farsangis per montana absolutis *Bandam* pervenimus, publicum diverforium:

xii. A Banda moventes per planiciem, 15 aut 16 farsang, xv. pervenimus ad municipium *Sunday*.

xvii. Hinc digressi per planiciem, viginti unam & dimidiam farsang.

xix. Venimus *Beastan* municipium.

xxi. Post 10 farsang. iter venimus *Gustan* oppidum.

xxiii. Hinc digressi, post 21 farsang. iter, xxv. Venimus *Datteen*, melonum copia abundantem.

xxvii. Post 11 farsang. iter attigimus *Tesd*.

xxviii. 5 farsang. ad oppidum *Pahanavens*, ubi serici maxima reperitur copia.

ii. Iulii 5 farsang. per planiciem.

iii. 8 farsang. per solitudinem effertam, ubi aquæ omnes sunt salæ, & ipsum solum sale tectum; uti & iv. 7 farsang, per salsum sive nitrosum solum.

v. 15 farsangas absolvimus per similes terras, ob aquarum inopiam fessinantes, & attigimus *Biben* oppidum.

viii. 14 farsang. ad oppidum *Godan*, ubi plurimum serici reperitur.

x. 20 farsang.

x. 20 farsang. ad oppidum *Hemda*,
uvis melonibusque abundans.

xii. 15 farsang. ad oppidum *Cor-*
netta,

xiii. 6 aut 7 farsang. ad municipium
Orrinksa.

xiv. 4 farsang. ad exiguum pagum.

xv. 5 farsang. ad oppidum *Gorvua*,
amplum & pulchrum, & serico abun-
dans.

xvii. 9 farsang. absolvimus ante-
quam aquam offenderemus.

xviii. 7 farsang. ad exiguum pagum.

xix. 7 farsang. per planiciem.

xx. 5 farsang. xxi. sex. xxii. duas &
dimidiam per planiciem.

xxiii. demum venimus *Ispahavunen*.

vi. Augusti, *Hispahavne* digressi
6 farsang. absolvimus & sub dio quie-
vimus ad ripam amnis cujusdam.

vii. 10 farsang. promovimus per de-
sertum. Et viii. alias sex ad oppidum
Corronday.

ix. Ad *Miskereen* 6 farsang.

x. 10 farsang. per desertum.

xi. undecim farsang. xii. 9 farsang.

xiii. 14 farsang. ad exiguum pagum
Corryn.

xiv. 10 farsang. xv. 9 farsang.

xvi. 9 aut 10 farsang. omnes per de-
sertum ad exiguum oppidum *Lackerec*.

T

xvii. 8 far-

xvii. 8 farsang. xviii. 12 farsang.

xix. 14 farsang. omnes per desertum ad exiguum oppidum *Corbet*.

xx. 12 farsang. ad municipium, cuius ædes instar tentoriorum è pannis villosis factæ erant.

xxiii. 8 farsang. xxiv. 9 aut 10 farsang. per desertum ad simile oppidum.

xxv. Ingentem sylvam transivimus, quindecim farsangas longam, ubi tam præcipientem montem descendimus ut duo cameli in præceps ruerent, & encarentur, & homines cum summo discrimine evaderent.

xxvi. 2 farsang. ad simile oppidum; atque hic tributum solvimus magnæ urbi quæ tantum unam farsangam abest; vocant *Nezzeret*: juxta visitur monumentum Sultani cujusdam super æditum montem, uti tanto vicinior esset cælo: uti indigenæ credebant.

xxx. 10 farsang. ad fluvium *Synnee*, qui descendit in Euphraten, dividitque Persiam ab Arabia; ad ripas autem visuntur rudera antiqui oppidi Persarum à Turcis aut Arabibus quondam diruti.

xxxv. 8 farsang. per vastam regionem.

i. Septemb. 12 longas farsang. ad gran-

grandem urbem *Saltiercam*, primum Arabiae oppidum, ubi poma granatensia maxime copia nascuntur, quae Arabes vocant *Anarres*. Praesidiarium est oppidum Arabum.

III. 14 farsang. ad oppidum *Baldad*, praesidiarium, & plenum latronibus.

VI. 18 farsang. ad civitatem Bagdat aut Babylonem, ad Euphratem sitam, opulentam & longe munitissimam, vallum enim circiter centum & viginti machinis aeneis defenditur. Turcarum Imperator quadriennio ante illam cepuerat Persis.

XXII. Octobris, iter ingressi versus *Haleppum*: & ad minimum sexaginta leucis absolutis per solitudines, octiduo, venimus ad oppidum *Mussavu Cosam*.

XXXI. Hinc digressi quatrIdui itinere per desertum, & fere triginta leucas emensi municipium *Russelee* attigimus.

IV. Novemb. 8 leuc. ad exiguum pagum *Deesh*. Et v. versus Musel profecti, circiter triginta leucas, quinque diebus, absolvimus. Haec urbs jam maximam partem diruta est, reliquiae tamen facile comparari possunt cum maxima earum, quas hactenus in itinere meo vidi: Regitur à Basia Turcarum magni nominis; adjacet munitissima

arx ad ripas Tigris fluvii. Plurima hic
visuntur postremę antiq. monumenta.

xiv. 4 leucas promovimus ad Castel-
lum *Nusselavv*; & postero die 12 leucis
absolutis attingimus *Nussebavv*, ubi pro-
phetam Ionam prædicasse volunt; cujus
adhuc imago ẽ saxo excisa (licet mol-
tum deformata) ibidem custoditur à
Christianis.

Hinc profecti triduo viginti leucas
absolvimus, & xviii. vesperi venimus
Hamadainem veterem Armeniorum
urbem; sed jam à Turcis pene desola-
tam. Hic quoque multa visuntur Anti-
quitatis monumenta, quę oppidum
olim nobile fuisse testantur.

xx. Inde discedentes post viginti quin-
que leucas triduo absolutas, veni *Gub-
bam*, vigesimo secundo mensis illius.

xxv. Post alterius tridui atque 25 leu-
carum iter venimus *Vlsarven* magnum
oppidum, ubi grave tributum solvitur
ab itinerantibus, neque tamen licet ipsis
in oppido pernoctare.

iv. Decemb. Post tridui & xxv. leu-
carum iter venimus ad oppidum *Bir*
Euphrati adsitum, quod valido præsi-
dio à Turcis custoditur.

vii. Post bidui & xv. leucar. iter atti-
gimus *Lumman*; & denique post octo
leucarū iter viii. ejusdẽ mensis *Halepũ*.

X. lxx.

IT
I CH
Angli,
per
a

Djungem
Richardi S
andabar x
die prom
rraben.
xxiv. 12.
abagen.
lum Cusbe
um alie.
xxvi. 17. c
noctarunt
e? quod
g. ad pagi
g. xxx. s
zi han. x
tellum.
Augusti
larum. 11
tellum Bac
em. v. s a
um oppida
ribus ad
m, ambien

X.

ITINERARIUM

RICHARDI STEELE

Angli, ex India in Persiam &

per Persiam ad Bagdar,

anno clō 15 c xv.

A Djungemus & alterum itinerarium
 Richardi Steele Angli. Hic discedens
 à Candahar xxiiii. iulii anno clō 15 c xv
 eo die promovit 10. curs. ad pagum
Serraben.

xxiv. 12. c. ad exiguum pagum
Deabagen. xxv. 8. c. ad exiguum ca-
 stellum *Cushecunnam*, ubi Mogol præ-
 sidium alit.

xxvi. 17. c. ad fluvium, ubi sub dio
 pernoctarunt. xxvii. 4. c. ad castellum
Grie quod Persis paret. xxviii. 2 far-
 sang. ad pagum *Maldee.* xxix. 10 far-
 sang. xxx. 5 farfang. ad exiguam arcem
Gazi-han. xxxi. 5 farfang. ad dirutum
 castellum.

i. Augusti, 5 farfang. ad castellum
Delaram. iiii. 7 farfang. ad verustum
 castellum *Bacon.* iv. 4 farfang. v. to-
 tidem. vi. 5 ad *Sarram* vel *Parram* exi-
 guum oppidum alto muro cinctum è
 lateribus ad solem duratis, & quadra-
 tum, ambiens milliare Anglicum; nihil

T 3 habens

habens memorabile præter Bazar five forum desuper tectum. Ager illius fecundus est & riguus, quod rarum in hisce partibus; mirum autem quanta industria & labore, aquas ad agros suos deducant, qui aliquantulum fecundi sunt.

ix. 1 farsang. ad amnem. x. 7 farsang. xi. 4 farsang. ad exiguum pagum sed annona abundantem. xii. 4 fars. xiii. 8 fars. xiv. 5 fars. ad pagū *Dravv*. xvi. 3 farsang. xvii. quatuor. xviii. quinque f. ad *Zaidebas nan*. xix. ad pagum *Muden*. xx. 5 fars. ad *Birchèn*: xxii. ad *Dizeaden*. In omnibus hisce locis elegantissima peristromata texuntur.

xxiii. 3 farsang. xxiv. 5 fars. ad *Choore* vetustum & pene dirutum oppidum. xxv. 3 fars. xxvi. 7 farsang. xxvii. ad *Dehagen* ubi calidæ scaturigines visuntur. xxviii. 7 fars. ad *Dea Curmam*.

xx. x. 5 farsang. ad *Tobaz*: ubi Caravanæ ad minimū quatuor aut quinque dies quiescunt, ut facilius salsum desertum, quod quatrīduo tantum superatur, transeant. Hic uti & in superiori pago, quotannis tria millia Maun serici absolutissimi conficiuntur, quæ ad pulcherrimam urbem Isfīd devehuntur; quæ duodecim dierum itinere distat à Spahan, & duodecim

P
m farsā
xx. nove
certum; x
. Septemb
guum cast
n ad Seag
castellum
Ardean
tres ad e
name. x
xvi. xiv
. quinqu
i. quinqu
e ad Sab
Spahan
ii. Decem
inque fars
salum. iv.
Urag.
i. octo ad
rovin. ix.
i. Saro. xi.
cim ad I
um. xv. ad
no. xv. l. 2
m transier
poseri quā
assant han
ne enim t
rum.
ii regiones

decim farsang. extra hoc iter.

xxx. novem farsang. confestim per desertum; xxxi. decem.

i. Septembris quinque; ii. novem ad exiguum castellum; iii. quinque. iv. decem ad *Seagan*. v. quatuor; vi. decem ad castellum *Irabad*. vii. sex. viii. octo ad *Ardecan*. x. quatuor ad *Sellef*. xi. tres ad exiguum castellum *Agea Gauume*. xii. novem. xiii. tres ad *Beavui*. xiv. quatuor ad *Goolabad*. xv. quinque ad *Morea Shabaden*. xvi. quinque ad *Coopam*. xvii. quinque ad *Sabs*. xviii. quatuor. xix. tres ad *Spahan*.

ii. Decemb. à *Spahan* ad *Seraium* quinque farsang. iii. octo ad alterum *Seraium*. iv. ad pagum sex. v. septem ad *Dreag*. vi. septem ad *Seraium*. vii. octo ad *Calpigan*. viii. septem ad *Curovan*. ix. septem ad *Shovugot*. x. sex ad *Saro*. xi. octo ad *Isfahod*. xii. duodecim ad *Tessarkhan* pulchrum oppidum. xv. ad *Kindanor* sex. xvi. octo ad *Sano*. xvii. ad *Shar-Nurte*. xviii. pontem transierunt, ubi quisque tenetur profiteri, quis sit & quò tendat. xix. ad *Kassamkhan* postremum locum Persiæ; hinc enim transitur in terras Turcicorum. xxi. Montes ascendimus qui regiones has dividunt; & xxii. per-

venimus ad pagum, octo farsang. xxiii. septem. xxiv. octo ad oppidum *Mando Turcis* parens. xxv. octo ad *Emmester*. xxvi. ad *Boroh* & trajecto fluvio ea nocte ingressi sunt *Bagdat*.

XI.

ITINERARIUM

PETRI TEXEIRÆ
ab Harmuzio ad Basoram &
porro per Persiæ partem.

Harmuz distat à *Masate* Arabiæ portu sexaginta leucis. Ab *Harmuz* navigavimus xiv Aprilis, inter insulam *Queixome* sive *Broû* & Persiæ continentem, per fretum quod, ubi maximum, in latitudinem patet leucas tres, ubi minimum, dimidiam leucam; hæc insula patet in longitudinem viginti quinque aut triginta leucas, in latitudinem decem aut duodecim ubi latissima est: habet aliquot portus sed haud magni momenti; intra fretum hoc præcipui sunt *Dargahon*, *Lapt*, *Chau*, *Sermion*: extra habet promontorium *Queixomes* arboribus opacum, & præstantibus fontibus riguum; *Karvez*
Angan

Angan quæ exigua insula à majori angusto freto dividitur & portum aperit capacissimum juxta & securissimum.

Porro Insula *Queixome* fertilissima est, olim incolis frequens, nunc pene deserta, propter Arabum qui *Nihhelus* dicuntur continuos incursus; distat ab Harmuz tribus leucis. Extimum illius promontorium vocatur *Sermion*; à quo porro navigatur secundum oram Persiæ, ad insulas *Pelur*, *Keys* & *Andreui*, quam, ob innumerabilem avium copiam, Lusitani *Isla de los Paxaros* vocant; *Lar* sive *Laran*; quæ insulæ tres, quatuor aut quinque leuc. distant à continente & à paucis habitantur ob latrocinia Arabum qui *Noutaques* & *Nihhelus* appellantur, & ad oram Persiæ degunt.

Lara insula humilis est & pelago pene æqualis. Ora Persiæ hic montosa est, aspera & infœcunda, habet tamen aliquot valles, quæ culturam patiuntur.

Atque ita navigando secundum oram pervenimus *Chilam* (haud longe à *Verdoſtam*,) in sinu situm oppidulum, inter promontorium *Vedican* & breviam *Kane*, verum ab adversa tempestate coacti fuimus reverti ad Har-

T 5   muz,

muz, ubi rursus anchoras fiximus vigesimo primo May.

Ex Harmuz secundo provecti, navigavimus secus exterius latus Insule *Queixomes*, & brevia *Kanes* prætervecti, præternavigavimus *Rexel* arcem ad oram maris sitam & frugum copia & bonitate nobilem; parat Regi Persiæ: magis versus arctum jacet *Regh Ceyfadin*, Arabibus habitata (uti fere tota hæc ora Persiæ) qui Persiæ parent: huic trium leucarum intervallo obiacet Insula *Karg*, duas leucas ambitu continens, scopulosa & montosa, ceparum inprimis ferax & Arabibus habitata: hæcenus Persiæ ora montibus aspera est ad litus usque, hinc vero montes magis intra continentem recedunt, & ora ita humilis est ut non nisi è propinquo videatur; ad hanc oram duo amnes è Persia in sinum Persicum descendunt, nimirum juxta *Rexel* & *Regh Ceyfadin*.

Uic gubernatorem Mahumetanum nostri iter institimus versus occidentem, & non sine discrimine enavigavimus brevia *Karab*, quæ ad quatuor leucas hic in alto sternuntur; civitatem magnam hic quondam fluctibus haustam fabulantur accollæ: hisce superatis, ora utrinque conspicitur: nos
oram

on Persiæ
a oras jecim
ic, fluvii A
otandum
A pes majo
i & V. Vel
orro hic fi
in ipso si
tritur, c
olissimis t
ate, qui c
n prælidia
angulo
iere supra
em scian
n ex que
gunt, lice
jacent, et
o Mincio
Turca
rictu jace
oppida q
ex adve
nt fixum.
one aban
tra ostium
n revertit
piet ab oc
ado in ip
um.
Ripas ut

orant Persiæ legentes Kalend. August.
 anchoras jecimus in ostio *Xat el Arab*,
 id est, fluvii Arabum.

Notandum autem (inquit author)
 Arabes majores fluvios *Xat*, minores
Ker & *Vved* appellare.

Porro hic fluvius, cujus dulces lati-
 ces, in ipso freto tribus leucis à terra
 hauriuntur, originem habet è duobus
 famosissimis fluvii, *Tigri* atque *Euphrate*,
 qui confluant ad *Cornam* ar-
 cem prædiciariam Turcorum in exte-
 mo angulo Mesopotamiæ sitam tridui
 itinere supra *Basoram*: à confluyente
 autem secant terras planissimas; qua-
 rum ex quæ ad arctum versus Persiam
 vergunt, licet fertiles sint, pene incol-
 tæ jacent, ex possidentur à *Momvark*
 filio *Motelob* potentissimo Arabe, qui
 cum Turca bellum gerit; in harum
 districtu jacent *Magdon*, *Oeza* & *Dorça*
 oppida quantiv. pretii; illæ autem
 quæ ex adverso versus Arabiam jacent,
 sunt fecundissimæ & omni genere an-
 nonæ abundantes. Fluvius paulum
 intra ostium, cubito reflectitur, sed sta-
 tim revertitur ad genuinum cursum,
 qui est ab occidente ad orientem; lati-
 tudo in ipso ostio est duorum millia-
 rium.

Ripas utrimque accolunt Arabes,
 qui

qui pecore, gallinis & frugibus abundant, quas vili pretio vendunt advenis. Vbi octo aut novem leucas adverso flumine ascenderis, dividit se fluvius in duo brachia; quorum unum labens versus meridiem, & Arabiam secans, sinum Persicum ingreditur in *Katifa* juxta *Barhen*, ita ut à continente veluti dividat regionem quæ in longitudinem patet supra octuaginta leucas: alterum est quod ipsi ascendebarius; supra divortium fluvius latior est & profundior, cursusque longe rapidior, hic mox obvia fit insula, unam leucam longa, vix dimidiam lata, cæterum admodum amœna, & palmis confita: alveus autem qui secus Arabiam labitur profundior est altero; hunc ascendentes sexto Augusti, venimus *Serrazen*; quæ distat ab ostio fluminis quindecim aut sedecim leucas. Turcæ hic arcem prædariam habent, uti & alias plures supra & infra ad ripas fluminis, adversus Arabum latrocinia: ab hac per elicem unius leucæ itinere ascenditur ad *Basoram*. Hactenus fluxus & refluxus maris sentitur, sine ulla tamen aquarum salugine.

Basora oppidum est Arabum distans à ripa fluminum Tigris & Euphratis circiter duo millaria versus occasum,

(iter

(iter est per elicem quam diximus , at-
 que etiam per terram licet pluribus al-
 veis & aquæ ductibus divisam :) in pla-
 nicie conditum : intra & extra muni-
 menta , numerat decem mille casas,
 grandes quidem & spaciosas , sed è
 cespite aggestas , ita ut vix triennium
 durare valeant ; tenuiorum autem
 tuguria facta sunt è storiis & cannis,
 quarum magna in flumine est copia.
 Arcem habet quadratam , magis tamen
 longam quam latam , cum terreo vallo
 plurimisque propugnaculis , & lata at-
 que profunda fossa , quæ ex elice illa de-
 rivatur : in hac fere commercia exer-
 centur ; regitur à Bassa , qui è vestiga-
 libus , quæ amplissima sunt , alit tria
 millia præsidiariorum : Armamenta-
 rium item habet in quo sunt plurimæ
 machinæ magnæ molis , & aliquot tri-
 remes , sed minores & inelegantes , qui-
 bus Arabes comescunt : elix ponte
 transitur ligneo super octo cymbas
 strato : utuntur & aliis cymbis , quas
 vocant *Danequas* , quæ licet è minutis
 lignis (nam maiorum summa hic ino-
 pia est) compactæ sunt , tamen certo
 bitumine quod vocant *Quir* ita impi-
 cantur ut undas facile excludant : pro-
 fluit istud bitumen ad *Hitt* oppidum
 Euphrati assidens , è duobus fontibus ,
 liqui-

liquidum quidem sed mox coagulatur
& durefcit.

Ager oppidi feraciffimus eft omnis
generis fructuum, præfertim dactylo-
rum ita ut vili admodum hic veneant;
non minus & farris omnis generis,
atque leguminum, præterquam quod
& aliunde importatur. Abundat pe-
core atque armentis: pisces tantum
quos flumen alic haud ita laudati; vo-
lucrum denique ingens copia.

Cælum autem valetudine incolarum
infame, quippe æstate feruentiffimum:
Multos fcorpiones generat inufitata
molis.

Incolæ vero funt pauci Turci, plures
Arabes utpote indigenæ: fceminæ autē
male audiunt ob infignē impudicitiam.

Præterquam quod omnis generis
nummos hic ufurpant, habent & pro-
prios nummos quos cudunt, & quidem
duorum generum; primo *Larines* ex
argento abfoluto, quibus duæ pernae
retortæ incufæ; fecundo *Xays*, ut ipfi
vocant, ex argento minus probo, ro-
tundos fine figillo; priores valent fexa-
ginta quinque maravodifios. Aedificium
hic nullum notabile, plurima tamen
habent balnea, quæ mares ante meri-
diem, fceminæ à meridie ad vefpe-
ram ufurpant, hæc confuetudo rena-
citer

citer & caute hic observatur.

Iter ab hoc oppido ad *Bagadad* fere adverso flumine cymbis peragitur, quod difficillimum est, antequam undæ fluminis à pluviis inflentur, quod fere fit post festum nativitatis; id quum mihi molestum videretur expectare, applicui me ad *Casilam*, quæ terrestre iter per *Arabiam* desertam meditabatur.

Habet *Basora* versus meridiem, parentem aream, quam vocant *Maxarak*, in qua præterquam quod foro rerum venalium inserviat, Mahumetani diebus Veneris festum agere solent; in hac convenit Caravana sive *Casila* secundo Septembris; tertio iter ingressi sumus & circiter mediam leucam emensi, ingredimur campos desertos & riguos, plenos sale, quem solis feruor qui hic maximus est coëgerat, è salis undis sinus *Persici*, qui licet hinc distet supra decem leucas, tamen campos hosce inundat: ducit angustus trames è terra aggestus quatuor leucarum intervallo versus meridiem, ad *Drahemyam*, ubi rudera visuntur antiquæ *Basora*, quam urbem satis amplam fuisse ruinæ ipsæ indicant.

Hinc sexto ejusdem mensis nos absolvimus, & iter instituimus versus

corum (VV. N. VV.) per terras desertas sed admodum planas, relicto ad sinistram, intervallo sex aut septem leucarum, monte satis alto & ita leuco longo, quem Arabes vocant *Gibel Sinnam*, per quem iter est illis qui à Basora *Mekam* petunt; supra duas leucas progressi, quievimus juxta puteos aquæ limpida, in campo pleno coloquintis, quibus Arabes in medicina utuntur cum lacte camelorum: Arabes vocant hunc locum *Bragacyam* sive *Cobrociam*, hic offendimus gregem *Beduynum*, Arabes sunt pauperes qui *Scytalum* instar vagantur & è venatu vivunt.

Sub vesperam alias duas leucas promovimus ad campum sterilem & aquarum inopem; Arabes communi nomine hos campos vocant *Chaa bedch*.

Hinc septimo mensis digressi per eandem planiciem, sole ferventissime tum urente, supra quinque leucas absolvimus, ad locum qui ipsis *Reamelah* dicitur, ubi tres extant putei, sed aquæ impuræ, crasse & salte. Hactenus versus arctum & eorum profecti fuimus.

Octavo mensis iter convertimus ad occidentem, & septem leucis absolutis per aridissimos & arenosos campos, quievimus in planicie, quæ ad eundem modum

P
edum ipsis C
illas odo
nt, & aliquo
vidimus to
trum admo
phratis, qu
nt, excitari
sibus qui can
tum fementi
et: toto hoc
tuerunt & gl
nostis mol
lis, digitis &
alis cuniculi
movent sal
nt subter so
pant.
tate tres leuc
gis editum &
pius in conv
obnoxia.
ono summi
arenosa loca
movimus ad
is, & circiter
is aquæ licet
olebant prop
nt; Arabes
e in sive Hy
res.
Sub vesperam

modum ipsis *Choabedeh* dicitur; in medio illius oſto ruguria *Pedyunum* extant, & aliquot putei aquæ grave olentis: vidimus toto hoc die verſus arctum ſumum admodum craſſum, ad ripas Euphratis, quæ bidui itinere hinc diſtant, excitari aſſerebant ab accolis Arabibus qui cannas urunt ut cineribus ſolum ſementi faciendæ aptius reddant: toto hoc itinere multi lepores occurrunt & glires ſilveſtres; animal eſt noſtris mole par, parda pelle, auriculis, digitis & cauda gliris, capite & oculis cuniculi, cruribus rupicapræ, promovent ſaltando, & cuniculos agunt ſubter ſolum: Arabes in cibis uſurpant.

Inde tres leucas progreſſi per ſolum magis editum & minus planum, conſedimus in convalle arida & ſerpentibus obnoxia.

Nono ſummo mane iter urgentes per arenosa loca ſex aut ſeptem leucas promovimus ad puteum muro cinctum, & circiter triginta orgyas altum, cujus aquæ licet limpidx tamen peſſime olebant propter angues qui in illo degunt; Arabes hunc locum vocant *Hhe Vn* ſive *Hhyuna* vel *Ahen*, id eſt, fontes.

Sub vesperam tres leucas abſolvi.

mūs ad grandem planiciem, sed nitro-
sam & aquarum inopem; toto hoc die
ad occidentem progressi.

Decimo conversi ad VV. S. VV.
postquam tres leucas absolvissemus, in-
travimus vastos montes arenarios qui-
busdam arbuſtis obſitos, per quos iter
tam difficile est, ut ob asperitatem,
aquarum inopia accedente, aliquot ca-
meli & asini perirent, & homines ſui
pene enecarentur; octo leucas eo die
absolvimus & venimus ad *Hbynigan*
locum plenum coloquintis; hic plures
puteos invenimus, sed cerno obſtru-
ctos, quo regeſto optimam aquam in-
venimus, ſine qua perire neceſſarium
fuisset.

Vndecimo tantum duas leucas pro-
movimus verſus eorum (N. VV.): Duo-
decimo verſus VV. N. VV. circiter ſeſ-
quileucam profeſti per colliculos, ſoli
haud infelicis ſed aridi, pervenimus ad
puteos aquæ limpide; & porro pro-
greſſi paulo ante meridiem ad alveum
amnis ſiccum, quem hybernis menſi-
bus, ea eſt capacitas, ſatis altum eſſe
verifiſmile ſit; juxta hunc in loco edito
viſitur arx quadrata antiqui operis,
cum duodecim propugnaculis, ad ſin-
gula latera ternis, & coſtili latere & ce-
mento tenaci bene coagmentata: &

ſexa-

sexaginta pass. ab illa oratorium exiguum decem cubitos altum ejusdem operis : Vtraque ab injuria temporis quidem pessime accepta, sed quæ magnificentiam regiam satis adhuc prodant, utpote quæ illo loco non sine ingenti sumtu & summa molestia extrui nequiverint : Arabes vocant *Alkayzar* sive *Kayzar*, id est, palatium Cæsaris, quo nomine fere reges insignite solent : opus ferunt Regis Arabis, ad securitatem Casilarum hic structum ; situm est medio intervallo inter *Basoranz* & *Mexat* alii. Hoc die octo leucas absolvimus ; in alveo jam dicto reperimus aliquot puteos aquæ limpidæ sed tam male olentis, ut nisi necessitas cogeret ferri nõ posset. Sub vespertinam tres adhuc leucas promovimus. Decimo tertio iter summo mane ingressi per terras planas riguas, nitrosas & quibusdam silvestribus arboribus vestitas versus eorum, septem leucas absolvimus & confedimus in arenali aspero, & æquum inope, quas medietate leucæ intervallo ad dexteram sive ad ortum petitas, salas deprehendimus instar marinæ.

Decimoquarto summo mane iter ingressi per similes terras versus eorum, postquam sex leucas absolvissimus,

consedimus in planicie, quæ distat mediam leuc. à puteis, qui extant inter rudera antiqui oppidi *Sayda*, unde hi putei Arabibus dicuntur *Hayun Sayda*, id est, fontes *Saydæ*: sub vesperam alias tres leucas promovimus.

Decimoquinto sex leucas progressi per terras inæquales, consedimus in loco qui Arabibus vocatur *Kalb Alfor*, id est, cor bovis; ubi pureus extat aquæ sordidæ & male olentis: sub vesperam quatuor leucas promovimus & quievimus in loco satis opportuno, dispositis excubiis & multis pyris accensis ob metum tam latronum quam leonum qui hic sunt plurimi.

Decimo sexto; duabus leucis absolutis venimus ad magnam rupturam, per quam hyeme magno impetu fertur torrens quem Arabes vocât *Haneghan*, quod non pauci interdum hic undis hauriantur; alias sex leucas ante meridiem emensi, quievimus in *Semat* loco arbutis & cannis opaco, ubi aliquot putei optimæ aquæ reperiuntur: sub vesperam per terras alperas & aridas quinque insuper leucas promovimus; toto hoc die multi asini sylvestres nobis visi.

Decimo septimo cum summa molestia, fame & siti, sex leucis ante meridiem

P
m absolutis
e siccum fl
s in loco ar
d rei capu
te: sub ve
vimus.

Decimo oct
s, octo leuc
us, & perve
male lacus qu
satis magnu
alpexeramus
ppe edito l
s ejusdem t
nobis abe
um illud aut
acus quem c
Euphrati, q
moit, ripas
n hanc plan
m, in mu
rem tamen
circiter tr
ginta leucas
quam sex le
sieur æstiv's
s altior est
ea ac minu
adum nitrosu
mente plurim
lacum hunc

diem absolutis, venimus ad alveum
pene siccum fluvii *Vicela*, & consedi-
mus in loco arbutis & cannis opaco &
quod rei caput est optimis aquis abun-
dante: sub vesperam tres leucas pro-
movimus.

Decimo octavo versus eorum pro-
fecti, octo leucas ante meridiem absol-
vimus, & pervenimus ad caput septen-
trionale lacus quem Euphrates hic fun-
dit satis magnum. Iam à summo mane
conspexeramus oppidum *Mexar Aly*,
quippe edito loco situm ad orientale
latus ejusdem lacus, licet adhuc sex leu-
cis à nobis abesset, ita ut sub noctem
demum illud assequeremur.

Lacus quem dixi, originem suam de-
bet Euphrati, qui ubi pluviis mensibus
intumuit, ripas suas egressus se disun-
dit in hanc planiciem, generatque hunc
lacum, in multos sinus divisum, lon-
giorem tamen quam latum, & qui am-
bitu circiter triginta quinque aut qua-
draginta leucas colligat, nusquam la-
tior quam sex leucas. In medio, vado
transitur æstivis mensibus, reliquis par-
tibus altior est; alit & pisces grandes
juxta ac minutos, licet undæ illius ob-
fundum nitrosum salæ evadant, & sole
feruente plurimum salis generent: Ara-
bes lacum hunc vocant *Rahmah*.

Oppidum *Mexat Aly* sive *Mam Aly*, quasi dicas oratorium *Aly* antiquissimum est, quippe ante mille annos conditum, postquam *Aly* gener *Mahumetæ* hic fuit conditus, quem servus *Kuse* (quæ haud longe distabat ab hoc loco, jam plane diruta) occiderat: & deinceps à sectatoribus illius cum tanta veneratione cultum, ut ex immensis donariis sumptuosissimum templum hic structum fuerit, quod jam obsecræ illius decrementum, ruinam minari incipit, sicuti & urbis muri è costili lapide & cemento structi; habuit olim æd's supra sex aut septem millia, hodie vix quingentæ habitantur, reliquæ jam conciderunt, ita tamen ut ruinis suis splendorem antiquum urbis adhuc tesserentur: Aquæ inops est oppidum præterquam salit; nisi quod *Selimus* Turcarum Imperator, ab *Euphrate*, trium leucarum intervallo, ingenti sumtu & labore aquæ ductum perduxerit, qui non tæro oblimatur. Annona hic valde cara & cara, utpote quæ aliunde infertur. Incolæ colore sunt candido, sed pravus moribus; advenas omnes, præterquam suæ sectæ, oderunt: & ut immundos abominantur. Habent suum regem, sed Turcæ subiectum & vestigium.

Vige-

Vigesimo tertio è *Mexat* digressi, versus arctum septem leucas absolvimus ante meridiem, per terras planas sed steriles, & quievimus in diversorio, (*Khan* vocant ipsi) antiquo quidem sed satis eleganter structo: intermedio spacio circiter mediâ leucâ extra viam regiam visitur grandis domus cum alta turre, in qua prophetam Ezechielem tumulatum volunt. Diversorium hoc dicitur *Eseget*. Vesperali flex leuc. versus arctum absolvimus & venimus *Genezan*, id diversorio est nomen.

Vigesimo quinto versus *Corum* profecti septem leuc. emensi, venimus *Mexat Ozem*. Oppidum est, nullis mœnibus cinctum, in quo quatuor millia ædium numerantur. Templum habet longe sumtuosissimum & antiquissimum in quo *Ozem* filius *Aly* sepultus jacet, quem in hoc deserto siti extinctum tradunt; quare sectatores illius sectæ imprimis meritorium iudicant, gratis sitientibus omnibus aquam ultero offerre, in quem finem utres & amphoras plenas aqua circumgestant. Abundat oppidum comitatu omnis generis; at hîc benignus & salubris; habet pureos aliquot publicos aquæ optimæ & limpidissimæ; ager illius imprimis fructiferis arboribus abundat

rigaturque aquæ ductu ex Euphratē,
qui hinc octo leuc. abest, derivato;
multas nutrit pecudes atque armenta.
Oppidum hoc uti & *Mexat Aly* paret
Mir. Nazer regi Arabum, sed Turcæ
vasallo.

A *Mexat Ozem* digressi 11 Octobr.
maximam partem secundum aquæ-
ductum illum sive canalem, per terras
planas & optimi gossypii feraces, octo
circiter leuc. itinere absoluto, venimus
ad ripam Euphratis, cui assidet diver-
sorium publicum imprimis splendidum
& nitidum.

. 111. Octobr. Euphratem trajecimus
cymbis, qui hic triginta cubitos altus
est, nutrit plures pisces, Arabes & Persæ
vocant *Forat*. Aestate hic tantum du-
centos passus latus est, hyeme longe
latior quippe qui interdum quatuor auc
sex cubitos augeatur. Trajecto flumine
descenditur in *Mesopotamiam*, ubi di-
versorium est publicum, superstructum
rueribus antiquæ urbis *Mezayebh*,
cujus tantum nomen & aliquot parie-
tes supersunt. Adverso flumine ascen-
dentibus occurrunt plurima oppida ad
ripas illius sita, inter quæ excellunt *Ge-
dida*; *Hyt* bituminis *Qur*, quod Lu-
sitani vocant *Quile* nobile; *Hadyta*,
Haluz, *Iuba* plenum formosis fœmi-
nis,

Mamura,
Byr haud l
flumine du
hoc loco
quod Isra
tur in Bab
Hinc iter
am versus a
in ruinis vete
rum leucar
erium
adam Turci
diam nocte
sorium no
simum, octo
v. Octob. d
rdum per
campellres
is ad dextra
eres ad soler
in exederat,
sole orient
to templa,
is partis Bag
mia. Hanc
hora post m
mus flumen
gaad.
Bagdad fat
ri ripam Tig
ant Digilab

nis, *Mamura, Ana*, & alia plura usque ad *Byr* haud longe ab *Aleppo* & secundo flumine duarum horarum itinere ab hoc loco *Hela* oppidum antiquum, per quod *Israëlitæ* captivi traducti ducuntur in *Babyloniam*.

Hinc iter fecimus per *Mesopotamiam* versus arctum relictis ad dexteram ruinis veteris *Babylonis* intervallo duarum leucarum, & transivimus pulcherrimum diversorium à domina quadam *Turcica* hic conditum, & post mediam noctem venimus *Berenum* diversorium nobile, munitum & capacissimum, octo leucis à ripis *Euphratæ*.

iv. Octob. decem leucas absolvimus, interdum per terras siccas, interdum per campestres: & toto illo itinere vidimus ad dextram & sinistram multos lateres ad solem induratos, quos ævum jam exederat, de quibus infra dicitur; & sole oriente conspeximus è longinquo templa, *Alcoranes* ipsi vocant, illius partis *Bagadad* quæ est in *Mesopotamia*. Hanc partem intravimus prima hora post meridiem, & tertia transivimus flumen ad alteram partem *Bagadad*.

Bagadad famosissima civitas, sita est ad ripam *Tigridis*, quem indigenæ vocant *Digilah* sive *Diguylah*; secant me-

diam civitatem inter arctum & meridiam, æstate circiter ducentos triginta passus latus; transitur ponte super viginti octo cymbis strato, intervallo inter singulas quatuor passuum, & utrimque catenis ferreis ipsis ædibus alligato. Hic noctu, & diebus Veneris disiungitur, singulis partibus ad ripas retractis: aqua Tigridis magis pura & limpida est quam Euphratæ, nutrit optimos pisces. Pars civitatis quæ jacet à flumine versus occidentem intratur per vallum è terra aggestum & per duos pontes fixos; vallum hoc aggestum fuit anno 1601. ab *Agh Bassa VVazir*, qui & diversorium, forum & casam *Koah* atque pulcherrimam mesquitam ad sinistram introitus extruxit, è candidis saxis quæ à Mosul (quam Niniven fuisse autumant) subvehuntur. In hac parte urbis numerantur tria millia ædium; inter publica ædificia eminet ista casa *Koah*; *Koah* est potio è certo legumine cocta, minutis fabis haud absimili, quod ex Arabia petitur, hanc nobiles juxta ac ignobiles hic quatuor aut quinque unciarum quantitate sordillant calidam; nigra est & fere insipida; hanc hyeme quidem interdum, æstate vero noctu hauriunt. Hæc casa sita est ad ripam fluminis, cum amœnissimo pro-

prospectu. Extra vallum multa rudera visuntur antiquorum ædificiorum.

Altera pars urbis trans fluvium occupat secundum ripam in longitudinem grande milliare; ad arctum habet arcem magis grandem quam validam, quadratam, magis longam quam latam; continet in ambitu mille quingentos passus; cingitur fossa octo cubitos alta, lata duodecim; muri & propugnacula sunt è latere: unam portam aperit in Persiam, cujus agri fertilissimi & planissimi sine ullis collibus, unde non raro hyeme à flumine inundantur; ubi arx desinit, ordiuntur muri civitatis è costili latere, qui ad modum semicirculi circumgyrant sesquileucam & ad fluvium desinunt, cum multis propugnaculis, præsertim quatuor prægrandibus in quibus plurimæ grandes machinæ collocatæ omnes æneæ.

Regitur à Bassà qui absolutum habet imperium, belli pacisque tempore: dedit tamen Turciæ imperator advenis & mercatoribus protectorem, qui illos contra violentiam Bassæ & aliorum ministrorum summa integritate defendit.

His & in vicinis locis plerumque aluntur quatuordecim milia quæ equi-

tum,

tum, quæ peditum; inter quos numerantur mille quingenti Ianizari. Bassa autem in ipsa arce ut plurimum habet mille quingentos aut plures etiam delectos milites: in ipsa urbe agunt quatuor aut quinque mille; reliqui in vicina præsidia distribuuntur.

Intra urbem visuntur multa rudera magnificorum ædificiorum, qualia sunt Mesquita quam vocant *Calefahæ*; *Madrassa* sive hospitale, & alia aliquot templa quæ ætati jam cedunt: nova autem opera pauca hic videre est præter duas mesquitas, quarum una haud longe distat à ripa fluvii; altera prope muros sita est, quæ sumtuosissime structa est, cum aquæductu inde à flumine derivato; opus splendidum & utilissimum oppidanis.

Urbs licet tertia fere illius pars vacua & palmis confita sit, habet ad viginti millia domorum; quæ amplæ quidem sunt, sed negligenter structæ, cum raris aut nullis fenestris ad compita, & humiles, structæ fere è veteribus lateribus illis, qui in ambitu urbis ad aliquot milliaria è solo & ruinis antiquæ urbis eruuntur, è quo facile est colligere quanta olim fuerit.

Incolæ maiorem partem sunt Arabes, reliqui Turci, Curdi, Persæ: præter ducent.

P
centas aut
quarum d
captivitate
Armenia
Nestor
lias.
Indigenæ co
mosi & urb
næ splendide
mosæ & pul
atæ prodeun
æ autem no
nea, peculiar
In medio u
tem aut ob
is mercator
ti, qui noct
occluduntur
oratorium e
(quasi dic
ad hic Alyr
um reliquit
et *Bolæ* Ba
riorum) qui
aut vendent
ter contrahen
nit, aut rem
licem ordina
tum & qu
nietem public
Urbs gaudet

ducentas aut trecentas familias Iudæo-
rum quarum duodecim aut quindecim
à captivitate Babylonica superare vo-
lunt : Armeniorum Christianorum de-
cem ; Nestorianorum octuaginta fa-
milias.

Indigenæ colore fere sunt candido,
formosi & urbani. Mares juxta ac fo-
minæ splendido sunt amictu ; foeminæ
formosæ & pulchris oculis, quæ peplo
velatæ prodeunt, ita ut videre possint,
ipsæ autem non videantur. Multa hic
balnea, peculiaria utrique sexui.

In medio urbis versus fluvium sunt
septem aut octo calles, utrimque offi-
cinis mercatorum & mechanicorum
obstiti, qui noctu grandibus catenis fer-
reis ocluduntur : ad caput horum visi-
tur oratorium quoddam, ipsis *Pange-
Aly* (quasi dicas quinque digitos Aly,
quod hîc Alyn in pariete vestigia digi-
torum reliquissè somnient) in quo con-
sudet *Boluzo Baxi* (id est caput Bombar-
diorum) qui dat operam ne emen-
tes aut vendentes offendantur, & lites
inter contrahentes ortas, si potest, com-
ponit, aut remittit ad *Kabdyn*, id est,
judicem ordinarium ; salutare plane in-
stitutum & quod plurimum custodiat
quietem publicam.

Urbs gaudet & aëre admodum puro
& salu-

& salubri : æstus hic maximus æstate, frigus hyeme modicum. Annonæ omnis generis summa hic est copia & vilitas. Ager fert multum gossypii & serici; unde in urbe supra quatuor milia textorum numerantur. Opulenta commercia exercet cum Persia, Indiaque & cum Syria. Habet quoque monetariam domum in qua aurei & argentei & ænei nummi cuduntur. Plurimi hic degunt aurifices & argentarii omnes Mahumetani; ut mirum sit quis *Botero* persuaserit id artificii genus Mahumetanis illicitum esse.

Plerique hanc urbem confundunt cum *Babylonia*, forte quia illius reliquæ non nisi unius diei itinere hinc distent, verum eos falli vel hoc argumento est, quod Babylon ad Euphraten sita fuerit, hæc ad Tygridem. Urbi huic principium dedit anno Hyxaræ cxxvi nostro 10 c c l x i i i *Abuiasar* Kalifah, nimirum parti quæ jacet in Mesopotamia: restauravit, & alteram partem addidit *Almostazer Bilah* f. *Almokrady Bilah* anno Hyxaræ cccclxxxvii, nostro 1095; nomen autem invenisse putatur à Baga Persis horto: quia primo tantum *Bagadaden*, id est, horti ibidem fuerunt.

Baila Bagaded tempore pacis in annuo

duo

novo reditu possidet ducenta mill. sequinor. sive 250000 ducat. quorum vix quadraginta millia expendit.

xiii Decemb. 1604. Bagadad digressi iter fecimus per Mesopotamiam versus occasum, & sesquileucam progressi in *Bax Dulab* (quæ vox sonat caput Antiliarum) vestigal solvimus Regi *Mexat-Aly & Ozem*:

Hinc xiv. profecti & tres leucas emensi per terras fertiles & fere planas, incidimus in ruinas civitatis *Karkus*, cuius nihil restat integrum, præter mesquitam & duas parietinas: & terras fecundas, sed incultas ingressi, eo die septem leucas absolvimus & quievimus in campo *Afiyah*, toti illi districtui cognomine: toto hoc itinere visuntur multi ovium greges, multi apri, rupicapraeque & aqueductus collapsi, quibus solum rigari solebat.

xv. Ad eorum conversi iter fecimus per planiciem, & secus alveum siccum, qui pluviis mensibus impleri solet & navigari ad Bagadad usque, demum sub noctem septem leucis absolutis confedimus in *Achenbat*, loco amano, juxta alveum torrentis, sed tum siccum.

xvi. Septem leucas promovimus versus eorum per terras pl. nissimas, & quievimus in loco aquarum inopi,
à vi-

à vicino loco appellant *Omerrus*: omnis aqua, quæ hisce locis reperitur, grossa est, fœda & male olens.

xvii. Relicto quasi trium leucarum intervallo, ad sinistram *Mexat-San-dahaiab* mesquita, & quinque leucis absolutis venimus *Ogolet Xeque Mahamed*, puteos nimirum juxta alveum amnis tum fere sicci; & sub vesperam octo leucis confectis quievimus in *Ogolet el Kelb*, loco aquarum indigo, qui tamen nomen accipit à puteis qui inde distant leucam unam grandem: Planicies & bonitas soli hîc mirabilis, ut dolendum sit, ita incultum jacere.

xviii. Versus *Corum* processimus leucas pene sex, per terras bonas & planas (relictis ad dextram puteis aquæ ferentis & crassæ, à quibus *Ogolet el Kelb* nomen accepit) & venimus *Gomegmen*, (ad oras alvei sicci) quæ saxis albis squamosis instar *Chryso* collæ renidet.

xix. Circiter octo leucas promovimus versus *Corum* per terras petrosas & desertas & quievimus in amœna valle, licet sicca, quæ Arabibus dicitur *Aburegemo*, aquæ hic sunt venenosæ.

xx. Versus eandem plagam leucas octo ad *Seylat* locum valde asperum & siccum.

xxi. Ver-

xi. Versus *Corum* processimus leucas pene sex, per terras bonas & planas (relictis ad dextram puteis aquæ ferentis & crassæ, à quibus *Ogolet el Kelb* nomen accepit) & venimus *Gomegmen*, (ad oras alvei sicci) quæ saxis albis squamosis instar *Chryso* collæ renidet.

xii. Post quædam leucas processimus per terras varias, & asperas, ad quædam *Ephrates*, & ea loca, non sine multo labore, valde frequenter.

xiii. Transiimus ad oppidum hanc regionem spectantem *Lathamiam*, usque eginum, quæ sunt longiorum, & magis usque eginum.

xxi. Versus Corum duas leucas, ad alveum torrentis, tum siccum; alias quatuor ad ripam Euphratæ; regio illa Arabibus vocatur *Naſeria*, locus in quo pernoctavimus *Zarvybe*. Fluvius hic labitur inter aquilonem & Africum, latus passus quodringentos.

xxii. Iter fecimus secundum ripas fluminis, per angustias montium, qui hic fluvio incumbunt, *Medyk Naſerya* vocant Arabes, & illis superatis ingressi sumus terras fertiles & cultas, & paulo declinantes à fluvio, pernoctavimus in *Ved Garabah*, absolutis eo die leucis septem.

xxiii. Post quinque leucarum iter, per terras varias, superavimus montes satis asperos, ad quorum radices labitur Euphrates, & ea nocte ad ripas confedimus, non sine metu latronum, qui ibi valde frequentes grassantur.

xxiv. Transivimus, cum licentia, flumen ad oppidum *Anam*, Arabes vocant hanc regionem *Xam*; sicuti Mesopotamiam *Iazirey*, id est, insulam inter amnicam. Iter quod à *Bagadad* huc usque egimus non est ordinarium caſilarum, quæ magis ad arctum progrediuntur longiore itinere; sed hoc nostrum magis securum est ideoque crebrius usurpatur.

Ava oppidum (quæ vox Arabibus pœnam sive molestiam sonat) jacet ad ripam Euphratæ; antiquissimum putatur utpote cujus sacra Scriptura meminerit lib. 1. Reg. cap. xix. ubi *Ava* dicitur pro *Ana*. Adiacet utrique ripæ fluminis, vel cubito illius inter Corum & Eurum inflexo, in exigua insula (quales ibidem plures coluntur) quæ circiter milliare ambit, circumquaque muro cincta, jam ab ævo male accepto; ad cornu Septentrionale habet arcem, & præsidium centum Turcarum, & aliquot machinas bellicas; extra illam visuntur plures ædes & palmæ atq; horti & forum; habuit & balneum publicum quum à Persis una cum *Bazada* possideretur.

Flumen hîc labitur inter asperos & editos montes, sub quibus utrimque planicies jacet, in Mesopotamia quidem ducentos passus lata, in *Nam* à ducentis ad quingentos.

Oppidum tantum duos habet calles, ad utramque ripam singulos; pars quæ in Mesopotamia sita est rarius habitatur & fere à mechanicis, patet in longitudinem duo mill. altera in *Nam* patet duas leucas in longitudinem & est potissima oppidi pars. Ædes utrimque calli assident, fere quadratæ & plano

recto,

tecto, præter melquitam quæ tegulis
tecta est, quod in hisce partibus rarum.

Ager fert optimos fructus Europæos,
præsertim grandes olivas, & frumenta
omnis generis. Aer hic purissimus.

In utraque parte oppidi sunt circiter
quatuor millia ædium; quarum cxxx
sunt Iudzorum Arabum; reliquæ Ma-
humetanorum, qui hic divisi sunt in
duas factiones; alii enim sunt Indige-
næ, quorum majores superstitione co-
luerunt solem, quod & videntur in oc-
culto facere, alii sunt advenæ. Verisque
imperat Rex Arabs *Amir Hamed Mou-
riva* potentissimus totius *Arabistan*, sed
jam Turcarum Imperatori vestigalis.

Colligitur hic maxima copia dacty-
lorum: annona hic vilis est: non ha-
bent forum aliquod publicum, præter
macellum. Habet oppidum triginta
grandiores barcas, quibus flumen sur-
sum & deorsum navigant.

Oppidani fere candido sunt colore
& nitidi, amiciuntur communiter ca-
misiis è pellibus ovillis usq; ad plantas,
quæ pro tempestatis ratione invertunt;
pluvio tempore hirtam partem foris
gestantes. Casilæ sive Caravanæ, à Tri-
poli, Aleppo & Damasco atque Baga-
dad hac iter agunt, licet non desint
etiam aliæ semitæ.

xiii. Ian. anno 1605. discessimus *Ana*, & ascendimus montes non tam editos, quam asperos, & difficillimo itinere unius leucæ confecto descendimus in terram magis planam, sed haud fecundiorē, & quievimus in *Telalynd*, id est, colle Iudæorum.

xxi. Ian. hinc promovimus versus occidentē per terras montuosas asperas & infœcundas quatuor leucas: tum perventum in planiciem campestrem, in cujus medio extant duo montes alti & rotundi à quorum figura hanc planiciem vocant *Rumam hen*, id est, duas granatas: & post trium leucarum iter confedimus in amœno quidem prato, sed aquarum inopi.

xxii. Versus occidentem digressi per terras partim planas partim montuosas, post quinque leucarum iter transivimus *Mausel*, quod vocant *Iubab* (quasi dicas puteum aquæ pluvie:) & alias tres leuc. progressi pernoctavimus in campo inaquoto quem vocant *Mekakar Iubab*. Toto hoc itinere plurimi greges pecorum pascuntur.

xxiii. Iter fecimus versus *Corum*, donec ventum fuit ad alveum siccum orientis, cujus fundum videre erat e petra viva candida instar marmoris, ita planum ac si arte fuisset excavatus: quem

quem transeuntes pernoctavimus ad radicem duorum montium, qui extant in media planicie & ab Arabibus vocantur *Aden then*, id est, duæ auriculæ, nimirum à figura. Absolvimus eo die leucas quinque.

xxiv. Versus occidentem sex leuc. ad flumen usque quod hic placide decurrit; *Mauzel* hoc vocant *Kahem* à turricula aut monumento, quod hic ripæ affidet. Arabes hic magnam, quondam urbem fuisse memorant, cujus tamen hodie nulla vestigia superant. Quum locus minus securus videretur, duas leucas processimus ad locum qui ipsis dicitur *Telulmana hyat*, id est, colles puteorum aquæ.

xxv. Versus Corum profecti à mane ad vesperam per terras varias situ & bonitate, venimus ad campos planos in quorum medio offendimus quadraginta Casas *Turcomannorum*, cum suis gregibus; hæ casæ ipsorum sunt rotundæ, tecta convexa, parietes è cannis & pellibus cincti, ita facti ut complicari & alio transferri possint. Ipsi autem sunt veri Turci qui è *Turquesian* olim profecti, hic confederunt per tribus, *Tayssu* dicunt ipsi, Arabes *Cabiley*, *Tartari Ordas*: homines robusti, & laborum tolerantes; fœminæ quoque quæ

haudquaquam se abscondunt, validæ,
quæ fere pecoris curam gerunt: locus
dicitur *Mezenah*: nullæ hic aquæ.

xxvi. Versus arctum digressi post
tribum leucarum iter ingressi sumus am-
plissimam planiciem, inslar convallis
undiq; collibus cinctam, secat mediam
alveus torrentis circiter quinquaginta
aut sexaginta passus latus, tum siccus:
hic alteram tribum Turcomannorum
invenimus cum suis gregibus; locus
vocatur *Muy al Mezenah* sive *Merbe-
nah* id est, aqua *Mefnah*. Et porro pro-
fecti sub vesperam confedimus in cam-
po plano, sed inaquoso; Arabibus
Talabi Seguer confectis eo die decem
leucis.

xxvii. Versus Corum progressi per
terras planissimas & optimas, post
tribum leucarum iter transivimus maxi-
mi amnis alveum siccum, Arabibus
Sebel, juxta sunt aliquot putei aquæ
optimæ; & sub vesperam aliis quatuor
leucis absolutis, confedimus in *Iubeba*
loco arenoso, ubi aqua abundat.

xxviii. Versus arctum profecti per
terras planissimas & feraces, leucas
septem, pernoctavimus in loco ina-
quoso, *Ragem al Kayma*; nullos toto
hoc itinere colles aut montes offendi-
mus, solum è longinquo vidimus

unum

unum quem à tribu, quæ accolitur, vo-
cant *Gibel al Bexar*.

xxix. Versus Corum, monte *Bexar*
ad dextram relicto, per similes terras,
septem leucas progressi confedimus
juxta decem aut duodecim casas Tur-
comannorum, loco inaquoso qui dici-
tur *Keresel Hel*.

xxx. Versus Corum promoventes
per similes terras; (in quibus plurimi
greges Turcomannorum vagantur;
tribus illorum dicitur *Dehdeli*, longe
populosissima, & quæ octo millia equi-
tum possit educere, unde sola *Amiri* tri-
butum solvere detrectat) & loca quæ-
dam aspera, novem leucas: & perno-
ctavimus in *Naquib*, relicto ad sini-
stram amne magni nominis tum sicco,
quem vocant *Gadyr a ther*.

xxxi. Itidem versus Corum, per val-
lem spatiosam & planam inter montes
& colles, sub horam nonam venimus
Sukanam oppidum centum & quin-
quaginta casarum, inter fauces duo-
rum montium situm, ab Arabibus &
Turcomanis habitatum, nullis mœni-
bus cinctum, ubi omnium pene rerum
inopia est, præsertim lignorum; ferni-
næ tamen hic visuntur formosissimæ.
Originem accepit ab arce præditiaria,
quæ adhuc in medio illius extat, sed ab

avo pessime accepta ; nomen à fonte calido , cuius aquæ sulphur redolent, nam *Sukan* Arabibus est calens.

v. Februar. partim versus occidentem , partim versus arctum , per montes & loca difficilia atque aspera , sex leucas : ad *Taybah* , oppidum cinctum , supra ducentas & quinquaginta habens casas , è ruderibus antiqui oppidi Christianorum Francorum extructum , è quibus superest campanile , & columnæ aliquot marmoreæ templi , quæ jam mesquitarum inserviunt. Nomen accepit ab æris puritate & salubritate : habitatores sunt Arabes , maximam partem pastores aut agricolæ. Parec unâ cum *Sukana* Amiri domino Anz.

vi. A *Taybah* versus arctum , per loca plana & pascua & nonnumquam montuosa , leucas octo ita tamen ut utrimque conspicerentur montes longo intervallo ; & sub vesperam confestim loco inaquoso , qui ipsis dicitur *Hahe Oie*, id est, trames tortus.

vii. Versus arctum , per varias terras , septem leucas ; pernoctavimus ad radices montium , juxta puteos pessimæ aquæ & foetidæ , quare hic locus vocatur *Abumentem* , quasi pater marumarum aquarum.

viii. Versus arctum per terras planissimas.

p
timas, relictis
vallo contin
n uno ruder
norum sup
menii; leuc
x. Quum
fissimus, in
ones Arabes
neles abripu
orum spolia
unt.
x. Versus a
timas terras
stitimus in
ima quond
n.
xi. Aliquan
fecti, usque a
ad; deinceps
ram relictis
m ambivim
ntem in am
tur hic è f
pidum *Gel*
m lacus ripa
omenti, nam
& salsum,
& sole ferue
ut æstate la
er autem hoc
ticulolum.

nissimas, relictis ad sinistram longo intervallo continuis montibus, in quorum uno rudera antiquæ civitatis Christianorum superesse narrant Arabes & Armenii; leucas quinque.

ix. Quum vix mediam leucam processissemus, imperum in nos fecerunt latrones Arabes trecenti, & ducentos camelos abriperunt, & aliquot nostrorum spoliarunt, & pessime acceperunt.

x. Versus arctum, octo leucas, per optimas terras, licet non ita planas, & substitimus in *Drahm*, loco sic dicto à vicina quondam arce, inaquoso tamen.

xi. Aliquandiu per optimas terras profecti, usque ad radicem montis *Corna Zebad*; deinceps aliis montibus ad sinistram relictis secundum radices illorum ambivimus lacum grandem, patentem in ambitu triginta leucas. Nascitur hic è fonte *Ahen-Dabad* juxta oppidum *Gebul*, quod jacet ad oppositam lacus ripam; hic lacus maximi est momenti, nam quum solum nitrosum sit & salsum, aquas salfugine imbuunt, quæ sole fervente in salem coguntur, ita ut æstate lacus equo transiri possit. Iter autem hoc admodum difficile est & periculosum. Pernoctavimus in pago

Acle ; à latronibus habitatur, qui tum metu potentiorum , alio se subduxerant.

XII. Versus arctum , secus oram lacus , per optimas terras , relinquentes ad sinistram intervallo duarum & quatuor leucarum grandes montes : & trium leuc. itinere absoluto transivimus municipium trecentarum casarum , quod ruinis majoris & melioris oppidi superstructum fuisse apparebat, vocatur *Melhuah* à copia salis.

Huic tertiam leucæ partem vicinum est aliud municipium *Sasyra* , centum & viginti ædium.

Porro duas leucas hinc profecti , incidimus in amnem limpidum , qui à duobus fontibus effluit, *Ahen-Macuba* vocant à juncis qui juxta nascuntur : haud procul hinc aditur municipium quingentarum ædium, *Tal. Aron* , à colle cui subjacet : hic moniti in *Gebrabim* (grande municipium id est , per quod transeundum erat eo die) trecentos *Sechmenes* qui à Basila Aleppo secesserant confestim ; iter maturavimus per agros cultos, usque ad *Tel Axarab* pagum III. ab Aleppo lencis ; atque hinc die inclinante Aleppum petentes , sole jam occidente civitatem sumus ingressi.

A P P E N D I X.

I O A N N I S B O T E R I

Relatio de Regno Persarum.

PER S I A E , Persarumque no-
men aliquanto tempore sup-
pressum fuit, primùm ab Ara-
bibus (qui Persis subjugatis, ut
eos ignavos redderent, lege laxerunt,
ne amplius Persæ, sed Saraceni dice-
rentur) deinde à Tartarís, primò ductu
Chingis, postea Tamerlanis. Sed paulò
ante nostra secula, pristinae gloriæ resti-
tuta est Persia, virtute Ismaëlis Sophi,
de cujus origine aliqua tradere abs re
non erit, quod ad consequendam noti-
tiam status regnique Persiæ facere vi-
dentur. Cùm Mahumetes (à quo secta
Mahumetana nomen habet) apud Ara-
bes, divitiis suæ dominæ (à qua hæres
institutus erat) & novo dogmate (quod
in vulgus spargere incipiebat) nomen
sibi parasset, duxit in secundam uxo-
rem Aissam, cujusdam Bubaci viri præ-
divitis, & magnæ exultimationis filiam:
illiusque & Omari & Ottomari, ejus
parentum favore, collegit magnum
Arabum numerum, cepitque titulo &
prætextu religionis, multa oppida quæ
ei vicina erant, deditque eo tempore
Hali

Hali suo cognato, in uxorem Fatimam
 filiam ex priore uxore, vitæque dece-
 dens anno suæ ætatis 63. reliquit ei
 suam ditionem, constituitque eum ca-
 put suæ sectæ cum titulo Caliphæ. Bu-
 bacus agrè ferens, quòd Mahumetes
 sibi (cujus favore magnus factus erat)
 ætate maturo, juvenem prætulisset,
 eiecit eum ditione, auxilio Omari &
 Ottomari, qui ipsum Calipham male-
 bant, tum quòd eorum consanguineus
 esset, tum quòd ejus ætas jam grandior
 provectiorque, spem ipsi citò succeden-
 di faceret, quod accidit, nam Bubaco
 successere ordine, dicti Omar & Otto-
 mar. Omar à mancipio occisus fuit:
 Ottomaro in quadam rixa neci tradi-
 to, rediit Caliphæ dignitas ad Halim,
 sed eam quietè possidere non potuit:
 nam cepit contra eum arma Mavia,
 sub prætextu, quòd mortis sui patroni
 Ottomari conscius fuisset: curavitque
 eum occidi Cusæ, hæc civitas est in de-
 cursu Euphratis, infra Bagdet, diciturq;
 ob id adhuc Mailadal, quod est domus
 Hali, qui ibi sepultus fuit. Hali mortuo
 dixerunt incolæ Cusæ, Calipham Ocen,
 filium Fatimæ, sed & hic loco deturba-
 tus, & veneno necatus est à Mavia, qui
 se Calipham absolutè dixit, successitque
 ei lazic filius. Ocen reliquit post se duo-

decim

P
 im filios, quo
 hadin fuit,
 m esse ajun
 unt quòd
 m, reversur
 la, in qua,
 m, convers
 , equus temp
 a cum pompe
 dicteam dieu
 controversi
 Omaro, O
 lere, reman
 nes cum ar
 m: volun
 tamento Ma
 am fuisset, se
 os prosequer
 um 1363. M
 berent, qu
 no 1258.
 quem Allacu
 dit) surrexit
 ai nomen cra
 Ardevel, qu
 usam Ceresio
 duodecim: fil
 abatur, in cu
 rnam Turb
 est, adjuv
 conciliavitque

decim filios, quorum unus Mahumetes Mahadin fuit, eum Mauri non mortuum esse ajunt, sed eum expectantes, dicunt quòd ad convertendum Orbem, reversurus sit: ob rem in Massadalla, in qua, secundum eorum stultitiam, conversionis initium futurum est, equus semper paratus est, qui magna cum pompa in templum, quod illi Moscheam dicunt, ducitur offerturque. Ex controversiis, quæ Hali cum Bubaco, Omaro, Ottomaro & Mavia intercessere, remansere gravissimæ contentiones cum armorum, tum opinionum: volunt enim Persæ, Halim ex testamento Mahumet's, verum Calipham fuisse, sed Arabes favore tres primos prosequuntur. Cum circiter annum 1363. Mauri nullum Calipham haberent, quod ii finem habuissent, anno 1258. in Mustacen Mumbila (quem Allacu, Tartarorum Rex, occidit) surrexit in Persia quidam Baro, cui nomen erat Sophi, Dominus oppidi Ardevel, qui se sanguine Hali, per Musam Ceresin, ejus nepotem (unum ex duodecim filiis Ocen) genitum gloriabatur, in cujus memoriam mutavit formam Turbantis (gestamen capitis id est) adjunxitque duodecim acies, conciliavitque suæ sectæ nomen & æstimatione.

mationem : huic successit Guine, filius Adar, cui Assambec in Syria & Persia, potentia celeberrimus Princeps, in uxorem dedit suam filiam : sed ejus filius Jacob beg, auctoritatem exstimationemque Adar veritus, curavit eum occidi, deditque duos ejus filios, Ismaëlem & Solimannum, Capitaneo suo Amanzari, ei injungens, ut eos poneret in Zahga (is montibus nuncius locus est) sed Amanzar sui domini crudelitatem detestatus, detulit pueros in suam domum, curavitque eos cum suis filiis liberaliter educari, cumque in lethalem morbum incidisset, veritus ne adulescentes in discrimen venirent, dedit eis ducentos aureos, & equos, consuluitque ut se ad domum matris conferrent. Ismaël, qui natu maximus erat, domum reversus, statim se patris necem vindicare velle professus est, & post aliquos felices successus, assumpsit titulum protectoris rerum Hali, à quo ipse originem ducebat, fecit Turbannem altiore, misitque legatos ad omnes Principes Mahumetanos Orientis, horratuque eos, ut & unâ sectam & insignia reciperent : hac via, armorumque felicitate, fecit se toti Orienti formidabilem, occiditq; Ocen, qui se tunc Persiæ Regem inscribebat, & de-

& decem ejus fratres, solus Marabecus elapsus, imploravit in auxilium Selimum I. Regem Turcarum. Vicit Ismaël magno praelio ad lacum Vay, Regem Tartarorum Zagatajorum, volentique persequi victoriam, transmittereque cum exercitu fluvium Abbiano, dissuasum id fuit ab Astrologo, cui multum fidebat, qui ei dixit, se quidem felices successus in progrediendo videre, sed nullum iter ad regrediendum apparere. Reliquit Ismaël filiis amplissimum dominium, quod mari Caspio, sinu Persico, lacu Siocco, fluminibus Tigri & Oxo (ni malimus dicere Abiano) & regno Cambajæ comprehenditur, quod spacium est plus quam 20 graduum, ab Ortu ad Occasum, & 18 à Septentrione ad Meridiem; continentur hoc spacio multa amplexaque regna, quæ quamvis non omnia sub ejus dominio immediate essent, agnoscebant tamen eum pro supremo Principe, nempe Reges Macram, Patani, Guadel, Ormuzii (cui Ormuza nunc Lusitani dominantur) Georgiani se juebantur ejus insignia: Ismaëlis erant multæ amplexaque civitates & nationes: Media, quæ nunc Servan: Diarbecca quondam Mesopotamia: Cusistan, quam inhabitaverunt Sufiani: Farsistan, Persarum patria: Stra-

Strava, quæ quondam dicta fuit Hircania : Parthia, quæ hodie Arac : Carmania, nunc Chermain : Sigestan, Carafsan, Sablestan, Istigias, quarum antiqua nomina sunt Drangiana, Bactriana, Parapomifus, Margiana. Harum regionum aliarumque quarum nomina non edo, ea pars, quæ sinui Persico vicina est, affluit omnium rerum utilium copia, propter flumina, quæ ipsas interfecant : inter ea flumina nobilissimus est Bindimirus, cujus aquis multum utuntur illi populi, ducunt enim illas fossis aliisque quibusdam instrumentis, in suas possessiones, suo magno usui & commodo. Provinciæ mari Caspio vicinæ tum ob fluviorum oportunitatem, tum propter aëris temperiem, sunt ejusdem fertilitatis participes, qualis est illa pars, quam fluvius Pulimalon perlabitur (is se in lacum Burgianum condit) reliqua regionis pars sicca est, quare nec oppida, nec pagi ibi frequentes sunt, nisi iis locis, quæ fluvii aut lacus alicujus beneficium experiuntur. Ampliores ditioresque civitates Imperii Persici sunt Istigias, caput Bactrianæ, quæ inter amœniores Orientis censetur : Indion, caput Margianæ, in territorio tam uberis lætoque, ut Antiochus Soter eam muro cingi

fecerit.

fecerit: Candahar, caput Parapomisi,
 multique commercii propter concur-
 sum mercatorum Indiæ & Cathajæ,
 qui harum regionum opes eò ferunt:
 Eri, caput Provinciæ Ariz, quæ rosas
 tam copiosa est, ut ab iis nomen cepe-
 rit, Barbarus dicit eam xxi miliaribus
 ambiri: Ispaam, caput Parthiæ, eam
 aliqui illam esse volunt, quam antiqui
 historici Ecatompylas dixere, tanti mo-
 menti est, ut Persæ de ea hyperbolicè
 dicant, eam medium orbem esse: Chir-
 main est Metropolis Caramaniæ, cele-
 bris propter excellentiam pannorum
 aureorum, argenteorumque, qui illic
 conficiuntur: Eor quoque nobilis civi-
 tas est, nec ei inferiori Cultra Susianæ
 caput. Sed omnes cedunt, genuaque
 quodammodo deosculantur (quo ad
 pulchritudinem) civitati Siras, ad flu-
 vium Bindimirum: fuit ea quondam
 Metropolis Persarum (ut aliqui volunt)
 dicebaturque Persopolis: Alexander
 Magnus instinctu sui icorti tradidit eam
 flammis: cum autem ipsum postea
 sui serè puderet, fecit eam restaurari:
 quamvis hodie non sit tantæ amplitu-
 dinis, quantæ olim fuit, æstimatur ta-
 men eam maximarum civitatû Orien-
 tis unam esse, circuit cum suburbiis plus
 minus xx milliaria, instruitque lx so-
 corum

corum millia. Persis in proverbio est: Quando Siras erat Siras, tum Cairus erat ejus pagus: non habent tamen eam pro valde antiqua, nec accedunt eorum sententiæ, qui eam Metropolim Persarum faciunt. Taurisium & Casbin sunt quoque civitates nobiles, & præter amplitudinem, ostentant se propter aulam regiam.

Regimen.

Forma Reipublicæ horum populorum non est æqualis alicui alteri populo Mahumetano, nec ullo loco inter hos, ea politica regendi forma viget, quæ apud Persas. Aliæ omnes excindunt ferè omnem nobilitatem, utunturque opera mancipiorum, occidunt fratres, aut excecant eos, sed apud Persas habetur nobilitas in pretio: Reges tractant humaniter fratres, habent in sua ditione multos potentes, opibusque claros Principes, quæ omnia Ottomanni in suo imperio non ferunt. Equitatus apud Persas in pretio est & ingenuitas: musica & bonis literis delectantur, student poësi, evaduntque sua lingua excellentes: Astrologia quoque laudatur apud ipsos: hæc omnia contemnant Turcæ. Mercatura manuariæque artes florent in Persia. Vt

con-

concludam: T
humanitate

Hujus regni
in virtute
a millicum g
os Rex semp
apud se: alte
abet enim
merum, qu
ta loca attri
:) tertium
e suo mer
orgianis &
duobus prin
gique prop
m genera fun
a sunt in ma
arus vix ul
usa sequitur
imis instrud
are Caspium
Persicus ab a
stibus nec in
sunt. Mare C
ostingenta
nque sexce
x navigatur,
ni imperant
us, quas se

concludam : Turcas superant civilitate
& humanitare.

Vires.

Hujus regni vires consistunt potius
in virtute quàm numero. Sunt ibi
tria militum genera : unum eorum est,
quos Rex semper habet stipendiarios,
& apud se : alterum est Timariottorum
(habet enim Rex magnum equitum
numerum, quibus stipendiorum loco,
certa loca attribuit ; quod & Turca fa-
cit :) tertium est auxiliatorum, qui
ære suo merent : conscribuntur ex
Georgianis & Tartaris. Sed loquendo
de duobus primis generibus (quæ regno
Regique propria sunt) duo hæc mili-
tum genera sunt equites : ubi enim ar-
ma sunt in manibus nobilium, ibi pe-
ditatus vix ulla est ratio : ex eadem
causa sequitur, quòd Persæ viribus ma-
ritimis instructi non sunt : & quamvis
mare Caspium ab uno latere, sinus ve-
rò Persicus ab alio sit, nunquam tamen
classibus nec in uno, nec in alio mari
usi sunt. Mare Caspium quoque (quam-
vis octingenta miliaria longum sit, la-
tumque sexcenta) non transmittitur
aut navigatur, nisi juxta littora. Lusitani
imperant mari Persico, suis clas-
sibus, quas semper in Insula Ormuz
habent.

habent. Etsi Persia abundat metallis, temperatura excellentibus, præcipuè Provincia Carazam: bellicorum tamen tormentorum nullum ferè usum habent, sicut nec muniendi, oppugnandi, obsidendi, servandi, defendendique loca, quòd hæ militiæ partes peditatui magis propriæ sunt, sicut equitatu proprium est, in patentibus campis iustis præliis conflagere, in quibus Persas multum valere, negari non potest. Ultra militiæ necessariæ res, laborat militia Persica adhuc alio gravi malo, nempe discordia, quæ duabus ex rebus oriri solet: una est Principum potentia, cui plurimum superbia & contumacia conjuncta esse solet: alia est itinerum, & ducendi exercitus difficultas, quæ ex aquæ fluviorumq; navigabilium penuria nascitur. Flumina enim Persiæ non navigantur, aut tam parum navigantur, ut quod præstant, nullius ferè momenti sit: omnes in sinum Persicum influunt, aut in mare Caspium, ut regiones, quæ in medio jacent, reliquantur aridæ, & aquæ inopes: quam ob rem vires regni jungi non possunt: regni enim dimidium siccum est, nec flumen aliquod hic est. quod toti regno serviat, sicut Ligeris Franciæ: Padus Longobardiæ: Vistula Poloniæ: Scal-

dis

Flandriæ, a
træ desertæ
ovincias à
ontes etiam
rant. Has c
spaniæ simi
mmercio ut
libus provin
giones, prop
at. Sed natu
ret, commo
locis aqua n
ret, doravit
nas Camelis
nt: ferunt
am equi aut
tanque diu
ille pondo,
tribus diebu
sisque: sicut
A, in quibu
bunt tantum
pus sit, feren
s dies: quæ
ere levatis,
im herbæ, spi
on itaque vil
orem diutius
ens: propter
odati sumun
ccit, Asiæ &

dis Flandriæ, aliisq; aliis regnis faciunt. Terræ desertæ quoque hic sunt, quæ Provincias à se invicem disjungunt : montes etiam, qui eas à se invicem separant. Has ob res, mihi hoc regnum Hispaniæ simile videtur, ubi nec fluvii commercio utiles sunt, præterquàm in finibus provinciarum : & montes ac regiones, propter ariditatem incultæ sunt. Sed natura, ut commercia adjuvaret, commoditæque vitæ humanæ, in locis aqua navigabili indigis, prospiceret, doravit Persiam, regionesque vicinas Camelis, qui ibi commodissimi sunt : ferunt enim onera graviora, quàm equi aut muli ferre possent, perdurantque diu in labore, ferunt onus mille pondo, continuabunt iter x l. & pluribus diebus, & in locis siccis sabulosisque : sicut sunt Lybia, Arabia, Persia, in quibus aqua & pascua desunt, bibunt tantùm quinto die semel, & si opus sit, ferent sitim per decem & plures dies : quod ad pabulum attinet, onere levatis, datur pro pabulo modicum herbæ, spinæ, aut rami arborum. Non itaque ullum animal est, quod laborem diutiùs ferat, minorisque sit impensæ : propter has condiciones, accommodatissimum est regionibus aridis & siccis, Asiæ & Africæ, in quibus homi-

nes summa inopia aquæ & ciborum laborant : cùm enim Camelo parum sufficiat , potest tamen in aliorum usum , magnam commeatuum quantitatē ferre. Tria sunt eorum genera : minoribus insident homines : mediocres duos gibbos habent , ferendisque mercibus valent : majores crassioresque onera mille pondo ferunt. Hæc de Camelis dixisse sufficiat. Quem equitum numerum Rex Persiæ educere possit, visum fuit bellis inter Ismaëlem & Selimum I. Regem Turcarum: inter Ismaëlem & Solimanum , & inter Codabendam & Amuratem III. gestis: nemo horum Regum habuit ullo in loco contra Turcas ultra xxx equitum millia , sed armis admodum instructos equites , ut multo majoris exercitus impetum non timerent: equites Persiæ, quibus suppetit res, quique ditiores inter ipsos sunt, armant se ferè in modum nostrorum cataphractorum, alii (qui duas ac tertias equitatus partes conficiunt) contenti sunt galea, lorica, scutoque: utunturque lancea arcuque alternativè. Sed dicamus pauca de redditibus, quibus auxilios conducere possit. Profiteor me præcise non scire, ad quam summam ejus redditus accedant, duo enim, qui dedita opera cò profecti sunt, ut explorarent, quæ

quæ Regis Persiæ opes sint, inter se dissentiunt, diversaque loqui audivi: unus tres, alius quinque aureorum milliones annui redditus ei attribuit: hoc autem dico, ex duobus argumentis colligi posse, ipsum opulentum esse: unum est, quòd Tamafus, ejus qui nunc regnat pater, toto suo regno sustulit vestigalia omnium exportatarum & importatarum mercium. Id vestigial reddebat LX tomanorum millia, quæ conficiunt millionem, & octingenta aureorum millia: unus enim Tomanus valet xx aureos: ut autem id faceret, induci non potuisset, nisi alii redditus ei animos dedissent. Aliud argumentum est, quòd Status Persiæ in septem Provincias divisi sunt, quarum ea, quæ ipsam dicitur, reddit septingenta aureorum millia: tantundem dat Siras, nec tamen inter ditiores censentur hæ duæ: eas enim longè superant Corassân, Diargument, quarum illa fodinis Cyrneorum, metallorumque, hæ serici prædives est. Sed unde percipit suos redditus, si se vestigalibus invectarum & evectarum mercium spoliavit? Ex territorii sui domini: ex decimis fructuum: ex fructibus minærarum: ex officinis: unusquisque enim officinam aut tabernam quarumcunque rerum ponere.

volens, certi quiddam Regi quorannis pendere debet: ex donis quoque particularium, & donationibus communitatum, confiscationibus, aliisque rebus talibus: adferunt quoque aliquid tributa Principum, coronæ subditorum, quales sunt Principes Far & Candaar, alique, quos suprà nominavimus.

Principes Finitimi.

AB Ortu Mogororum, à Septentrione Zagatajorum fines attingit Sophi: ab Occasu longissimo tractu, Persiæ conterminus est Turca: ad Meridiem habet regnum Ormuzii (cui corona Lusitanica dominatur.) Cum Mogoris nihil ferè negotii Persiæ Regi est, propter causas alias deductas: sicut enim Hispania & Francia se mutuo offendere non possunt, propter iterum angustias, & asperitatem situum ad limites, quæ commeatum (qui exercituum sustentatio est) transvehi non sinunt, ita & inter confinia Indiæ & Cambajæ (à Mogoris occupata) & ditiones Persarum se interponunt montes & deserta, quæ non permittunt, ut iustis viribus se invicem hi Principes impetant. Pro maximo quoque obstaculo habendum est, quòd equitatus, in quo amborum vires sitæ sunt, in talibus

loco-

locorum angustiis explicari non potest:
 petunt tamen se invicem bello ad fines
 regnorum Cabul & Sablestam, quorum
 aliqui Principes Mogororum sibi do-
 minium pararunt. Sophi immediate
 Magni Cham fines non attingit, quod
 aliqui Principes, & deinde magna de-
 serta inter ipsos sint. Videtur ipsum
 pro termino sui Imperii sibi statuisse
 flumen Oxum, quod alii Abianum di-
 cunt, id in Sablestam subius montem
 Dalanguer, post longum cursum, in
 quo multum protenditur, propter fre-
 quentiam & amplitudinem fluminum
 quæ recipit, condit se in mare Caspium,
 dividitque à parte Septentrionali So-
 phum à Zagatai. Sophus nunquam au-
 sus fuit hoc flumen transmittere, &
 cum Saba, Rex Zagatajorum, id trans-
 gressus esset, magno prælio ab Ismaële
 victus fuit. Cyrus, Rex Persarum, con-
 struxit pontem in hoc flumine, trans-
 duxitque exercitum adversus Tomi-
 rim, Scytharum reginam, quæ ipsum
 cum omnibus suis concidit. Turcæ
 conterminus est Sophi per totam im-
 perii sui longitudinem occidentalem,
 nempe à mari Caspio, ad sinum Sau-
 racensem usque, spacio ferè xv gra-
 duum. Ut verum fatear, non habet
 Persa hostem, à quo plus ei periculi ti-

mendum sit, cujusque vires ei plus metuendæ sint, quàm Turcām: quoties enim arma cum eo contulerunt Persæ, ferè semper aliquid perdiderunt: Mahumetes II. vicit Vsluncaflānum, eripuitque imperium Trapezuntinum Davidi, qui se sub ejus umbram protectionemque contulerat. Selimus I. superavit in locis campetribus Ismaëlem, eripuitque ei Caramit (civitatem amplissimam fortissimamque) Orsam, Merdim, totamque regionem, quam ipsi Alech nuncupant: Solimannus egit in fugam Tamasum, spoliavitque eum Bagdeto, & tota Mesopotamia. Ætate nostra, occupavit Amurathes id omne, quod inter Derbentum & Tarvisium jacet, quo in spacio est Georgia (cujus populorum pars maxima sequebatur partes Sophi) Servan: & munitis arcibus (quas in Tiflis, Sumachia, & Eres magnis civitatibus, & in transitibus Cars, Tomanis & Lori ædificari fecit) reddidit paulatim sibi iter securum, ab Ezechia ad Orontem fluvium usque, qui trium dierum itinere ultra Taurisium fluit, in qua civitate (Taurisio) curavit ædificare magnam arcem, nec cogitat eam relinquere, sicut primùm Selimus, & deinde Solimannus fecere, sed vult ea arce Taurisium tanquam freno

freno constrictam, in perpetuum retinere. Eo bello, quod ab anno 1567. in 91 annum usque duravit, mutarunt Turcæ suum belligerandi modum: cum enim huc usque suæ multitudini, virtutisque sui equitatus, peditatusque, copia tormentorum bellicorum, apparatuque bellico confisi, non curarint arces, munitionesque extruere, sed ut plurimum quidquid ceperant, exciderint, nec magni fecerint quod retinuerant (quod, ut verum dicatur, in campis fortis esse non possit, qui vires in loca munita dispartitur) hoc bello Persico necessitas coëgit Turcas (ut evitarent errores, in quos impegérant Selimus & Solimanus) se paulatim munire, fecerunt itaque castella in locis oportunis: ædificarunt civitatulas in præcipuis civitatibus, instruxeruntque eas magno tormentorum bellicorum, & militum numero, constititque eis id bellum magno. Quamvis autem Persa, improvisis assultibus, multa hominum millia in frustra dilecuerit, multaque eorum millia fame incommodisque perierint, tantum tamen terræ amisit, tum suæ propriæ, tum amicorum, quantum jam dictum est, & inter alia suam civitatem regiam Taurisum. Aestimaturque Turcam in ditione, quam sibi bello paravit,

vit, instituisse XL Timarorum millia, & quod ei adhuc auri millio ex reditibus ejus superfit. Persa non potest resistere Turcæ in præliis campestribus, ei enim peditatu, tormentis, & apparatu bellico, & (quod summum est) obedientia populi conferri non potest. Selimus primus, Solimannus, & Amurathes tertius nunquam contra Persas arma moverunt, nisi aut à rebellibus, aut ipsorum discordiis invitati: Selimus ab Marabecho, filio Ocen, Principe in Persia potentissimo, in auxilium vocatus fuit: Solimannus auxilio venit Elcaso, Tamasi fratri, cui ex ambitione aut suspicione erat insensissimus. Turca itaq; suo commodo usus est benevolentia, qua Elcasus apud populum valebat, ejusque autoritate: Amurathes non ante arma cepit adversus Persas, quam ex literis Vstaf Bassæ Vani civitatis, & aliorum intellexisset, omnia contentionibus flagrare apud Sultanos Persiæ, qui inter se de Rege diffidebant: quidam enim Ismaëlem, alii Ayner (qui ambo Tamasi filii erant) volebant, & Peria-cocona occidit suum fratrem Ismaëlem, exclusoque Aynere, consequutus est coronam Mahumetes Codabenda. Exortæ sunt postea discordiæ inter Codabendam & filium, & inter Turcamo-

nos (familiam inter Persas potentissimam) & Regem , quæ Persis non minus nocuerunt quàm arma Turcica. Nullum negotium est Regi Persarum cum Lusitanis Ormuzii , quòd ipsi nec vires maritimæ (sine quibus id regnum recuperari non possèt) sint , nec Lusitanis satis virium est , ut in mediterraneis regionibus sibi aliquid acquirere possint. Tamásus ipse , cùm aliquando instigaretur , ut expeditionem in Ormuzium susceperet , rogavit , quid ea in Insula cresceret , num frumentum , fruges , fructus , aut quid aliud boni ? cumque intellexisset fundum Insulæ sterilem , omniumque rerum esse inopem , sed commercio valdè conducere insulam , ideoque magni momenti esse , neglexit , irrisitque eos , dicens se suis populis remisisse nonaginta Tomanorum millia , talis redditus.

VIII.

De veteribus Persia Regibus.

NON abs re me facturum existimavi si veteres Persiæ Reges hic compendio commemoravero, qui in Persia proprie dicta & vicinis provinciis imperarunt.

Horum primum statuit Schikardus & alii *Ardshir Babekan*, qui *Teixeræ* est *Ardxir* & nostris Historicis *Artaxerxes* vel *Xerxes*. Quo cum Romani bellum gesserunt Alexandro Severo imperante, ut judicat Schikardus, licet *Teixera* scribat, Christo in terris versante regnasse, in quo haud dubio fallitur.

ii. *Schabur* *Teixera* *Xabur Zabelketaspro Dhul Aktaf* ut vult Schikardus: *Nicephoro Calisto Chosroes*; qui *Valerianum Imp.* captum jussit exco-
riari.

iii. *Hormoz* Schikardo; *Agathiaz Ormisdas*. *Teixera* autem subjicit *Xupuri* fratrem *Baharon* regem *Kermon*.

iv. *Tos Tarich*, Schikardus putat legendum *Nors*, id est, *Narses*.

v. *Bahram* *Tarich*, Historic. nostris *Varanes*.

vi. *Hormoz* alter, *Tarich*. nostris *Hormisdates*.

vii. *Shan*

vii. *Shabur* alter ; nostris *Sapor* : crudelissimus in Christianos.

viii. *Bahram* alter. *Tarich*.

ix. *Shabur* tertius ; *Tarich*.

x. *Iazdigerd*, Romanis charus, suis exosus. Ut notat *Schikardus*. Hunc *Teixera* immediate subjungit *Baharon* Regi *Kermon* parenti nempe suo.

xi. *Bahram* Cur, *Tarich*. *Socrati Bahrabanes*. *Teixera* agnominat *Gur*, filium *Iazdigerd*. Et huic scribit fuisse ducem *Narsyn* qui à multis numeretur inter Reges Persiæ.

xii. *Iazdigerd* alter *Tarich* & *Teixera* : qui secundum *Schikard*, crudelissimus fuit in Christianos.

xiii. *Firuz* *Tarich* & *Pheruz* *Teixera*. Aliis scriptoribus *Peroza*.

xiv. *Ialas* vel *Balas* *Tarich* : *Teixera* *Belax* *Procop*. *Blases*, *Agath*. *Valens*.

xv. *Kobad* *Tarich* & *Teixera* ; nostris *Cabades*, *Cauades*, *Quadus*, *Coades* & *Chuadus*.

xvi. *Nushir-rauvan* *Tarich* ; *Teixera* *Amixiron* vel *Nauxiruan* : quem nostri vocant *Cosroen* magnum ; *Iustiniano* Imp. coævus, ut scribit *Schikardus*.

xvii. *Hormoz*, ultimus *Tarich* & *Teixera*, nostris *Hormisdas*.

xviii. *Chosrau ben-Hormoz* *Tarich* ; *Teixera* *Khozrao Paruez* : qui licet

licet à Romanis in Regnum restitutus, tamen ingratisissimus in illos fuit ; & plures provincias eripuit ; sed postea ingenti clade fuit percussus ab Heraclio Imperat.

xix. *Scyruiab* vel *Syruiab* Tarich : Teixeræ *Kobad Xyruyhe* : nostris *Syroes*, qui parricida sex tantum mensibus regnavit : Schikard.

xx. *Ardxir ben Scyruiab* Tarich. & Teixeræ ; qui vix quinquaginta diebus præfuit sublatus à sequente Tyranno.

xxi. *Schariar* vel potius *Scaribar* : nostris appellatur *Sarbara*. Teixeræ *Xarear* tyrannus.

xxii. Deinceps (inquit Schikardus) ut in regno magna fuit confusio, ita inter scriptores dissensio non minor, de numero & ordine successorum. Græcis & Latinis vix bini restant usque ad everisionem illius monarchiæ : Turcæ autem in Tarich ponunt quatuor : Arabes vulgo sex : Persæ vero apud Teixeram omnino septem, quos velut indigenas hic sequi tutius videtur : simul ut compleatur numerus xi Turrium Chosravo in somnio prævisarum. Teixeræ autem primo ponitur *Ioon Xir*, qui tertio regni mense fuit oppressus.

xxiii. *Tuvvan-Doſt* Tarich ; Teixeræ *Turon-Doſt* fœmina ; quæ post men-

ensem decim
lico totius po
xxiv. Ian
aschanſeda
eræ Iasance
xxv. Azum
pinima : Tei
æfuit annu
xxvi. Kes
eræ ; quem A
æfuit enim
is casus.
xxvii. Sch
ad filius Ko
epos Khozr
m interemu
xxviii. Ia
e ultimus ; qu
it exatus :
dxo Bollen
io Phiru fuit
alid . penul
epos quoque
anus, ab Inp
Post hunc
inem alium i
co, qui sit ali
scarorem Pu
ine nostro
nde xv Reg
um gellatam

menssem decimum sextum decessit, publico totius populi luctu.

xxiv. *Ianku-Car* Tarich: *Elmacino Gaschanfeda* filius patrui *Kostravi*. *Teixeræ Iasancedah*, statim exauthoratus.

xxv. *Azurmy* virgo filia *Kostravi* natu minima: *Teixeræ Azarmy-Dost*; quæ præfuit annum unum, menses quatuor.

xxvi. *Kesere* filius *Iasancedah Teixeræ*; quem Arabes non agnoscunt, præfuit enim tantum paucos dies, à suis cæsus.

xxvii. *Schariar*: *Elmacino Pheroch-Zad* filius *Kostravi*; *Teixeræ Ferrog-Zad* nepos *Khozrrao Paruez*: intra menssem interemtus à suis.

xxviii. *Iazdigerd* Tarich & *Teixeræ* ultimus; qui à Chalifa *Omare* regno fuit exutus: hujus filia *Dara* nupsit Iudæo *Boşlenai*: neptis autem illius ex filio *Phiruz* fuit mater Chalifæ *Iezid* filii *Walid*, penultimi de familia *Ommiæ*. Nepos quoque fuit *Theophobus Christianus*, ab Imp. *Theophilo* sublarus.

Post hunc (inquit *Schikardus*) neminem alium invenio de sanguine Persico, qui sit alicujus nominis usque ad piscatorem *Puiah*, qui nobis in volumine nostro novam lineam orditur; unde xv Reges enascuntur omnes rerum gestarum magnitudine in Asia

clariffimi, Latinis Hiftoriis ignoti; Hebræis in libro Iuchafin fol. 147. & feqq. obiter tacti.

Seriem Chalipharum Saracenorum hic prætereo ufque ad Muftadirum Billa f. Mutadidi & annum Hegiræ 295. noſtrum 908. Sub hujus enim Chaliſatu Perſæ rurfus proprios Reges acceperunt: quorum primus ab Almacino proditur *Mardavvigu* f. Ramazi, f. Mardanſiahi. Qui occupavit Rayam, Kazvvinam, Abharan, Giorgianam & Tabriſtanam: Hamadanam; & inter hanc & Kazvvinam proſtigavit exercitum Muftadiri anno Heg. 319. dein expugnavit Iſfahanam; & denuo anno Heg. 321. proſtigavit exercitum Mahcanni, cepitque Amidam; potitusque eſt tota Perſide.

*Reges Perſiæ è familia Boja
ſive Puhig.*

Muſtadiro ſucceſſit Kahirus Billa & hinc Arradis Billa ann. Heg. 322.

Sub hoc inclareſcere cœperunt filii *Boja* (Schikardo *Puyah*, Teixeræ *Abuſvian*): fuit autem *Boja* (inquit Almacinus) piſcator pauper, Dailamus, vixitque primum venatione piſcium, cognominatus Abuſugtayus. Et videtur, uti ajunt, genus ducere à *Saburo Dulailafo* cogn.

cognominato *Kirmanfiatro*, f. *Saburi*,
f. *Ardsyri* Regis Persarum. Habuit au-
tem *Bojus* filios tres, *Alim Abulhase-*
num, *Hafenum Abualim*, & *Achme-*
dem Abulhasenum. Quum autem *Mar-*
dauvigus ad imperium pervenisset, ad-
junxit se illi *Ali Abulhassenus Amadu-*
daulus f. *Boje*, sed postea contra illum
rebellavit; & eripuit illi *Hamadanam*
& *Isfahanam*; crevitque imperium
ejus; adiit quoque *Cazerunam* urbem
Saburæ, eaque est potitus. Anno autem
Hegir. 323. nostro 934. occisus fuit *Mar-*
dauvigus. Mansitque Persia in manu
1. *Amaduldaule*. Frater autem illius
Ahmedes Minuiddaulus expugnavit
Ahvazam.

Mostafis Billa Chalifa.

Mustacis Billa Chalifa. Hoc rerum
potiente cepit.

11. *Muaʿzuddaulus* minimus filiorum
Bojæ *Bagdadum*, & postea deposuit
Mustacsin.

Fadlus Abulcasimus Chalifa in spe-
ciem tantum.

Imperium enim revera obtinuit
Muaʿzuddaulus.

111. Frater autem illius *Hafenus Ru-*
cnodaulus occupavit *Rayum*. Anno
Heg. 338. nostro 949. obiit *Amadu-*
daulus nulla relicta prole; & successit

illi Chalifa haud invito

iv. *Adaduddaula* primogenitus *Rucnuddaula*.

Muaẓẓuddaula autem potitus est *Mausila* & tota Diarebia & obiit anno Heg. 356. nostro 966. postquam in Iraca regnasset annos XXI. & successit illi in imperio

v. *Bachtiarius Aẓẓuddaula* filius, qui Bagdadum amisit.

Taius Lilla f. Mutii Chalifa.

Bagdatum receptū ab *Adaduddaula*.

Rucnuddaula f. Bojæ obiit anno Heg. 356. nostro 976. assignaverat autē ante obitum regna sua tribus suis filiis.

Fanachro Abusugai *Adaduddaula* Persidem; *Argianum* & *Carmaniam*.

vi. *Abulmanseri Muayidduddaula* *Rayum* & *Isfahanam*.

vii. *Abulbaseno Fachruddaula* *Hamadana* & *Dainavvaram*.

Adaduddaula eripuit *Aẓẓuddaula* Bagdadum, qui paulo post in prælio fuit occisus anno Hegiræ 367. nostro 977. & anno sequenti cepit *Mausilum*, *Diarebiam* & *Mayasarikinam* atque *Diabekram*, & primus fuit vocatus *Siahensiah*, id est, Regum Rex.

Muayidduddaula potitus est *Gioriana* & *Tabristana* anno Heg. 371. nostro 981. Anno 982 obiit *Adaduddaula*

Bagda.

Bagdadi, im
næ, Kartm
huristana;
næ & Mar
us ipsius
ii. Mar
msam idat
Obiit quoq.
næ & succel
Anno aut
daula f. A
us Bagdado
ayam, Syraz
de & conten
nvazam,
atrem suum
dit in carcere
x. Anno 98
cessit illi f
ulan. Cadi
halifa.
xi. Anno
successit ill
onis ejus fili
ul.
Anno 998.
ulan.
Anno 1000
Azzuddaula
an'is quæ
ddaula.

Bagdadi, imperaverat autem eidem, Iracæ, Kartmanicæ, Persidi, Ammanæ, Churistanæ, Mausilæ, Diarbecræ, Haranæ & Mambago. Et successit illi filius ipsius

VIII. *Marzubanus Abucalangiarius Samsamuddaulas.*

Obiit quoque eodem anno *Muayiduddaulas* & successit illi frater *Facruddaulas*.

IX. Anno autem 985 potitus est *Siarfuddaulas* f. *Adaduddaulæ* natu maximus Bagdado. Tenuitque Isfahanam, Rayam, Syrazum, urbes Dellamæ aliasque & contendens in Iracam occupavit Ahvvazam, Basram & Vvasitum & fratrem suum *Samsamuddaulam* condidit in carcerem.

X. Anno 989. obiit *Siarfuddaulas* & successit illi frater *Abunafus Bahaiuddaulas*. Cadirus Billa n. Muftadiri Chalifa.

XI. Anno 997. obiit *Fachruddaulas* & successit illi in imperio Rayæ & ditionis ejus filius *Rustemus Maghdudaulas*.

Anno 998. occisus est *Samsamuddaulas*.

Anno 1000. occisus fuit *Abunafus* f. *Azzuddaulæ* & potitus est *Bahaiuddaulas* iis quæ possederant duo filii *Azzuddaulæ*.

Anno 1012. obiit *Bahauddaulas* dominus Iracæ, & successit illi filius *Abufugaius*

xii. *Sultanodaulas* & fixit imperii sedem Syrazi, qui decessit anno 1023. & designavit sibi successorem filium

xiii. *Abucalangarum*; sed milites elegerunt patrum ipsius *Siarfuddaulan*.

Caymus Billarulla f. Cadiri Chalifa.

xiv. Anno 1030. *Ghalaluddaulas* f. *Bahauddaulæ* Rex factus Bagdadi, & obiit anno 1043. & successit illi filius

xv. *Abumansur Melecastus*.

Anno 1048. obiit *Abucalangarus* & successit ei in regno

xvi. f. *Abunafus Melecrabimus*; ultimus regum Boytarum.

Anno enim 1055. in Bagdado imperare cœperunt *Salghuade*. Neque deinceps expressè Regum Persicorum mentio fit ab Almacino.

Habes itaque sedecim Reges è familia Boyæ secundum Almacinum.

Teixera autem parentem horum Principum vocat *Abufujan*, eique tribuit tres filios, *Emandudaule* *Alin*, *Acem*, & *Akmet*.

I. A quorum majore *Ali* Persia fuerit occupata: à secundo autem

ii. *Acem* *Rocknadaule* *Hierak* & *Rey* & *Korason*.

iii. A mi-

III. A minore *Mohaytedaudaule* Kermon & Bagdat; idque factum esse sub Chalifatu Mustafis.

Emadudaules obiit anno 949. & successorem sibi dixit filium fratris sui *Rocknadaulæ*

IV. *Azududaulen*.

Rocknadaules obiit anno 979. & successit illi filius *Azududaules*, in regnum Hierak quod & ampliavit, occupando Geriom & Taburstan: qui obiit anno 983. & reliquit tres filios *Xersadaulen*, *Xamsdaulen* & *Bahaudaules*.

V. Quorū *Xersadaula* obtigit Persia:
VI. Et *Xamsdaula* Bagdat, quem frater condidit in carcerem.

Xersadaules obiit 990. & successit illi *Xamsdaules* qui à suis fuit cæsus in *Xyras* 991.

VII. Successit illi *Bahaudaules* & obiit anno 1013.

VIII. Huic successit filius *Sultandaules*; possidebat autem & aliquot oppida in *Diarbeck*

IX. *Acem* f. *Bahaondaulæ*, aliter dictus *Moxarafdaules*: inter quos dissidium fuit ortum, sed post aliquot certamina convenit, ut *Moxarafdaules* gubernaret *Hierack* versus Arabiam: & *Sultandaules* *Ahvazim* & *Persiam*. Sed rursus discordes facti,

ita superior evasit *Moxarafdaules* ut
Xachenxa diceretur anno 1021.

x. Anno sequenti *Gelaladaules* fa-
 ctus est Rex Bagdadi,

Deinceps rursus convenit inter *Mo-
 xarafdaulen* & *Sultandaulen*, ut huic
 cederet Persia & *Kermon*, & illi *Hie-
 rack* Arabiæ: post biennium autem
 mortuus est *Sultandaules* in *Xyras* an-
 no 1025. cui successit filius

x1. *Abulganiar*, sed haud longe post à
 patruo

x11. *Abulfavare* fuit exclusus, relicta
 illi *Ahvva*; recuperavit tamen *Xyraz*
 & deinceps regnavit in Persia.

Mortuo autem anno 1026 *Moxaraf-
 daule* in Bagdat vocatus fuit

x111. *Gelaladaules* è *Basora*, quo haud
 satis propere adveniente, regimen alteri
 fuit delatum: & quum armis regnum
 tentasset recuperare, fuit profligatus;
 & urbs à Turcis capta & direpta; sed
 rursus vocatus illam occupavit & reti-
 nuit, non sine discrimine ob seditiones
 Turcorum.

Irrupit eo tempore è *Corasan* *Ma-
 mud Gaznehy* in Persiam, & cepit Rey:
 quum autem *Abulganiar* patrum *Ge-
 laladaulen* advocasset: ille cognatum
 non modo non juvit, sed & *Ahvva*zam
 occupavit & spoliavit. Orta interim
 discor-

P
 cordia in
 v. & Male
 Geladaulæ
 Abulgania
 asit. Abu'sa
 tiebatur in
 am, obiit in
 carunt Abu
 nr.
 Mamud Ga
 filius Mala
 trum dictus
 Hispahan p
 a ipsum, &
 de excrcavi
 vit Geriom
 de in Indiam
 um; unde ip
 ant Corasan
 persiz: Abu
 abaristan an
 a Gazhineke
 agnavit, cum
 is se recepit
 us duce Nas
 am contra il
 nifius fuit ad
 tamed autem
 agnavit filio
 possit toli. A
 qui remanser

discordia inter Turcos & Deilamanos, xiv. & *Malckaziz* f. Abumansur & n. Geladaulæ Turcis favente, supervenit *Abulganiar* & cepit Basoram atque *Wafit*. *Abulfavares* autem qui rerum potiebatur in Kermou, movens in Persiam, obiit in itinere, quare nobiles advocarunt *Abulganiarem* eique paruerunt.

Mamud Gaznehy mortuo, successit illi filius *Mahamed*; verum unus illius fratrum dictus *Masud* (quem pater Rey & Hispahan præfecerat;) movit contra ipsum, & à suis proditum cepit atque excæcavit; & victoria usus subjugavit *Geriom* & *Tabarstan*. Movit quoque in Indiam, contra suorum consilium; unde ipso absente Turci occuparunt *Corasanam* & magnam partem Persiæ: *Abulganiar* autem eripuit illi *Tabarstan* anno 1038. Reversus autem in *Gazhineken*, aliquoties improspere pugnavit, cum *Dand Saluck*; & rursus se recepit in Indiam; ubi milites illius duce *Nusta* fratrem ipsius cæcum contra illum extulerunt: à quo missus fuit ad arcem *Kobrakebir*. *Mahamed* autem cæcus, principatum resignavit filio suo *Hamed*, qui patrum iussit tolli. *Mandud* vero filius *Masud*, qui remanserat in *Balek* tam prospera

fortuna est usus, ut Hamedem profligaret, & cum plerisque ducibus captum occideret: neque de filiis patrui sui faceret reliquum præter unum *Abde Rhaim*. Non potuit autem pacifice frui regno suo, ob insolentiam Turcorum; obiitque anno 1050. Suffectusque fuit illi à militibus frater *Ali ben Mansud*: sed *VVazir* quidam excitavit contra illum *Abde Rhaym*; unde *Ali* tantis molitionibus impar cessit: *Abde Rhaym* quoque tantum detulit duci militiæ suæ *Toyorel* vel *Tokzel Bek*, ut tandem & regno & vita ab illo spoliaretur.

Anno 1044. *Ebrahim Nealy Salin* quius dux Turcorum, Hierack Persiæ ingressus occupavit *Amedon*: & *Tokzelbek Rhey*.

Anno 1045. obiit *Gelaladaules*; quum autem filius illius *Abumanfor* vocatus cunctaretur, subrogatus illi fuit *Alulganian*: qui ut Turcorum qui Persiam infestabant, animos sibi conciliaret, postulavit & accepit filio suo uxorem filiam *Dand Salin* quii cognatam *Tokzelbek*; obiitque in *Kermon* anno 1049. quinque relinquens filios, *Abumanfor Fulad Sotun*, *Kozrao Fernu*, *Abu Taher*, *Abuayd* & *Abualy Kay Kozrao*.

XV. *Sotun* primogenitus contendit
Xyran

P
Xyran sed exc
Feru
bellari Male
attavit cum
or & regni
agdad. Sec
in carcere pe
it bellum i
Mansur Sotu
religio victus
VVazire fac
spiraret; i
Persiæ.

xvii. A
edidit sespo
anno 1095. F
um qui in
narunt.

Vides eun
gum, sed no
annorum se
cujus excerpt
longe sunt c
gibus missis
licet in eis
nobis primò
positum est.

Xyras sed exclusus fuit à fratre
 XVI. *Ferus*, qui deinceps se fecit ap-
 pellari *Malek Rhaym*, & varia fortuna
 certavit cum fratre, ut plurimum supe-
 rior & regni potens, habitabat autem
 Bagdadi. Sed urbe capta à Tokzelbek,
 in carcere periit. Neque tamen cessa-
 vit bellum inter fratres *Abusayd* &
Mansur Sotun, donec *Abusayd* magno
 praelio victus occumberet. *Mansur*que
 à VVazire suo *Fasele* captus in carcere
 expiraret; invasitque *Fasel* Regnum
 Persiæ.

XVII. *Aboaly* denique *Kaykoçrao*
 dedidit se sponte *Olobi Arsalom*; & obiit
 anno 1095. postremus è familia *Daula-*
rum qui in Persia & hisce partibus re-
 gnarunt.

Vides eundem pene numerum Re-
 gum, sed nomina nonnihil diversa. &
 annorum seriem quoque in lachasim,
 cujus excerpta vidimus, nomina adhuc
 longe sunt confusiora; itaque his Re-
 gibus missis ad sequentes pergemus:
 licet in eis non minor sit confusio:
 nobis primò Almacinum sequi hic pro-
 positum est.

Prin-

*Principes Salghucida qui rerum potiti
sunt Bagdadi & in Persia.*

ANno Heg. 430. nostro 1038. inquit Almacinus coeperunt Principes Salghucida; & primus quidem ex iis inauguratus fuit *Muhammed Abutalib Togrubecus*; cujus fratres erant *David Ghacarbicus*, *Firus* & *Arselanus*. Atque hi filii erant *Michaëlis*, f. *Salghuci*, f. *Dacaci*. Qui *Dacacus* vir fuit Turca, animosus & boni consilii & regiminis. Hic primus ex iis Islamismum est amplexus. Et Rex Turcarum (puta eorum qui Turkestan tenebant Tataris vicini & mari Caspio) consilio ejus utebatur, eumque sibi assumebat, in bello suo inter Turcas. Moriens autem filium reliquit Salghucum jam adultum cui & R. Turcarum commisit regimen exercituum suorum; sed cum deinde metueret sibi ab astutia ejus, statuit enim interficere, quod quum Salghuco sublevissset, fugit ad regem *Ghabix Haronem Sahabuddavvam*, petiitque ab eo auxilium, ad oppugnandam regionem infidelium Turcarum; unde is eum juvit numerofo exercitu, sed occisus fuit Salghucus ab infideli quodam, in proelio, jam natus annos centum & septem. Filium reliquit *Michaëlem*, cui
libe-

liberi nati sunt illi, quorum nomina jam commemoravimus. Commorabantur autem in Mauranahara. Et obdormerunt isti Michaëli quam plurimi Turcæ; nullum imperatorem præter ipsum agnoscentes. Cumque contingeret ut Princeps Mahmudus f. Sebugakini Rex Indiæ trajiceret fluvium Ghaihonem, opem laturus VVararchæo R. Mauranaharæ, salutavit Michaël R. Mahmudum, qui miratus est animū illius & strenuitatem, quodque familia ejus morem ipsi gereret: & ab eo petiit ut apud se remaneret, fore ut cum reverteretur, committeret ei Chorasanam contra hostes defendendam. At is id recusavit, unde iratus Mahmudus, in vincula eum coniecit & rediens, in iis detinuit. Vnde sequuti sunt eum milites Michaëlis & familia ejus. Substiteruntque in planicie Chorasana.

Obiit deinde Michaël & milites ejus se conjunxerunt filio ejus Togrulbeco; qui Masudum f. Mahmudis fudit, & cepit Tusum oppidum; ac deinceps Naisaburum; & subjugavit Chorasanam. Denique venit Bagdadum ann. Hæg. 447. nostro 1055. & evertit regnū Boitarum: & inauguratus fuit à Chalisa anno 1057.

Anno sequenti rebellavit contra illum

lum frater ipsius *Ibrahimus* (cujus tamen supra non meminit *Almacinus*) & abiit Rayam. Sed anno 1059. vicit & cepit atque strangulavit eum *Togrulbecus*: & dein reversus Bagdadum. Et ducta filia Chalife in uxorem decessit anno 1063. Rayæ. Et successit illi in regno filius fratris ejus

II. *Muhammed Olbarsalanus Adadudaulas* f. *Davidis*, qui post res fortiter gestas contra Christianos occisus fuit anno 1071. Milites surrogarunt in regnum filium ejus

III. *Getaluddaulam Meliciahum*: qui patrem sepelivit Marvæ; & magno prælio vicit patrum suum *Marubilum*, atque cepit. Obiit anno 1092. Bagdadi, filios relinquens quatuor. *Mahmudum*, *Muhammedem*, *Barkiarucum* & *Singiarum*. Quorum

IV. *Mahmudus* patri successit in regno Bagdadi; sed fugavit illum frater

V. *Barkiarucus* anno 1094. sed & ipse superatus & ejectus fuit à

VI. *Muhammede Ghayatuddino*, sed Rex *Barkiarucus* in fratrem suum *Muhammedum* qui *Isfabana* erat movit, atque ibidem eum obsedit, sed ob pabuli & commeatus penuriam inde recessit. *Mahumedus* autem ipso digressio collegit militem; & prælio congressus cum

Barkyaruco victus fuit & fugit in *Armeniam*, mansitque *Barkyaruco* imperium *Bagdadi*. Obiit autem anno 1104. & assignavit regnum filio suo

vii. *Gielaluddaule*. Sed venit *Muhammedus* *Bagdadum*, atque ibidem imperium ipsi fuit confirmatum. Obiit autem anno 1117. *Isfahana*. Et consignavit regnum filio suo

viii. *Mahmudo Abulcasemo* : in quo desinit *Almacinus*.

Teixera ex annalibus Persici hæc paulo aliter digerit. Scribit enim *Togrul Becum* à nobilibus fuisse occisum: & in locum ejus substitutū *Ferroghzad* filium *Masud*, qui varia prælia commisit cum Rege *Turkestan*; & tandem fuit victus ab *Olobe Aisalom* filio R. *Turkestan*. Et post sextum regni annum decedens, reliquit regnum fratri suo *Ebrahim ben Masud*, qui filio suo *Masud* accepit uxorem filiam *Malek-Xa* R. *Turkestan*, cui & obiens ann. 1089. reliquit regnum.

Masud è *Corasane* descendens in *Persiam* aliquoties diverso Marte pugnavit cum *Almostarxed Billa Façele* Chalifa, & tandem juxta *Tabriz* magno prælio illum profligavit & captum occidit.

Almostarxed successit filius *Raxet Billa* in Chalifatu; quem *Masud* profligavit & captum occidit in *Hispania*, poti-

potitusque est Bagdado anno 1139. & haud dudum post obiit in Persia: & *Almaktasi* Billa patruus *Raver* recuperavit magnam partem Persiæ. *Almaktasi* defuncto successit in Chalifatu *Almostancer* Billa *Issuf*: *Mazudi* autem in *Gaznehen* *Arsalon*. *Xa* primogenitus illius, quem frater *Baharon* *Xa* tertio regni sui anno oppressit & occidit anno 1119. ipse autem obiit anno 1153: relinquens regnum filio suo *Kozrao*. *Xa*: verum *Sanjar* Rex *Corasan* occupavit regnum illius; ipseque obiit in *Lahor* anno 1161. & successit illi filius *Kozrao* *Maleck*, qui magna parte *Indiæ* spoliatus à *Sultano* *Guayacadin* *Mahamed* *Gaury* obiit in *Gaznehen* anno 1169. in quo finem acceperunt Reges *Sabtaguy*.

Tatari qui Persia imperarunt.

Svb Chalifatu autem *Almostancer* *Billa* *Mansur*, *Tatari* duce *Chinguyzkan* irruerunt in provincias *Persiæ* & magnam partem occuparunt: *Chinguyzkan* hic originem trahebat à *Tataris* dominis *Ketaokotan*.

Intravit autem in *Maurenahar* anno 1214. & occupavit deinceps *Gucilan*, *Rey* & *Nyxabur* cum innumera incolarum strage. & obiit in *Ketaokotan* anno

anno 1218. *Chag*
Tuylkhan
omnem *P*
Bagdad, qui
uit filium *G*
factus ann
47. & succes
hen f. *Tuylg*
fratri suo
1260. *V*
cepit *B*
que *Damasc*
ta *Tabriz*
sua divisit
ogenito *H*
zandaron
axemet *A*
ertio *Taud*
nam. Reliqui
Targahekk
navit.
Haybkayk
1282. & lic
frater *Nic*
edkhan.
Hamelhan
um amplex
cessit illi c
Haybkukhan

anno 1228. Reliquit quatuor filios *Tu-
xykhon* : *Chagataykhon* : *Oktaykahon* ;
& *Tulykhan* : quorum solus *Oktayka-
hon* tandem imperium patris obtinuit
& omnem Persiam subjugavit præter
Bagdad, qui obiit anno 1242. & reli-
quit filium *Gayukkhan* qui regni potens
est factus anno 1246. Sed obiit anno
1247. & successit illi cognatus *Manchu-
khan* f. *Tulikan*. qui terras Persiæ con-
cessit fratri suo *Vlahkukhan* & obiit an-
no 1260. *Vlahkukan* subjugavit Hie-
rak ; cepit Bagdad & mox Halebum
atque Damascum. Et obiit in Meragah
juxta Tabriz anno 1266. postquam re-
gna sua divisisset inter tres filios ; pri-
mogenito *Habkaykahon* dedit Hierak,
Mazandaron & Karason ; secundo
Hyaxemet Armeniam , Aderbajon ;
Tertio *Taudon* Diarbeck & Mesopota-
miam. Reliquis duobus *Nicudar Oglan*
& *Targahekhan* nullas terras assi-
gnavit.

Haybkaykhan obiit in Amadon an-
no 1282. & licet filios haberet successit
illi frater *Nicudar Oglan* dictus Ha-
medkhan.

Hamedkan primus Mahumetanis-
mum amplexus , obiit anno 1283. &
successit illi cognatus *Argonkhon* fil.
Haybkukhan qui obiit anno 1292. &

successit illi frater

Ganiatukhon : quem patruus *Baydukhan* vicit & occidit anno 1295. qui à ducibus *Gazun* f. *Arghonkhon* victus, occisus fuit in *Tabriz* anno 1296.

Gazun post res præclare gestas obiit in *Kazuin* anno 1305. & successit illi frater *Alyaptu*.

Alyaptu factus *Mahumetanus* sumxit nomen *Sulton Mahamedben Argon*; condidit *Sultaniam* anno 1306. ubi obiit anno 1317. successit

Sultan Abusayd filius illius, qui obiit anno 1337. post quem *Persia* in varias partes mansit distracta; donec venit *Teymurlangh*, cujus res gestas commemorare non est hujus loci. Obit in *Anzar* provincia *Katayo* anno 1405. & habuit quatuor filios: primogenitus *Toon Guyr* obiit ante patrem & reliquit duos filios *Mahamed Sulton* & *Pir Mahamed*, quem *Teymur* moriens sibi successorem dixit in regnis *Gaznehen* & *Indiæ*, quem *Pir-Aly* postea occidit. Secundo genitus *Hamar-Xeque*, occisus in *Lorestan* vivente patre. Tertius *Mirunxa*, qui possedit *Hierakhen*, *Ader-Bajon* & terras *Damascum* usque; hunc occidit *Kara Isuf Turkimanus* in *Ader-Bajon* anno 1408. Quartus *Mirzah-Xarok*, qui patri successit in Imperio,

assu-

assidus co
Qui obiit
Ader-Bajon
batur Mir
quinque fili
Mirah Cl
Maurehanan
tan obierat
Quemadmo
Et quartus
Atque qu
Lugny.
Olghbek
Mirah Ab
filius autem
suis fuit occi
Mirah Ab
atiz, quem
ton profligat
Abusayd
f. Teymur
daxon, Gaz
Koarrazin.
Azembek b
man occidit
Abusayd pater
anno 1469. &
Sulton Ham
in regno Ma
Mirah Bab
exurus à Xay

assiduus comes expeditionum illius.
 Qui obiit anno 1447. restituto regno
 Ader-Bajon filio *Kara Issus* qui dice-
 batur *Mirzah Ioonxa*. *Xarok* habuit
 quinque filios; quorum primogenito
Mirzah Ologhbek dedit *Turkestan* &
Maurehanar: Secundus *Ebrahim Sul-*
tan obierat ante patrem anno 1435.
 Quemadmodum & Tertius *Baesfangor*.
 Et quartus *Mirzah Soyorgat Mexkhop*.
 Atque quintus *Mirzah Mahamed*
Iugny.

Ologhbek in praelio contra filium
Mirzah Abdelarise fuit cæsus an. 1450.
 filius autem post sex menses à militibus
 suis fuit occisus.

Mirza Abdula successit fratri *Abde-*
latifæ, quem *Sultan Abusayd R. Kora-*
son profligavit & occidit anno 1452.

Abusayd f. *Mahamed* f. *Mironxa*,
 f. *Teymur* deinceps regnavit in *Bad-*
daxon, *Gaznehen*, *Kabul*, *Sistom*,
Koarrazin. Anno autem 1468. *Mirzah*
Azembeck ben *Alybek* ben *Kara Ot-*
man occidit *Mirzah Ioonxa*: quem cum
Abusayd peteret, ab ipso fuit oppressus
 anno 1469. & successit illi filius *Mirzah*
Sulton Hamed: qui obiit anno 1495. cui
 in regno *Maurehanar* successit cognatus
Mirzah Babor: qui an. 1500. regno fuit
 exutus à *Xaybek Khan Vzequio*: sed po-

ſteri illius ampliſſima regna obtinuerunt in India.

Reges Perſia è familia Kara Kuyonlu.

K*Ara Mahamed* Turkiman. Hujus filius *Kara Iſſuf* occupavit Bagdad & Tabriz Sultaniam, Kazvin, Taron; obiit anno 1421. Habuit ſex filios quorum primogenitus *Pyr-Budakhan* obiit ante patrem; *Amir Scandar*: *MirZah Ioonxa*; *Xa Mahamed*: qui Perſiam tenuit annis xxiii. & occiſus fuit anno 1431.

Amir Apsal, qui obiit ante patrem; *Abuſayd* à fratre *Scandar* occiſus.

Amir Scandar ſucceſſit patri anno 1421. & fuit occiſus à filio ſuo *Xakobad* anno 1438.

Ioonxa ſucceſſit fratri, cui paruerunt *Tabriz*, *Aderbajon*, *Hyerakhen*, id eſt utraque Iraca, *Parc*, *Kermon*, & magna pars *Syriæ*. Fuitque cæſus ab *Azembek* anno 1468. ſucceſſit illi *Azen Aly* filius, qui ad eundem modum cæſus fuit ab *Azembek* anno 1469. & exſtinctum fuit regnum familiæ hujus.

Reges

Reges Perſia

Azembek
Caſan ſu

que Iracam,

& plures pro-

no 1478. Ha-

Mahamed qu-

Sultan Kaſi

mirzah; *Iſſuf*

zah; *Zeyne*

cos occiſus f-

Sultan K

cæſus à fratre

ceſſit illi *Ya*

gni ſui anno

1491. ſucceſſit

regno fuit

Makſudbek

gni ſui anno

medbek filio

Haſmedb

ſectis *Haybe*

naque juxta

occiſus: &

Perſia vocat

ſed oppoſuit

Rex *Yald*:

Mahamed

no 1500.

Reges Persiæ familia Akuyonlu.

Azembek qui & vulgo dicitur *Vsun* *Caſan* ſubjecit imperio ſuo utramque Iracam, Aderbajon, Parc, Kermon & plures provincias Perſiæ : obiit anno 1478. Habuit ſeptem filios ; *Ogorlu Mahamed* qui ſtatim obiit poſt patrem : *Sultan Kalil* : *Iacob mirzah* : *Maziah mirzah* ; *Iſſuf mirzah* ; *Makſud mirzah* ; *Zeynelbek* in prælio contra Turcos occiſus fuit.

Sultan Kalil ſexto regni menſe fuit cæſus à fratre ſuo *Makſudbek*. & ſucceſſit illi *Tacubbek* qui duodecimo regni ſui anno obiit juxta Tabriz anno 1492. ſucceſſit *Baysangor* filius illius, qui regno fuit pulſus à *Roſtambek* filio *Makſudbek* anno 1493. qui quinto regni ſui anno proſtigatus fuit ab *Hagmedbek* filio *Ogorlu* & obiit in *Gorgeſtan*.

Hagmedbek ; qui à duobus ſuis præſectis *Haybe Sulron* & *Kacembek* Pernaque juxta Hiſpahan fuit ſuperatus & occiſus : & fuit ab iſſis ad imperium Perſiæ vocatus *Alvvan Bek*. *Iſſufbek* : ſed oppoſuit ſe illi frater *Mahamed* Rex *Yaſd* : & mox Soltan *Morad* qui *Mahameden* ſuperavit & occidit anno 1500.

374 DESCRIPT. PERSIAE.

Sultan *Morad* Rex *Parc* & *Hierak* & *Alvvan* dominus *Tabriz* & *Aderbajon* : convenerunt inter se ut quisque retineret quod possidebat. Verum *Xa Ismaël* filius *Aydar* primo profligavit *Alvvanum*, qui obiit anno 1502. & mox etiam Sultanum *Morad*, qui à militibus fuit occisus anno 1504. Atque ita exstinctum fuit regnum familiæ *Akuyonlu*; & pervenit ad *Sophinos* de quibus ante diximus.

F I N I S.

INDEX

Rerum
Ba ur
Abas
Accur
Actan
Adan
Aderb
gvanes popu
nyvaza oppida
adaule regio.
hart castellum
meton oppidum
nida oppidu u.
rol oppidum.
mus castellum.
ndrevi insula.
ma oppidum.
falle oppidum.
razes navias.
rdevil oppidum
rdoc flavus.
rmenga oppidu
rmenni populi.
tzeron.
tzinga.
anchiph.
fabr oppidum.
alkarn-eran opp
atthar oppidum
ayt oppidum.
Bachu oppidum
B. alac oppid
B. aren in alac
Bia parti.
B. alac oppidum
B. alac oppidum

INDEX

Rerum maximè memorabilium.

A.

A Ba urbs.	42
Abas Rex Persarum.	188
Accurgar insula.	260
Actamar lacus.	237
Adana.	196
Aderbigian provincia.	79
Agvvanes populi.	109
Ahvva oppidum.	234, 126
Aladaule regio.	194
Alhart castellum.	206
Amedon oppidum vide Hamadan.	39
Amida oppidum.	267
Amol oppidum.	112
Amus castellum.	112
Andrevi insula.	97
Anna oppidum.	259, 270, 321
Araffe oppidum.	240, 267
Araxes fluvius.	232, 234
Ardevil oppidum.	66, 220, 247, 267
Ardoc fluvius.	261, 263
Armenga oppidum.	219
Armenii populi.	29
Arzeron.	276
Arzinga.	205, 276
Asanchiph.	217, 218
Asahr oppidum.	270
Askarmücran oppidum.	126, 123
Astachar oppidum.	45, 47
Ayt oppidum.	258, 270.

B.

Bachu oppidum.	247, 268
Bagdat oppidum.	129, 257, 291, 313
Baharen insula.	97, 289
Barburth.	205
Baldac oppidum.	256, 269
Balck civitas.	114
	Baleffe.

INDEX.

Baleff.	169
Balfara oppidum.	271, 284, 300
Baluches populi.	106
Barhen insula.	97
Bafhra.	130
Bafora. 300. antiqua	303
Baugleatan.	260.
Bavvtrata insula.	ibid.
Bazis oppidum.	49
Beduines populi.	304
Bery.	280
Beltan.	288
Biben oppidum.	ibid.
Bildih oppidum.	268
Bindamir fluvius.	294
Bir oppidum.	214, 221, 269
Bithlis oppidum.	218, 230
Bochara oppidum.	116, 264
Bogar oppidum.	263
Bolt oppidum.	109
Bourac oppidum.	270
Bradamir fluvius.	54
Burengia oppidum.	105.

C.

Caffa urbs.	109
Calata urbs.	218
Canac fluvius.	233
Candahar.	108, 110, 286
Caramida.	216, 223, 224
Carbuse fructus.	262
Carpoth.	205
Carra.	223
Carrege insula.	271
Casbin oppidum.	245
Cassan.	208, 214, 248, 274
Catifa.	284
Geus oppidum.	206
Chan-ruz oppidum.	45
Chatalet insula.	265
Chelder montes.	232
Chexan oppidum.	198
Chugri arx.	212
Chilminare.	47, 53, 202
Choore oppidum.	294
Chorasan provincia.	76
Choy oppidum.	68, 198, 207, 219
Chusfal oppidum.	234, 235
Chusitan provincia.	123
Cistan urbs.	104
Coom vel Kojan.	204

Col. 21.

INDEX

Conum.	200, 248, 274
Conar fructus.	93
Coinarii populi.	208
Colmac provincia.	261
Cor fluvius.	267
Corbet oppidum.	290
Cormaba urbs.	122
Corna arz.	299
Cotachis.	211
Coyfalma urbs.	122
Cuerih oppidum.	203
Cufa oppidum.	332
Culistan.	210
Culperchean oppidum.	139
Curchi milites.	241
Curdi populi.	198, 226
Cusellan Sufiana.	255
Cyrus fluvius.	233.

D.

D Arac urbs.	104
Dedu arz.	216
Delimon five Delmon.	72
Demir-Capi.	238
Derbent oppidum.	208, 238, 266, 268
Diarbeck provincia.	222
Dier oppidum.	269
Do&arham oppidum.	287
Dorcka oppidum.	299
Dulgadir regio.	195
Duzim montes.	243
Dynia fructus.	262

E.

E Den insula.	257
Elmadina urbs.	11, 118
Emoufada urbs.	281
Ere vide Hrey.	
Eres oppidum.	239
Efahul milites.	241
Euchar.	204
Euleus fluvius Sufianæ.	125

F.

Farra oppidum vide Parra.	293
Fariab oppidum.	85
Fafah urbs.	48
Firocs-Abad urbs.	59
Furro fluvius.	271.
	Gab.

INDEX

G.

Gabbar oppidum.	249
Gamron vide & Gomron.	49
Garom oppidum.	52
Gaurisui qui liat.	30
Gaxkar oppidum.	72
Gazal animal.	147
Gazvchen provincia.	117
Geilan provinc. & oppid.	247, 268
Georgia provincia.	217
Getfy.	279
Gihon amnis.	111, 112
Giorgian provincia.	112
Giroft oppidum.	89, 90
Gizire oppidum.	217
Godanna oppidum.	283
Gomron oppidum.	49, 272
Gorride oppidum.	211
Gouen.	273
Govvra oppidum.	289
Gozan fluvius.	79
Grees oppidum.	287
Guadel vel Guader portus.	107
Gucylan provincia.	70
Gultan.	288

H.

Habin fluvius.	86
Hamadaine.	292
Harmuz regnum.	92, 296
Regum Series.	101
Hausapaus.	273
Hela oppidum.	313
Hemda oppidum.	289
Hendemend fluvius.	105
Herat oppidum.	82
Herzis oppidum.	206
Hichan oppidum.	72
Hispahan. 23, 249. vide & Spahan.	79, 86, 200
Hrey urbs.	41
Helvân urbs.	21
Hyerak provincia.	

I.

Iaic amnis.	240
Iald live Iesde.	36, 46, 200, 294
Ianis cultus.	152
Ilmentes fluvius.	104
Iolfa oppidum.	225
	Erack

INDEX:

Irack provincia.
 Ismael Suphi.
 Ispahan. 24. vide & Hispahan.

127
 334, 335

K.

KAhem oppidum. 78
 Kaic arz. 263
 Kaitha urbs. 96
 Kard oppidum. 48
 Karda oppidum. 45
 247 Kargh insula. 97, 298
 Karkuf oppidum. 329
 Katifarres 97
 111 Kazon oppidum. 32
 Kazvin urbs. 38
 89 Kazrum oppidum. 57
 Kermon provincia. 86
 Metropolis. 89
 49 Kcys insula. 96
 Koah potio. 136, 314
 Kom urbs. 214
 Kuda oppidum. 72
 Kufa. 37, 127, 310
 Kurdestan provincia. 122.

L.

LAar oppidum. 48, 50, 202
 Langarkanon. 72
 Langor oppidum. 286
 Lahazibent. 204
 95 Lara insula. 97, 297
 Larecq insula. 96
 Larines nummi. 302
 Left insula. 272
 Lima oppidum. 285

M.

MAcron regnum. 106
 Magdon. 299
 Manama municipium. 98
 Mandradan. 205
 Mangusiave. 261, 264
 Manuicate Curdorum pagus. 226
 Maraga oppidum. 69
 Materichi oppidum. 213
 Marvvaruda. 84
 Mascate insula. 285
 Maumutaga. 220
 Maun pondus. 134
 Maurehanar provinc. 111
 Mazan.

INDEX.

Mazandaran provinc. & urbs.

Medam urbs.	72
Media duplex.	127
Melihuah oppidum.	236
Menilo oppidum.	350
Merdina.	270
Merend oppidum.	196
Mexat oppidum.	68, 219
Mexat Aly.	77
Mexat Ozem.	309, 310
Mezenah.	311
Mezayebh oppidum.	316
Mordari.	312
Molal oppidum. 256. vel Musel.	248
Mucum ad mare Caspium.	291
Mulah Persarum.	67
Mus castellum.	142
Mussavv-Cofan.	106
	292

N.

Nahaond urbs.	40
Nahziavan.	66
Naim oppidum.	203
Nassivan.	232, 235
Nazavon portus.	268
Nazeria.	321
Nechel.	272
Neriz.	58
Nethas oppidum.	214
Nezzereth urbs.	290
Nihhelus Arabes.	297
Nisabur oppidum.	83
Nussebau.	292
Nyxabour provincia.	74

O.

Orfa urbs.	196, 215, 222
Orias castellum.	207
Ormuzi descriptio.	100
Ourinia oppidum.	68
Ozus fluvius.	229, 261, 263.

P.

Pagen animal.	141
Pahanavent.	288
Parra oppidum.	283, 287
Persarum mores.	263
Phargava urbs.	81
Phalix fluvius.	209, 210
Oppidum.	210
Puttades populi.	109

Quize;

Veixome infat.

Acca oppidum.
Kagh. Can oppi
xti urbs.
agh Geyladin.
ix aix.
ney oppidum.
y Schanar.
xcl aix.
ix Baghar.

Arberca oppid.
agutan provinc
Dias urbs.
maranda civit
machi oppidum
each oppidum.
rgom.
rit.
qua.
uvva oppidum.
y la oppidum.
ch. oppidum.
have oppidum.
hel.

khizite aix.
na urbs.
ppheret rutos
erachen oppidu
ertragen.
ert oppidum.
habra oppidum.
hica oppidum.
hurvan pr. vinci
Et oppidum.
hida.
st. pign urbs Kern

stas oppidum.
stas oppidum.
stas provincia.
stas tanta.
stas pahan.
stas habaron.
stas v. ad mare
stas pahan.
stas oppidum
stas oppidum.

INDEX:

Q Veixome infala.

96, 296

R.

Racca oppidum.

269

Raghicān oppidum.

53

Raxt urbs.

72

Regn Ceyfadin.

298

Rex arx.

212

Rhey oppidum.

204

Rey Schariar.

40

Rexel arx.

298

Rex Boghar.

264

S.

Sabberca oppid. Arabia.

297

Sagistan provincia.

103, 104

Saluās urbs.

68

Samarcanda civitas.

116

Samachi oppidum.

207, 220, 265

Saoach oppidum.

37

Sargom.

273

Sarris.

204

Saua.

37, 204

Sauvva oppidum.

38

Sayda oppidum.

308

Sechi oppidum.

239

Schave oppidum.

287

Schel.

326

Sellizure arx.

262

Sena urbs.

214

Sepeliendi ritos apud Persas.

146

Serachich oppidum.

260

Serragen.

300

Sert oppidum.

297, 218

Shabra oppidum.

266

Shen oppidum.

274

Shirvan provincia.

266

Et oppidum.

64

Sinda.

204

Sitgian urbs Kermou.

89

Siras oppidum.

48

Sis oppidum.

228

Siston provincia.

203

Soltania.

40, 199, 213, 243

Spahan.

199, 295

Stahabanon.

57

Strava ad mare Casp.

204, 336

Strabath.

74

Sukana oppidum.

327

Sumachia, 236. vide Samachi.

Surmah

INDEX.

Surmah gemma.	68
Susa civitas.	124
Synuce fluvius.	290.

T.

Tauris urbs.	60, 61, 213, 240
Taybah oppidum.	318
Tedith.	211
Tegur farris species.	265
Telisa oppidum.	207
Thabs oppidum.	78
Thalekan oppidum.	84, 85
Theodosia urbs.	209
Thimar villa.	203
Thun oppidum.	78
Tocatum oppidum.	277
Tocharistana provincia.	84
Tossarkan oppidum.	295
Torovan.	218
Tremiga.	204
Tumen provincia.	265
Turcomania.	262, 295, 315
Turquestan regnum.	113, 114
Tus oppidum.	83
Turia sit.	87

V.

VAn oppidum.	66, 219, 231
Vargau.	203
Vastan urbs.	198
Vlsavven.	298
Vrgence oppidum.	262, 264
Vzbeck provincia.	115

VV.

VVAsot oppidum.	133
-----------------	-----

X.

XAm.	328
Xat el Arab.	299
Xays namani.	302

Y.

YEm fluvius.	261
Ycid. 284, 288. vide Xcid.	203

Z.

ZArang oppidum.	404
Zerisser oppidum.	2075

X.

60, 61, 62

262, 263

66, 67

26

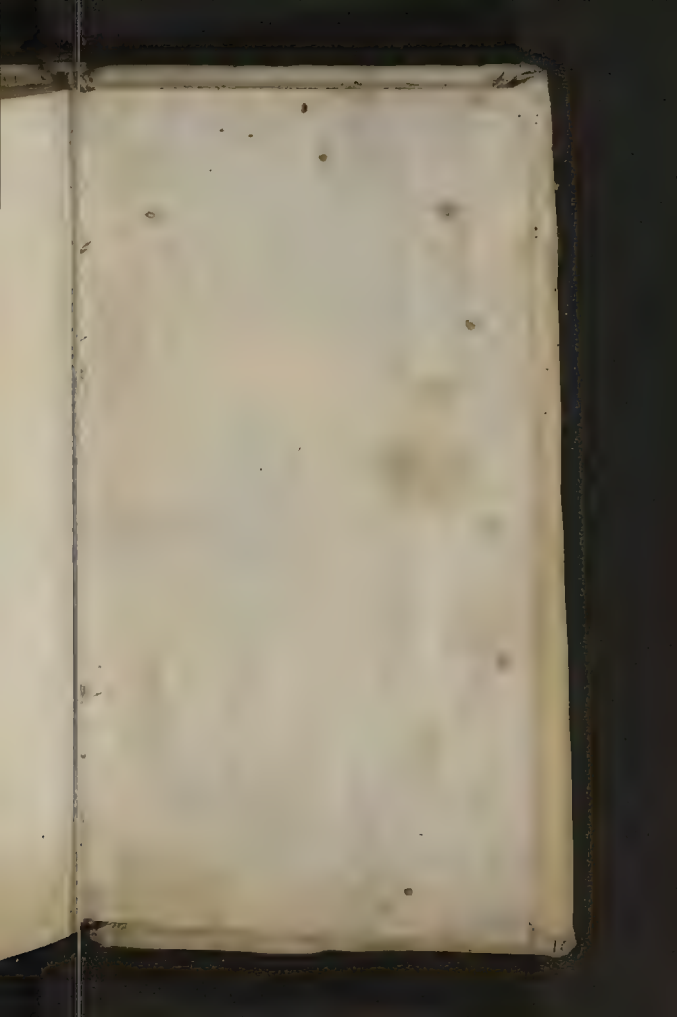
ide.

5,

Biblioteka Jagiellońska

stdr0028502

